

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ BİLİM DALI

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ
ŞAHİS İSİMLERİNİN TAHLİLİ İNDEKSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Erhan EROĞLU

Niğde
Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ORTAÇAĞ BİLİM DALI

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ
ŞAHİS İSİMLERİNİN TAHLİLİ İNDEKSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

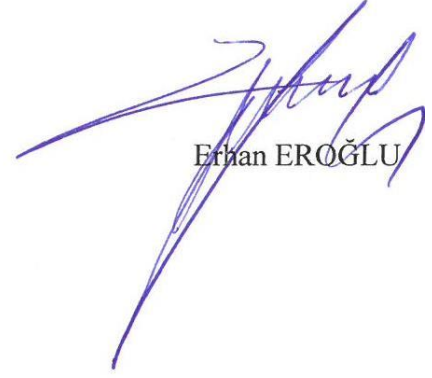
Hazırlayan
Erhan EROĞLU

Danışman : Doç. Dr. Mehmet EKİZ
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AKŞİT
Üye : Dr. Öğr. Üyesi. Ahmet GEÇER

Niğde
Ağustos, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “El-Evamiirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'deki Şahıs İsimlerinin Tahlili İndeksi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandığım her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım...../...../2019

Erhan EROĞLU

ONAY SAYFASI

Doç Dr. Mehmet EKİZ danışmanlığında **Erhan EROĞLU** tarafından hazırlanan "**El-Evami'rü'l Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye'deki Şahıs İsimlerinin Tahlili İndeksi**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 19/08./2019

JÜRİ :

Danışman : Doç. Dr. Mehmet EKİZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AKŞİT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GEÇER

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Türkiye Selçuklu Devleti dönemi ile ilgili en önemli kaynaklardan biri olan El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserdeki şahısları konu alan tez çalışmamızın fikir sahibi olan hocam, Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Akşit'e, yardım ve yönlendirmeleri sayesinde tezi bitirmemizi sağlayan hocam, Doç. Dr. Mehmet Ekiz'e teşekkürlerimi sunarım.

Erhan EROĞLU

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ ŞAHİS
İSİMLERİNİN TAHLİLİ İNDEKSİ

EROĞLU, Erhan
Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet EKİZ
Ağustos 2019, 255 Sayfa

Türkiye Selçuklu Devleti, Türk tarihinin en önemli safhalarından birini teşkil etmektedir. Lakin Türkiye Selçuklu Devleti ile ilgili kaynaklar oldukça azdır. Bu kaynaklar içerisinde, İbn Bibi olarak anılan müellif tarafından Farsça yazılmış olan El-Evamiü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eser birinci elden kaynaklar arasında büyük öneme sahiptir. Bahsedilen eserde yer alan şahıs isimleri, çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Çalışmada, 2014 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanan, Mürsel Öztürk tercümesi kullanılmıştır.

Çalışmanın giriş kısmında kısaca Türklerin Anadolu'ya girişi ve Türkiye Selçuklu Devleti'nin kuruluşuna değinildikten sonra, çalışmanın amacı ve takip edilen yöntem izah edilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, İbn Bibi olarak anılan müellifin hayatı açıklanmıştır. Bibi Müneccime ve Mecdeddin Muhammed olarak zikredilen ebeveynleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümün ikinci kısmında ise, El-Evamiü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eser içerik, üslup ve nüshaları açısından incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, El-Evamiü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserde yer alan ve doğrudan Türkiye Selçuklu tarihi ile ilgili şahıslar, başlıklar halinde sıralanarak, eserde hangi sayfalarda yer aldığı belirtilmiş, metnin akışı içerisinde tarihsel faaliyetleri zikredilmiştir. Üçüncü bölümde dini şahıslar, dördüncü bölümde efsanevi ve mitolojik karakterler, beşinci bölümde edebi karakterler ve altıncı bölümde ise ilim adamları sıralanarak incelenmiştir. Tezin, sonuç bölümünde ise El-Evamiü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserin muhtasar olarak ifade edilen nüshasının yeniden değerlendirilmeye tabi tutulması gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İbn Bibi, El-Evamiü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye, Selçukname, Türkiye Selçukluları

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

**THE ANALYSIS INDEX OF THE PERSON'S NAMES IN EL-EVAMIRU'L
ALA'IYYE FI'L-UMURI'L-ALA'IYYE**

EROĞLU, Erhan
The Department of History
Thesis Advisor: Associate Prof. Mehmet EKİZ
July 2019, 255 Pages

Anatolian Seljuk State is one of the most important phases of Turkish history, but there are very few sources about the empire. Among these sources, El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye, written in Persian by the author called Ibn Bibi, has great importance among first-hand sources. The names of individuals in the mentioned work constitute the subject of the study. In the study, Mürsel Öztürk translation published by the Turkish Historical Society in 2014 was used.

After giving a brief information about the coming of the Turks to the Anatolia and The establishment of the Anatolian Seljuk State in the introduction part of the study, the aim of the study and the method followed were explained. In the first chapter of the study, the life of the author named as Ibn Bibi was explained. It was provided information about his parents called as Bibi Müneccime and Mecdeddin Muhammed. In the second part of the first chapter, El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye was examined in terms of content, style and copies. In the second chapter of the study, the names of the individuals in El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye were listed as titles, and it was stated on which page these names appear in the book, in addition, their historical activities were mentioned in the flow of the text. In the third chapter, religious persons, in the fourth chapter the mythical and mythological characters, in the fifth chapter the literary characters and in the sixth chapter the scientists were examined in order. In the conclusion part of the thesis, it was emphasized that the version which was expressed as concise of the work named El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye, should be re-evaluated.

Key Words: İbn Bibi, El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye, Seljukname, Anatolian Seljukians

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İBN BİBİ'NİN HAYATI VE ESERİ

1.1. İBN BİBİ'NİN HAYATI.....	5
1.2. İBN BİBİ'NİN EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE İSİMLİ ESERİ	7

İKİNCİ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ TARİHİ ŞAHISLAR

2.1. ABAKA HAN.....	12
2.2. ADİL	12
2.3. ADİLİYE	13
2.4. AHMED (TÜRKMEN)	13
2.5. ALAADDİN ALİ BEĞ.....	14
2.6. ALAADDİN ALİ KARİ.....	14
2.7. ALAADDİN ATA MELİK CÜVEYNİ.....	14
2.8. ALAADDİN DAVUDŞAH.....	15
2.9. ALAADDİN KEYKUBAD I.....	17
2.10. ALAADDİN KEYKUBAD II	28
2.11. ALAMEDDİN KAYSER	29
2.12. ALINCAK NOYAN	29

2.13. ALİ BEĞ	30
2.14. ALİŞİROĞLU.....	30
2.15. ALİŞİROĞLU MUZAFFEREDDİN	30
2.16. ARGUN	31
2.17. ARSLANŞAH.....	31
2.18. ARTUK.....	31
2.19. AZİZ (MELİK)	31
2.20. AZİZEDDİN MUHAMMED BİN SÜLEYMAN	31
2.21. BABA İSHAK	32
2.22. BAHAEDDİN ERZİNCANİ	33
2.23. BAHAEDDİN KUTLUĞCA.....	33
2.24. BAHAEDDİN MUHAMMED	34
2.25. BAHAEDDİN ŞAHİNŞAH.....	34
2.26. BAHAEDDİN ŞEMSEDDİN	34
2.27. BALABAN	35
2.28. BARON OŞİN	35
2.29. BARON VASİL.....	35
2.30. BATUHAN (SAİN HAN)	35
2.31. BAYAN	36
2.32. BAYBARS.....	36
2.33. BAYCU NOYAN	36
2.34. BAYNAL YARGUCU	39
2.35. BEDREDDİN GÜHERTAŞ	39
2.36. BEDREDDİN İBN HARİRİ.....	39
2.37. BEDREDDİN İBRAHİM	40
2.38. BEDREDDİN LULU	40

2.39. BEDREDDİN MÜSLİH	40
2.40. BEDREDDİN YAHYA	40
2.41. BEDREDDİN YAKUT	41
2.42. BEDREDDİN YUSUF	41
2.43. BERDULİYE	41
2.44. BERKET HAN	41
2.45. BERKE	42
2.46. BİBİ MÜNECCİME	42
2.47. BUNSUZ	42
2.48. CACAOĞLU	42
2.49. CAN BİRDİ	42
2.50. CELALEDDİN HABİB	43
2.51. CELALEDDİN HAREZMŞAH	43
2.52. CELALEDDİN KARATAY	45
2.53. CELALEDDİN KAYSER	48
2.54. CELALEDDİN KEYFERİDUN	49
2.55. CELALEDDİN MAHMUD	49
2.56. CELALEDDİN VARKANİ	49
2.57. CEMALEDİN DERZİ SAVECİ	49
2.58. CEMALEDİN EBU BEKİR	50
2.59. CEMALEDİN FERRUH	50
2.60. CEMALEDİN HABŞİ HEMEDANİ	50
2.61. CEMALEDİN HOTENİ	50
2.62. CEMALEDİN LULU	51
2.63. CEMALEDİN HORASANİ	51
2.64. CEVAD (MELİK)	51

2.65. CİMİRİ.....	51
2.66. CORMAGON NOYAN.....	53
2.67. ÇAYLAK.....	54
2.68. DANİŞMEND.....	54
2.69. DARA	54
2.70. DAVID.....	55
2.71. EMİNEDDİN DELİCANI.....	55
2.72. EMİNEDDİN MİKAIL	56
2.73. EMİNEDDİN YAKUT	56
2.74. EMİR MENDE	56
2.75. ESEDEDDİN AYAZ.....	57
2.76. ESEDEDDİN RUZBEH	57
2.77. ESİREDDİN	58
2.78. EŞREF (MELİK)	58
2.79. FAHREDDİN (AMASYA KADISI).....	61
2.80. FAHREDDİN (MELİK)	61
2.81. FAHREDDİN (HERİ MISİRİ MALATYAVİ'NİN OĞLU)	61
2.82. FAHREDDİN ALİ (SAHİP ATA)	61
2.83. FAHREDDİN ALİ.....	63
2.84. FAHREDDİN ARSLANDOĞMUŞ	63
2.85. FAHREDDİN AYAZ	65
2.86. FAHREDDİN BEHRAMŞAH	65
2.87. FAHREDDİN BELEK.....	66
2.88. FAHREDDİN BİTİKÇİ.....	66
2.89. FAHREDDİN EBU BEKİR ATTAR	67
2.90. FAHREDDİN GÜÇBEĞİ.....	67

2.91. FAHREDDİN İBN DİNAR.....	67
2.92. FAHREDDİN SİVASTOS	68
2.93. FAHREDDİN SÜLEYMAN	68
2.94. FARDAHLA.....	68
2.95. FELEKEDDİN HALİL.....	68
2.96. FINDIKDAR.....	69
2.97. GARİB	69
2.98. GAZALYA HATUN	70
2.99. GAZİ (ŞİHABEDDİN- MEYYAFARİKİN MELİKİ).....	70
2.100. GIYASEDDİN KEYHÜSREV I	71
2.101. GIYASEDDİN KEYHÜSREV II.....	74
2.102. GIYASEDDİN KEYHÜSREV III.....	77
2.103. GIYASEDDİN MESUD BİN KEYKAVUS (MESUD II).....	78
2.104. GIYASEDDİN SİYAVUŞ	78
2.105. GÖHÜRGE AĞA	78
2.106. HAS TUĞRUL	79
2.107. HATİREDDİN ZEKERİYA SUCASİ.....	79
2.108. HATİROĞLU ŞEREFEDDİN MESUD.....	79
2.109. HATİROĞLU ZİYA (ZİYAEDDİN MAHMUD)	82
2.110. HERAKL	82
2.111. HOCA NOYAN.....	83
2.112. HUMAMEDDİN ŞADBEHR.....	83
2.113. HUTU-KÖR.....	83
2.114. HÜLAGU.....	84
2.115. HÜRREMŞAH	85
2.116. HÜSAM.....	85

2.117. HÜSAMEDDİN (CANDAR)	85
2.118. HÜSAMEDDİN AKBAŞ	85
2.119. HÜSAMEDDİN BAYCAR	86
2.120. HÜSAMEDDİN ÇOBAN	86
2.121. HÜSAMEDDİN ÇOBAN (HÜSAM OĞLU ÇOBAN BEY)	88
2.122. HÜSAMEDDİN EMİR ARİF	88
2.123. HÜSAMAMEDDİN KARACA	88
2.124. HÜSAMEDDİN KAYIR HAN (KAYIR HAN-KIR HAN)	89
2.125. HÜSAMEDDİN KAYMERİ	90
2.126. HÜSAMEDDİN SALAR	90
2.127. HÜSAMEDDİN YUSUF	91
2.128. İBN FUTRAT	91
2.129. İBN HİLAL	91
2.130. İBN MUKLA	91
2.131. İMAMEDDİN HOTENİ	92
2.132. İMAMEDDİNİ MALATYA	92
2.133. İMADİ	92
2.342. İSTANKUS	92
2.135. İZZEDDİN	92
2.136. İZZEDDİN BEDREDDİNOĞLU	92
2.137. İZZEDDİN BUZURG	92
2.138. İZZEDDİN EL HASAN BİN MUHAMMED EL KİRMEVİ	93
2.139. İZZEDDİN İBNÜ'L BEDİR	93
2.140. İZZEDDİN İBN HUBELİ MUSULİ (TABİP)	93
2.141. İZZEDDİN KEYKAVUS I	93
2.142. İZZEDDİN KEYKAVUS II	96

2.143. İZZEDDİN KILIÇ ARSLAN (KILIÇ ARSLAN III).....	100
2.144. İZZEDDİN KILIÇARSLAN (MELİK).....	100
2.145. İZZEDDİN MUHAMMED BİN MAHMUD-İ RAZİ.....	101
2.146. İZZEDDİN SİYAVUŞ.....	101
2.147. KADAGAN	102
2.148. KAMEREDDİN.....	102
2.148. KAMİL (MELİK).....	102
2.150. KARAMAN.....	103
2.151. KAYIABA	104
2.152. KAYS.....	104
2.153. KELEGEÇ	104
2.154. KEMAL	104
2.155. KEMALEDDİN (HAVAİC SALAR).....	104
2.156. KEMALEDDİN İBN RAHAT	105
2.157. KEMALEDDİN KAMYAR	105
2.158. KEMALEDDİN SİMNANİ.....	108
2.159. KERİMEDDİN ALİŞİR	109
2.160. KEY FERİDUN BİN KEYHÜSREV	109
2.161. KILIÇ ARSLAN II	109
2.162. KIVAMEDDİN ERZİNCANİ.....	109
2.163. KİR ALEKSİ	109
2.164. KİR KEDİD	110
2.165. KİTBUĞA NOYAN	111
2.166. KOMNENOS.....	111
2.167. KONKURTAY	111
2.168. KUREYŞOĞLU	112

2.169. KUTBEDDİN MELİKŞAH.....	112
2.170. KUTLU MELİK	112
2.171. KÜÇLÜ HAN	112
2.172. KYR VART	113
2.173. LASKARİS	113
2.174. LEON (II. LEON).....	115
2.175. LEON (I. HETUM).....	116
2.176. MAHMUD.....	116
2.177. MAHMUD ALP	117
2.178. MANSUR (MELİK-MARDİN SAHİBİ).....	117
2.179. MAVROZOMES	118
2.180. MECDEDDİN ABİ (MECDEDDİN EBU BEKİR).....	118
2.181. MECDEDDİN İSHAK	119
2.182. MECDEDDİN İSMAİL.....	120
2.183. MECDEDDİN MUHAMMED EL CAFERİ (TERCÜMAN).....	120
2.184. MECDEDDİN EBUL HAMİD MUHAMMED ERZİNCANİ	120
2.185. MEHMET BEĞ (KARAMANOĞLU).....	121
2.186. MELİKŞAH.....	123
2.187. MENGÜ KAAAN	123
2.188. MENGÜCEK GAZİ	124
2.189. MESUD (MELİK)	124
2.190. MUAZZAM (MELİK).....	125
2.191. MUCİREDDİN TAHİR BİN ÖMER EL HAREZMÎ	125
2.192. MUGİSEDDİN TUĞRULŞAH.....	126
2.193. MUHAMMEDİ YAHYA	127
2.194. MUHİYEDDİN İBN'EL CEVZİ.....	127

2.195. MUHYEDDİN MESUD ŞAH.....	128
2.196. MUİNEDDİN SÜLEYMAN PERVANE.....	128
2.197. MUİZEDDİN KAYSERŞAH.....	130
2.198. MUSTANSIR BİLLAH.....	131
2.199. MUZAFFEREDDİN ALİ (KÖKBÖRİ).....	131
2.200. MUZAFFEREDDİN MAHMUD BİN YAĞIBASAN.....	132
2.201. MUZAFFEREDDİN MUHAMMED.....	132
2.202. MUZAFFEREDDİN YAVLAK ARSLAN.....	133
2.203. MÜBARİZEDDİN ARMAĞANŞAH.....	134
2.204. MÜBARİZEDDİN BAYRAM.....	134
2.205. MÜBARİZEDDİN BEHRAMŞAH.....	134
2.206. MÜBARİZEDDİN ÇAVLI.....	135
2.207. MÜBARİZEDDİN ERTOKUŞ.....	139
2.208. MÜBARİZEDDİN İSA.....	140
2.209. MÜBARİZEDDİN SÜLEYMAN.....	141
2.210. MÜBARİZEDDİN YAVTAŞ.....	141
2.211. MÜHEZZİBEDDİN ALİ.....	141
2.212. NASIR (MELİK).....	142
2.213. NASIREDDİN ALİ.....	143
2.214. NASIREDDİN ARSLAN BİN KAYMAZ.....	143
2.215. NASİREDİN BEHRAMŞAH.....	143
2.216. NASİRÜDDİN BERKİYARUKŞAH.....	143
2.217. NASUHEDDİN FARSİ.....	143
2.218. NECİBEDDİN DELİHANİ.....	144
2.219. NECMEDDİN BEHRAMŞAH.....	144
2.220. NECMEDDİN EBUL KASIM TUSİ.....	145

2.221. NECMEDDİN EBU BEKİR CAMİİ.....	145
2.222. NECMEDDİN FERRUH.....	145
2.223. NECMEDDİN İBN HABİR	146
2.224. NECMEDDİN KIRŞEHİRİ.....	146
2.225. NECMEDDİN NAHCEVANİ.....	146
2.226. NECMEDDİN RAZİ	147
2.227. NİZAMEDDİN AHMED ERZİNCANİ.....	147
2.228. NİZAMEDDİN ALİ BİN İLALMIŞ	147
2.229. NİZAMEDDİN ARGUNŞAH.....	148
2.230. NİZAMEDDİN HASİRİ.....	148
2.231. NİZAMEDDİN HURŞİD	148
2.232. NİZAMEDDİN SUHRAB.....	149
2.233. NİZAMİYİ GENCEVİ	149
2.234. NUH ALP	150
2.235. NUREDDİN.....	150
2.236. NUREDDİN ABDULLAH.....	150
2.237. NUREDDİN HUD	150
2.238. NUREDDİN KEMANİ.....	150
2.239. NUREDDİN SULTANŞAH.....	150
2.240. NUREDDİN YAKUB	150
2.241. NUSRET (EMİRİ DAD)	151
2.242. NUSRETTUDDİN EL HASAN B. İBRAHİM	152
2.243. OĞULBEY	152
2.244. OYUZ MELİK.....	152
2.245. PERVANE OĞLU (MÜHEZZİBEDDİN ALİ).....	153
2.246. PERVİZ.....	153

2.247. REŞİDEDDİN (VEZİR)	153
2.248. REŞİDEDDİN EBU BEKİR CÜVEYNİ.....	153
2.249. ROSUDAN	154
2.250. RUMERİ.....	154
2.251. RÜKNEDDİN CİHANŞAH	155
2.252. RÜKNEDDİN GEYUMERS.....	155
2.253. RÜKNEDDİN KILIÇ ARSLAN (KILIÇ ARSLAN IV).....	156
2.254. RÜKNEDDİN SÜLEYMANŞAH (SÜLEYMAN ŞAH II).....	160
2.255. SABIKUDDİN (KÜTÜVAL).....	162
2.256. SABIK ULAKÇI	162
2.257. SADEDDİN ERDEBİLİ	163
2.258. SADEDDİN HOCA YUNUS	163
2.259. SADEDDİN KÖPEK.....	163
2.260. SADREDDİN (ŞEYH)	166
2.261. SADREDDİN KUTLUŞİR.....	166
2.262. SADREDDİN LEHAVERİ	166
2.263. SADR FERİDEDDİN MUHAMMED CACERMİ	166
2.264. SAFİYÜDDEVLE NASRANÎ	166
2.265. SALİH (MELİK)	167
2.265. SAMSAMÜDDİN KAYMAZ.....	167
2.267. SANCAR	168
2.268. SANCAR (CAMEDAR).....	168
2.268. SANCARŞAH (MELİK)	168
2.270. SANKSUN KURCU.....	169
2.271. SARI HAN.....	169
2.272. SARU ALA.....	169

2.273. SARIMÜDDİN ALPSARU.....	169
2.274. SELAHADDİNİ ŞAM.....	169
2.275. SELÇUKİ HATUN.....	170
2.276. SELÇUKİ HATUN.....	170
2.277. SELÇUKŞAHOĞLU	170
2.278. SEYFEDDİN AYABA	170
2.279. SEYFEDDİN BAYRAM (ŞEMSEDDİN BAYRAM).....	173
2.280. SEYFEDDİN ÇALIŞ BİN İSHAK.....	173
2.281. SEYFEDDİN EBU BEKİR (HOKKABAZ OĞLU)	173
2.282. SEYFEDDİN EBU BEKİR (CANDAR).....	174
2.283. SEYFEDDİN ERBEĞİ.....	174
2.284. SEYFEDDİN HABİB (HAMİD) PERVANE	174
2.285. SEYFEDDİN KARASONKUR.....	174
2.286. SEYFEDDİN HAS KAYIABA.....	174
2.287. SEYFEDDİN KIZIL	175
2.288. SEYFEDDİN TORUNTAY	175
2.289. SEYFEDDİN TÜRKERİ.....	176
2.290. SEYFÜDDEVLE ERTOKUŞ (ŞEMSÜDDEVLE ERTOKUŞ).....	177
2.291. SİNANEDDİN KAYMAZ	177
2.292. SİNANEDDİN YAKUT	178
2.293. SİRACEDDİN MAHMUD URMEVİ.....	178
2.294. SİRACEDDİN SARICA.....	178
2.295. SİRKECİOĞLU	179
2.296. SÜLEYMAN BİN KUTALMIŞ BİN İSRAİL.....	179
2.297. ŞABLAŞ	179
2.298. ŞAH MELİK.....	179

2.299. ŞAPUR.....	180
2.300. ŞEMSEDDİN (MAHİ HORASAN OĞLU).....	180
2.301. ŞEMSEDDİN (SADRA OĞLU)	180
2.302. ŞEMSEDDİN ALTUNABA.....	180
2.303. ŞEMSEDDİN ALTUNABA.....	182
2.304. ŞEMSEDDİN HAMZA BİN EL MÜEYYED TUĞRAYI	182
2.305. ŞEMSEDDİN HASOĞUZ.....	183
2.306. ŞEMSEDDİN HOCA MESUD	184
2.307. ŞEMSEDDİN KADUCUK.....	184
2.308. ŞEMSEDDİN KAZVİNİ	184
2.309. ŞEMSEDDİN MAHMUD (TUĞRACI – SARI BABA)	184
2.310. ŞEMSEDDİN MUHAMMED İSFAHANİ	186
2.311. ŞEMSEDDİN MUHAMMED BİN MUHAMMED BİN ALİ.....	190
2.312. ŞEMSEDDİN MUHAMMED BİN MUHAMMED CÜVEYNİ	190
2.313. ŞEMSEDDİN ÖMERİ KAZVİNİ	191
2.314. ŞEMSEDDİN SEVAB.....	192
2.315. ŞEMSEDDİN TABAS	192
2.316. ŞEMSEDDİN YAVTAŞ	193
2.317. ŞEREFEDDİN	194
2.318. ŞEREFEDDİN (KADI)	194
2.319. ŞEREFEDDİN DUVİNİ.....	195
2.320. ŞEREFEDDİN HARUN.....	195
2.321. ŞEREFEDDİN MAHMUD ERZİNCANİ.....	195
2.322. ŞEREFEDDİN MUHAMMED	196
2.323. ŞİHABEDDİN KİRMANİ.....	197

2.324. ŞİHABEDDİN SUHREVERDİ (EBU ABDULLAH ÖMER BİN MUHAMMED EL SUHREVERDİ)	197
2.325. ŞİHABEDDİN ZENDERİ	198
2.326. ŞİRKUH.....	198
2.327. ŞÜCAEDDİN ABDURRAHMAN.....	198
2.328. TACEDDİN ERZİNCANİ.....	199
2.329. TACEDDİN GİV	199
2.330. TACEDDİN HÜSEYİN.....	199
2.331. TACEDDİN MUTEZ	200
2.332. TACEDDİN PERVANE.....	200
2.333. TACEDDİN SİMCURİ	201
2.334. TACEDDİN TEBRİZİ.....	201
2.335. TACEDDİN ZEYREK	201
2.336. TAKİ.....	202
2.337. TAKİYEDDİN TABİB.....	202
2.338. TAMARA	202
2.339. TIRMİZİ	202
2.340. TODUN.....	203
2.341. TOGAN.....	203
2.342. TUDAVUN NOYAN	203
2.343. TUĞRUL-İ IRAK.....	204
2.344. TUKU AĞA.....	204
2.345. TÜRKMEN ŞAHNE	204
2.346. TÜZ BEĞ.....	205
2.347. UĞURLU	205
2.348. URUMTAY	205

2.349. VASİL.....	205
2.350. VASİLYUS (III. ALEKSİOS ANGELOS).....	206
2.351. VASİLYUS (İZNİK İMPARATORU THEODORE LASKARİS).....	206
2.352. VASİLYUS (VIII. MİKHAİL PALEOLOGOS).....	206
2.353. VEFA MELİK	206
2.354. VELİYEDDİN ALİ	206
2.355. VELİYEDDİN TERCÜMAN.....	207
2.356. YAHYA BİN HALİDİ BERMEKİ	207
2.357. YAVLAK ARSLAN (HÜSAMEDDİN)	207
2.358. YILAN BOĞA.....	207
2.358. YİSUTAY	207
2.360. ZAFER HAS.....	208
2.361. ZAHİR (MELİK).....	208
2.362. ZAHİREDDİN (NUREDDİN HUD'UN TORUNU).....	208
2.363 ZAHİREDDİN İLİ.....	208
2.364. ZAHİREDDİN MANSUR.....	209
2.365. ZAHİREDDİN MÜTEVVEC.....	210
2.366. ZAHİRÜDDEVLE (GÜRCÜOĞLU - ZAHİREDDİN ŞİR)	210
2.367. ZEKERİYA.....	211
2.368. ZEYNEDDİN	212
2.369. ZEYNEDDİN AHMED	212
2.370. ZEYNEDDİN ALİ BAHADIR.....	212
2.371. ZEYNEDDİN BAŞARA	213
2.372. ZİYAEDDİN KARAASLAN.....	214

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ DİNİ ŞAHISLAR

3.1. ALİ.....	215
3.2. ASAF	215
3.3. ASİYE.....	215
3.4. AZER.....	216
3.5. BELKIS.....	216
3.6. BU-ZER.....	216
3.7. CÜNEYD.....	216
3.8. DAKYANUS.....	217
3.9. DANYAL.....	217
3.10. DAVUD.....	217
3.11. EBU BEKİR (SİDDİK).....	218
3.12. EBU HANİFE.....	218
3.13. EBU YEZİD.....	218
3.14. FİRAVUN.....	218
3.15. HAM.....	218
3.16. İBRAHİM.....	219
3.17. İBRAHİM EDHEM.....	219
3.18. İSA.....	219
3.19. İSHAK.....	219
3.20. KARUN.....	219
3.21. MERYEM.....	219
3.22. LOKMAN.....	220
3.23. MANİ.....	220

3.24. MUHAMMED	220
3.25. MUSA	220
3.26. NUH.....	221
3.27. OSMAN	221
3.28. ÖMER	221
3.29. SAM İBN NUH	221
3.30. SAMİRİ.....	221
3.31. SELMAN	222
3.32. SÜLEYMAN	222
3.33. YAHYA	222

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ EFSANEVİ VE MİTOLOJİK ŞAHISLAR

4.1. BEHMEN.....	223
4.2. BEHRAM	223
4.3. BİJEN.....	224
4.4. BOZORGMİHR.....	224
4.5. CEM - CEMŞİD	224
4.6. EFRASİYAB	226
4.7. FAĞFUR.....	226
4.8. FERİDUN	226
4.9. GİV	226
4.10. GUDERZ	226
4.11. GURGİN	226
4.12. HUCİR	227
4.13. İREC	227

4.14. İSFENDİYAR.....	227
4.15. İSKENDER.....	227
4.16. KEYHÜSREV	227
4.17. KEYKAVUS.....	228
4.18. KEYKUBAD	228
4.19. MENUÇEHR.....	229
4.20. NERİMAN (NİREM)	229
4.21. NEMRUD	229
4.22. NUŞİREVAN (HÜSREV - KİSRA)	229
4.23. RÜSTEM	229
4.24. SAM.....	230
4.25. SİYAVUŞ	230
4.26. SUHRAB	230
4.27. TAHMURAS	230
4.28. TUR.....	230
4.29. ZAHHAK.....	230

BEŞİNCİ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ EDEBİ ŞAHISLAR

5.1. AHNEF	231
5.2. BUHTURİ.....	231
5.3. EBU FİRAS EL HARİS B. SAİD HAMDAN EL HAMDANİ.....	231
5.4. EBU NUVAS HASAN BİN HANİ	231
5.5. EBU TEMMAM-I TAİ.....	231
5.6. EBU ÖMER CİHANİ	232
5.7. EBUL NASR EL UTBİ	232

5.8. EVHADÜDDİN EBUL FAZL MUHAMMED EL MİHEBİ EL ENVERİ.....	232
5.9. FARAZDAK.....	232
5.10. FİRDEVSİ.....	232
5.11. HASSAN.....	233
5.12. HATEMİ TAYİ	233
5.13. İMADEDDİN YUSUF LOR-İ FAZLAVİ.....	233
5.14. KOS.....	233
5.15. MUİZZİ.....	234
5.16. RABİA	234
5.17. RUDEKİ	234
5.18. SAHBAN VAİL.....	234
5.19. ŞATABİ.....	234
5.20. UNSURİ.....	234

ALTINCI BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ İLİM ADAMLARI

6.1. ARİSTO	235
6.2. BATLAMİYUS.....	235
6.3. EBU ALİ SİNA.....	235
6.4. EBU REYHAN BİRÜNİ	235
6.5. EBUL LEYS SEMERKANDİ.....	236
6.6. EFLATUN	236
SONUÇ.....	237
KAYNAKÇA.....	239
ÖZ GEÇMİŞ.....	255

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
İA	İslam Ansiklopedisi
S.	Sayı
s.	Sayfa
TDV	Türk Diyanet Vakfı
TTK	Türk Tarih Kurumu
ZfWT	Journal of World of Turks

GİRİŞ

Malazgirt Meydan Muharebesi ile Türk ordusu tarafından elde edilen zafer, Türk tarihinin dönüm noktalarından birini teşkil etmektedir. 26 Ağustos 1071 tarihinde elde edilen zafer neticesinde Türkler, kısa bir süre içerisinde Ege ve Marmara kıyılarına kadar ilerleyerek, Anadolu'ya yayılmış, yerleşmiş ve burada devletler kurmuşlardır¹. Bu devletlerden biri de Selçuklu hanedanının mensubu Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından 1075 yılında fethedilen İznik² merkezli olarak kurulan Türkiye Selçuklu devletidir. Süleyman Şah'ın 1084'te Antakya'yı alarak Halep'i tehdit eder bir konuma gelmesi, Suriye Selçuklu hükümdarı Tutuş ile karşı karşıya gelmesine ve Haziran 1086'da vefat etmesine yol açmıştır³.

1092'de Türkiye Selçuklu Devleti'nin başına I. Kılıç Arslan geçmiştir. I. Kılıç Arslan, 1097'de Malatya'yı kuşatmış, aynı yıl Haçlı saldırıları sebebiyle başkent İznik'i Bizans İmparatoru I. Aleksios'a teslim etmiş ve başkenti Konya'ya taşımıştır. 1101'de Danişmendlilerle ittifak yapan I. Kılıç Arslan, Haçlıları Merzifon ve Ereğli'de iki kez bozguna uğratmıştır. 1103'de Elbistan ve Maraş'ı Haçlılardan alan I. Kılıç Arslan, 1105'de Malatya'yı da Türkiye Selçuklu sınırlarına dâhil etmiştir. 1116'da ise devletin başına I. Rükneddin Mesud geçmiştir. I. Mesud 1147'de Eskişehir civarında bir Haçlı ordusunu yenmeyi başarmış ve Danişmendlilerle mücadele etmiştir⁴. 1156'dan 1192'ye kadar olan dönemde ise Türkiye Selçukluları, II. Kılıç Arslan tarafından yönetilmiştir. II. Kılıç Arslan döneminin en önemli hadiselerinden biri ise şüphesiz ki 1176'da Bizans'a karşı elde edilen Miryakefalon Zaferidir. II. Kılıç Arslan, ülkeyi oğulları arasında paylaştırdıktan bir süre sonra Ağustos 1192'de⁵ vefat etmiştir.

Bu çalışmada II. Kılıç Arslan'ın, ülkeyi oğullarına paylaşırmasıyla başlayan ve Gıyaseddin Mesud dönemine kadar olan süreci aktaran en önemli kaynak olan, İbn Bibi olarak anılan müellif tarafından Farsça yazılmış, El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserdeki, şahıs isimleri incelenmiştir.

¹ Ali Sevim (1993), *Malazgirt Meydan Savaşı ve Sonuçları*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, Ankara, s.228

² Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s. 84

³ Ali Sevim (1990), *Anadolu Fatih Kutalmışoğlu Süleyman Şah*, TTK Yayınları, Ankara, s.38

⁴ Emine Uyumaz (2009), "Anadolu Selçuklu Çağı Kronolojisi", *Cogito*, Sayı 29, Mart, s.170-172

⁵ Osman Turan (1955), "Kılıç Arslan II", *İA*, Cilt 6, s.688-703

Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu Türk tarihinin en önemli devresini teşkil eder. Bu dönemle ilgili olarak yapılan tarih çalışmalarında kullanılabilir çok az sayıda tarihi metin ve vakayiname mevcuttur⁶. Bu devrede Türkiye'nin bilhassa sosyal ve dini durumunu aydınlatmak için günümüze ulaşabilen kaynaklar nitelik ve nicelik bakımından tatmin edici değildir. Bir kavmin veya devletin tarihini inceleme ve araştırmada, bizzat onun bıraktığı kaynak ve vesikalar şüphesiz birinci derecede önemlidir. Selçuklu Türkiye'sinde telif edilen ve bizlere kadar ulaşabilen vakayiname ve sair eserler oldukça sınırlıdır. Buna karşılık meskûkât, para ve arşiv vesikaları nispeten daha çoktur. Selçuklu tarihini çalışan araştırmacılar, vakayinamelerin yanı sıra vakfiyeler, münşeat mecmuaları, fetihnameler, fermanlar, menşurlar ve inşa kitapları gibi birinci elden kaynaklardan mutlak surette yararlanmaktadır. Anadolu'nun, o zaman ki medeniyet dünyasının ortasında bulunan coğrafi konumu sebebiyle, Selçuklu Türkiye'sine ait yabancı dillerde yazılmış eserler bulunmakla beraber⁷ birinci elden yerli kaynaklar oldukça azdır.

Anadolu'daki Türk tarihiyle alakalı olarak var olan yerli kaynaklar arasında, 1211 yılında Kadı Burhaneddin Anevi tarafından manzum olarak kaleme alınan ve I. İzzeddin Keykavus'a sunulan “*Enisü'l Kulüb*”, tarihi değeri açısından önemlidir. Farsça olarak yazılan ve yedi bölümden meydana gelen ve Anadolu Selçukluları tarihinin en eski yerli kaynaklarından olan Enîsü'l-kuşûb aslında dinî-ahlâkî mahiyette edebî bir eserdir. Kitapta, Selçuklular'a yer verilmiş, I. İzzeddin Keykâvus ile Nâsır-Lidînillâh arasındaki münasebetlerden bahsedilmiştir. Enîsü'l-Kulûb, bazı bilgilerin dışında tarihî kaynak olarak fazla bir önem taşımamakla beraber 12. yüzyılda Anadolu'daki fikrî ve edebî hareketleri, belli bir sınıfın manevî eğilimlerini ve hayat görüşünü yansıtmaları bakımından kültür tarihi için küçümsenmeyecek bir değer ifade etmektedir⁸.

Türkiye Selçuklu tarihi açısından bir diğer mühim kaynak, Kerimüddin Mahmud Aksara'yi tarafından Farsça yazılan *Müsameretü'l Ahbar*'dir. Eserin 3. ve 4. bölümleri Türkiye Selçuklu Devleti'nin son 75 yıllık tarihine ışık tutar⁹.

⁶ M. Fuad Köprülü (1943), “Anadolu Selçuklu Tarihinin Yerli Kaynakları”, *Belleten*, Cilt 7, Sayı 27, s.381

⁷ Osman Turan (1988), *Türkiye Selçuklu Tarihi Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara, s. X

⁸ Davud İbrahimi (1995), “Enisü'l Kulüb”, *TDV İA*, Cilt 11, İstanbul, s. 242-243

⁹ Kerimüddin Mahmud Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. XVII

Niğdeli Kadı Ahmed tarafından 1333'te kaleme alınan “*El-Veledü’ş-Şefik ve’l-Hafidü’l-Vefik*” isimli eser verdiği bilgiler sebebiyle Türkiye Selçuklu tarihini aydınlatan eserler arasında yer alır¹⁰.

Bu az sayıdaki birinci elden kaynaklardan en önemlisi ise, 1192-1280 yılları arasındaki dönemi aktaran ve İbn Bibi olarak bilinen müellif tarafından Farsça olarak yazılmış, *El-Evamiü’l Ala’iyye fi’l-umuri’l-Ala’iyye* isimli eserdir. İbn Bibi, İlhanlı devlet adamı Alaaddin Ata Melik Cüveyni'nin isteğiyle eserini kaleme almıştır. Saray çevresine dâhil olan İbn Bibi'nin ağır bir dil olarak ifade edilebilecek üslupla yazdığı eserin, asıl nüshası dışında bir de muhtasar nüshası bulunmaktadır.

İbn Bibi tarafından yazılan *El-Evamiü’l Ala’iyye fi’l-umuri’l-Ala’iyye* isimli eserle ilgili günümüze kadar geçen süre zarfında çok sayıda makale yazılmış, kitabın içeriğine yönelik çalışmalar yapılmış, bazı araştırmacılar eserin muhtasarını günümüz Türkçesine aktararak yayınlamıştır. Eserin tam metni ilk kez Mürsel Öztürk tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu tezde, Mürsel Öztürk'ün, 2014 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından basılan tercümesi esas alınarak, eserde adı geçen şahıslar, tahlili indeks yöntemi ile incelenmeye çalışılmıştır.

Anadolu Türk tarihine yönelik çalışmalar yapan araştırmacılara, bu anlamda bir kolaylık sağlamak, zaman zaman müellifin düştüğü hatalardan kaynaklı olarak çeviri eserin bunları tekrar etmesi, bazı isimlerin kim olduğunun anlaşılmasını güçleştirdiği için bunu daha anlaşılır kılmayı hedefleyen tahlili indeks çalışmasının gerekli olduğu kanaatinden hareketle bu yöntem seçilmiştir.

Başlangıçta, eserin Türkçe tercümelerinin değişik baskıları temin edilerek, eserde geçen isimler tek tek tespit edilmiş, isimlere numara verilmiş ve sayfa numaraları da işaretlenmiştir. Daha sonra tespit edilen isimlerin yerine kullanılan sultan, melik gibi unvanların metin içerisinde kim olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu isimlerden, metin içerisinde, Gıyaseddin, Vasilyüs v.b şeklinde ifade edilenlerin, gerçekte kaçınıcı Gıyaseddin veya hangi Vasilyüs olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve metnin akışını bozmadan parantez içerisinde gösterilmiştir. Bu tespit sırasında konu ile ilgili çalışan araştırmacıların kitapları, makaleleri ve ansiklopedi maddeleri

¹⁰ Ali Ertuğrul (2015), *Niğdeli Kadı Ahmed'in El Veledül Şefik Vel Hafidul Halik'i*, Cilt 1,TTK Yayınları, Ankara

taranarak, isimler ve tarihi olaylar karşılaştırılmak suretiyle mümkün olan en doğru ismin bulunmasına gayret edilmiştir. Karşılaştırma aşamasında özellikle, M. Nuri Gençosman tarafından tercüme edilen ve 1941’de basılan eser ile Mükrimin Halil Yinanç tarafından tercüme edilen ve 2010 yılında basılan eserler kullanılmıştır.

Çalışma yapılırken, madde başlığı olan isimler, özneleştirilmiş, metin içerisinde var olan diğer isimler ise tekrara düşmemek için “*bazı devlet adamları*” şeklinde gösterilmiştir. Yine bu isimlerden bahsedilirken, kayda değer olaylara değinilmiş ve şahıs – olay bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada, müellifin, edebi niteliğini göstermek maksadıyla, bazı şahıslar için kullandığı övgü cümleleri alınmamış, bunun yerine, “*övgüyle bahsedilmesi*” şeklinde bir ifade ile müellifin nitelendirmesi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Eserde ne Türkiye Selçukluları ne de Türk tarihi ile doğrudan bağlantısı olmayan şahısların ve mitolojik kahramanların isimleri de yer almaktadır. Bunlarda ayrı bölüm ve madde başlığı olarak alınmış ve gerekli açıklamalar dipnotta verilmiştir.

Müellifin metin içerisinde kullandığı ve kutsal kitaplarda geçen dini şahsiyetler ile bu dinlerin menkıbelerinde geçen ya da tarihi birer şahsiyet olan isimlerin hangi sayfalarda yer aldığı tespit edilmiş, şahıslarla ilgili bilgi ayrı bir bölüm içerisinde verilmiştir.

İbn Bibi’nin, edebi yönünü göstermek, anlattığı kişiyi övmek ya da betimlemek için kullandığı edebi karakterler ve ilim adamları içinde ayrı bölümler oluşturularak, ulaşılabilen bilgiler dipnotta verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İBN BİBİ'NİN HAYATI VE ESERİ

1.1. İBN BİBİ'NİN HAYATI

Türkiye Selçuklu Devleti ile ilgili yazdığı *El-Evamirü'l-Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye* isimli eserin müellifi olan İbn Bibi hakkında, kendi eseri haricinde herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır¹¹. Hayatı hakkında bilinenler *el-Evâmirü'l-'Alâ'iyye*'de çeşitli vesilelerle verdiği bilgilere dayanmaktadır. Kendisini, İbnü'l Bibi el Müneccime, künyesini Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Ca'ferî er-Rugadî¹² şeklinde kaydeden İbn Bîbî'nin, Rugadî nisbesinden, İran'ın Mâzenderan bölgesindeki Rugad şehrine mensup olduğu¹³ akla gelmekle beraber Rugadî nisbesi onun muhakkak surette Mazenderan'daki Rugad'da doğduğunu göstermez. Çünkü bu nisbenin kendi adı olan el-Hüseyin'e ait olması muhakkak lâzım ve şart değildir. İkinci bir lakabı olan "Nâsireddin" yalnız yine onun hali hayatında telif edilmiş olan eserinin muhtasarında zikredilmektedir¹⁴.

İbn Bibi, babasının adını Meceddin Muhammed-i Tercüman olarak vermektedir. İbn Bibi, babasının Gur-i Sorh seyitlerinden ve Cürcan'ın ileri gelenlerinden olduğunu, Sultan Celaledin Mengüberdi b. Kutlu Sultan Alaaddin Muhammed Harzemşah¹⁵ ve Ata Melik Cüveyni'nin dedesi, sahip divan Şemsülhak ved din Şemseddin Muhammed bin Muhammed b. Ali'nin. Sarayında yetişen iyi bir münşi olup¹⁶ yetiştiğini, I. Alaaddin Keykubad döneminde Selçuklu hizmetinde firaşhanei hasın reisi olduğunu ve saltanat divan kâtipliğine getirildiğini¹⁷, II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından tercümanlığa atandığını¹⁸, Amasya kadısı Fahreddin ile birlikte, Kaan'a elçi olarak giden Naib Şemseddin'e yardımcı tayin edildiğini¹⁹ söylemektedir. Sultan Veled'in bir kasidesinde Meceddin Ali b. Muhammed olarak

¹¹ Adnan Sadık Erzi (1993), "İbn Bibi", *İA*, Cilt 5/2, s.712

¹² İbn Bibi El-Hüseyin B. Muhammed B. Ali El-Ca'feri Er-Rugadi (2014), *El-Evamirü'l-Ala'iyyefi'l-Umuri'l-Ala'iyye Selçukname II. Tercüme*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s.37

¹³ Abdülkerim Özaydın (1999), "İbn Bibi", *TDV İA*, Cilt 19, s.379

¹⁴ Herbet W. Duda (1958), "İbn Bibi'nin Selçuk Tarihi", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Mecmuası*, Sayı 2, s.2

¹⁵ İbn Bibi, a.g.e., s.37

¹⁶ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.712

¹⁷ İbn Bibi, a.g.e., s.430

¹⁸ İbn Bibi, a.g.e., s.465

¹⁹ İbn Bibi, a.g.e., s.513

anılan babasının, divan kâtipliğine 1233-1234 yılında başlamış²⁰ olması gerekir ve 670 yılı Şaban ayında (Mart 1272) ölmüştür²¹.

İbn Bibi, annesini Bibi Müneccime olarak zikreder ve onunla ilgili olarak, Şafi mezhebinin Nişabur'daki reisi Kemaleddin Simnani'nin kızı ve anne tarafından nücüm ilminde mükemmel bir bilgiye sahip olan Muhammedi Yahya'nın torunu olduğunu, annesinin de nücüm ilminde büyük ilerleme gösterdiğinden, kehanetinin her zaman doğru çıktığını, Kemaleddin Kamyar'ın, Ahlat'ta bulunan Celaledin Harzemşah'ın yanına 1229 yılında²² elçi olarak geldiğinde onu gördüğünü, ilimle uğraşan kadınlara az rastlandığı için bu durumu garipsediğini ve annesinden, I. Alaaddin Keykubad'a bahsettiğini²³ belirtmektedir.

İbn Bibi, anne ve babasının, Celaledin Harzemşah'ın 1231 yılında²⁴ Diyarbakır önlerinde Moğol kuvvetlerine yenilmesi ve ölümü üzerine Eyyubi Hükümdarı Melik Eşref Muzafferüddin Mûsâ'nın yanına Dımaşk'a gittiklerini, I. Alâeddin Keykubad'ın daha sonra Melik Eşref'ten onları Anadolu'ya göndermesini istediğini, bunun üzerine Konya'ya gelip I. Alâeddin Keykubad'ın hizmetine girdiklerini²⁵ yazmaktadır. İbn Bibi'nin anne ve babasının Konya'ya gelmeleri 1231-1233 yılları arasında bir zamanda olmalıdır²⁶.

İbn Bibi, annesi Bibi Müneccime'nin, doğru çıkan kehaneti sebebiyle, I. Alaaddin Keykubad tarafından bir hilat ve çok miktarda malla ödüllendirildiğinden ve annesinin, eşi Mecdeddin Muhammed Tercüman'ın saltanat divan kâtipliğine getirilmesini istediğini ve bu isteğin I. Alaaddin Keykubad tarafından kabul edildiğini²⁷ belirtir.

İbn Bibi'nin dedesinin babasının adı ise, Celaledin Karatay'ın, 651 tarihli vakfiyesinden elde edilen bilgiler doğrultusunda, Hüseyin el Caferi'dir²⁸.

İbn Bibi, kendisinin resmi bir görev aldığını belirtmemekle beraber, eserinin, 1284-1285 yıllarında²⁹ adı bilinmeyen bir müellif tarafından yazılan muhtasarında,

²⁰ İbn Bibi, a.g.e., s.1

²¹ İbn Bibi, a.g.e., s.430

²² Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.712

²³ İbn Bibi, a.g.e., s.429

²⁴ Abdülkerim Özaydın, agm. S.379

²⁵ İbn Bibi, a.g.e., s.429

²⁶ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.712

²⁷ İbn Bibi, a.g.e., s.430

²⁸ Osman Turan (1948), *Selçuklu Devri Vakfiyeleri III. Celaledin Karatay Vakıfları ve Vakfiyeleri*, Belleten, Cilt 12, Sayı 45, s. 88

Amir Naşir al-Milla lakabı ile anılmakta ve Maliki divan el Tuğra olarak³⁰ gösterilmektedir.

1.2. İBN BİBİ'NİN EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE İSİMLİ ESERİ

İbn Bibi'nin, bilinen tek eseri olan³¹, ve El-Evamiirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye³² ismini verdiği Farsça eserini, Ata Melik Cüveyni'nin isteği üzerine yazmıştır. Eserini, I. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminden başlatma sebebini, “Süleyman bin Kutalmış bin İsrail, Emir Mengücek, Emir Artuk, Emir Danişmend dönemleri ile ilgili kitapların anlaşılmasının çok zor ve eski zamanlardan gelen sözlü rivayetlerin tutarsız olması”³³ şeklinde açıklayan İbn Bibi'nin, Selçuklu hanedanının yanısıra Mengücek, Artuklu, Danişmendliler'in de tarihlerini aktarma arzusu taşıdığı³⁴ söylenebilir.

İbn Bibi, eserde, tafsilatlı bilgiler verdiğini, dikkatli bir gözlem yaptığını ve güvenilir haberlere dayandığını³⁵ yazmaktadır.

El-Evamiirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye, 1192'de, II. Kılıç Arslan'ın oğlu I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in veliahd tayin edilmesinden hemen sonra başlamakta³⁶ ve II. İzzeddin Keykavus'un oğlu Gıyasedin Mesud'un, 1280'de Anadolu'ya geçişi, Abaka tarafından Harput, Malatya ve Sivas'ın Gıyaseddin Mesud'a verilmesi³⁷ bahsiyle bitmektedir. İbn Bibi, eserini 1281'de tamamlamış³⁸ ve Alaaddin Ata Melik Cüveyni'ye sunmuştur³⁹.

İbn Bibi eserini yazarken herhangi bir yazılı kaynağa başvurmamış⁴⁰ olmakla beraber I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzeddin Keykavus ve I. Alaaddin Keykubad devirleri için Kan'i-yi Tusi'nin Selçuknamesi'ni kullandığı düşünülmektedir⁴¹.

²⁹ Herbet W. Duda, a.g.m., s.8

³⁰ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.713

³¹ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.713

³² İbn Bibi, a.g.e., s.39

³³ İbn Bibi, a.g.e., s.38

³⁴ Osman G. Özgüdenli (2013), *XII-XIV. Yüzyıllarda Anadolu'da Tarih Yazıcılığı*, Erdoğan Merçil'e Armağan, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s.265

³⁵ İbn Bibi, a.g.e., s.38

³⁶ İbn Bibi, a.g.e., s.40

³⁷ İbn Bibi, a.g.e., s.674

³⁸ Herbet W. Duda, a.g.m., s.5

³⁹ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.713

⁴⁰ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.713

⁴¹ Osman G. Özgüdenli, a.g.m., s.266; Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s.380

İbn Bibi eserinde, I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1208-1209 gerçekleştirdiği Ermeni seferi hakkında hiçbir bilgi vermemekte, zaman zaman inanılması güç hikâyeler anlatmaktadır. Eserin, bu kısmında açıkça belirtilmiş bir kronoloji bulunmaması, bir vekayiname özelliği taşımasını engellemiştir⁴². Bu gibi durumlar sebebiyle, 1192-1280 yılları arasındaki 90 yıllık dönemi kapsayan eserin en önemli bölümü, Selçuklu Devleti hizmetine girdiği ve olayları bizzat gördüğü 1232 yılı sonrasına ait kısmıdır⁴³. I. Alaaddin Keykubad'dan 1280 yılına kadar geçen süreçteki Anadolu Türk tarihi açısından elimizde bulunan en mühim yerli kaynağı teşkil etmektedir.

İbn Bibi, bizzat şahit olduğu dönemdeki olayları yazarken tarafsız kalamamış, I. Alaaddin Keykubad'ın, oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından zehirletilmesine hiç değinmemiştir. Bunun sebebi, İbn Bibi'nin Selçuklu hanedanına duyduğu bağlılık ve saray çevresinde müreffeh bir hayat yaşıyor olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Eserini Moğol hâkimiyeti döneminde yazması ve İlhanlı vezirine sunmasına rağmen, I. Alaaddin Keykubad'dan sonra Moğol baskısı altındaki Selçuklu Devleti'nin kötü durumunu belirtmekten çekinmediği, idari ve siyasi aksaklıkları aktardığı da görülmektedir⁴⁴. İranlılar'a karşı sempati duymakla beraber devlet işlerindeki hatalarından dolayı onları mazur görmemiştir. Meselâ Rum asıllı Celâleddin Karatay'ı olumlu icraatı sebebiyle överken Sahip Şemseddin İsfahânî ve Sahip Şemseddin Tuğrâî'yi devlet aleyhine zararlı faaliyetlerinden dolayı tenkit etmiştir. Moğollara karşı itaatkâr bir politika izlenmesi gerektiğini düşünen İbn Bibi, Selçuklu-İlhanlı ilişkilerine pek değinmediği gibi, çağdaşı olan Mevlana Celaleddin Rumi, Hacı Bektaş Veli gibi isimlerden de hiç bahsetmez⁴⁵.

İbn Bibi eserinde, olayların tarihini çoğunlukla vermemekte, zaman zaman kronolojik hatalara düşmektedir. Bu hatalara, 1276-1277 yılında meydana gelen Hatiroğlu isyanının, 1266-1267 yılında olduğunu yazması gösterilebilir⁴⁶.

İbn Bibi, tarihi olayları ayrıntılarıyla ortaya koymak yerine, edebi bir üslup kullanmış, kronoloji vermektense Şark-İslam edebiyatında bilinen hikâyeleri

⁴² Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714

⁴³ Osman G. Özgüdenli, a.g.m., s.265

⁴⁴ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714

⁴⁵ Abdülkerim Özyayın, agm. S.380-381

⁴⁶ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714

anlatmayı tercih etmiştir⁴⁷. Onun önem verdiği nokta, olayların tarihsel süreç içerisinde aktarılması değil, edebi bir kisve içinde okuyucuya aktarılmasıdır⁴⁸. Bu sebeple ne bir kronik ne de faydacı olarak yazılmış bir tarih eseri değildir⁴⁹. Eseri bir tarih kitabı olmaktan daha ziyade, bir hatırat olarak değerlendirmek mümkündür. Eserde, Alâeddin Atâ Melik Cüveynî'nin Târîh-i Cihângüşâ'sı örnek almışsa da bu eserin seviyesine ulaşamamıştır⁵⁰.

Şehirler ile ilgili çok az bilgi aktaran, Türkmenler hakkında olumsuz kanaatler sarf eden İbn Bibi, eserinde ağır ve muğlak ifadeler kullanmış, Arapça ifadelere yer vermiştir. Eserde 1400 beyitten fazla şiir vardır. Farsça yazılmış mensur eserler arasında üslubunun ağırlığı ve edebi karakteri sebebiyle özel bir yere sahiptir. Nâdir kullanılan ve anlaşılmayan deyimlere yer vermesi, sık sık başvurduğu mübalağalarla manadan uzaklaşması, düşüncelerine şahit göstermek veya manaya güzellik katmak için konuya uygun düşmeyen Arapça atasözleri veya Arapça, Farsça şiirler nakletmesi okuyucuyu usandırıcı ve anlamı zorlaştırıcı niteliktedir. Eserdeki 1400 beyitten Cüveynî ailesi hakkındakiler İbn Bîbî'ye, diğerleri ise Zâhirüddin Ebü'l-Fazl Tâhir b. Muhammed Firyâbî, Nizâmeddin Ahmed Erzincânî, Kâniî-yi Tûsî gibi şairlerle isimlerini zikretmediği diğer şairlere aittir. Zebîhullah Safâ, I. Gıyâseddin Keyhusrev, I. İzzeddin Keykâvus ve I. Alâeddin Keykubad devrine ait bölümlerin tamamının Kâniî-yi Tûsî'ye ait olduğunu söyler⁵¹.

İbn Bibi'nin eseri günümüze, Farsça, asıl nüsha El-Evamirü'l Ala'yye fi'l-umuri'l-Ala'yye şeklinde, İbn Bibi hayattayken, adı bilinmeyen bir kişi tarafından, muhtasar hale getirilerek yazılmış şekliyle, Yazıcızade Ali'nin, Farsça'dan Türkçe'ye yapmış olduğu serbest çeviri olmak üzere üç şekilde ulaşmıştır⁵².

Eserin günümüze ulaşan 744 sayfalık tek asıl nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya 2985 numarada bulunmaktadır⁵³. Bu nüsha III. Gıyaseddin Keyhüsrev'e takdim edilmek üzere İbn Bibi tarafından, İbrahim b. İsmail b. Ebu

⁴⁷ Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s.380

⁴⁸ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714

⁴⁹ Herbert W. Duda, a.g.m., s.1

⁵⁰ Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s.381

⁵¹ Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s.380

⁵² Herbert W. Duda, a.g.m., s.4

⁵³ Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s.380

Bekir el Kayseri'ye istinsah ettirilmiştir⁵⁴. Bu nüshadan istinsah edilmiş nüshalardan biri Millet Kütüphanesi numara 819'da, diğeri Paris Bibliotheque'dedir⁵⁵.

El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'nin, II. Kılıç Arslan'ın 1192'de ölümünden, I. Alaaddin Keykubad'ın 1220'de tahta çıkışına kadar olan kısmı, ilk kez Adnan Sadık Erzi ve Necati Lügal tarafından, Paris'teki muhtasar ve Yazıciyzade Ali'nin tercümesi ile karşılaştırılarak neşredilmiştir. Bu eser, 1957'de Ankara'da basılmıştır⁵⁶.

El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'nin tamamı, ilk kez Mürsel Öztürk tarafından tercüme edilmiştir. Bu eser, 1996'da, iki cilt halinde, Kültür Bakanlığı tarafından basılmıştır⁵⁷. Mürsel Öztürk'ün tercüme ettiği eser, Türk Tarih Kurumu tarafından, 2014 yılında, tek cilt halinde, ikinci kez basılmıştır⁵⁸.

El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'nin, İbn Bibi hayattayken, adı bilinmeyen bir kişi tarafından, yine Farsça olarak yazılmış muhtasar bir nüshası vardır. Bu muhtasarı hazırlayan kişi, eserin içeriğini muhafaza etmiş, bölüm başlıklarını hemen hemen aynı şekilde almış, İbn Bibi'nin tarihsiz verdiği olayların bazılarını tarih vermiş, Alaaddin Ata Melik Cüveyni ile ilgili kısımları çıkarmıştır⁵⁹. Muhtasarın tamamlanma tarihi olarak, Adnan Sadık Erzi, en erken 13 Ağustos 1281, en geç 1288 olabilir⁶⁰ derken, Herbet W. Duda, Ekim 1284 ile Aralık 1285 arasında⁶¹ tamamlamış olduğunu yazmaktadır.

Paris Bibliotheque Nationale'de bulunan muhtasar, ilk kez 1902'de, M. Th. Houtsma tarafından yayınlanmıştır⁶². Mükrimin Halil Yinanç, 1921'de eseri Türkçe'ye tercüme etmiş fakat eser çok uzun bir süre sonra, "*Selçukname*" adıyla yayınlanmıştır⁶³. Hasan Fehmi Turgal, M. Th. Houtsma'nın neşrini esas alarak,

⁵⁴ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714

⁵⁵ Abdülkerim Özyayın, a.g.m., s.380

⁵⁶ İbn Bibi (1957), *El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye*, I. Cilt, Necati Lügal, Adnan Sadık Erzi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, TTK Basımevi, Ankara

⁵⁷ İbn Bibi el Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Ca'ferî er-Rugadî (1996), *El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye (Selçukname) I-II*, Çeviren: Mürsel Öztürk, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı Basımevi, Ankara

⁵⁸ İbn Bibi el Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Ca'ferî er-Rugadî (2014), *El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye Selçukname II. Tercüme*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları Ankara

⁵⁹ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.714-715

⁶⁰ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.715

⁶¹ Herbet W. Duda, a.g.m., s.8

⁶² Osman G. Özgüdenli, a.g.m., s.267

⁶³ İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren: Mükrimin Halil Yinanç, Hazırlayanlar: Refet Yinanç, Ömer Özkan, Kitabevi Yayınları, Ankara

Halkevi tarafından çıkarılan Konya Dergisinde, tefrikalar halinde, 1936-1938 yılları arasında eseri yayınlamıştır. M. Nuri Gençosman ve Nafiz Uzluk, Hollanda'da M. Th. Houtsma tarafından, Farsça yayınlanan muhtasarı, tercüme ederek, 1941'de yayınlamışlardır⁶⁴. Eser, Herbert W. Duda tarafından Almanca olarak 1959'da Kopenhag'da, Muhammed Cevad Meşkur tarafından, 1971'de Tahran'da yayınlanmıştır⁶⁵.

Mükrimin Halil Yinanç⁶⁶ ve M. Fuad Köprülü⁶⁷, muhtasarın müellifinin Nasıreddin Yahya olduğu belirtmişse de Adnan Sadık Erzi bunun yanlış olduğunu ispatlamıştır⁶⁸.

Adnan Sadık Erzi ve Herbert W. Duda, muhtasarın tek orijinal nüshasının Paris'te bulunduğunu⁶⁹ belirtmekle beraber, Mükrimin Halil Yinanç, Medine Şeyhülislam Arif Hikmet Beğ kütüphanesinde bir nüsha daha bulunduğunu⁷⁰ ifade etmektedir.

El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'nin, günümüze ulaşan üçüncü şekli ise Sultan II. Murat döneminde, Yazıcızade Ali tarafından yapılan Türkçe tercümedir. “*Tevarih-i Ali Selçuk*” adıyla bilinen eserin 3. kısmını ihtiva eden El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye'nin bu tercümesi, Topkapı Sarayı Revan Köşkü Kütüphanesi 1391 numarada kayıtlıdır⁷¹. Yazıcızade Ali, İbn Bibi ve eserinin adına hiç yer vermeden, başlıkları aynen tekrarlayarak, Ata Melik Cüveyni'den bahsedilen yerlere Sultan II. Murat'ın adını yerleştirerek tercüme etmiştir⁷². Yazıcıoğlu Ali'nin, kendi eserini yazarken yalnızca İbn Bibi'den değil Ravendi'nin Farsça kroniğinden de faydalandığı iddia edilmektedir⁷³. Yazıcıoğlu Ali'nin eserinin çok sayıda nüshası bulunmaktadır⁷⁴.

⁶⁴ İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Notlar İlave Eden: F. N. Uzluk, Uzluk Basımevi, Ankara

⁶⁵ Osman Gazi. Özgüdenli, a.g.m., s.267

⁶⁶ Mükrimin Halil Yinanç, a.g.e., s. 15

⁶⁷ M. Fuad Köprülü (1943), “Anadolu Selçuklu Tarihinin Yerli Kaynakları”, *Belleten*, Cilt 7, Sayı 27, s. 388

⁶⁸ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.715

⁶⁹ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.715; Herbet W. Duda, a.g.m., s.6

⁷⁰ Mükrimin Halil Yinanç, a.g.e., s. 12

⁷¹ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.716

⁷² Abdülkerim Özaydın, a.g.m., s. 381

⁷³ Vladimir Aleksandroviç Gordlevskiy (2019), *Küçük Asya'da Selçuklular*, Tercüme: Abdülkadir İnan, Yayına Hazırlayan: Timurlan Omorov, TTK Yayınları, Ankara, s.15

⁷⁴ Adnan Sadık Erzi, a.g.m., s.716-717

İKİNCİ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ TARİHİ ŞAHISLAR

2.1. ABAKA HAN⁷⁵

Cihan padişahı İlhan-ı Azam'ın (Abaka), şehzadelerinden olan Argun ile Şehit Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın kızı Selçuki Hatun'un evlendirilmesi ve Selçuki Hatun'u getiren görevlilerin Abaka Han tarafından mükâfatlandırılmasından bahsedilmesi (s.611-612).

Padişahın (Abaka), Divriği'ye geldiğinden, kendisine verilen hediyeleri kabul ettiğinden, Divriği kalesini yıktırıldığından, Tudavun Noyan ve Tuku Ağa'nın ölümüne çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.623-624).

Cihanın padişahının (Abaka), cihan şehzadesini (Argun), Karamanlı muhalifleri cezalandırmak için görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.625).

İlhanı Azam'ın (Abaka), Fındıkdar'a gönderdiği elçilerin döndüğünden bahsedilmesi (s.625).

Cihan padişahı (Abaka), tarafından, Muineddin Pervane'nin öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.625-626).

Cihanın İlhan'ına (Abaka Han), Siraceddin Mahmud Urmevi hakkında övgü dolu bir mektubun gönderilmesi ve Abaka Hanın Siraceddin'i Rum ülkesinin baş kadılığına atamasından bahsedilmesi (s.639).

2.2. ADİL⁷⁶

Melik Muizeddin Tuğrulşah'ın, Malatya'da bulunan Gıyaseddin Keyhüsrev'den (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) kayınpederi Melik Adil'in yanına gitmek için izin istemesinden ve Gıyaseddin'in, Melikten olumlu sözler ile söz ederek aralarındaki akrabalık bağımlı anlattığından bahsedilmesi (s.70).

⁷⁵ İlhanlıların ikinci hükümdarı olup, Hülagü Han'ın oğludur. 1234'te doğdu. 1265'te hükümdar oldu. 1277 sonrasında Anadolu'ya girerek Anadolu Türkmen beylerinden ve ahaliden binlerce kişiyi katletti. 1282'de öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; W. Barthold (1978), "Abaka", *İA*, Cilt 1, s. 4, İstanbul; Faruk Sümer (1988), "Abaka", *TDV İA* 1. Cilt 1, s.8, İstanbul)

⁷⁶ Eyyubi hükümdarı El Melikü'l Adil I. 1145'te Dımaşk veya Balebek'te doğdu. Selahaddin Eyyubi'nin kardeşlerinden olup, Avrupalılar tarafından Saphadin diye tanınır. 1174'te Mısır naibliğine getirildi. Haçlılarla mücadele etti. 1192'de Ürdün ve El-Cezire kendisine verildi. 1200'de Sultan oldu. 1218'de vefat etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; C. H. Becker (1978), "el-Âdil", *İA*, Cilt 1, s.139-140, İstanbul; Ramazan Şeşen (2004), "El Melikü'l Adil I", *TDV İA*, Cilt 29, s. 59-60, Ankara)

Sultan İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus), Şam'a saldırmak için devlet adamları ile görüşmesi ve devlet adamlarının bu duruma karşı çıkarak, Halep Eyyubi hükümdarı el Melikü'l Aziz'in annesinin, Melik Adil'in kızı olduğunu ve kardeşlerinden yardım isteyebileceğini söylemelerinden bahsetmeleri (s.207-209).

Melik Adil'in köleleri ifadesiyle, Halep Eyyubi hükümdarı el Melikü'l Aziz'in ordusundan bahsedilmesi (s.217).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad), Hokkabaz oğlu Naib Seyfeddin'e Adil'in oğulları ile akrabalık bağı kurulması gerektiğini söylemesinden bahsedilmesi (s.311).

Şam, Ermen çevresi ve Diyarbakır'ın melikleri olan Adil'in oğullarının, Şemseddin Altunabe'yi Şam'da ağırlamasından bahsedilmesi (s.312).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) , Melik Adil'in oğullarına kin duymasından ve veliahtlığı Melik Adil'in torunu Melik İzzeddin'e vermesinden bahsedilmesi (s.363).

2.3. ADİLİYE⁷⁷

Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad), Melik Adil'in kızı Melike Adiliye'den olan çocuklarına sünnet merasimi yapılması için devlet adamlarına talimat verdiğinden bahsedilmesi (s.433).

Melike-i Adiliye'nin, Ankara'da yayın kirişi ile boğularak öldürülmesinden bahsedilmesi (s.455).

2.4. AHMED (TÜRKMEN)⁷⁸

Sultan Alaaddin'in oğlu olduğunu iddia eden Ahmed isimli bir kişinin, uc bölgesinde isyan ettiğinden, o bölgede bulunan Türk topluluklarının isyana iştirak etmesi sebebiyle güçlü bir ordu meydana getirdiğinden bahsedilmesi (s.545-546).

⁷⁷ Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın 1227'de evlendiği Eyyubi hükümdarı Melik Adil'in kızı Gaziye Hatun. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

⁷⁸ Türkmen Ahmed adıyla da anılan, Sultan II. İzzeddin Keykavus döneminde 1249'da yaklaşık 20.000 kişiyle isyan eden, Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın Melike Adiliye'den doğan oğullarından İzzeddin Kılıç Arslan olma ihtimali bulunan kişi. Başlattığı isyanda Konya ve Alanya'ya saldırmış ve isyan ancak üç ay sonra bastırılabilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Suat Bal (2006), "Türkiye Selçuklu Devletinde Hükümdarlık Yapan Vezir Şemseddin İsfahani", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 19, s. 265-294; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatinde İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara; Züriye Çelik (2014), "Moğol İstilas ve Türkiye Selçuklu Devleti", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi*, Konya)

2.5. ALAADDİN ALİ BEĞ⁷⁹

Alaaddin Ali Beğın, Baycu tarafından, Antalya’da hapiste bulunan Tuğracı Sahib Şemseddin Mahmud’u kurtarmak için Konya’ya gönderilmesinden bahsedilmesi (s.560).

2.6. ALAADDİN ALİ KARI

Şam Başkadısı Muhiyeddin’in, (Hülagu’nun) huzuruna çıktığından, bağlılık bildirerek askeri vali istediğinden ve Alaaddin Ali Kari’nin bu işle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.584).

2.7. ALAADDİN ATA MELİK CÜVEYİNİ⁸⁰

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Uluğ Kutlu Uğurlu, ülkelerin ve divanın sahibi Ebul-Meali Ata Melik ibn Muhammed denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s. 31-32).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni’den övgüyle söz edilerek, Hazreti Ali’nin şehitliğine su getirdiğinden ve Kerha ırmağı üzerine köprü yaptırdığından bahsedilmesi (s. 33-34).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni’den övgüyle bahsedilmesi (s. 36).

Müellifin eserini, Alaaddin Ata Melik Cüveyni’nin emriyle yazmaya başladığından bahsedilmesi (s. 36).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni’nin, eserinin konusundan bahsedilmesi (s.37).

Müellifin eserini, Alaaddin Ata Melik Cüveyni’nin emriyle yazmaya başladığından bahsedilmesi (s. 38).

⁷⁹ Mühezzibüddin Ali bin Muhammed’in oğlu. Muineddin Pervane’nin kardeşi

⁸⁰ Alaaddin Ata Melik Bin Muhammed Cüveyni 1226’da Horasan’ın Cuvayn şehrinin Azadvar kasabasında doğmuştur. Sahibi Divan namıyla şöret kazanmıştır. 1243 – 1256 yılları arasında Emir Argun’un kâtipleri arasında yer aldı. 1256’da Hülagü Han’ın hizmetine girdi. Alamut kalesinin fethinde Hülagü Han’ın yanında yer aldı. 1259’da kendisine Irak-ı Arab ve Huzistan eyaletlerinin valiliği verildi. Abaka Han zamanında da aynı göreve devam etti ve 24 yıl Bağdat’ı yönetti. Cüveyni, İlhanlı döneminin en seçkin devlet adamlarından biri olmasının yanı sıra tarihçidir. Alaaddin Ata Melik Bin Muhammed Cüveyni tarafından yazılan Târîh-i Cihângüşâ, onun tarihçi olarak şöretini zamanımıza kadar devam ettiren asıl büyük eseridir. Cüveynî 650 (1252) veya 651 (1253) yılında yazmaya başladığı bu büyük tarihini 658’de (1260) tamamlamıştır. Eser 1912-1937 yılları arasında İranlı âlim Mirza Muhammed Kazvîni tarafından uzun ve mükemmel bir mukaddime, önemli haşiyeler ve fihristler İlâvesiyle üç cilt halinde Leiden’de neşredilmiştir. Eser yalnız üslûp bakımından değil, ihtiva ettiği zengin tarihî ve içtimaî bilgiler itibarıyla da Moğol tarihinin birinci derecedeki kaynaklarından biridir. Eser Mürsel Öztürk tarafından da Türkçe ‘ye tercüme edilmiştir. Alaaddin Ata Melik Bin Muhammed Cüveyni 1283’de vefat etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; M. Fuad Köprülü (1993), “Cüveyni”, *İA*, Cilt 3, s. 249-255; Orhan Bilgin (1993), “Cüveyni”, *TDV İA*, Cilt 8, s. 140-141, İstanbul)

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Ebul-Meali Kutlug İnanç Uğurlu Uluğ denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s. 49-50).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, İnanç-ı Azam, Ulug-Sahib denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s. 86-87).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Sahib Divan Ulug denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s. 105).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, İnanç Uğurlu denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.322).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, İnanç Uğurlu ve Sahib denilerek,övgüyle bahsedilmesi (s. 517).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Uluğ inaç Sahib Divan Ebu'l-Meali Ata Melik denilerek, övgüyle ve Taraz ile Hicaz'ın hâkimi olarak bahsedilmesi (s. 591).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Uluğ Kutluğ İnanç-ı azam Sahib Divanü'l Memali Ata denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s. 611).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Uluğ Kutluğ Uğurlu denilmesi ve kardeşinden (Sahib Şemseddin Cüveyni) övgüyle bahsedilmesi (s. 633).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni için, Ebu'l-Meali Ata Melik b. Muhammed denilmesi ve övgüyle bahsedilmesi (s. 675).

2.8. ALAADDİN DAVUDŞAH⁸¹

Melik Alaaddin Davudşah'ın Melik Fahreddin Behramşah'tan sonra Erzincan yöneticisi olduğundan bahsedilmesi (s.352).

Melik Alaaddin Davudşah'ın Sultan Alaaddin Keykubad'ı (I. Alaaddin Keykubad) ziyarete gelmesinden bahsedilmesi (s.352).

Melik Alaaddin Davudşah'ın, hat alanında engin bilgilere sahip olduğundan bahsedilmesi (s.353).

⁸¹ Mengücek Devleti hükümdarı Fahreddin Behramşah'ın oğlu olup, onun 1225'te ölmesinden sonra hükümdar oldu. Davud Şah ilim ve kültür sahibi bir insandı. Babasının Selçuklularla sürdürdüğü barışçı dönemi bozunca Sultan I. Alaaddin Keykubad onun üzerine sefere çıktı. Davudşah'a Akşehir ve Ilgın ikta olarak verildi. Böylece Mengücek Devleti 1228'de yıkıldı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

Melik Alaaddin Davudşah'ın, oyun ve eğlenceye düşkün olduğundan, kötü bir çevre edindiğinden, gurur ve kibre kapıldığından emirlerini öldürmeye niyetlendiğinden bahsedilmesi (s.353).

Melik Alaaddin'e, sultanın (I.Alaaddin Keykubad) mektup yazarak emirleri serbest bırakmasını yazdığından bahsedilmesi (s.353).

Melik Alaaddin'in, emirleri serbest bıraktığından bahsedilmesi (s.354).

Melik Alaaddin Davudşah'ın, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) Kayseri'de ziyaret ettiğinden ve sultanın ona hediyeler verdiğinden bahsedilmesi (s.355).

Melikin, sultana (I. Alaaddin Keykubad) övgü dolu sözler sarf ederek gözüne girmeye çalıştığından, kendisine hilat verildiğinden bahsedilmesi (s.356).

Melikin, gençlik ve bilgisizliğinin anlaşılmasına rağmen on gün sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanında kaldığından bahsedilmesi (s.357).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Sadeddin Köpek aracılığı ile melike ahitname göndererek memleketine dönmesine izin verdiğinden bahsedilmesi (s.357).

Erzincan meliki Aladdin Davudşah'ın, Erzurum sahibi Mugiseddin Tuğrulşah b. Kılıç Arslan oğlu Melik Rukneddin Cihanşah'a bir mektup yazdığından bahsedilmesi (s.360).

Erzincan melikinin, Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), huzurundan ayrılmasından sonra Erzurum Sahibi Mugiseddin Tuğrulşah b. Kılıç Arslan oğlu Melik Rukneddin Cihanşah'a, Sultan Celaledin Harzemşah'a ve yeni Müslüman Alaaddin'e mektup yazarak, Melik Eşref'e de hediyeler göndererek, ona karşı ittifaklara girmeye çalıştığından bahsedilmesi (s.360-361).

Melikin, oğullarını sultana (I. Alaaddin Keykubad), rehin göndermesinden ve durumdan haberi olan sultanın (I. Alaaddin Keykubad), ona Akşehir ve Iğın'ı iktâ vererek memleketini zapt ettiğinden bahsedilmesi (s.362).

Melik Alaaddin Davudşah'ın iyi özellikleri olmasına rağmen cahil dostları sebebiyle ülkesini kaybettiğinden bahsedilmesi (s.363).

Erzurum sahibi Melik Rukneddin Cihanşah'ın, sultandan (I. Alaaddin Keykubad) özür dilerken “*Davud Şah'ın*” suçu sebebiyle kendisinin cezalandırılmamasını istediğinden bahsedilmesi (s.364).

2.9. ALAADDİN KEYKUBAD I⁸²

Melik Alaaddin Keykubad'ın, babası Sultan Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) Akşehir'den İstanbul'a giderken, kardeşi ile beraber babasının yanından kaybolmasından bahsedilmesi (s.65).

Sultan Rükneddin Süleyman Şah'ın, Melik Alaaddin Keykubad'ı yanına çağırarak, O'nun gönlünü alarak babasının yanına yollamasından bahsedilmesi (s.66).

Melik Alaaddin'in, Mavrozomes'in ülkesinde eğitim ve öğreniminden boş kalan vakitlerini deniz ve kara avcılığıyla geçirmesinden bahsedilmesi (s.86).

Hacip Zekeriya'nın Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) görmek için Kral Mavrozomes'in ülkesine gittiğinde şehzade Alaaddin'i gördüğünden bahsedilmesi (s.108).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Melik Alaaddin'i, Rükneddin Süleyman Şah'ın oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı karşılamaya göndermesinden bahsedilmesi (s.117).

Padişah'ın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Danişmend ülkesini Melik Alaaddin Keykubad'a bırakmasından bahsedilmesi (s.120).

Sultan'ın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Melik Alaaddin'i⁸³, Tokat'a göndermesinden bahsedilmesi (s.123).

“*Sultan Alaaddin'in zamanının ortalarına kadar*” diye bahsedilmesi (s.123).

Alaaddin'in, Celaledin Harzemşah'ı Yassıçemen'de yendiğinden bahsedilmesi (s.124).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), vefatından sonra devlet erkânının hükümdarlığa Gıyaseddin Keyhüsrev'in oğullarından Alaaddin Keykubad'ın getirilmesi gerektiğini konuştuklarından bahsedilmesi (s.141).

Tokat'ta bulunan Melik Alaaddin Keykubad'ın, Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) vefat haberini alması, üç gün taziye yapması, büyük bir ordu

⁸² Türkiye Selçuklu Devleti hükümdarı. I.Gıyâseddin Keyhusrev'in oğlu. 1190'da doğmuştur. 1237'de Kayseri'de vefat etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2002), “Keykubad I”, *TDV İA*, Cilt 25. s. 358-359, İstanbul; Osman Turan (1977), “Keykubâd I.”, *İA*, Cilt 6, s. 646-661, İstanbul)

⁸³ Alaaddin Keykubad, Tokat'ta, 1205-1211 yılları arasında, Melik olarak bulunmuştur. (bkz; Emine Uyumaz (2009), “Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubad Dönemine (1220-1237) Bir Bakış”, *Cogito*, YKY Yayınları, Sayı 29, s.121)

ile kardeşi İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) bulunduğu Kayseri Şehrini kuşatmasından bahsedilmesi (s.143).

Kayseri Şahnesi Celaleddin Kayser'in, Ermeni kralı Tekfur Leon'a, (II. Leon) Melik Aladdin'e kardeşi İzzeddin Keykavus'la (I. İzzeddin Keykavus) olan mŐcadesinde destek vermemesi gerektiğini izah etmesinden bahsedilmesi (s.145).

Aladdin Keykubad'ın, Kayseri'de kardeşi İzzeddin Keykavus'u (I. İzzeddin Keykavus) kuşatması esnasında Tekfur Leon (II. Leon) ve Melik Mugiseddin tarafından yalnız bırakılmasından sonra kuşatmayı bırakarak Ankara'ya doğru gitmesinden bahsedilmesi (s.147).

Onun, "*KeyhŐsrev onun cihanı aydınlatan bezminde ancak Şarab dağıtabilir*" denilerek iewiczmesi (s.148).

Melik Aladdin'in Ankara'da bulunduğu sırada kardeşi İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) Ankara'ya doğru hareket ettiğini haber alarak, kaleyi sađlamlaŐtırması, askerini savaş dŐzenine sokmasından bahsedilmesi (s.162).

Melik Aladdin'in, kardeşi İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) Ankara'yı kuŐattıđı sırada Necmeddin Behramşah ile savaşa tutuŐan Emir MŐbarizeddin İsa'yı geri çağırmasından bahsedilmesi (s.163).

Melik Aladdin'in, kardeşi İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) Ankara'yı kuŐattıđı sırada surların karşısına yaptırdığı medreseyi kendi hŐkŐmdarlıđı sırasında yıktırmasından bahsedilmesi (s.164).

Ankara halkının İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) Ankara kuşatması esnasında sıkıntıya dŐŐmeleri ve Melik Alaaddin'e gelerek Şehrin teslim edilmesini istemeleri. Melik Alaaddin'in canına ve malına dokunulmayacağının garanti edilmesi karşılığında Şehri teslim edeceğini Şehrin ileri gelenlerine bildirmesi, halkın ileri gelenlerinin Melik Alaaddin'in isteğini aŐnigir Emir Seyfeddin Ayaba ve İzzeddin Keykavus'a bildirmesinden bahsedilmesi (s.165).

Melik Aladdin'in, Ankara'yı teslim etmesi, padişahlık sarayından alınarak bir iğdişin evine gőtŐrŐlmesi ve őrzerine muhafız konulmasından bahsedilmesi (s.166).

Melik Aladdin'in, Malatya'daki Menşar kalesine hapsedilmek őrere Melik Seyfeddin Ayaba'ya teslim edilmesi ve bahsedilen yere sağ salim gőtŐrŐlmesinden bahsedilmesi (s.167).

Sultan Alaaddin'in tahta geçişinden sonra İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) naaşının Sivas darü'ş şifasının bahçesine defnedilmesinden bahsedilmesi (s.223).

İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) vefatından sonra devlet adamları tarafından hangi melikin hükümdar olacağını devlet adamları tarafından tartışılması, Emir-i Meclis Emir Mubarizeddin Behram ile Meliku'l Ümera Seyfeddin Ayaba'nın Melik Alaaddin Keykubad lehinde görüş bildirmesinden bahsedilmesi (s.227).

Emir-i Meclis Emir Mubarizeddin Behram ile Meliku'l Ümera Seyfeddin Ayaba'nın Melik Alaaddin Keykubad'ı önermesine Sahib Necmeddin ile Pervane Şerefeddin Muhammed'in karşı çıkmasına rağmen, hükümdarlığı konusunda Melik Alaaddin Keykubad'ın sultan olması hususunda uzlaşılmasından bahsedilmesi (s.228).

Melik Alaaddin Keykubad'a, sultan olduğunu haber vermek için hapsedildiği Güzerprit kalesine Seyfeddin Ayaba'nın varması, sultanlığını müjdelemesi, Melik Alaaddin Keykubad'ın görmüş olduğu rüyaya rağmen bu duruma inanmak istememesi, canını kaybedeceğini düşünmesinden bahsedilmesi (s.229).

Melik'in, sultan olduğunu anlaması, Seyfeddin Ayaba'nın güven içerisinde olacağına dair aman mektubu yazarak yemin ettiğinden bahsedilmesi (s.230).

Melik'in, Sivas'a gelmesinden bahsedilmesi (s.232).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, sultan olduğunun Seyfeddin Ayaba tarafından açıklanması, devlet adamlarının el öpmesi, Sultan Alaaddin'e bağlı kalacaklarına dair yemin etmeleri, Sultanın (Alaaddin Keykubad), taziye elbisesi olarak üç gün boyunca beyaz atlas giymesi, dördüncü gün elbiseyi çıkarması, beylere menşurlarını vermesinden bahsedilmesi (s.233).

Sultanın, Sivas'tan Konya'ya hareket etmesi ve Gedük'te dinlenmesinden bahsedilmesi (s.234).

Sultanın, Emir-i Meclis Emir Mubarizeddin Behram'a hilat giydirerek, Sivas'a dönmesine izin vermesinden sonra kendisinin Kayseri'ye hareket etmesinden bahsedilmesi (s.235).

Sultanın, birkaç gün Kayseri’de kaldıktan sonra Aksaray’a hareket etmesinden bahsedilmesi (s.237).

Konya’ya yaklaşan Sultanın, Obruk mevkiinde karşılanması, Ruzbe mevkiinde konaklanmasından bahsedilmesi (s.238).

Sultanın, Vezir Reşideddin, Seyfeddin Ayaba, Seyfeddin Ebubekir, Celaleddin Kayser’i huzuruna çağırarak uç bölgeleri ve itaat altındaki emirlere Konya’ya ulaştığının haber verilmesini istemesinden bahsedilmesi (s.243).

Büyük Sultan Alaaddin Keykubad’ın faziletlerinden bahsedilmesi (s.244-245).

Sultan Alaaddin Keykubad bin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan’ın faziletlerinden, bahsedilmesi (s.246).

Sultan Alaaddin Keykubad bin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan’ın, Sultan Eminüd Devle ve Yeminül Mille denilen Gazneli Mahmud’a benzetilerek övülmesi (s.246-247).

Abhaz beldelerinden Hicaz sınırlarına, Ermen vilayetinin başından Yemen şehirlerine Rus şehirleri yakınından Tarsus hududuna, Başkird sınırının başlangıç noktasından Valaşkird bölgesinin sonlarına, Antalya serhaddinden Antakya şehrinin sınırlarına, Suğdak ve Kıpçak sahrasından Irak sonlarına kadar Müslüman ve Hristiyan yöneticileri ile Şam meliklerinin kendilerini, onun kölesi saymaları, ondan emir almaları, sikke ve mîmberlerde onun lakap ve isminin kullanılması diye bahsedilmesi (s.247).

Onun, hazine konusunda çok titiz olmasından bahsedilmesi (s.248).

Şahsi servet edinmede aşırıya kaçanlara sert davranmasından bahsedilmesi (s.249).

Sanatkârları, âlimleri, tasavvuf ehlini korumasından bahsedilmesi (s.249).

Hanefî mezhebine ve şeriata bağlılığından bahsedilmesi (s.249).

İmamı Azam Ebu Hanife’nin mezhebine bağlı olmasına rağmen sabah namazını Şafi mezhebine göre kılmasından bahsedilmesi (s.250).

Eski padişahların huylarından bahseden kitapları okumayı sevmesinden, musiki kitaplarından, vezin, kafiye ve usulden anlamasından bahsedilmesi (s.251).

Sultan'ın, Yeminü'd Devle ve Eminü'l Mille Mahmud b. Sebuktekin (Gazneli Sultan Mahmut) ile Emir Şemsu'l-Meali Kâbus b. Veşmirg'e hayranlık duyduğundan bahsedilmesi (s.251).

Hiçbir zaman abdestsiz ferman imzalamadığından bahsedilmesi (s.252).

Sık sık Kimya-yı Saadet ve Sahib Nizamül-Mülk'ün Siyerü'l Müluk'unu okumasından bahsedilmesi (s.252).

Tavla ve satrancı iyi oynamasından bahsedilmesi (s.252).

Cirit ve okta rakiplerini geride bıraktığından bahsedilmesi (s.252).

Mimarlık, kuyumculuk, bıçak yapma, bakırcılık, ressamlık, dericilikteki bilgi ve becerisinden bahsedilmesi (s.252).

Mücevherlerin değerini bilmesinden bahsedilmesi (s.252).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın padişahlığını En-Nasireddinillah'a haber vermesi ve Nasireddin'in, Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi aracılığı ile ona saltanat menşuru, padişahlık hilati, sultanlık kılıcı, mutluluk mührü göndermesinin anlatılması (s.253-254).

Sultan'ın, Şeyhi (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) Zencirli mevkiinde karşılatmasından bahsedilmesi (s.254).

Sultan'ın, Şeyhin (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) elini öpmek istemesinden ve şeyhin gelişinden memnuniyet duymasından bahsedilmesi (s.255).

Sultan'ın, halifenin gönderdiği hilatı giymesinden, imameyi başına koymasından, halife makamından getirilen kırbaçla kendisine kırk kırbaç vurulmasından bahsedilmesi (s.256).

Sultan'ın ve Celaleddin Karatayi'nin kendi istek ve rızalarıyla şeyhin (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) tarikatına girmelerinden bahsedilmesi (s.256).

Sultan'ın, şeyhe (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi), yedi bin altın, beş bin altın sultani dinarı, beş yüzlük, yüz ellilik ve yüzlük miskaller halinde basılmış Alai sikkesi ve Rum kölelerden oluşan hediyeler göndermesi ve Zincirli Han'a kadar şeyhe refakat etmesinden bahsedilmesi (s.257).

Alaaddin Keykubad adına, Necmeddin Razi tarafından yazılan “*Mirsadü'l İbad*” isimli kitabın Malatya’da kendisine sunulmasından bahsedilmesi (s.257-258).

Sultan-ı Azam Alaaddin Keykubad’ın Alaiye kalesini fethetmek için amacını açıklamasından ve hazırlıklarını yapmasından bahsedilmesi (s.258-262).

Sultan-ı Azam Alaaddin Keykubad’ın Konya’dan hareket ederek Alaiye kalesini kuşatmaya gitmesinden bahsedilmesi (s.263).

Sultanı Azam Keykubad’ın, “*aynayı arayan Keyhüsrev*” e benzetilmesi (s.264).

Sultan’ın emri ile kuşatma için büyük bir mancınığın hazırlanmasından bahsedilmesi (s.264).

Sultan’ın, askerlerine gruplar halinde dağa çıkmalarının emredildiğinden bahsedilmesi (s.265).

Sultan’ın emri ile 100 ağır mancınığın çalışmaya başladığından bahsedilmesi (s.266).

Sultana, Alaiye Kalesi sahibi Kyr Vart’ın, kaleyi teslim etmek için Antalya subaşı Emir Mübarizeddin Ertokuş’u elçi göndermesinden bahsedilmesi (s.267).

Sultanın, Alaiye kalesini teslim aldıktan sonra Kyr Vart’a Konya Akşehir’in emirlik menşurunu vermesinden bahsedilmesi (s.268-270).

Cihan padişahının, Alara kalesini almasından bahsedilmesi (s.272-273).

Sultanın, Konya şehri etrafına sur yapılması emri vermesi, mimarlarla şehrin etrafını gezerek kapıların, burçların ve bedenlerin yerlerini tespit etmesinden ayrıca Sivas’a da sur yapılması için emirler vermesinden bahsedilmesi (s.275-277).

Sultana gelen elçilerin, okudukları şiirde onu “*Keyhüsrev kadehi elinde ay gibi parlıyordu*” ifadesiyle övdüklerinden bahsedilmesi (s.278).

Sultanın, Kayseri’de Muhyeddin İbn’el Cevzi’yi karşılaması, O’na iltifatlarda bulunmasından bahsedilmesi (s.278-281).

Sultandan, Muhyiddin’in halife adına iki bin süvarilik ihtiyat ve imdat birliği istemesi ve Sultanın bunu kabul ettiğinden bahsedilmesi (s.281).

Sultanın, “*Mahmud*⁸⁴ *tabiatlı*” olarak nitelendirilmesi (s.281).

Sultanın, halifeye yardım etmek üzere beş bin kişilik bir süvari birliğini Malatya üzerinden Bağdat’a gönderdiğinden bahsedilmesi (s.282).

Sultanın, Bağdat’a gönderdiği birliğin azamet ve teçhizatının güzelliği karşısında Harpud, Amid, Mardin ve Musul meliklerinin sultana (Alaaddin Keykubad), gıpta etmelerinden bahsedilmesi (s.283).

Sultanın, Bağdat’a gönderdiği birliğin Moğol tehlikesinin ortadan kalktığından anlaşılması üzerine Malatya’ya geri dönmesinden bahsedilmesi (s.284-286).

Sultan Alaaddin’in, bazı devlet adamlarının yetki ve sorumluluklarını aşmasından dolayı onlara kin duymaya başlamasından bahsedilmesi (s.286-287).

Sultanın, bazı devlet adamları tarafından tutuklanarak, yerine hükümdarlık makamına Key Feridun’un getirilmek istendiğinden bahsedilmesi (s.287).

Sultanın, Hokkabaz oğlu Emir Seyfeddin aracılığı ile kendisine düzenlenen kompodan haberdar olmasından bahsedilmesi (s.287).

Sultan, Antalya’da bulunurken kendisine düzenlenmesi planlanan komployu Hokkabaz oğlu Emir Seyfeddin ve Emir Komnenos’a aktararak akıl danışması, komployu planlayanları cezalandırabilmek için Antalya’dan uzaklaşmak maksadıyla Kayseri’ye gitmesinden bahsedilmesi (s.288).

Sultanın, Kayseri’ye varmasından sonra komployu planlayan devlet adamlarının otoritesini kırmak maksadıyla Şemseddin Kazvini’ye elli sopa vurdurması, emirlerin kendisi ile görüşmeye gelirken yanlarına bir adamdan fazla adam almalarını yasaklamasından bahsedilmesi (s.288).

Sultanın düzenlediği eğlence meclisinde, komployu planlayan emirleri ve kölelerini yakalatmasından bahsedilmesi (s.289-290).

Sultanın, Çaşnigir Emir Seyfeddin’i öldürtmesinden bahsedilmesi (s.290).

Sultanın, Komnenos’u beylerbeylik makamına atamasından bahsedilmesi (s.292).

Sultanın, adetlere aykırı olarak davul, boru, çetr ve sancak ile Meşhed meydanına gitmesi, sabah namazına kadar at sürüp çevgan oynaması, Kemalettin

⁸⁴ Gazneli Sultan Mahmud

Kamyar, Zahiraddin Mansur ve Horasan oğlu Şemseddin'i mallarını yağmalattıktan sonra ũlkeden sũrmesi, iki yıl sonra onları affetmesinden, Kemalettin Kamyar'a bađıũta bulunmasından ve Zara'yı ikta olarak vermesinden bahsedilmesi (s.292-294).

Sultanın, Hokkabaz oğlunun tavsiyesi ile öldũrũlen emirlerin adamlarının da öldũrũlmesine razı olması, Emir Komnenos'un isteği ile bu iŐten vazgeçmesinden bahsedilmesi (s.294-295).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, Amid yŕneticisinin itaatsizliğini haber alması ũzerine Kâhta, Çemişgezek ve Adıyaman kalelerinin alınması emrini vermesinden bahsedilmesi (s.295-296).

Cihan padişahının, Emir Eseddin'in mektubu aracılığı ile Çemişgezek'in fethedildiğini haber alması, kale komutanlığına atama yapması, kaleyi onarmak için mũhendis ve ustalar gŕevlendirmesinden bahsedilmesi (s.306-307).

Sultana, Melik Mesud'un elçilerin gelmesi ve bağışlanmasından bahsedilmesi (s.309-310).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, Hokkabaz oğlu Naib Seyfeddin'e Adil'in oğulları ile akrabalık bağı kurulması gerektiğini sŕyemesinden bahsedilmesi (s.311).

Sultanın, Kayseri'ye gelerek İzzeddin İbn Bedir'i serbest bırakması ve Şam'a gitmesine izin vermesinden bahsedilmesi (s.311).

Sultanın, Melik Adil'in oğulları ile akrabalık kurabilmek için Hokkabaz oğlu Naib Seyfeddin'i, daha sonra Çaşnigir Emir Şemseddin Altunabe'yi gŕevlendirmesi, kendisinin Malatya'ya hareket etmesi, yolda rahatsızlanması⁸⁵, cerrah Vasil sayesinde iyileŐmesi, Malatya'ya gelmiş olan nikâhlısı Melike ile gŕrũŐmesinden bahsedilmesi (s.311-316).

Sultanın, Melikũ'l ũmera Hũsameddin Çoban'ı Suğdak'ı almakla gŕevlendirmesinin sebeplerinden bahsedilmesi (317-320).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın gŕzũnde ŕnemli bir yeri olan Emir Kommanos Mafarzum'u Ermenistan'a (Kilikya) gŕndermesinden bahsedilmesi (s.321).

Sultanın ordusunun, Emir Hũsameddin Çoban komutasında Karadeniz'e açılmasından bahsedilmesi (s.325).

⁸⁵ Bu rahatsızlığın sebebinin kan çıbanı olduğu dũŐũnũlmektedir. bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, eviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, s. 323, Ankara

Sultanın, Leon'u (I. Hetum) bağışlaması, fethedilen Çinçin kalesinin yönetiminin Emir Kameddin'e bırakılması emrini vermesi, kalenin fethedilmesini sağlayan Melikü'l-Ümera Mübarizeddin Çavlı ile Komnanos'u mükâfatlandırmasından bahsedilmesi (s.350).

Sultanın, Emir Mübarizeddin Ertokuş'tan Magfa, Aydos, Andusanc, Silifke, Anamur başta olmak üzere kırk kalenin fethedildiği haberini aldığından bahsedilmesi (s.351).

Sultanı, Melik Alaaddin Davudşah'ın ziyarete gelmesinden bahsedilmesi (s.352).

Sultanın, Melik Alaaddin Davudşah'a mektup yazarak emirleri serbest bırakmasını yazdığından bahsedilmesi (s.353).

Sultanı, Melik Alaaddin Davudşah'ın Kayseri'de ziyaret ettiğinden ve sultanın ona hediyeler verdiğinden bahsedilmesi (s.355).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, Melik Adil'in oğullarına kin duymasından ve veliahtlığı Melik Adil'in torunu Melik İzzeddin'e⁸⁶ vermesinden bahsedilmesi (s.363).

Sultan Alaaddin'in, Atabek Mübarizeddin Ertokuş'u Kögonya kalesini almak için görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.365).

Sultanın, Kögonya ve Kemah'ın fethinden sonra Sivas ve Kayseri'ye gitmesinden bahsedilmesi (s.366-367).

Sultan Alaaddin'e, Celaleddin Harzemşah'ın Tahir bin Ömer El Harezmi'nin elçi olarak gönderilmesinden bahsedilmesi (s.369).

Sultan Alaaddin'e, Celaleddin Harzemşah'ın ikinci kez elçi gönderdiği sırada Sultan Alaaddin'in Alanya'da olduğundan bahsedilmesi (s.374).

Sultan Alaaddin'den, Celaleddin Harzemşah'a elçi olarak Şemseddin Altunabe'nin gönderilmesinden bahsedilmesi (s.376-380).

Sultan Alaaddin'in, Celaleddin Harzemşah'a elçi olarak gönderdiği Şemseddin Altunabe'nin gecikmesi üzerine Kemaleddin Kamyar'ı gönderdiğinden bahsedilmesi (s.381).

⁸⁶ Sultan I. Alaaddin Keykubad 1227'de Eyyubi hükümdarı Melik Adil'in kızı Gaziye Hatunla evlenmiştir. Melik İzzeddin Gaziye Hatundan olan oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

Sultan Alaaddin'in huzuruna, Celaleddin Harzemşah'a elçi olarak gönderilen Şemseddin Altunabe ve Kemaleddin Kamyar'ın gelmesinden bahsedilmesi (s.382).

Sultan Alaaddin'e Melik Eşref'in gelmesi ve Sultanın onu karşılamak için Sivas'a hareket etmesinden bahsedilmesi (s.383-387).

Sultanın, Yassıçemen tarafına gittiğinden bahsedilmesi (s.388-389).

Sultanın, 28 Ramazan 627 (13 Ağustos 1230) Pazartesi günü, Sultan Celaleddin'i yendiğinden bahsedilmesi (s.397).

Sultanın, Sahib Şemseddin Muhammed-i İsfahani tarafından yazılan fetihnameyi, "*Sultan Muhammed Tekişin oğlu sultan Celaleddin Harzemşah, birçok doğu ve Arap şehirlerini yönetimi altına almıştı. Yedi yüz bin cihangir onun emir ve görüşlerine uymuştu. Tatar ordusunu birkaç defa dağıtmıştı. Hilafet makamından, "Cihan Padişahı" (şehriyar-i cihandâr) unvanını almıştı*" diyerek beğenmediğinden bahsedilmesi (s.407).

Kemaleddin Kamyar'ın, Celaleddin Harzemşah'ın yanına gittiğinde gördüğü Bibi Müneccime'nin vasıflarını, Sultana anlattığından bahsedilmesi (s.429).

Sultanın, Melik Adil'in kızı Melike Adiliye'den⁸⁷ olan çocuklarına sünnet merasimi yapılması için devlet adamlarına talimat verdiğinden bahsedilmesi (s.433).

Sultan Alaaddin Keykubad'a Ögetay Kaan'dan elçiler ve yarlığ gelmesinden bahsedilmesi (s.437-439).

Sultanın, Şam ülkesini ele geçirmek için 634 yılının Şevval ayında (Mayıs 1237) Meşhed meydanına geldiğinden bahsedilmesi (s.443).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, halife El-Muntasır Billah tarafından "*Sultan-ı a'zam, Kasım-ı muazzam, Zillullah fi'l a'lem*" olarak isimlendirildiğinden bahsedilmesi (s.442).

Sultan Alaaddin'in 3 Şevval 634 (1 Haziran 1337) de Kayseri'de zehirlenerek vefat ettiğinden bahsedilmesi (s.444).

Sultanın, "*Muhammed ahlaklı, Mahmud⁸⁸ tarikatlı*" denilerek övülmesi (s.445).

⁸⁷ Sultan I. Alaaddin Keykubad 1227'de evlendiği Eyyubi hükümdarı Melik Adil'in kızı Gaziye Hatun. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, Konya'ya defnedildiğinden bahsedilmesi (s.445).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın vefatından, Melik Gıyaseddin'in haberdar edildiğinden bahsedilmesi (s.447).

Kutlu Sultan Alaadin'in vasiyeti hilafına rağmen Gıyaseddin'in, emirlerin kararıyla hükümdar yapılmasından bahsedilmesi (s.449).

Sultan Alaaddin için üç gün yas tutulduğundan bahsedilmesi (s.450).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın babası Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Sadettin Köpek'in annesi ile ilişkisinden bahsedilmesi (s.458).

Sultan Alaaddin'in, Köpek'in iftirası sebebiyle, Kubadabad müşrifî Kemal'i astırmasından pişmanlık duymasından bahsedilmesi (s.464).

Sultan Alaaddin'in, Gürcü Melikesinin, Melik Gıyaseddin ile evlenmek istemesine olumlu baktığından bahsedilmesi (s.465).

Sultan Alaaddin'in zamanında Harizmlilerle iyi ilişkiler içerisinde bulunmuş olmasından dolayı İbn Bibi'nin babası Mecdeddin'in Harizmlilerle anlaşmak üzere Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından görevlendirilmesi (s.468).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın, hayatta iken alınması ile mutluluk duyabileceği yerlerin, onun vefatından sonra Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından fethedildiğinden bahsedilmesi (s.483).

Melik Gazi'nin, Silvan'ı kuşatmaya gelen orduya elçi göndererek Sultan Alaaddin zamanında ona bağlı olduğunu bildirmesi ve şehri kurtarmaya çalıştığından bahsedilmesi (s.485).

Merhum Sultan Alaaddin'in hatırına, Cormagon'un Anadolu'ya saldırmak istemediğinden bahsedilmesi (s.507).

Sultanı Azam Alaaddin Keykubad zamanında Sis tekfuruna saldırmaktan vazgeçildiğinden bahsedilmesi (s.516).

Sultan-ı azam Alaaddin'in has kölelerinden Emir Şemseddin Yavtaş'ın yeniden Konya subaşılığına getirildiğinden bahsedilmesi (s.528).

⁸⁸ Gazneli Sultan Mahmud

Sultan Alaaddin'in oğlu olduğunu iddia eden Ahmed isimli bir kişinin uc bölgesinde isyan ettiğinden bahsedilmesi (s.546).

Celaledin Karatay'ın Sultan Alaaddin'in has kölelerinden olduğundan bahsedilmesi (s.558-559).

Sultan Alaaddin'in has köleleri arasında olan Şemseddin Altunaba'nın, Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) yanına gelerek, Sultan Alaaddin döneminden örneklerle onu uyardığından bahsedilmesi (s.563-564).

Sultan Alaaddin'in ruhuna, Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) dua gönderdiğinden bahsedilmesi (s.578).

Sultan Alaaddin'e, Celaledin Harzemşah'tan elçi olarak gönderilmiş olan kişiden övgüyle bahsedilmesi (s.585).

Cimri lehine ayaklanan Ermenek Türklerinin kendilerine uğur getirmesi için Sultan-ı Azam Alaaddin Keykubad'ın sancağını ve çetirini Konya halkından istediklerinden bahsedilmesi (s.636).

Cimri'nin uğur getirsin diye aldığı Sultan Alaaddin'in çetirinin, Alameddin Kayser tarafından geri alınarak Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'e (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) teslim edilmesinden bahsedilmesi (s.663).

2.10. ALAADDİN KEYKUBAD II⁸⁹

Alaaddin Keykubad'ın doğmasına kadar, meliklerin⁹⁰ Borgulu kalesinde hapis tutulmalarından bahsedilmesi (s.445-456).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine hükümdarlığa Alaaddin Keykubad'ın geçip geçmeyeceğinin devlet adamları tarafından tartışıldığından, İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) taht töreni esnasında Alaaddin Keykubad'ın, sultanın sol tarafına oturtulduğundan bahsedilmesi (s.518).

⁸⁹ II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Gürcü Hatun diye bilinen Tamar isimli eşinden olan oğludur. 1254'te Batu Han'a giderken 16 veya 17 yaşında vefat etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1955), "Keykubad II", *İA*, Cilt 6, s. 661-662, İstanbul; Faruk Sümer (2002), "Keykubad II", *TDV İA*, Cilt 25, s. 359-360, Ankara; İbrahim Artuk (1993), *II. Keyhüsrev'in Üç Oğlu Adına Kesilen Sikkeler*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, s.267-286, Ankara)

⁹⁰ Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın Melike Adiliye'den olan oğulları İzzeddin Kılıç Arslan ile Rükneddin'den bahsedilmektedir.

Alaaddin Keykubad'ın da dâhil olduğu üçlü yönetim döneminde devlet adamlarının Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.563).

Alaaddin Keykubad'ın, Celaleddin Karatay'ın vefatını haber alan abisi Sultan İzzeddin Keykavus'u (II. İzzeddin Keykavus) karşılamasından bahsedilmesi (s.565).

Melik Alaaddin Keykubad'ın, anne tarafından David soyundan geldiğinden bahsedilmesi (s.582).

Melik Alaaddin Keykubad'ın Türkistan yolunda, faili ve sebebi bilinmeyen bir şekilde öldüğünden bahsedilmesi (s.582).

2.11. ALAMEDDİN KAYSER

Alameddin Kayser'in, Cimri'nin uğur getirsin diye aldığı Sultan Alaaddin'in (I. Alaaddin Keykubad) çetresini geri alarak, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'e (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) teslim ettiğinden bahsedilmesi (s.663).

2.12. ALINCAK NOYAN⁹¹

Emir Muineddin Pervane'nin yardım talebi üzerine Hülâgü Han'ın Alıncak Noyan ile Kadagan komutasında on bin süvari ile asileri cezalandırmak için gönderdiğinden bahsedilmesi (s.581).

Alıncak'ın, Tuğracı Sahib (Şemseddin Mahmud) ve Sultanla (Rükneddin Kılıç Arslan) birlikte, İzzeddin Keykavus'la (II. İzzeddin Keykavus) Aksaray civarında görüştüğünden bahsedilmesi (s.583).

Alıncak tarafından İlhan'a, Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) aleyhine mektuplar yazıldığından ve onu hizaya getirmek için emir aldığından bunun için

⁹¹ İlhanlı hükümdarı Hülâgü Han döneminde Anadolu'ya gönderilen Alıncak Noyan Kereyitlerden Yasavur Bahşi'nin oğludur. Görev yaptığı sürece, merkezi Tokat olan IV. Rükneddin Kılıçarslan ile merkezi Konya olan II. İzzeddin Keykâvus'u Moğollar adına takip etmiş, her iki sultanlığa da nezaret etmiştir. Tokat yanındaki Kâp mevkiinde yaşamıştır. Karamanoğulları'nın isyanı sırasında Alıncak Noyan, Anadolu'da bulunan Moğol kuvvetlerinin kumandanı sıfatıyla bu isyanı bastırmış ve Karamanoğullarından Bunsuz ve Zeynülhac ile beraber birçok Türkmen'i öldürmüştür (1261). Alıncak Noyan, bu olaydan sonra Anadolu'dan ayrılmamış, 1265 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Alıncak Noyan birçok Türkmen'i katletmekle de kalmamış, Ahi ve Türkmenleri isyana teşvik suçlamasıyla çok sayıda ulemâ ve ümerâyı şehit etmiştir. Alıncak Noyan'ın en önemli görevlerinden biri Anadolu'da Moğol yanlısı idarenin tesis edilmesidir. Alıncak, Hülâgü tarafından Anadolu'ya gönderilmesinden itibaren Anadolu'daki emirler ile birlikte hareket etmiştir. Bu yöneticilerin isteklerini yerine getirerek Moğol yanlısı ümerânın ve İlhanlı idaresinin güçlenmesini sağlamıştır. Anadolu'daki sultanların iktidar mücadelesinde taraf tutmuş, gerektiğinde Büyük Han'dan izin alarak istemedikleri sultanı tahttan indirmişlerdir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Akkuş ve Büşra Bağcı (2018), "Hülâgü Han döneminde Anadolu'da görev yapan Moğol Komutanları", *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s. 150-171; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

Sultan Rükneddin (Rükneddin Kılıç Arslan) ve Pervane (Muineddin Süleyman) ile birlikte Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.587).

Alıncak'ın Akşehir'in Karayük köyünü kışlak tuttuğundan bahsedilmesi (s. 588).

Alıncak Noyan'ın, Emir Muineddin Pervane tarafından yakalanarak kendisine gönderilen Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) adamlarını öldürdüğünden bahsedilmesi (s. 593).

Hatiroğlu Şeref Mesud'un, girişimleri neticesinde Alıncak Noyan'ın, sultan (II. İzzeddin Keykavus) aleyhine, Rükneddin Kılıçarslan ile birlikte Konya'ya saldırmasına izin verildiğinden bahsedilmesi (s. 594).

2.13. ALİ BEĞ⁹²

Ali Beğ'in, Cimri isyanı sırasında Selçuklu hanedanına itaatsizlik etmesinden dolayı Karahisar-ı Devle'ye gönderilmesi ve orada ölmesinden bahsedilmesi (s.664-665).

2.14. ALİŞİROĞLU

Germiyanlı Alişiroğlu ile Tuku Ağa ve Tudavun Noyan arasında savaş yapılmış olduğundan bahsedilmesi (s.662).

Germiyanlı Alişir'in oğluna bağlı birliklerin Cimri'yi yakalayıp Gıyaseddin Keyhüsrev'e (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) teslim etmelerinden bahsedilmesi (s.664).

2.15. ALİŞİROĞLU MUZAFFEREDDİN

Malatya Subaşı Alişiroğlu Muzaffereddin'in, Hariciler (Babailer) üzerine yürüdüğünden ve yenildiğinden, sancak ve davulunu kaptırdığından daha sonra Malatya'ya dönüp Kürtlerden ve Germiyanlılardan asker toplayıp tekrar saldırmasına rağmen ikinci kez yenildiğinden bahsedilmesi (s.479-480).

⁹² Denizli civarında kurulan İnançoğulları Beyliğinin kurucusu kabul edilen Mehmet Beyin damadıdır. Onun ölümünden sonra bölgedeki Türkmenlerin başına geçmiştir. Eflaki tarafından Gazi ve Bahadır olarak nitelendirilen Ali Beğ'in Avşar boyundan olduğu tahmin edilmektedir. 1262'den 1277'ye kadar Selçuklulara bağlı kalan Ali Beğ, Hatiroğlu, Karamanlı ve Cimri isyanları esnasında oluşan otorite boşluğundan faydalanarak bağımsız olmaya çalışmış fakat 1277'de yakalanarak Afyonkarahisar'a gönderilmiş ve orada ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tuncer Baykara (2000), "İnançoğulları", *TDV İA*, Cilt 22, s. 263-264, İstanbul; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

2.16. ARGUN⁹³

Cihan şehzadesinin, cihan padişahı (Abaka) tarafından, Cimri isyanına destek veren Karamanlı Türkleriyle mücadele etmek için Kayseri, Aksaray, Konya taraflarına gönderilmesinden bahsedilmesi (s. 625).

2.17. ARSLANŞAH⁹⁴

Niğde’de Melik Arslanşah’ın mutasarrıf, melik olduğundan bahsedilmesi (s. 50).

2.18. ARTUK⁹⁵

İbn Bibi’nin eserini Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) döneminden başlatmasının sebebini açıklarken, Emir Artuk gibi büyük emirler dönemi hakkında kesin bilgi sahibi olmadığından bahsetmesi (s. 38).

2.19. AZİZ (MELİK)

Melik Aziz’in, Halep Hükümdarı Selaheddini Şam’ın oğlu Melik Zahir’in oğlu olduğu, babası ölünce küçük yaşta yerine geçtiği, bu sebeple ülkenin fiili yönetiminin annesinin elinde bulunduğu bahsedilmesi (s.207).

Melik Zahir’in oğlunun, yetim kaldığı bir dönemde, ona saldıranın uygun olmayacağını devlet adamları tarafından, Sultan İzzeddin’e (I. İzzeddin Keykavus) söylendiğinden bahsedilmesi (s.208).

Melik Aziz’in, Melik Kamil tarafından, Sultan Alaaddin’e (I. Alaaddin Keykubad) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.383).

2.20. AZİZEDDİN MUHAMMED BİN SÜLEYMAN

21 Haziran 1277 tarihinde Gıyaseddin Keyhüsrev’in (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) Cimri ve beraberindeki isyancılarla savaştığı esnada Tuğracı Azizeddin

⁹³ Abaka Han’ın en büyük oğludur.1284’te İlhanlı hükümdarı oldu. 1291’de öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (1991), “Argun”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 355-357, İstanbul; W. Barthold (1978), “Argun”, *İA*, Cilt 1, 560-561, İstanbul)

⁹⁴ Sultan II. Kılıç Arslan’ın oğlu (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötügen Neşriyat, İstanbul; Abdülkerim Özaydın (2002), “Kılıç Arslan II”, *TDV İA*, Cilt 25, s. 399-403, Ankara; Osman Turan (1955), “Kılıç Arslan II”, *İA*, Cilt 6, s. 688-703, İstanbul)

⁹⁵ Artuk bin Eksük. Oğuzların Döğer boyuna mensup olup, 1063’de Sultan Alparslan’ın hizmetine girmiştir. Anadolu’nun fethinde önemli roller oynamıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (1991), “Artuk bin Eksük”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 414-415, İstanbul; M. Fuad Köprülü (1978), “Artukoğulları”, *İA*, Cilt I, s. 617, İstanbul)

Muhammed bin Süleyman'ın, bazı devlet adamları ile sultana yardıma gelerek isyancıları yenmelerini sağladığından bahsedilmesi (s. 663).

Tuğracı Azizeddin Muhammed bin Süleyman'dan övgüyle bahsedilerek, onun İlhanlı hükümdarına elçi olarak gönderildiğinden, iyi bir şekilde karşılandığından, amcası Pervane Muineddin Süleyman'ın da hatırına binaen isteklerinin kabul edildiğinden bahsedilmesi (s.665).

2.21. BABA İSHAK⁹⁶

Baba İshak'ın, Harici olduğundan, Sumeysat Kalesine bağlı Kefersud bölgesinden olduğundan, büyü sanatında usta olduğundan, taraftar bulabilmek için ilk başta Türk köylüleri ile meşgul olduğundan, zamanla Türk ve Kürtlerin onun etrafında toplandığından bahsedilmesi (s. 478).

(Baba İshak'ın) uzun bir süre Kefersud'dan kaybolduktan sonra Amasya köylerinde görüldüğünden ve burada bir süre çobanlık yaptığından, kendisini çok dindar gösterdiğinden, insanlara muska yazdığından, yeterli mal sahibi olunca bir zaviye yaptığından, orada ibadetle meşgul olup birkaç müridi dışında kimseyle görüşmediğinden bahsedilmesi. (s. 478).

(Baba İshak'ın) Harran ve Urfa taraflarındaki Harezmlilere davetçi gönderdiğinden ve Sultan Gıyaseddin'in yaşam tarzını eleştirdiğinden bahsedilmesi (s.479).

(Baba İshak'ın) Bir müridini Kefersud, bir başkasını Maraş tarafına gönderip, belirlenen bir tarihte isyanı başlatacağını, birkaç yıldır emir ve işaret bekleyen Türk kabilelerine haber vermesinden, isyancılara Malatya subaşı Alişir oğlu Muzaffereddin'in müdahale ettiğinden fakat yenildiğinden sonra Malatya'ya dönüp Kürtlerden ve Germiyanlılardan asker toplayıp bir daha saldırmasına rağmen tekrar yenildiğinden, isyancıların Sivas, Tokat, Amasya'ya yöneldiğinden, bahsedilmesi (s. 479-480).

⁹⁶ 1240 yılında Babailer İsyanı olarak bilinen ayaklanmayı başlatan, peygamberlik iddiasında bulunan Türkmen şeyhi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Yaşar Ocak (2000), *Babailer İsyanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul; Ahmet Yaşar Ocak (1991), "Baba İshak", *TDV İA*, Cilt 4, s. 368-369, İstanbul; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara; Seyfullah Kara (2002), "Anadolu Selçuklularında Din ve Din Kurumları", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Erzurum)

Sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), isyancıları bastırmak için, Hacı Armağanşah'ı görevlendirdiğinden, Armağanşah'ın Babayı (İshak), Amasya'da kalenin burcuna astığından bahsedilmesi (s. 480).

İsyancıların, onun (Baba İshak) ölümüne inanmadıklarından ve Baba Resulullah diyerek isyana devam ettiklerinden bahsedilmesi (s.480).

2.22. BAHAEDDİN ERZİNCANİ⁹⁷

Rükneddin Kılıç Arslan'ın Sivas'tan Türkistan'a gittiği sırada Tercüman Bahaeddin Yusuf b. Nuh-i Erzincani'nin ona refakat ettiğinden bahsedilmesi (s.529).

Sultan Rükneddin'in emirlerinin, atabeylik ve vezirlik makamlarını elinde bulunduran Bahaeddin Erzincani'nin zulüm ve baskılarından bıktıklarından bahsedilmesi (s.550).

Latif Kervansarayında Bahaeddin Erzincani'nin görevine son verilerek yerine Nizameddin Hurşid'in tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.551).

Bahaeddin Erzincani'nin, Müstevfi Necibeddin ile Sahib Şemseddin'i işkence ile öldürmüş olduğundan Tuğracı Şemseddin Mahmud tarafından Batu Han'ın huzuruna götürüldüğünden ve orada sorgulandığından bahsedilmesi (s.556-557).

2.23. BAHAEDDİN KUTLUĞCA⁹⁸

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Bahaeddin Kutluca gibi devlet büyüklerini Kadı Şerefeddin'i karşılamaya göndermesinden bahsedilmesi (s.201).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), askerlerin Malatya'ya giderek Melikü'l-Ümera Bahaeddin Kutluğca'nın hizmetinde Bağdat'a gitmelerini emrettiğinden bahsedilmesi (s.282).

Emir Bahaeddin Kutluğca'nın Malatya'da askerleri düzene sokarak, büyük bir tertip içerisinde Musul'a doğru hareket ettiklerinden bahsedilmesi (s.283).

Emir Bahaeddin'in, Bedreddin Lulu'yu Musul'da düzenlediği eğlenceye davet ettiğinden bahsedilmesi (s. 283).

⁹⁷ Rükneddin Kılıç Arslan'ın atabeyi ve veziri. Rükneddin Kılıç Arslan ile Türkistan'a gitmiştir.

⁹⁸ Kayseri subaşı. I. Alaaddin Keykubad döneminde Malatya subaşılığına atanmış, Harzemşahları yenen Moğolların Bağdat'a saldırması ihtimali üzerine Abbasi Halifesi Nasır Lidinillah'ın isteği üzerine halifeye yardım için gönderilen 5000 kişilik seçkin bir askeri birliğin başında Harput, Amid, Mardin üzerinden Musul'a varmıştır. Musul'dan halifenin isteği ile tekrar Malatya'ya dönmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

Emir Bahaeddin'in Erbil Meliki Muzaffereddin tarafından Erbil'de karşılanması, orada halifenin Moğol tehlikesinin geçmesi sebebiyle geri dönebileceklerine dair mektubu almalarından bahsedilmesi (s. 284-285).

Emir Bahaeddin'in, halifenin habercilerine hediyeler vermesi, askerlerinin hünelerini halka göstermesi, halifeye dua ettiklerinden ve daha sonra Malatya'ya döndüklerinden bir ay Malatya'da kaldıktan sonra, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) elini öpmeye gitmesinden bahsedilmesi (s.285-286).

Bahaeddin Kutluğca'nın hizmette kıdemli olması ve malının bol olmasından dolayı gurur ve büyülenmeye başladığından bunun üzerine sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle tutuklanıp Tokat'a gönderildiğinden bahsedilmesi (s.286-292).

2.24. BAHAEDDİN MUHAMMED⁹⁹

Sahiller beyi Bahaeddin Muhammed'in Konya'da kaldığından bahsedilmesi (s.631).

Melikü's Sevahil Bahaeddin Muhammed'in Konya'da Karamanoğulları tarafından şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.633).

Ermenek Türklerinin, Melikü's Sevahil Bahaeddin Muhammed'i öldürdükten sonra Konya ileri gelenlerini Cimri'ye biate zorlamalarından bahsedilmesi (s.636).

Sahib-i A'zam Fahreddin'in oğullarının, Melikü's Sevahil Bahaeddin Muhammed'in Konya'da şehitlik derecesine ulaştığını haber almalarından bahsedilmesi (s.637).

2.25. BAHAEDDİN ŞAHİNŞAH

İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) Konya'da bıraktığı, Moğol ordusu ve Rükneddin Kılıç Arslan tarafından ele geçirilen tüm mallar ve hazinelerin Bahaeddin Şahinşah'a teslim edildiğinden bahsedilmesi (s.588).

2.26. BAHAEDDİN ŞEMSEDDİN

Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani ile Sahib Divan-ı azam Bahaeddin Şemseddin arasında sürekli olarak mektuplaşmalar yaşandığından birbirlerine edebi şiirler yazdıklarından bahsedilmesi (s.537).

⁹⁹ Muineddin Pervane tarafından 1262 yılı sonrasında Sahiller begliğine getirilen devlet adamı. 1277'de Cimri İsyanı esnasında Konya'yı Karamanoğullarına karşı korurken orada öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

2.27. BALABAN¹⁰⁰

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) Ahlat'a gelişini haber alan Melik Balaban'ın oğulları ve yakınlarını beş günlük mesafede karşılamaya göndermesinden bahsedilmesi (s.76).

2.28. BARON OŞİN

Leon'un (Sis Ermeni Tekfuru II. Leon), Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) askerlerine karşı koymak için ordusunun güç kaynağı ve askerlerinin öncüsü olan Baron Vasil ve Baron Oşin'le konuşup, onları savaş konusunda cesaretlendirmesinden bahsedilmesi (s.193).

2.29. BARON VASİL

Leon'un (Sis Ermeni Tekfuru II. Leon), Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) askerlerine karşı koymak için ordusunun güç kaynağı ve askerlerinin öncüsü olan Baron Vasil ve Baron Oşin'le konuşup, onları savaş konusunda cesaretlendirmesinden bahsedilmesi (s.193).

2.30. BATUHAN (SAIN HAN)¹⁰¹

Naib Melikü'l-Ümera Şemseddin İsfahani'nin Hazar (Karadeniz) denizinden geçmesi kısmında, Sain Han diye bahsedilmesi (s. 511).

Sain Han'dan, övgüyle söz edilmesi ve ona bir elçilik heyeti gönderilmesi gerektiğine karar verildiğinden bahsedilmesi (s.512).

Sain Han'ın, kendisine Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'den (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) elçi olarak gelen, Naib Şemseddin'e iyi davrandığından, Naibi kendi adına hâkim tayin ettiğinden, ona "*Nizamül Mülk ve Salahül Âlem*" ünvanlarını verdiğinden bahsedilmesi (s.513).

¹⁰⁰ İzzeddin veya Seyfeddin Balaban olarak bilinir. Ahlatşahlar'ın son hükümdarıdır. 1207-1208 de hükümdar olmuştur. Hükümdarlığı bir yıldan daha az sürmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (1989), "Ahlatşahlar", *TDV İA*, Cilt 2, s. 24-28, İstanbul; Faruk Sümer (1998), *Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu Türk Beylikleri*, TTK Yayınları, Ankara)

¹⁰¹ Altın Orda Hanlığı'nın kurucusu ve ilk hükümdarı (1227-1256). Cengiz Han'ın torunu ve Cuci'nin oğludur. Annesi, Cuci ulusunun ünlü kabilelerinden biri olan Kongiradlar'dan Elçi Noyan'ın kızı Erkin Kuçin (Ögey Kuçin) Hatun'dur. XIII. yüzyılın başlarında doğduğu tahmin edilmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Mustafa Kafalı (1992), "Batu Han", *TDV İA*, Cilt 5, s. 208-210, İstanbul; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, Ankara)

Sahib Şemseddin'in, öldürülmesi olayını araştırmak için, Sain Han tarafından, Hutu-kör, Kelebec ve Kutlu Melik isimli kişilerden oluşan elçi heyetinin geldiğinden bahsedilmesi (s.556).

Sain Han'a giden, Tuğracı Şemseddin Mahmud'un yanında, bazı devlet adamlarını da götürdüğünden bahsedilmesi (s.556).

Kaan Batu Han'a, Sahibi Azam Fahrüddeve Ebul Hayrat Ali'nin, Baycu Noyan'ın baskısını anlatmak üzere gönderilmesinden bahsedilmesi (s.572).

2.31. BAYAN

Emir Muineddin Pervane'nin, çocuklarını kurtarmak için, Moğol ordusunun tümen komutanı Bayan'la Tokat'a yürüdüğünden bahsedilmesi (s.581).

2.32. BAYBARS¹⁰²

Baybars (Fındıkdari) hakkında Anadolu'ya geleceğine dair yalan haberlerle halkı etkilemeye çalışıldığından bahsedilmesi (s.610).

Baybars'tan, şiir kısmında "*Kötü tedbiri düşüncesi ve kara bahtıyla Rum Sultanının tahtına oturdu*" ifadesiyle yergiyle bahsedilmesi (s.620).

Baybars'tan, şiir kısmında "*hizmetçilerden birinin verdiği zehrin etkisiyle hayat günleri son buldu*" denilerek ölümünden bahsedilmesi (s.622).

İlhanı Azam olarak ifade edilen Abaka Han'ın, elçiler aracılığıyla gönderdiği mektuplarda Fındıkdarın yaptığı işleri anlatmasından bahsedilmesi (s.624).

2.33. BAYCU NOYAN¹⁰³

Baycu Noyan'ın, Köseadağ'da Sultan Gıyaseddin'i (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yenmiş olduğundan bahsedilmesi (s.441).

¹⁰² Memluk Sultanı. 1223'de Kıpçak ülkesinde doğdu. Kıpçak kabilelerinden Borçoğlu veya Borlu kabilesine mensuptur. Aynicâlût'ta Moğollar'ın hezimete uğramasında önemli rol oynadı. 26 Ekim 1260'ta tahta geçti. 1277'de Elbistan'da İlhanlıları ağır bir bozguna uğrattı. 20 Haziran 1277'de vefat etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Kazım Yaşar Koprıman (1992), "Baybars I", *TDV İA*, Cilt 5, s. 221-223, İstanbul; M. Fuad Köprülü (1979), "Baybars I", *İA*, Cilt 2, s. 357-363, İstanbul)

¹⁰³ Moğolların Yasaut kabilesine mensup komutan. 1241'de Ögeday tarafından İran ve Anadolu'nun alınması için görevlendirildi. Köseadağ ve Sultaniye savaşlarında Selçukluları yendi. İlhanlı Devleti'nin kuruluşunda etkili oldu. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Basımevi, Ankara; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Züriye Çelik (2014), "Moğol İstilas ve Türkiye Selçuklu Devleti", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Konya)

Baycu Noyan'ın, Tatar süvarilerinin ünlü yiğitlerinden otuz bin kişiyle Erzurum'a yönelmesi, şehri kuşatması, Erzurum şahnesi Şerefeddin Duvini'nin, Emir Sinanedi'ne duyduğu kin sebebiyle Baycu Noyan'a haber göndererek canına ve malına dokunulmaması karşısında şehri teslim edeceğini söylemesi, Baycu Noyan'ın kadınların, çocukların, hizmetçilerin, askerlerin hayatlarına dokunmayacağı konusunda güvence vermesi üzerine hile ile şehre girildiğinden bahsedilmesi (s.491).

Baycu'nun, Emir Sinaneddin ve oğlunu öldürdüğünden bahsedilmesi (s. 493).

Baycu Noyan'ın, Horasan, Irak, Fars, Kirman beldelerinden topladığı çok sayıda askerle Rum ülkesine geldiğinden bahsedilmesi (s.496).

Baycu Noyan'ın, 40 bin süvariyle Erzincan'ın Akşehir ovasına vardığından bahsedilmesi (s.497).

Baycu Noyan'ın, Rum askerlerine saldırması, geri çekilmesi daha sonra Rum askerleri yorulup kımıldayacak hali kalmayınca geri dönüp ok yağdırdığından ve rakibini yendiğinden bahsedilmesi (s.499).

Sivas'a giden Baycu Noyan'ın, şehrin ileri gelenleri tarafından karşılandığından bahsedilmesi (s.502).

Sivas Kadısı Necmeddini Kırşehir'i'nin, daha önce kendisine Kaan tarafından verilmiş olan yarlığı Baycu'ya vermesi ve onun fermanı öpüp başına koymasından, Kadının isteklerini kabul ederek ona saygı göstermesinden, şehri üç gün yağmalayıp kimseye zarar vermeden Kayseri'ye yürüdüğünden bahsedilmesi (s.502).

Baycu Noyan'ın Kayseri'ye gelerek, Sivas Burcu karşısında halkın sağlığına kesin olarak güvendiği Dericiler çarşısı tarafına üç mancınık kurdurduğundan bahsedilmesi (s.502).

Kayseri iğdişbaşı Hacuk oğlu Hüsam ve Topal Fahreddin Ayaz'ın, Baycu Noyan'dan aldıkları can güvencesi karşılığında şehrin savunmasını bırakmaları üzerine, Baycu Noyan'ın şehri aldığından bahsedilmesi (s.503).

Baycu Noyan'ın Kayseri'yi ele geçirdikten sonra Sahib Müezzibeddin ve Amasya Kadısı Fahreddin'in, Baycu ile görüşmek için ona haber göndermelerinden, Baycu'nun bu cesarete hayran kaldığından, belirtilen kişilerin Erzurum hududunda Baycu ile görüşüklerinden, Baycu'nun onlara saygılı davrandığından bahsedilmesi (s.505-506).

Baycu Noyan'ın, kendisine teklif edilen barışı, Cormagon'a aktardığından bahsedilmesi (s.507).

Baycu Noyan'ın, Sahib'e (Müezzibeddin) Rum ülkesinden ne kadar gelir elde edeceğini sorduğundan, Baycu Noyan ile Sahib'in (Müezzibeddin) anlaşmaya vardığından bahsedilmesi (s.507).

Muhezzebbedin Alinin oğlu Muineddin Süleyman ile Seyfeddin Torumtay arasındaki Erzincan subaşılığı konusundaki anlaşmazlığı Baycu Noyan'a aktardıklarından, Baycu Noyan'ın, Muineddin Süleyman'ın tarafını tuttuğundan bahsedilmesi (s.558).

Baycu Noyan'a, Tuğracı Sahib'in, yardım talep eden mektuplar yazdığından bahsedilmesi (s.558).

Müneccim lakaplı Esireddin'in, Baycu Noyan'ın yanında olduğunun anlaşıldığından bahsedilmesi (s.560).

Baycu Noyan'ın, Alaaddin Ali Beğ ile Cemaleddin Derzi Saveci'yi, Tuğracıyı kurtarmak için saltanat makamına gönderdiğinden bahsedilmesi (s.560).

Baycu Noyan'ın, (1256'da) ikinci kez Rum memleketlerine geldiğinden söz edilen bölümde, Sahib Kadı İzzeddin Muhammed Razi'nin devlet adamları ile görüşerek Baycu Noyan'ın uyguladığı baskıyı, Kaan'a (Batu Han) anlatmak için elçi gönderilmesi ve Kaan'ın kararının Baycu Noyan'a bildirildiğinden, Baycu Noyan'ın Melikül Ümera Fahreddin Ali'ye "*Benim yokluğumda başınıza bir felaket gelir*" dediğinden bahsedilmesi (s.570-572).

Baycu Noyan'ın, çok sayıda askerle Erzincan'a girdiğinin haber alındığından, Pervane Nizameddin Hurşid'in, Baycu Noyan'ın yanına elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.573).

Baycu Noyan'ın, Pervane Nizameddin Hurşid aracılığı ile Sultan'a (II. İzzeddin Keykavus) sevgi duyduğundan bahsedilmesi (s.574).

Naib Emir Nizameddin ile Pervane Emir Muineddin Süleyman'ın, Baycu Noyan'la görüşmek için hazırlandığından bahsedilmesi (s.577).

Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan), Baycu Noyan'ın yanına varması ve ondan saygı görmesinden bahsedilmesi (s.578).

Baycu Noyan'ın, torunu Yisutay'ı Sultan İzzedin'i (II. İzzeddin Keykavus) çağırarak için Antalya'ya gönderdiğinden, Yisutay'ın haberi "*Sultanı babası (Baycu) çağırıyor acele etse iyi olur*" diye verdiğinden bahsedilmesi (s.578).

Yisutay'ın, Sultanı (II. İzzeddin Keykavus) getiremediği için Baycu'dan ağır sözler işittiğinden bahsedilmesi (s.578).

Baycu Noyan'ın, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) kendisine muhalefetine karşı, Sultan Rükneddin'i (Rükneddin Kılıç Arslan) desteklemesi, bir ziyafette Naib Emir Nizameddin Hurşid'i öldürtmesi, Ilgın yakınlarında bulunan Sultanı (Rükneddin Kılıç Arslan) Konya'ya saldırmaları için zorlaması, kendisinin Mugan'a dönmesinden bahsedilmesi (s.579).

Baycu'nun habercilerinin, Mengü Kaan'a, "*Sultan İzzeddin Keykavus isyan etti. Baycu Kurci ile Aksaray yakınındaki Alaiye kervansarayında karşılaştı ve yenildi*" dediklerinden bahsedilmesi (s.583).

Baycu Noyan'ın Rum'a ikinci gelişinde, Karamanoğullarının babasının bir siyasi güç olarak ortaya çıkmaya başladığından bahsedilmesi (s.629).

Baycu Noyan'ın daha önce yıkılmış olduğu Konya surlarının, Konya ahalisi tarafından Cimri tehlikesine karşı tamir edildiğinden bahsedilmesi (s.639).

2.34. BAYNAL YARGUCU

Baynal Yargucu'nun, Pervane Muineddin'in dostu olduğundan ve Pervane'nin lehine Moğol emirlerini ikna ettiğinden bahsedilmesi (s.596).

2.35. BEDREDDİN GÜHERTAŞ¹⁰⁴

Emir-i silah Bedreddin Gühertaş'ın, Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) tarafını tutan devlet adamlarından olduğu için Emir Muineddin Pervane tarafından tutuklanıp Alıncak Noyan'a gönderildiği ve şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.593).

2.36. BEDREDDİN İBN HARİRİ

Tıp ilminde zamanın önderlerinden olduğu belirtilen Bedreddin İbn Hariri'nin, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) muayene ettiğinden bahsedilmesi (s.313).

¹⁰⁴ Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın Tokat melikliği esnasında atabeyliğini yapmış, Gühertaş İbn Abdullah. Konya'daki Ertaş Kapısı, Gühertaş Medresesi ve Ahi Gühertaş tekkesi onun tarafından yaptırılmıştır. Sultan II. İzzeddin Keykavus'un emiri silahtarlığını yapmıştır. 1262'de öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya)

2.37. BEDREDDİN İBRAHİM¹⁰⁵

Kadı Hoteni'nin oğlu Bedreddin İbrahim'in, Ermenistan emirliği ve subaşılığı görevinden alınmasından bahsedilmesi (s.630).

Hoteni oğlu Bedreddin İbrahim'den, emirlerin ve büyüklerin efendisi olarak söz edilerek, 21 Haziran 1277'de Cimri ile yapılan savaşta sultanın ordusuna yardıma gelerek, Cimri'nin ordusunu yenmeyi başardıklarından bahsedilmesi (s.663).

2.38. BEDREDDİN LULU¹⁰⁶

Bedreddin Lulu'nun, Musul'da Emir Bahaeddin'i (Kutluğca) ağırlaması, daha sonra onun eğlence meclisine katılarak sahip olduğu yüksek makam, servet ve güce rağmen ona hayran kalması ve Sultan'a (I. Alaaddin Keykubad) övgüler yağdırdığından bahsedilmesi (s.283).

Kır Han ve bazı Harezmlî emirlerin, Sultan Celaleddin (Harzemşah) ülkelerine sığındıklarında yardımcı olmayan ve onun ölümüne sebep olan Bedreddin Lulu'nun ülkesine (Musul) saldırdıklarından bahsedilmesi (s.436).

2.39. BEDREDDİN MÜSLİH¹⁰⁷

Lala Bedreddin Müslîh'in, Sultan Alaaddin Keykubad (II. Alaaddin Keykubad) ve bazı devlet adamları ile birlikte, Kaan'ın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.565).

Lala Hoca Bedreddin Müslîh'in, Sahib'in (Tuğracı Sahib Şemseddin Mahmud) ve diğer büyüklerin geldiğini Sultana (II. Alaaddin Keykubad) haber vermek için çadıra girmesi ve onun öldüğünü anlamasından bahsedilmesi (s.582).

2.40. BEDREDDİN YAHYA

Bedreddin Yahya'dan, Konya'da doğsa da Curcan asıllı olduğundan, sağ ve sol eliyle yazabildiğinden, hat ilimlerine vakıf olduğundan övgüyle söz edilmesi ve Sahib Şemseddin İsfaha'nin onun görüşlerine başvurmasından ve yüksek mevkili tercüman olduğundan bahsedilmesi (s.532).

¹⁰⁵ Ermenek valiliği de yapmış Selçuklu devlet adamıdır.

¹⁰⁶ 1233-1259 yılları arasında Musul meliki olarak görev yapan devlet adamı (Ayrıntılı bilgi için bkz; Bahattin Kök (2003), "Lü'lü Bedreddin", *TDV İA*, Cilt 27, s. 257, Ankara; K. V. Zettersteen (1993), "Lü'lü", *İA*, Cilt 7, s.108-109, İstanbul; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, Ankara)

¹⁰⁷ II. Alaaddin Keykubad'ın lalası. II. Alaaddin Keykubad'ı zehirleyerek öldürdüğü de iddia edilir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Osman Turan (1955), "Keykubad II", *İA*, Cilt 6, s. 661-662, İstanbul)

2.41. BEDREDDİN YAKUT

Emir-i Dâd Bedreddin Yakut'un da aralarında bulunduğu Selçuklu ordusunun, Şam ordusu (Eyyubiler) karşısında (Harput ovasında) savaş düzeni aldığından bahsedilmesi (s.427).

2.42. BEDREDDİN YUSUF¹⁰⁸

Bedreddin Yusuf'un, Yağıbasan'ın oğlu olduğundan, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) taraftarı ve Rükneddinşah'a (Rükneddin Süleyman şah) karşı olduğundan bahsedilmesi (s.107).

2.43. BERDULİYE¹⁰⁹

Berduliye'nin, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) karısı ve İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) annesi olduğundan bahsedilmesi (s.456).

2.44. BEREKET HAN¹¹⁰

Harezm emirlerinden Bereket'in, diğer Harezm emirleriyle birlikte, Sultana (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

Bereket'e, ikta olarak Amasya'nın verildiğinden bahsedilmesi (s.423).

Bereket Han'ın vezirliğini yapan Şihabeddin Zenderi'den bahsedilmesi (s.471).

Bereket Han'ın Melik Gazi'nin ordusunda merkez kuvvetlerinin başında olduğundan bahsedilmesi (s.484).

¹⁰⁸ Sivas Danişmendli hükümdarı Nizameddin Yağıbasan'ın, Selçuklu hizmetine girmiş olan oğlu (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özaydın (1993), "Danişmendliler", *TDV İA*, Cilt 8, s. 469-474, İstanbul)

¹⁰⁹ II. Gıyaseddin'in eşi ve II. İzzeddin Keykavusun annesidir. Bir Rum papazın kızıdır. Daha sonra Şemseddin İsfahani ile evlenmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Çiftçioğlu (2013), "Anadolu Selçuklu Sultanlarının Gayrimüslim Kadınlarla Evlilikleri", *ZFWT*, Vol. 5, No. 1, s.7-25)

¹¹⁰ Harizmlilerden. Harezm emirlerinin en güçlüsüydü. Zehebi, Harezmli beylerin dereceleri hakkında şu bilgileri vermektedir: "Onların en büyüğü Berke Han'ın 5000 süvarisi vardı. Onun bir altında İhtiyarüddin Berdi Han, sonra Saru Han, ondan sonra Keşlü (Güçlü) Han ve diğerleri geliyordu". (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İhithatında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.107). Celaleddin Harzemşah'ın ölümünden sonra Alaaddin Keykubad'ın emrine girdi. Kendisine Amasya ikta olarak verildi. 1246'da Halep Eyyubileriyle yaptığı savaşta öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Mustafa Kılıç (2001), "Celaleddin Harizmsah'tan Sonra Anadolu ve Suriyede Harizmliler", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 415-426)

2.45. BERKE

Berke'nin askerlerinin Tuna nehrini aşarak, İstanbul'da tutuklu bulunan sultanı (II. İzzeddin Keykavus) kurtardıklarından, Berke'nin Sultana Suğdak ve Sulhad vilayetlerini ikta olarak verdiğiinden bahsedilmesi (s.590).

2.46. BİBİ MÜNECCİME

Bibi Müneccime'nin, İbn Bibi'nin annesi, Şafi mezhebinin Nişabur'daki reisi Kemaleddin Simnani'nin kızı ve Muhammedi Yahya'nın torunu olduğundan bahsedilmesi (s.429).

Nücum ilminde büyük ilerleme gösterdiğinden, kehanetinin her zaman doğru çıktığından bahsedilmesi (s.429).

Bibi Hatun'un, Gur-i Sorh seyyidlerinden ve Gürcan'ın ileri gelenlerinden, firaşhanei hasın reisi ve İbn Bibi'nin babası olan Mecdeddin Muhammed Tercümani'yi saltanat divan kâtipliğine getirilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.430).

2.47. BUNSUZ¹¹¹

Bunsuz'un, Karaman ile kardeş olduğundan ve isyan içerisinde bulunduğundan bahsedilmesi (s.629).

Bunsuz'un, Sultan Rükneddin (Rükneddin Kılıç Arslan) tarafından tutuklatıldığından bahsedilmesi (s.630).

2.48. CACAOĞLU¹¹²

Cacaoğlu'nun, Pervane (Muineddin Süleyman) ile birlikte Aksaray'a yöneldiğinden bahsedilmesi (s.596).

2.49. CAN BİRDİ

Can Birdi ve diğer Harezmi emirlerinin Sultana (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

¹¹¹ Karaman'ın kardeşi. IV. Kılıçarslan tarafından Emiri Candar olarak tayin edilmiş, daha sonra Gevele Kalesine hapsedilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2001), "Karamanoğulları", *TDV İA*, Cilt 24, s. 454-460; Şihabettin Tekindağ (1977), "Karamanlılar", *İA*, Cilt 6, s. 316-330)

¹¹² Cacaoğlu Nureddin Cebrail. 1240 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. 1262'de Kırşehir valisi olmuştur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Sadi Kucur (1992), "Cacaoğlu Nureddin", *TDV İA*, Cilt 6, s. 541-542; Ahmet Temir (1989), *Kırşehir Emiri Cacaoğlu Nuruddin'in 1272 Tarihli Arapça ve Moğolca Vakfiyesi*, TTK Yayınları, Ankara)

2.50. CELALEDDİN HABİB¹¹³

Kayseri kadısı Celaleddin Habib'in, Rükneddin'e (Rükneddin Kılıçarslan) verilen yerlere ek olarak Kayseri ve Kırşehir'in de verilmesi hususunda elçi olarak Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.570).

Celaleddin Habib'in, istenilen yerlerin verildiğine dair yazılan bir menşurla geri gönderildiğinden bahsedilmesi (s.570).

Kadiasker Sivrihisarlı Celaleddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte, Alıncak Noyan tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.51. CELALEDDİN HAREZMŞAH¹¹⁴

İbn Bibi'nin babasının, şehid Sultan Celaleddin Mengüberdi b. Kutlu Sultan Alaaddin Muhammed Harezmsah'ın sarayında büyüdüğünden bahsedilmesi (s.37).

Tatar ordusunun Muhammed Harezmsah'la çarpışıp yendiğinden bahsedilmesi (s.281).

Moğol ordusunun Sultan Muhammed Harezmsah'la savaştıktan sonra Bağdat üzerine yürümekten vazgeçtiğinden bahsedilmesi (s.284).

Kemaleddin Kamyar'ın, Sultan Alaaddin'i (I. Alaaddin Keykubad) Şehid Sultan Celaleddin Harzemşah'la, savaşa teşvik ettiğinden bahsedilmesi (s.294).

Şehit Sultan, büyük padişah Celaleddin İbn'el Sultan Alaaddin Muhammed bin Tekiş'in, Hindistan sınırında Moğol ordusuna yenilmesinden ve Marega şehrine gelmesinden sonra Kadiyü'l Kudat sadr- a'zam Mucireddin Tahir b. Harezmî'yi elçi olarak Sultana (I. Alaaddin Keykubad) göndermesi, elçinin Sultan Celaleddin'in yaşadıklarını anlatması ve sultanın (I. Alaaddin Keykubad) Celaleddin Harzemşah'ı "ikinci İskender" olarak nitelendirerek övmesinden bahsedilmesi (s.369-372).

Sultan Celaleddin'in elçileri'nin ikinci kez Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) gelmesinden bahsedilmesi (s. 374).

¹¹³ Uzun yıllar Kayseri kadılığı yapmıştır. IV. Rükneddin taraftarı olarak bilinir. Sultan Baybars'ı Kayseri'ye davet edenlerden olduğu için İlhanlı hükümdarı Abaka Han tarafından Haziran 1277'de idam edilmiştir.

¹¹⁴ Harzemşahlar devletinin 1220-1231 yılları arasında hüküm sürmüş son hükümdarıdır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Aydın Taneri (1993), "Celaleddin Harizmşah", *TDV İA*, Cilt 7, s. 248-250; Mükrimin Halil Yinanç (1993), "Celaleddin Harzemşah", *İA*, Cilt 3, s. 49-53)

Sultan Alaaddin'in (I. Alaaddin Keykubad), elçilere, şehit sultan Alaaddin Muhammed¹¹⁵'in yaptığı hatayı yapmayalım dediğinden bahsedilmesi (s.378).

Sultan Celaleddin'e, Çaşnigir Şemseddin Altunabe'nin elçi olarak gelmesinden bahsedilmesi (s.380-381).

Sultan Celaleddin'in, 28 Ramazan 627 (13 Ağustos 1230) Pazartesi günü yenildiğinden bahsedilmesi (s.397).

Sultan Celaleddin'in, Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) güçlü bir orduyla Akşehir düzlüğüne geldiğinden haberdar olduktan sonra ordusuyla birlikte Yassıçemen dağına geldiğinden bahsedilmesi (s.388).

Sultan Celaleddin'in emirlerinin Ermen'i terk ederek Erran tarafına gittiklerinden bahsedilmesi (s.403).

Sultan Celaleddin'den, yazılan fetihnamede “*alçak herif, kaçıp kurtuldu ancak düşüncesizliği sebebiyle birkaç bin insan öldü*” diye yazıldığından bahsedilmesi (s.405).

Sultan Celaleddin'in yanına, Kemaleddin Kamyar'ın elçi olarak geldiği sırada, İbn Bibi'nin annesinin, Sultanın yanında bulunduğundan bahsedilmesi (s.429).

Sultan Celaleddin Harezmsah ile ilgili “*Hilafet makamından, “Cihan Padişahı” (şehriyar-i cihandâr) unvanını almıştı*” gibi ifadelerin de yer aldığı, Sahib Şemseddin Muhammed-i İsfahani tarafından yazılan fetihnameyi Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), beğenmediğinden bahsedilmesi (s.407).

Sultan Celaleddin Ahlat'ta iken, Kemaleddin Kamyar'ın elçi olarak geldiğinden bahsedilmesi (s.429).

Sultan Celaleddin'in, Amid kapısında Moğol ordusu önünde felakete uğradığından bahsedilmesi (s.429).

Harezm emirlerinin, merhum Sultan Celaleddin'e saygı göstermeyen meliklerin ülkelerini yağmaladıklarından bahsedilmesi (s.436).

Sultan Celaleddin'in kızkardeşinin oğlu Yagan Tayşi ile çoğalmış olan Harezmlilerin Melik Gazi tarafından çağrıldığından bahsedilmesi (s.484).

¹¹⁵ Celaleddin Harzemsah'ın babası (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Gürbüz (2012), “Celaleddin Harizmsah'ın Son Günleri”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 37, s. 29-46)

Sultan Celaleddin zamanında onlarla dost olmuş İbn Bibi'nin babası Meceddin Tercüman'ın, Harezm emirlerine elçi olarak gönderildiğinden (II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından) bahsedilmesi (s.468).

Sultan Celaleddin'in vezirliğini de yapmış olan Şihabeddin Zenderi'den bahsedilmesi (s.471).

Moğol ordusunun Sultan Muhammed Harezmşah'ı yendiğinde Kaan'ın hizmetine giren, Necmeddini Kırşehir'den bahsedilmesi (s.501).

2.52. CELALEDDİN KARATAY¹¹⁶

Celaleddin Karatayî'nin, 18 yıl sultanın (I. Alaaddin Keykubad) hizmetinde kaldığından ve sultanın özelliklerinden övgüyle söz etmesinden bahsedilmesi (s.250)

Emir Celaleddin Karatayî'nin, kendi istek ve gönül rızasıyla Şeyh'in (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) tarikatine girerek ona bağlanmasından bahsedilmesi (s.256).

Emir Celaleddin Karatayî'nin, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) hediyelerini şeyhe (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) götürdüğünden bahsedilmesi (s.257).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), küçük kölelerin Celaleddin Karatayî'ye teslim edilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.294).

Emir Celaleddin Karatayî'nin, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) tedavi eden cerrah Vasil'e bir leğen getirdiğinden bahsedilmesi (s.313)

Emir Celaleddin Karatayî'nin Mayıs 1237'de, Meşhed ovasında Sultan (I. Alaaddin Keykubad) ile bire bir savaş oyunu oynadığından bahsedilmesi (s.443).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) zehirlendiğini anlayarak Celaleddin Karatayî'den, Kemaleddin Kamyar'ı çağırmasını istemesi ve Celaleddin'in onu çağırarak için hassa kölelerini gönderdiğinden bahsedilmesi (s.445).

Celaleddin Karatayî'nin, Sultan (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından gönlünün alındığından ve taşthane ile hassa hazinesinin yeniden ona teslim edildiğinden bahsedilmesi (s.465).

¹¹⁶ Türkiye Selçuklu devlet adamı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Aydın Taneri (1993), "Celaleddin Karatay", *TDV İA*, Cilt 7, s. 251-252; Osman Turan (1948), "Selçuk Devri Vakfiyeleri-III Celaleddin Karatay Vakıfları Vakfiyeleri", *Belleten*, Cilt 12, Sayı 45, s. 17-171)

Emir Celaleddin Karatay'ın, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine devlet adamları ile hangi evladının hükümdar olacağını görüşmesinden bahsedilmesi (s.517).

Naibliğin, Emir Celaleddin Karatay'a (II. İzzeddin Keykavus'un sultan olmasıyla birlikte) verildiğinden bahsedilmesi (s.518).

Celaleddin Karatay'ın, “*Veliyullah fi'l arz*” diye anıldığından ve kendisine emaret-i devat, taşthane ve hazinedar-i has görevlerinden başka niyabet görevinin de verildiğinden bahsedilmesi (s.533).

Emir Celaleddin Karatay'ın, divan toplantılarında genel olarak Sahib'in (Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani) biraz uzağında oturduğundan bahsedilmesi (s.535).

Emir Celaleddin Karatay'ın, Zamüd dar Tusi oğlu Necmeddin Ebul Kasım ile birlikte, Sahibin (Şemseddin Muhammed İsfahani) yanına gönderilerek, onu divana davet ettiklerinden bahsedilmesi (s.546).

Emir Celaleddin Karatay'ın, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) tutuklanıp öldürülmesi için yazılmış yarlığdan haberdar olduktan sonra, Sahib'i kaçırmaya ikna etmeye çalıştığından bahsedilmesi (s.546).

Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani), işkence gördüğü sırada sahip olduğu malların bir kısmını Emir Celaleddin'e gönderdiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.549).

Celaleddin Karatay'ın, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) tek başına sultan olmasını kabul etmeyip, üç kardeşin aynı anda sultan olmasını istediğinden bahsedilmesi s.(550).

Emir Celaleddin Karatay'a, Bahaeddin Erzincani'nin gizlice haberler göndermesi ve onun bu sözlerin kışkırtma amaçlı olduğunu anlamasından bahsedilmesi (s.551).

Emir Celaleddin'in, ortak saltanat sürmekten vazgeçen Sultan Rükneddin'e, (Rükneddin Kılıç Arslan) Şeyh İmameddini Malatya ile İmamı Muazzam Necmeddin Nahcevani'yi nasihat için gönderdiğinden bahsedilmesi (s.552).

Emir Celaleddin Karatay'ın, sultan (II. İzzeddin Keykavus) ile yaptığı sohbeti devlet adamlarına anlattığından bahsedilmesi (s.552).

Emir Celaleddin Karatay'dan, devlet işlerini yoluna koymak için yaptığı işlerden ve şahsından övgüyle bahsedilmesi (s.554-555).

Emir Celaleddin'in görüşünü alan İmam Necmeddin'in (Necmeddin Nahcevani), muhalifleri uzaklaştırmak için görevlendirmeler yaptığından bahsedilmesi (s.556).

Emir Celaleddin'in, övgüyle söz edilen devlet adamları ile devlet işlerini yürüttüğünden bahsedilmesi (s.556).

Emir Celaleddin'in, yanına gelen Müstevfi Necibeddin'in (Necibeddin Delihani) Tuğracı Sahib'i (Şemseddin Mahmud) kötölemesinden, divan toplantısında Emir Celaleddin'in çok sinirlenmesinden bahsedilmesi (s.558-559).

Emir Celaleddin'in, diğer devlet büyükleri ile beraber Kadı İzzeddin'in hüküm verme makamına oturmasına karar verdiklerinden bahsedilmesi (s.562).

Celaleddin Karatay'dan çekindiği için dini ve ahlaki kurallara dikkat eden Sultanın (II. İzzeddin Keykavus), Kayseri subaşı Kadı Seyfeddin Türkeri tarafından olumsuz fiillere alıştırıldığından bahsedilmesi (s.563).

Emir Celaleddin ve diğer emirlerin Şemseddin Altunaba tarafından azarlandığından bahsedilmesi. (s.563).

Celaleddin Karatay'ın, Kılıçarşlan (Rükneddin Kılıç Arslan) ile Alaaddin Keykubad'ın (II. Alaaddin Keykubad) yanında Kayseri'de kalmasından bahsedilmesi (s.564).

Atabeg Emir Celaleddin Karatay'ın Kayseri'de öldüğünden bahsedilmesi (s.565).

Atabeg Emir Celaleddin Karatay'ın kararıyla tahta birlikte oturmuş olan Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) ve Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıçarşlan) sık sık tartışmaya başladığından bahsedilmesi (s.566).

Atabeg Celaleddin Karatay'dan, devletin dört direğinden biri olarak bahsedilmesi (s.571).

Atabeg Celaleddin Karatay'ında yer aldığı devlet adamları ile görüşen Sahib Kadı İzzeddin Muhammed Razi'nin, Baycu Noyan'ın uyguladığı baskıyı Kaan'a

(Batu Han) anlatmak için elçi gönderilmesine karar vermesinden bahsedilmesi (s.571).

Büyük emir Celaleddin Karatay'ın eğitim ve öğretiminden geçmiş Seyfeddin Çalış b. İshak'ın, Hatiroğlu Şeref'i tutuklu bulunduğu Ulukışla kalesine, onu cezalandırmak için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.613).

2.53. CELALEDDİN KAYSER¹¹⁷

Celaleddin Kayser'in, Kayseri yöneticisi ve şahnesi olduğundan, Şehit Sultan'ın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) hizmetinde bulunduğu, üstün yetenekleri ve engin bilgisiyle çevresinde güvenirliliği ile tanındığından bahsedilmesi (s.144).

Celaleddin Kayser'in, sultanın (I. İzzeddin Keykavus) izniyle, (I. Aladdin Keykubad ve Erzurum meliki Mugiseddin Tuğrulşah ile Kayseri'yi kuşatmış olan) Tekfur Leon'un (II. Leon) yanına gittiğinden, ülke "*Sultan Gıyaseddin'e kalırsa*"¹¹⁸ kendisine mal vaadinde bulunarak, onu kuşatmadan vazgeçirdiğinden bahsedilmesi (s.145-146)

Emir Celaleddin Kayser'in Sultan İzzeddin tarafından pervaneliğe getirildiğinden bahsedilmesi (s.147).

Pervane Celaleddin Kayser'in, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından huzura kabul edilip, Konya'da tahta oturduğunun duyurulması hususunda görevlendirilmesi (s.243).

Pervane Celaleddin Kayser'in, elçilik vazifesi için sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına gelen İbn el Cevzi'yi karşılamasından bahsedilmesi (s.280).

Emir Celaleddin'e haberciler gelerek sultanın yanına gelmesinin istenmesi, Pervanenin bu durumdan şüphelenerek kaçmaya çalışırken yakalanması ve Darendе kalesine hapsedilmesinden bahsedilmesi (s.527-529).

¹¹⁷ Kayseri Şahnesi, Pervane (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Salim Koca (1997), *Sultan I. İzzeddin Keykavus*, TTK Yayınları, Ankara)

¹¹⁸ İncelediğimiz çeviride, Celaleddin'in, Tekfura "*ülke Sultan Gıyaseddin'e kalırsa*" dediği yazılmış olmakla birlikte, metnin öncesinden ve sonrasında anlaşıldığı üzere "*Sultan İzzeddin'e kalırsa*" şeklinde olması gerektiği değerlendirilmektedir. (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s.51; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.43)

2.54. CELALEDDİN KEYFERİDUN¹¹⁹

Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine devlet adamlarının hangi melikin sultan olması gerektiğini konuşurlarken, sultanın oğlu Celaleddin Keyferidun'dan bahsedilmesi (s.141).

2.55. CELALEDDİN MAHMUD¹²⁰

Celaleddin Mahmud'un, istifa görevine getirildiğinden bahsedilmesi (s.604).

Mütevfi Celaleddin'in, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ile Kayseri'ye hareket etmesinden bahsedilmesi (s.608).

Mütevfi Sadr Celaleddin'in, bazı devlet adamlarıyla birlikte, sultanı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) Şeref'in yanına götürmesinden bahsetmeleri (s.610).

Celaleddin Ebu Hamid Mahmud b. Emirül Hacc'dan övgüyle söz edilerek, Sahibi Azam ile birlikte elçi olarak gittiğinden bahsedilmesi (s.661).

Celaleddin'den övgüyle bahsedilerek elçilik görevinden döndüğünden bahsedilmesi (s.665).

Sadı Azam Emirül Hac oğlu Celaleddin Mahmud'dan övgüyle bahsedilmesi (s.667).

2.56. CELALEDDİN VARKANİ

Amasya yöneticisi Celaleddin Varkani'den övgüyle bahsedilmesi (s.537).

2.57. CEMALEDDİN DERZİ SAVECİ

Cemaleddin Saveci'nin, Sultan Celaleddin (Celaleddin Harzemşah) tarafından Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.374).

Celaleddin Derzi Saveci'nin, Baycu tarafından, Antalya'da hapiste bulunan Tuğracı Sahib Şemseddin Mahmud'u kurtarmak için Konya'ya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.560).

¹¹⁹ Tuncer Baykara, bu kişinin adının "İbrahim" olabileceğini belirtmekte olup, Mavrozomes'in kızından doğmuş olabileceğini yazmaktadır.(bkz; Tuncer Baykara (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara, s.47)

¹²⁰ Muineddin Pervane tarafından Teftiş (İşraf) nezaretine atanmıştır. 1276 Haziranında Hatroğlu ile birlikte Moğollar'a karşı isyan etti. 1277'de III. Gıyaseddin Keyhüsrev ile birlikte Tokat'a gitti. Cimri isyanının bastırıldığını Abaka Han'a bildirdi. Abaka Han tarafından saltanat naipliğine getirildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

2.58. CEMALEDDİN EBU BEKİR

Emiri Meclis Karahisarlı Cemaleddin Ebu Bekir'in, yakalanan Cimri'yi getirmek için sultan tarafından görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.664).

2.59. CEMALEDDİN FERRUH¹²¹

Taştdar Melik Cemaleddin Ferruh'un, Sultan Celaleddin (Celaleddin Harzemşah) tarafından Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.374).

Üstadüddar Cemaleddin Ferruh'un, Melik Gıyaseddin Keyhüsrev'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) sultan olmak için destek isteğine olumlu yaklaştığından bahsedilmesi (s. 448).

Üstadüddar Cemaleddin Ferruh'un, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) lütuf ve ihsanlarına mazhar olduğundan bahsedilmesi (s.487).

2.60. CEMALEDDİN HABŞİ HEMEDANİ

Melik Mansur'un Cemaleddin Habşi Hemedani'yle emirlik ve mülk verme vaadiyle gizlice haberleşmeye başlamasından bahsedilmesi (s.472).

2.61. CEMALEDDİN HOTENİ¹²²

Kadı Cemaleddin Hoteni'nin, Kaan'ın yanına giden Melik Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.529).

Cemaleddin Hoteni'nin, Türkistan imamlarının önde gelenlerinden olduğundan, Kaan'dan alınan yarığa göre Rum memleketlerinin yönetimi Sultan Rükneddin'e bırakılmıştır haberini vermesi için Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) elçi olarak Konya'ya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.549)

Kadı Cemaleddin Hoteni'nin, Rum memleketlerinin kadılığını, hassa ve amme vakıflarının nazırlığını almasından sonra, kardeşlerin birlikte tahta oturması gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.550-551).

¹²¹ Atabey Cemaleddin Ferruh, I.Alaaddin Keykubad adına Çankırı'yı yönetmiştir. Muhtedi bir köledir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Halit Çal (2015), "Çankırı Mevlevihanesi", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 23, s. 149-176; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyasüddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, Ankara; Osman Turan (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara)

¹²² Konya kadılığı da yapmış devlet adamı. 1249'da ölmüştür. El Veledül Şefik'in müellifi Niğdeli Kadı Ahmed'in dedesidir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Ertuğrul (2015), *Niğdeli Kadı Ahmedin El Veledül Şefik Vel Hafidul Halik'I*, Cilt 1, TTK Yayınları, Ankara)

Savaş alanında Sultan Rükneddin ile birlikte olan Kadı Cemaleddin Hoteni'nin, Fahreddin Aslandoğmuş tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.553).

2.62. CEMALEDDİN LULU

Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) kalabalık bir ordu ile Şam'a geldiğinden Cemaleddin Lulu'nun haberdar edildiğinden bahsedilmesi (s.113).

2.63. CEMALEDDİN HORASANİ

Rükneddin Kılıç Arslan'ın, İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) kendisine verdiği yerlere ek olarak Kayseri ve Kırşehir'i de istemesine, mürted lakabıyla tanınan ve Harezmi askerlerin komutanlarından olan Cemaleddin Horasani'nin, bazı devlet adamlarıyla birlikte itiraz ettiğinden bahsedilmesi (s. 570).

2.64. CEVAD (MELİK)

Melik Cevad'ın, Melik Kamil tarafından, Melik Gazi, Melik Mugisi, Melik Aziz ve Melik Eşref'le birlikte, sultana (I. Alaaddin Keykubad) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.383).

2.65. CİMRİ¹²³

Cimri'yi başkent Konya'da tahta oturtan Karamanlıları cezalandırmak için Abaka tarafından cihan şehzadesi Argun'un gönderilmesinden bahsedilmesi (s.625).

Cimri'nin, tarikat mensubu olduğundan, Türk kabileleri arasında dolaştığından ve kendisini Sultan İzzeddin Keykavus'un oğlu olarak tanıttığından bahsedilmesi (s.631).

Cimri'nin Karamanoğlu Mehmet Beğe götürülerek, Sultan İzzeddin'in torunu olarak tanıtıldığından bahsedilmesi (s.631).

Taki lakaplı bir kişinin, “*Bu melik, Sultan İzzeddin'in oğludur. Adı Gıyaseddin Siyavuş'tur*” diyerek şahitlik ettiğinden bahsedilmesi (s.631).

¹²³ Sultan İzzeddin Keykavus'un oğlu olduğu iddia edilerek, Karaman oğlu Mehmet Bey'in 14 Mayıs 1277'de Konya'yı ele geçirdikten sonra, “Sultan, Alâüd-dünya ved-din, Ebu'l feth” lakabıyla sultanlığı ilan edilen Gıyaseddin Siyavuş (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (1961), “Cimri Olayı Hakkında Birkaç Not”, *Belleten*, Cilt XXV, Sayı 97, s. 63-74; Ali Sevim (2002), “Keyhüsrev III”, *TDV İA*, Cilt 25, s. 351-352; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Öce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Faruk Sümer (1977), “Keyhüsrev III”, *İA*, Cilt 6, s. 629-630; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Cevriye Artuk (1993), *III. Keyhüsrev ve Sahte Selçuklu Sultanı Cimri Adına Kesilen Sikkeler*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, s.287-296, Ankara)

Cimri'ye altın sırmalı ipekli elbise giydirildiğinden bahsedilmesi (s.631).

Cimri'nin, Mehmet Bey ve Türkmenler ile Konya'ya saldırdığından bahsedilmesi (s.632).

Cimri'nin, Konya Devlethanesinde tahta oturduğundan bahsedilmesi (s.632).

Cimri'yi sultan olarak tanımaları için, Konya'daki iğdişbaşı, ahiler ve itibarlı kimselerin yemin etmeye zorlandıklarından bahsedilmesi (s.636).

Cimri'nin, debdebe içinde, çok sayıda komutan, çevgan, candar, silahdar, camedar eşliğinde ata bindirilip, şehrin etrafında gezdirildiğinden bahsedilmesi (s.636).

Cimri'nin şehre dönüşünde divan kurulup, *“Bu günden sonra hiç kimse Divan'da, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka dil konuşmayacak”* diye karar alındığından bahsedilmesi (s.636).

Cimri'nin 10 Zilhicce 675 (13 Mart 1277) Perşembe günü kaleye girerek saltanat tahtına oturduğundan, Cuma günü toplantı düzenlediğinden bahsedilmesi (s.636-637).

Cuma namazında hutbenin Cimri adına okunduğundan, sikkeye onun lakabının basıldığından bahsedilmesi (s.637).

Mehmet Beyin, Sultan Rükneddin'in kızını Cimri ile evlendirmek istediğinden ve kızın annesi Gazalya Hatun'un çeyiz hazırlıklarına başladığından bahsedilmesi (s.637).

Cimri'nin, Mehmet Beğ ile Akşehir'e geldiğinden bahsedilmesi (s.637).

Cimri ile Mehmet Beyin, Emir Sadeddin Hoca Yunus'u öldürdükten sonra, Karahisarı Devle'yi kuşatmaya gittiklerinden bahsedilmesi (s.638).

Konya'da *“Cimri Moğol ordusuna saldıracak”* haberini yaymalarından, bahsedilmesi (s.638).

Cimri'nin Mehmet Bey ile gündüzleri şehirde akşamları ordularının bulunduğu Filobad'da kaldıklarından bahsedilmesi (s.638).

Cimri'nin, Sultan Gıyaseddin ile Sahib Fahreddin Ali'nin şehzadesinin, orduyla geldiklerini duyunca sıkıntıya düştüğünden ve şehri terkettiğinden bahsedilmesi (s.638).

Cimri ile Karamanlı Mehmet Bey'in, cihan şehzadesinin döndüğünü öğrenmesi üzerine tekrar Konya'ya döndüklerinden bahsedilmesi (s.639).

Cimri haydutlarının, Moğol askerleri tarafından takip edildiğinden bahsedilmesi (s.642).

Cimri'nin, Göhürge Ağa ile Sahib Fahreddin'in geldiğini duyunca telaşa kapılan Mehmet Beğ tarafından vilayete gönderildiğinden bahsedilmesi (s.642).

Cimri'nin Arap ve Türk askerleriyle Pınarbaşı'na konaklamış olduğu sırada Sultan Gıyaseddin'in (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) onun üzerine yürüdüğünden bahsedilmesi (s.661-662).

Cimri'nin askerleri ile sultanın ordusunun 17 Muharrem 676'da (21 Haziran 1277) Perşembe günü karşılaştığından, Cimri'nin yakalanarak diri diri derisinin yüzdüğünden bahsedilmesi (s.663-664).

2.66. CORMAGON NOYAN¹²⁴

Cormagon Noyan komutasındaki Moğolların 629 yılında, Sivas civarında İsfahani Kervansarayını olarak bilinen ve Kemaleddin Ahmet b. Rahat ribatı adıyla tanınan yere kadar saldırarak çok sayıda insanı esir aldıklarından bahsedilmesi (s.410).

Cormagon Noyan'ın, Sultan Alaaddin'in (I. Alaaddin Keykubad) yanından dönen elçilerin mühidler tarafından tutuklanıp Girdhuk kalesinde hapsedilmesi üzerine, onları kurtarmak için görevlendirildiğinden bahsedilmesi. (s.440).

Adil Cormagon Noyan'ın sağlığının felçle bozulmasından bahsedilmesi (s.490).

Cormagon'un, Sahib Mühezzibeddin ve Kadı Fahreddin'i huzuruna kabul ettiğinden bahsedilmesi (s.506).

Cormagon'un, barış şartlarını kabul etmesinden bahsedilmesi (s.507).

¹²⁴ Çormoğan Noyan, Sünit Boyu'na mensup Moğol komutanıdır. Özellikle Harezmsahlara karşı yapılan harekâtları yöneten komutan olarak öne çıkar. Felç geçirdikten sonra yerine Baycu Noyan getirilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmed Bin Mahmud (2011), *Selçuk-name*, Haz. Erdoğan Merçil, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul; Salim Koca (2009), "Moğol İstilasına Karşı I. Alaaddin Keykubad'ın Güvenlik Politikası", *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, s. 187-216; Züriye Çelik (2014), "Moğol İstilas ve Türkiye Selçuklu Devleti", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Konya)

2.67. ÇAYLAK

Çaylak adlı birinin, asiler (Cimri) tarafından, Akşehir subaşılığına getirilmiş olduğundan ve Moğollar tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.639).

2.68. DANIŞMEND¹²⁵

İbn Bibi'nin eserini Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) döneminden başlatmasının sebebini açıklarken, Emir Danişmend gibi büyük emirler dönemi hakkında kesin bilgi sahibi olmadığını söylemesi (s. 38).

2.69. DARA¹²⁶

“*Cihan fatihi Dara ayarında olan*” ifadesiyle, Ata Melik Cüveyni'den övgüyle bahsedilmesi (s.31).

Ata Melik Cüveyni'nin yaptırdığı köprüye yazılan kasidede “*senin benzerini ne Şapur ne Dara yaptı*” ifadesiyle övgüyle bahsedilmesi (s.34).

“*Devrin Dara'sı*” ifadesiyle Ebul Muhammed b. Muhammed'den övgüyle bahsedilmesi (s.39).

Sultan İzzeddin Kılıçarslan bin Mesud'un (II. Kılıçarslan) oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) veliaht tayin ettiğinde öğütler verirken geçmiş hükümdarların iyi özelliklerini belirttiği şiirde Dara'dan bahsedilmesi (s.42).

Sultanın (II. Kılıçarslan), “*Dara gibileri hakkında söylenenler bizim hakkımızda da söylensin*” ifadesini kullandığından bahsedilmesi (s.44).

Sultan Gıyaseddin'den (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), “*Zamanın Dara'sı*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.49).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Sinop'a girerken “*Dara'nın ruhunun gıpta edeceği bir azametle*” girdiğinden övgüyle bahsedilmesi (s.180).

¹²⁵ Dânişmendli hânedanının kurucusu ve ilk hükümdarı olan Meliki Muazzam Danişmend Ahmed Gazi Taylu b. Ali et Türkmani. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özaydın (1993), “Danişment Gazi”, *TDV İA*, Cilt 8, s.467-469; Mükrimin Halil Yinanç (1993), “Danişmendliler”, *İA*, Cilt 3, s.468-479; Sefer Solmaz (2002), “Danişmendliler”, *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 6, s.430-451, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara)

¹²⁶ Pers Kralı I. Darius. Babası Histaspes'tir. Pers İmparatorluğunu dünyanın en güçlü devleti haline getirmiş, oluşturduğu teşkilat Büyük İskender tarafından da uygulanmaya devam etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; B. Carra De Vaux (1993), “Dara”, *İA*, Cilt 3, s. 479-480; Fazlı Altı (2013), “Pers Siyasi Tarihi (M.Ö 559-330)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara)

Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi'nin Sultana (I. Alaaddin Keykubad) okuduğu şiirde “*Ondan dolayı Dara ülkesiz kalmadı mı*” ifadesinin yer aldığından bahsedilmesi (s.255).

Kyr Vart'ın, Sultana (I. Alaaddin Keykubad) yazdığı mektupta, Dara zamanından beri kalenin yönetiminin ailesinde olduğunu yazdığından bahsedilmesi (s.269).

“*Zamanın Dara'sı*” ifadesiyle Sahib Divan'dan övgüyle bahsedilmesi (s.490).

2.70. DAVID¹²⁷

Gürcü Melikesi Tamara¹²⁸ Hatun'un, Rükneddin Süleymanşah ile evlenerek, David hanedanının isminin devam ettirip yaşatacak bir evlat sahibi olmak isteğinden bahsedilmesi (s.99-100).

Abhaz melikesi Rosudan'ın¹²⁹, Selçuk sulbünden ve David soyundan gelen kızını¹³⁰, Gıyaseddin Keyhüsrev (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ile evlendirmek istediğinden bahsedilmesi (s.414).

Melik Alaaddin Keykubad'ın (II Alaaddin Keykubad), anne tarafından David soyundan geldiğinden bahsedilmesi (s.582).

2.71. EMİNEDDİN DELİCANİ

Emineddin Delicani'nin, Emir-i dad ve devrin hâkimi olduğundan bahsedilmesi (s.603).

¹²⁷ Gürcü kralı IV. David. 1089'da 16 yaşındayken hükümdar oldu. 12 Ağustos 1121'de Büyük Selçuklulara karşı kazandığı Didgori Savaşı sebebiyle Gürcü halkı tarafından unutulmaz bir yere sahiptir. 1125'te öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ayşe Beyza Büyükçınar (2017), “Gürcü Kaynaklarına Göre Gürcistan Altınçağ Döneminin Son Hükümdarı: Kraliçe Tamar”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4, s. 27-46)

¹²⁸ Gürcü Kralı IV. Davidin torunu Kraliçe Tamara. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ayşe Beyza Büyükçınar (2017), “Gürcü Kaynaklarına Göre Gürcistan Altınçağ Döneminin Son Hükümdarı: Kraliçe Tamar”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4, s. 27-46)

¹²⁹ Gürcü Kralı IV. Davidin torunu Kraliçe Tamaranın, David Soslan ile evliliğinden doğan kızı Kraliçe Rosudan. Muğiseddin Tuğrulşah'ın oğlu ile evlenmiş, bu evlilikten David ve Tamara isimli iki çocuğu olmuştur. (Ömer Subaşı (2016), “Türkiye Selçuklu Devletinde Güçlü Bir Kadın: Gürcü Hatun Tamara”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 33, s.384-401)

¹³⁰ Kraliçe Tamaranın torunu ve Kraliçe Rosudanın kızı, Tamara. II. Gıyaseddin Keyhüsrev ile evlenmiştir ve Gürcü Hatun olarak bilinir. (Ömer Subaşı (2016), “Türkiye Selçuklu Devletinde Güçlü Bir Kadın: Gürcü Hatun Tamara”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 33, s.384-401)

2.72. EMİNEDDİN MİKAIL¹³¹

Naib Eminateddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte, Selçuki Hatun'un gelin alayında bulunduğu bahsedilmesi (s.608).

Naibu's saltanat Eminateddin Mikail'in yetiştirdiği Sahiller Beyi Bahaeddin Muhammed'in Konya'da kaldığından bahsedilmesi (s.631).

Melikül Ümera ven nüvvab, naibüs saltanat Eminateddin Mikail'e, Mehmet Beğ ve Cimri'nin habercilerinin geldiğinden bahsedilmesi (s.631).

Naib Eminateddin'in, askerlerine, Cimri ve Mehmet Beğ'e karşı konulması emri vermesine rağmen, onların Konya'ya girdiğinden bahsedilmesi (s.632).

Melikül Ümera Naib Eminateddin'in, Konya'nın düşmesi üzerine, Tokat'a kaçarken, Kaymaz kervansarayında yakalanarak, Mehmet Beğ'e teslim edildiğinden, işkenceye maruz kaldığından ve öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.633).

Büyük emir, yüce yönetici Melikü'l Ümera Eminateddin Mikail'in iyi huylarından bir kaçı başlığı altında, Rum asıllı olduğundan, Sadeddin Ebu Bekri Erdebili'nin kölesi olduğundan, hadis, fıkıh ve hikmet ilimlerini bildiğinden bahsedilmesi (s.634).

2.73. EMİNEDDİN YAKUT

Üstadüddar Eminateddin Yakut'un, Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) tarafını tutan devlet adamlarından olduğu için Emir Muineddin Pervane tarafından tutuklanıp Alıncak Noyan'a gönderildiği ve şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.593).

2.74. EMİR MENDE

Emir Mende, Nuh Alp, Tüz Beğ gibi devlet adamlarının, Tokat'tan gelmiş, saltanat büyüklerinin hizmetine girmiş, padişahın sırlarını paylaştığı büyük makam sahiplerinden oldukları ve Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın ölümü üzerine, oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı sultan yaptıklarından bahsedilmesi (s.106).

¹³¹ I. Alâeddin Keykubâd döneminde müstevfilik yapmış olan Sadüddîn Ebû Bekr Erdebilî'nin kölelerinden olup ilim felsefe ve divan işlerinde ihtisas yapmış, Muineddin Pervane ve Mevlana ile dostluğu bulunan devlet adamı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Cem Boz (2013), "Saltanat Naibi Eminüddin Mikail'in Hayatı ve Türkiye Selçuklu Devleti Tarihindeki Yeri", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

2.75. ESEDEDDİN AYAZ¹³²

Emir-i ahur Emir Eseddin'in Ayas-ı Mecnun adıyla bilindiğinden bahsedilmesi (s.259).

Esededdin Ayas'ın, servetinin çokluğundan, yiğit oğullara sahip olduğundan, okçu köleleri sayseinde büyük bir güce sahip olduğundan Kondistabl Ayas-ı Mecnun adıyla bilindiğinden bahsedilmesi (s.295).

Kondistabl Emir Seyfeddin¹³³'in, Amid'e bağlı Çemişgezek ve Adıyaman'ı alması için sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.296).

Malatya subaşı Küdistabl Emir Eseddin'in, padişahın emriyle (I. Alaaddin Keykubad) beş bin süvari, savaş ve kuşatma aletleriyle Çemizkezek kalesine yürüdüğünden bahsedilmesi (s.302-305).

Kale komutanının aciz bir şekilde, Emir Eseddin'in huzuruna çıkıp, özür dilediğinden ve daha sonra gerekli savunma önlemlerini alan emir Eseddin'in geri döndüğünden bahsedilmesi (s.306-307)

Kondistabl Emir Eseddin'in, saltanat kfilesini karşılamaya çıktığından, sultana Şam'da olanları anlattığından ve sultan tarafından övüldüğünden bahsedilmesi (s.313).

2.76. ESEDEDDİN RUZBEH¹³⁴

Emir-i câmedar Emir Eseddin Ruzbeh'in, Sahib Şemseddin Muhammed ile Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) hangi oğlunun sultan olacağını görüşmelerinden bahsedilmesi (s.517).

Saltanat makamının atabeğliğinin Eseddin Ruzbeh'e verildiğinden bahsedilmesi (s.518).

¹³² Selçuklu Devleti'nde, I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzeddin Keykavus, I. Alaaddin Keykubad dönemlerinde hizmet etmiş devlet adamı.1214'te Honas sahibi olarak, Sinop'un fethine katılmıştır. 1226'da Çemişgezek'i almış ve Malatya subaşılığına tayin edilmiştir. Emiri Ahur ve Şarabsalarlık gibi görevlerde bulunmuştur. Muhtemelen 1238'de ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya)

¹³³ İncelenen eserde "Kondistabl Emir Seyfeddin" yazmakla beraber farklı kaynaklarda "Esededdin" yazılmıştır. (Bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s. 110; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.91)

¹³⁴ Sultan II. Gıyâseddin Keyhusrev'in câmedârı ve II. İzzeddin Keykâvus'un atabeyi Emîr Eseddüddin Rûzbe. 1249'da öldürülmüştür.

Camedar Emir Esededdin'in Mübarizeddin Bayram isimli yeğeniyle, Şemseddin Hasoğuz'un kızının evlendiğinden bahsedilmesi (s.518).

Ruzbeh (Esededdin) hakkında, Emiri Dad Nusret'in, Sahib'le görüştüğünden, Sahib'in onun tutuklanmasına razı geldiğinden bahsedilmesi (s.520).

Camedar Esededdin Ruzbeh'in hile ile Sahib'in evinde öldürüldüğünden ve iyi özelliklerinden bahsedilmesi (s.523).

Emir-camedar Emir Esededdin Ruzbeh'in, Pervane Ebu Bekir Attar ve Emiri Dad Nusret'in tuzağıyla öldürüldüğünün, Sahib Şemseddin tarafından anlaşılmasından bahsedilmesi (s.524).

Camedar Esededdin Ruzbeh'in yakınlarına izin verilerek, Sahibi (Şemseddin İsfahani) işkence ederek öldürmelerinden bahsedilmesi (s.549).

2.77. ESİREDDİN

Müneccim lakaplı Esireddin'in, Tuğracı Sahibin adamlarından olduğundan ve iyi özelliklerinden övgüyle bahsedilmesi (s.560).

Esireddin'in, ortalıkta görünmemesinin sebebi araştırıldığında onun deve bakıcılarına mal vererek Erran sınırına ulaşip oradan Baycu Noyan'ın yanına gittiğinin anlaşıldığından ve Baycu'yu, Tuğracıyı kurtarmaya ikna ettiğinden bahsedilmesi (s.560).

2.78. EŞREF (MELİK)¹³⁵

Melik Eşref'in, halifeye çok miktarda hediye ile birlikte elçi gönderdiğinin ve halifenin de bu duruma hediyelerle karşılık verdiğinin, Sultan İzzeddin Keykavus (I. İzzeddin Keykavus) tarafından öğrenildiğinden bahsedilmesi (s.182).

Melik Eşref'ten, kardeşi Melike'nin (Dayfa Hatun) yardım istediğinden (I. İzzeddin Keykavus'un Halep üzerine yürümesi üzerine) bahsedilmesi (s.214).

Melik Eşref'in Arap, Kıpçak ve Kürtlerden oluşan büyük bir ordu ile Halep'e yardıma gittiğinden bahsedilmesi (s.214).

¹³⁵ Eyyübîler'in el-Cezîre ve Dimaşk kolu hükümdarı Ebü'l-Feth el-Melikü'l-Eşref Muzafferüddin Mûsâ b. el-Meliki'l-Âdil Muhammed b. Eyyüb. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Önder Kaya (2004), "el Melikü'l-Eşref, Musa", *TDV İA*, Cilt 29, s.64-66; Süleyman Özbek (1995), "Türkiye Selçukluları Eyyubi İlişkileri (1175-1250)", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara)

Melik Eşref'in, esir edilen bir sipahi aracılığı ile Rum ordusunun durumundan haberdar olduğundan ve ordusunu savaş için cesaretlendirdiğinden bahsedilmesi (s.216-217).

Melik Eşref'in, esir edilen Emiri Meclis'e (Mübarizeddin Behramşah) iyi davrandığından ve onu Halep'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.218).

Melik Eşref'in, Arap süvarilerinden ikibin süvariye önden göndererek sultanın durumunu ve ne yapmak istediğini öğrenmek istediğinden bahsedilmesi (s.218).

Melik Eşref, Sultan'ın dönüşünü öğrenince kendisi de Halep'e gittiğinden ve daha önce Raban ve Telbaşer kalelerini almış olduğundan bahsedilmesi (s.219).

Melik Eşref'in yanına sığınan Selçuklu devlet adamlarının, Melik Eşref'in şefaatiyle sultan tarafından affedildiğinden bahsedilmesi (s.293).

Melik Eşref'e, Amidi'den yardım talep eden bir mektup gelmesi üzerine, Melik Eşref'in, Kürtlerin Meliki İbnü'l Bedir'e Kürt ve Arap kabilelerinden oluşan on bin süvariye Kâhta'ya girip Rum askerlerini oradan uzaklaştırmasını buyurduğundan bahsedilmesi (s.296).

Melik Eşref'in Şam'da Şemseddin Altunabe ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.312).

Erzincan Meliki Alaaddin Davudşah Bin Behramşah'ın, bir çengi kadın, altın sırmalı elbiseler, atlar ve av şahinlerini Melik Eşref'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.360).

Melik Eşref'in, çengi kadının etkisinde kalarak, Hacib Ali'yi Erzincan'a yardıma gönderdiğinden bahsedilmesi (s.362).

Melik Eşref'in Harran'ı geçince geldiğini duyurmak için Sultan'a (I. Alaaddin Keykubad) haberciler yolladığından bahsedilmesi (s.383).

Melik Eşref'in sultanın çetrini görünce atından indiğinden, sultanı görünce başını yere koyduğundan ve yeri öptüğünden bahsedilmesi (s.384).

Melik'in (Eşref), sultanın kendisi için hazırlattığı şeyleri görünce şaşkına döndüğünden, kardeşlerini çağırdığından, sultana övgüler söylediğinden bahsedilmesi (s.385).

Sultanın, Melik Eşref'i övdüğünden ve ona bir at hediye ettiğinden, kendisine ve kardeşlerine önemli bir hazine dağıttıklarından bahsedilmesi (s.385-387).

Melik Eşref'in atından inerek Sultan'ın atının dizginini omuzuna aldığından bahsedilmesi (s.387).

Melik Eşref'in, Sultanla birlikte, Yassıçemen'e gittiğinden bahsedilmesi (s.388).

Melik Eşref'in sultanı övdüğünün şiirle anlatılması (s.397-399).

Melik Eşref'in kardeşleri ve sultanla beraber Erzurum'a yöneldiğinden ve at sürdüğünden, sultanın onu elinden tutarak tahtın yanında bir kürsüye oturttuğundan, ona ve kardeşlerine 10 hilat ve 10 at verdiğinden bahsedilmesi (s.400-401)

Melik Eşref'in, sultan tarafından eğlence meclisine götürüldüğünden, burada Melik Eşref'in, Erzurum sahibi Melik Rükneddin'in affedilmesini istediğinden ve kabul gördüğünden bahsedilmesi (s.402-403).

Melik Eşref'in, Sultan tarafından Ermen tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.403-404).

Melik Eşref'ten, "devletin ve dinin büyüğü" diye övgüyle söz edilmesi (s.406).

Melik Eşref'in, sultana elçi gönderdiğinden bahsedilmesi (s.410).

Melik Eşref'in tabiatında var olan zevke düşkünlüğü ve eğlenceye zaafı yüzünden Sincar'dan sonra Şam'a (Dimaşk) yerleştiği ve Hiret sarayında eğlenceye daldığı, Ermen diyarını aklının ucundan dahi geçirmediği, bu yüzden Moğol ordusunun Ahlat'tan önce Malazgirt, Valaşgird (Eleşgirt) Bargiri gibi yerlere saldırdığından bahsedilmesi (s.416).

Melik Eşref'e, Sultan Alaaddin'in elçi gönderdiğinden bahsedilmesi (s.429).

Melik Eşref'in, Sultan Alaaddin ile aynı tarihlerde vefat ettiğinden bahsedilmesi (s.446).

Melik Eşref'ten, Muzaffereddin Ermen Şahı diye bahsedilmesi (s.485).

Ahlat'ın Eşref'in kardeşi Melik Gazi'ye verilmesi gerektiğinden bahsedilmesi (s.494).

2.79. FAHREDDİN (AMASYA KADISI)

Amasya kadısı Fahreddin'in, Moğol ordusunun Kayseri'yi aldığından haberdar olduktan sonra, bazı devlet adamları ile birlikte Erzurum hududunda Baycu Noyan'ın yanına giderek, isteklerini sunduğundan bahsedilmesi (s. 505).

Kadı Fahreddin'in, bazı devlet adamları ve Moğol ordusuyla birlikte Mugan'a ulaşarak Cormagon ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.506).

Amasya kadısı Fahreddin'in, Naib Şemseddin'e yardımcı olarak tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.513).

2.80. FAHREDDİN (MELİK)

Melik Fahreddin'in, Melik Adil'in (Eyyubi hükümdar El Melikül Adil), Şam, Ermen ve Diyarbekir melikleri olan oğullarından olduğundan ve Şam'da hazır bulunduğu bahsedilmesi (s. 312).

2.81. FAHREDDİN (HERİ MISIRİ MALATYAVİ'NİN OĞLU)

Heri Mısırı Malatyavi'nin oğlu adıyla tanınan Fahreddin'in, Sultan Alaaddin'in hazırlattığı peşkeşleri götürdüğünden bahsedilmesi (s.440).

2.82. FAHREDDİN ALİ (SAHİP ATA)¹³⁶

Emiri Dad Fahreddin Ali'nin, bazı devlet adamları ile birlikte Konya'dan hareket ederek Ruzbeh mevkiinde konakladıklarını daha sonra on bin kişiyle Sultan Kervansarayına geldiklerinden bahsedilmesi (s. 552).

Sahib-i a'zam Fahrü'd-devle Ebü'l Hayrat Ali'nin, adalet divanı yönetimi ve emiri divanlık vazifesinde bulunduğu ve yüz bin sultani dirhemle Kaan'a (Batu Han) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.572).

Sahib-i a'zam Fahrü'd-devle Ebü'l Hayrat Ali'nin, yanında Baycu'nun aleyhine bir yarlıg, Taktasun Yargucu ve köleler ile Rum memleketlerine geri (Batu Han tarafından) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.572).

Melikül Ümera Fahreddin Ali'nin dönüşte Baycu'nun yanına uğradığından bahsedilmesi (s.572).

¹³⁶ Fahreddin Ali b. Hüseyin b. Elhac Ebubekir. Sahip Ata, Hoca, Ebu Hayrat lakaplarıyla tanınan Selçuklu devlet adamıdır. Emiri dad, saltanat naibliği gibi önemli görevlerde bulunmuş ve 25 Şubat 1288'de vefat etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Alptekin Yavaş (2007), "Anadolu Selçuklu Veziri Sahip Ata Fahreddin Ali'nin Mimari Eserleri", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara)

Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus), vezirliğe naib Fahreddin Ali'yi tayin ettiğinden bahsedilmesi (s.585).

Sahip Fahreddin'in (Fahreddin Ali), Hazreti Sultan'ın (II. İzzeddin Keykavus), engin basiretine ve doğru düşüncesine övgülerde ve dualarda bulunduğundan, hemen mücevherlerden, altın eşyadan, eğlence aletlerinden, savaş araç ve gereçlerinden hediye ve armağanlar hazırlamaya koyulduğundan bahsedilmesi (s.587).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin, Gıyaseddin Keyhüsrev (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) hükümdar olunca, Emir Muineddin Pervane ile birlikte ülke yönetiminde etkili olduğundan bahsedilmesi (s.599).

Sahib Ata (Fahreddin Ali) ve Pervane (Muineddin Süleyman Pervane) gözetimindeki sultanın (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) iyi yetiştiğinden bahsedilmesi (s.599).

Sahibi Azam Fahreddin Ali b. El Hüseyin 'in azledilmesi başlığı altında, Sahib Fahreddin Ali'ye, İzzeddin Keykavus'tan (II. İzzeddin Keykavus), maddi açıdan kötü durumda olduğuna dair bir mektup gelmesi ve Sahib'in, mektubu Pervane (Muineddin) ile paylaştıktan ve ondan izin aldıktan sonra mektubun cevabıyla birlikte birkaç elbise, altın bir maşrapa, beş yüz altın gönderdiğinden, daha sonra Sahib'in bu mektup bahane gösterilerek Pervane tarafından tutuklanarak Osmancık Karahisarı'na gönderildiğinden bahsedilmesi (s.600-603).

Sahip Fahreddin'in, haksız yere tutuklandığı ifade edildikten sonra, Osmancık Kalesinde iken durumunu İlhan'ın yargıçlarına sunarak, devlet işlerine karışmamak kaydıyla serbest kaldığından bahsedilmesi (s.603-604)

Sahip Fahreddin'in, emlakının iradı, vakıf ve sebillerin yapımı, hayır kurumlarının işletilmesi ile meşgul olduğundan, baskılardan dolayı İlhanı Azam'ın yanına gittiğinden, ve aldığı destekle yeniden Rum memleketi vezirliği makamına getirildiğinden her iki oğluna da Ladik (Denizli), Honas ve Karahisar'ı devle subaşılığının bırakıldığından bahsedilmesi (s.604).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ve Muineddin Pervane ile Tokat'a vardığından bahsedilmesi (s. 623).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ve Muineddin Pervane ile Elbistan'da İlhan'ın elini öptüğünden bahsedilmesi (s.624).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin, Abaka tarafından Karamanlı muhalifleri bastırmakla görevli Argun'un yanında görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.625).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin oğullarının, Fındıkdar'ın galip geldiğini duymaları ve Konya'ya gelmelerinden bahsedilmesi (s.630).

Sahib-i a'zam Fahreddin'in oğullarının, Cimri isyanını bastırmak maksadıyla Germiyan Türklerine elli bin dirhem dağıttıklarından, Akşehir'e geldiklerinden bahsedilmesi (s.637).

Sahibin oğlu Emir Taceddin'in, savaş alanında Mehmet Beyin üzerine yürüdüğünden bahsedilmesi (638).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali'nin, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ile Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.642).

Sahibi Muazzam Fahreddin'in Kazova'dan ayrılıp Ankara tarafına gittiğinden bahsedilmesi (s.662).

Sahib-i a'zam Fahreddin Ali b. Hüseyin'e, Sahibi Divan İstifa ve saltanat naibliği görevinin verildiğinden bahsedilmesi (s.665).

2.83. FAHREDDİN ALİ

Şerefü'l Mülk Fahreddin Ali'nin, Sultan Celaleddin'in yönetiminde söz sahibi bir insan olmasından ve elçi olarak gelen Çaşnigir Şemseddin Altunabe'yi kabulünden bahsedilmesi (s.380).

2.84. FAHREDDİN ARSLANDOĞMUŞ¹³⁷

Emir-i ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) öncü birliklerinin komutanlarından olduğundan bahsedilmesi (s.552).

Emir Fahreddin Arslandoğmuş'un, Kadı Cemaleddin'i öldürdüğünden bahsedilmesi ve (s.553).

¹³⁷ Yaruk İnal torunu, Sevinç oğlu, Atabek Fahreddin Arslandoğmuş. Konya'daki Atabekiyye Medresesini inşa ettiren kişidir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Caner Arabacı (1996), "1920-1924 Arası Konya Medreseleri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, s. 141, Konya)

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, muhalifleri uzaklaştırmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.556).

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, bazı devlet adamları ile birlikte Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.562).

Fahreddin Arslandoğmuş'un, bazı devlet adamları ile birlikte Kayseri'de, Kılıçarslan (Rükneddin Kılıçarslan) ile Alaaddin Keykubad'ın (II. Alaaddin Keykubad) yanında kaldığından bahsedilmesi (s.565).

Fahreddin Arslandoğmuş'un, Türkmenler tarafından Develi'de tutulan Sultanı (Rükneddin Kılıçarslan) Kayseri'ye getirdiğinden bahsedilmesi (s.571).

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un da yer aldığı devlet adamları ile görüşen Sahib Kadı İzzeddin Muhammed Razi'nin, Baycu Noyan'ın uyguladığı baskıyı Kaan'a (Batu Han) anlatmak için elçi gönderilmesine karar vermesinden bahsedilmesi (s.571).

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, Kalanda ve Antalya nahiyelerinde kaldığından bahsedilmesi (s.573).

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, Sultan (II. İzzeddin Keykavus) tarafından çağrılıp kendisine iltifatta bulunulduğundan bahsedilmesi (s. 575).

Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş'un, savaştan kurtularak, Sultanın (II. İzzeddin Keykavus) yakınlarıyla beraber Borgulu'ya geldiğinden bahsedilmesi (s.577).

Emir Fahreddin Arslandoğmuş'un, Sultan Rükneddin'i (Rükneddin Kılıç Arslan) hapisten çıkararak, Konya'ya getirip, saltanat tahtına oturttuğundan bahsedilmesi (s.577).

Atabeg Fahreddin Arslandoğmuş, Beglerbegi Seyfeddin Toruntay, Sahib Fahreddin Ali ile birlikte oturan Pervane'nin (Muineddin Süleyman Pervane), Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) Sahib'e gönderdiği bir mektubu, Atabeg Arslandoğmuş, Seyfeddin Toruntay ve Sahib'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.602-603).

Atabeg Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin'in, Kayseri'ye doğru hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.609).

Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin'in, şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.610).

2.85. FAHREDDİN AYAZ¹³⁸

Şarabsalar Fahreddin Ayaz'ın, Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Cerrah Vasil'i çağırmasından bahsedilmesi (s.313).

Şarabsâlâr Fahreddin Ayaz'a, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından Melike Adiliye'den doğan meliklerin sünnet işlerini yürütmesi emrinin verildiğinden bahsedilmesi (s.432).

Şarabsalar Fahreddin Ayaz'dan boşalan Sivas işlerinin çekilip çevrilmesini ve oranın korunmasının Kır Han'a verildiğinden bahsedilmesi (s.443).

Topal Fahreddin Ayazın, savaştan kaçıp Kayseri'ye geldiğinden bahsedilmesi (s.502).

Topal Fahreddin Ayaz'ın, Hacuk oğlu Hüsam ile Kayseri'den dışarı çıktığından, Baycu'nun geri dönmekten vazgeçtiğinden ve Kayseri'yi aldığından bahsedilmesi (s.503).

2.86. FAHREDDİN BEHRAMŞAH¹³⁹

Melik Fahreddin Behram Şah'ın bazı iyi huylarının anlatılması başlığı altında, Melik Fahreddin Behramşah'tan övgüyle söz edilerek Sultan'ın (Rükneddin Süleymanşah) çağrısına uyduğu, aynı zamanda Sultan'ın (II. Kılıç Arslan) damadı olduğu ve Mengücek Gazi'nin soyundan geldiğinden bahsedilmesi (s.101).

¹³⁸ Köseadağ yenilgisi sonrasında, Anadolu'da ilerleyen Baycu'ya, Kayseri'yi teslim eden, Kayseri serleşkeri

¹³⁹ Fahreddin Behram Şah kaynaklarda melik unvanı ile anılan üçüncü Erzincan beyidir. Bir parasında da "emîrü'l-ümerâ" unvanı görülmüştür. Mengüçüklü hânedanının en tanınmış beyi olan Fahreddin Behram Şah akıllı, dürüst, ahlâk sahibi, âdil, şefkatli ve cömert bir hükümdar olarak tanınmış, bundan dolayı kendisine her yerde saygı gösterilmiştir. Fahreddin Behram Şah'ın daha sonraki Selçuklu sultanları ile olan münasebetleri de iyi geçti. Bunlardan Rükneddin Süleyman Şah'ın 1202 yılındaki Gürcistan seferine katıldı, Selçuklu ordusunun Avnik yakınlarında yenilmesi üzerine (Temmuz sonları) Gürcüler'e esir düştü. Fakat Gürcüler faziletli bir hükümdar olduğunu bildikleri için ona saygı gösterdiler ve kurtuluş akçesi almadan serbest bıraktılar. Kızı Melike Hatun'u 1213 yılından önce Selçuklular'dan Erzurum Hükümdarı Muğisüddin Tuğrul ile evlendiren Fahreddin Behram Şah, diğer kızı Selçuk Hatun'u da Selçuklu Hükümdarı I. İzzeddin Keykâvus'a verdi. Bu kıza annesi Selçuklu hânedanından olduğu için Selçuk Hatun adı konmuştur. Fahreddin Behram Şah, Uluğ Keykubad'ın hükümdarlığının ilk yıllarını da gördükten sonra 1225 yılında vefat etti. Mahallî rivayete göre Erzincan civarındaki Aşağı Ula köyü yakınında bulunan kitâbesiz türbe Fahreddin Behram Şah'a aittir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2004), "Mengüçüklüler", *TDV İA*, Cilt 29, s.142-143; Ali Öngül (2002), "Mengücekler", *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 6, s.452-460, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara)

Fahreddin Behremşah'ın, kendisi için şiir yazan Hacı İmam Nizami-yi Gencevi'ye hediyeler vermesinden ve bu şiiri şimdiye kadar yaptıklarının unutulmamasını sağlayacağından söz etmesinden bahsedilmesi (s.102).

Fahreddin Behramşah'ın, (Rükneddin Süleymanşah adına) asker toplaması, Erzurum'a gelen Sultana (Rükneddin Süleymanşah) ziyafetler düzenlemesi ve Erzurum'a hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.103).

Erzincan yöneticisi Melik Fahreddin Behramşah'ın bazı büyük beylerden birkaçı ile beraber atlarından düşürülerek tutuklanmalarından bahsedilmesi (s.104).

Galip Sultan İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) Erzincan Meliki, Melik Fahreddin Behramşah Davud'un kızlarından biriyle evlenmeyi düşünmesi ve evlilik için Erzincan sahibi Melik Fahreddin Behramşah'ın kızından daha uygununun olmadığından bahsedilmesi (s.199).

Melik Fahreddin'in, elçileri karşılamaya çıktığından bahsedilmesi (s.200).

Melik Fahreddin'in, bağlılığından Sultan'a (I. İzzeddin Keykavus'a) bahsedilmesi (s.201).

Melik Fahreddin Behramşah b. Davud'un kızı Selçukî Hatun'un galip Sultan İzzeddin Ebu'l Fetih Keykavus b. Keyhüsrev b. Kılıç Arslan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından eş olarak istenmesinden bahsedilmesi (s. 203).

Melik Fahreddin'in, Emiri Meclis'i karşılamaya çıktığından bahsedilmesi (s.204).

Melik Fahreddin Behramşah'tan sonra Erzincan yöneticisi olan oğlu Melik Alaaddin Davudşah'ın iyi özelliklerine rağmen kötü çevresi sebebiyle yanlışa düştüğünden bahsedilmesi (s.352).

2.87. FAHREDDİN BELEK

Fahreddin Belek'in, Emir Şemseddin Altunaba'nın haciplerinden olduğu ve mal vaadiyle kandırılarak Atabeg'in içkisine zehir koyduğundan bahsedilmesi (s.564).

2.88. FAHREDDİN BİTİKÇİ¹⁴⁰

Sadı Azam Fahreddin Bitikçi'nin, devlet adamları ile birlikte Sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanına dönmesinden bahsedilmesi (s.508).

¹⁴⁰ Baycu'nun, Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e gönderdiği elçi

2.89. FAHREDDİN EBU BEKİR ATTAR

Pervane Fahreddin Ebu Bekir Attar'ın, Sahib Şemseddin Muhammed ile Sultan Gıyaseddin'in (II. GıyaseddinKeyhüsrev) hangi oğlunun sultan olacağını görüşmelerinden bahsedilmesi (s.517).

Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) sultanlığı esnasında Ebu Bekir'in pervanelik makamına atandığından ve Pervane Ebu Bekir'in bazı devlet adamlarını kıskandığından bahsedilmesi (s.518-519).

Pervane Ebu Bekir Attar'ın, Emiri dad Nusret ile birlikte Sahib (Şemseddin) ile konuşarak, onu Hasoğuz ve Ruzbeh'in tutuklanmasına ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.520).

Pervane Fahreddin Ebu Bekir'in, Emiri Dad Nusret ile plan yaparak Şemseddin Hasoğuz ile Eseddin Ruzbeh'i öldürttüklerinden bahsedilmesi (s.521).

Ebu Bekir Attar'ın oğlunun, Hasoğuz'un kızına kötü muamelede bulunduğundan bahsedilmesi (s.521).

Ebubekir Attar'ın oğlunun eğlence meclisi düzenlediğinden bahsedilmesi (s.523).

Ebu Bekir Attar ile Emiri dad Nusret'in kötü vasıflarının anlatılması, Sahib Şemseddin'in onların kendisini kandırdıklarını anladığından bahsedilmesi (s.523-524).

Pervane'nin, yakalanarak, Darendeye, oğlunun da Kâhta kalesine götürüldüğünden bahsedilmesi (s.529).

Kadı Cemaleddin'in elçi olarak geldiği Konya'da Fahreddin Ebu Bekir'in sarayına indiğinden bahsedilmesi (s.550).

2.90. FAHREDDİN GÜÇBEĞİ

Fahreddin Güçbeği'nin, Abaka Han tarafından öldürtüldüğünden bahsedilmesi (s.624).

2.91. FAHREDDİN İBN DİNAR

Fahreddin İbn Dinar'ın, Amid'de Kürtlerin yöneticisi olduğundan ve şehri anlaşmayla (Selçuklu devlet adamlarına) teslim ettiğinden bahsedilmesi (s.473-474).

2.92. FAHREDDİN SİVASTOS

Fahreddin Sivastos'un Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) annesinin kölesi olduğundan ve Sahib'i (Şemseddin Muhammed İsfahani) tutuklamak için bir yarlıg getirdiklerinden bahsedilmesi (s.546).

2.93. FAHREDDİN SÜLEYMAN

Melik Fahreddin Süleyman'ın, Kögonya Meliki Muzaffereddin'in üç oğlundan biri olduğundan ve kendisine (I. Alaaddin Keykubad tarafından) kıymetli hediyeler ile hilat verildiğinden bahsedilmesi (s.366).

2.94. FARDAHLA¹⁴¹

Emir Mübarizeddin'in, Laskaris'in ülkesinden gelen ve Fardahla oğulları olarak bilinen beşkardeşle Şamlı askerlerin karşısına çıktığından bahsedilmesi (s.298).

Emir Necmeddin Behramşah Candar'ın, Malya ovasındaki isyancı Hariciler (Babai isyanına katılanlar) üzerine Gürcüoğlu Zahireddin Şir ve Frankların önderi Fardahla ile öncü olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.481).

2.95. FELEKEDDİN HALİL¹⁴²

Elbistan subaşı Felekeddin Halil'in, Sultanın (Rükneddin Kılıçarslan) fermanına uyarak Kayseri'ye geldiğinden bahsedilmesi (s.569).

Felekeddin Halil'in, Hüsameddin Baycar ile Alaaddin Kervansarayına gelip, kapısını ateşe verdiklerinden ve halkın bir kısmını öldürdüklerinden bahsedilmesi (s.569).

Felekeddin Halil'in, sultana (Rükneddin Kılıçarslan) teklif edilen yerleri az bularak, Kayseri ve Kırşehir'in de eklenmesini istediğinden bahsedilmesi (s.570).

Felekeddin Halil'in, Sultan İzzeddin'in ordusuna saldırıya geçtiğinden fakat başarılı olamayıp kaçtığından bahsedilmesi (s.570).

¹⁴¹ Osman Turan, Fardahla oğullarının, İznik İmparatoru Vatastez'in, vasallık gereği gönderdiği askerler olduğunu belirtirken (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul), Erkan Göksu, Fardahla oğullarının, İznik Rum İmparatorluğu ordusunda görev yapmış ve daha sonra Türkiye Selçuklu ordusuna katılmış ücretli askerler olduğunu belirtmektedir. (bkz; Erkan Göksu (2010), *Türkiye Selçuklularında Ordu*, TTK Yayınları, s.137, Ankara)

¹⁴² II. İzzeddin Keykavus ve Rükneddin Kılıç Arslan dönemlerinde, Elbistan valiliği yapmış devlet adamı. Kardeşler arası çekişmede, Rükneddin Kılıç Arslan tarafında yer almış, Alaaddin Kervansaray yakınlarında, II. İzzeddin Keykavus taraftarı kişilere saldırmıştır.

Sultan İzzeddin'in, kardeşi Rükneddin'e aralarındaki savaşın sebebinin, Nusreteddin, Felekeddin ve Samsameddin olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.571).

2.96. FINDIKDAR¹⁴³

Baybars'tan, “Suriyeli Fındıkdar'ın uygunsuz hareketlerinden, düşüncesiz davranışlarından cür'et ve küstahlığından kaynaklanan binlerce kişinin canını alabilecek zehirli şerbeti, bu mamur ülkenin sıradan ve seçkin kişilerin içimine sunuldu” ifadesiyle yergi ve eleştiriyi bahsedilmesi (s.614).

Fındıkdari'nin (Baybars) ayaklanması ve Moğol ordusu ile padişahın askerini görmesinden bahsedilmesi (s.614-615).

Fındıkdarın yaptığı işlerin, İlhanı Azam olarak ifade edilen Abaka Han'ın, elçiler aracılığıyla gönderdiği mektuplarda anlatmasından bahsedilmesi (s.624).

Fındıkdara gönderilen elçilerin İlhanı Azam'a döndüklerinden bahsedilmesi (s.625).

Şeref'in (Hatiroğlu) Fındıkdari'nin tarafını tuttuğundan bahsedilmesi (s.630).

Fındıkdar'ın güçlü Moğol ordusuna galip gelmeyi başarmasının Fahreddin Ali'nin oğulları tarafından duyulduğundan bahsedilmesi (s.630).

Türkmenlerin başı olarak nitelendirilen Mehmet Beğ'in “Fındıkdar'dan bir fayda gelmez” ifadesini kullandığından bahsedilmesi (s.631).

“Fındıkdar'ın baskı yaptığı sıkıntılı günlerde” Ali Beğ'in Selçuklu'ya itaatsizlik yaptığından bahsedilmesi (s.664).

2.97. GARİB

Visakbaşı Garib'in, Muzaffereddin Veşablaş oğlu Nizameddin Suhrab ile birlikte Sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Moğolları Sivas dışında bir meydan savaşıyla karşılamaya ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.496).

¹⁴³ İbn Bibi'nin Sultan Baybars için kullandığı lakap

2.98. GAZALYA HATUN¹⁴⁴

Mehmet Beyin, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) kızını¹⁴⁵, Cimri ile evlendirmek istediğinden ve kızın annesi Gazalya Hatun'un çeyiz hazırlıklarına başladığından bahsedilmesi (s.637).

2.99. GAZİ (ŞİHABEDDİN- MEYYAFARİKİN MELİKİ)

Melik Gazi'nin, Melik Adil'in oğullarından olduğundan, kardeşleri ile birlikte Şam, Ermen, Diyarbakır'ın yöneticisi olduğundan, Şam'da kardeşleri ile birlikte Şemseddin Altunabe ile görüştüklerinden bahsedilmesi (s.312).

Melik Gazi'nin, Melik Kamil tarafından, Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.383).

Melik Gazi'nin, 28 Ramazan 627 (13 Ağustos 1230) Pazartesi günü, Sultan Celaleddin ile yapılan savaşta (Yassıçemen Savaşı), Kamyar ile birlikte, aslan gibi savaştığından bahsedilmesi (s.399).

Sahib Şemseddin İsfahani'nin, yazdığı fetihnamede, Melik Muzaffer Şihabeddin Gazi'den söz ettiğinden bahsedilmesi (s.406).

Kır Han ve bazı Harezmlî emirlerin, Sultan Celaleddin (Harzemşah) ülkelerine sığındıklarında yardımcı olmayan ve onun ölümüne sebep olan Melik Nemazi¹⁴⁶'nin ülkesine saldırdıklarından bahsedilmesi (s.436).

Melik Gazi'nin, Resulayn Savaşından sonra Bağdat'a gitmiş olan ve Sultan Celaleddin'in kızkardeşinin oğlu Yagan Tayşi ile çoğalmış olan Harezmlîleri çağırdığından, Germiyan Türklerini yanına çektiğinden, mancınık ve arradeleri hazırlayarak savaşa hazır hale geldiğinden bahsedilmesi (s.483-484).

Melik Gazi'nin, Harezmlî ve Germiyan Türkleriyle takviye ettiği ordusunu savaş düzenine soktuğundan, ordu merkezinde Bereket Han ile birlikte bulunduğundan, Harezmlîlerle birlikte bir hendeğe sıkıştığından bahsedilmesi (s.484).

¹⁴⁴ Hristiyan asıllı Guzalia veya Rosalia. (bkz; İsmail Çiftçioğlu (2013), "Anadolu Selçuklu Sultanlarının Gayrimüslim Kadımlarla Evlilikleri", *ZFWT*, Vol. 5, No. 1, s.16)

¹⁴⁵ (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Akşit (2011), "Sultan Hatun Hakkında", *Büyük Selçuklu Devletinden Türkiye Selçuklu Devletine Mehmet Altay Köymen Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, s. 233-239, Konya)

¹⁴⁶ İncelenen metinde "Nemazi" yazılmış olmakla beraber, Nuri Gençosman (bkz; İbn Bibi, "Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi", s.182) ve Mükrimin Halil Yinanç (bkz; İbn Bibi, "Selçukname", s.148) bu ismi "Gazi" olarak vermektedir.

Gazi'nin ordusundan bir kişinin, yakalandığından fakat Melik Muazzam tarafından serbest bırakıldığından, onun, Melik Gazi'nin üstadüdarı olduğunun anlaşıldığından bahsedilmesi (s.485).

Melik Gazi'nin, Meyafarikin Kadısı ve bazı adamlarını elçi olarak gönderip, savaşın durdurulmasını istediğinden, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) hizmetine gireceğine yemin ettiğinden bahsedilmesi (s.485-486).

Bazı devlet adamlarının, Moğol tehlikesine karşı, Sultan Gıyaseddin'e, Melik Gazi'ye, elçi göndererek gönlünü alması ve Ahlat'ı ona vermesi gerektiğinden bahsedilmesi (s.494).

Melik Gazi'ye, anlaşma için, on bin dinar Alaaddin altını, yüz bin dirhem gümüş ve Ahlat'ın mülkiyet menşurunun gönderildiğinden bahsedilmesi (s.494).

Melik Gazi'nin, Ahlat'ın mülkiyet menşuru ve hediyeler sayesinde, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanında yer aldığından ve sultanın onun gelişini beklediğinden bahsedilmesi (s.495).

2.100. GIYASEDDİN KEYHÜSREV I¹⁴⁷

Gıyaseddin Keyhüsrev'den, sultan, şehid ve Alaaddin Keykubad'ın babası olarak bahsedilmesi (s.38).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in, babası Sultan İzzeddin Kılıçarslan bin Mesud tarafından on bir kardeş arasında gözünde özel bir yere sahip en küçük oğlu olduğunun belirtilmesi ve babasının onu överek, nasihatler vermesi ve veliaht yaptığından bahsedilmesi (s.40-41).

Sultan İzzeddin Kılıçarslan bin Mesud'un, oğlu Keyhüsrev'in çehresini, Menuçehr'e benzettiğinden bahsedilmesi (s.45).

Melik Gıyaseddin'den devlet adamlarının, devletin gözbebeği, memleketin ileri geleni, cihan padişahı olarak söz ettiğinden, geç te olsa ona bağlandıklarını ifade ettiklerinden ve Sultan Gıyaseddin'i saltanat tahtına oturttuklarından bahsedilmesi (s.48).

¹⁴⁷ Türkiye Selçuklu Sultanı Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıçarslan. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (2002), "Keyhüsrev I", *TDV İA*, Cilt 25, s. 347-349; Osman Turan (1955), "Keyhusrev I", *İA*, Cilt 6, s. 613-620; Tuncer Baykara (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara)

Sultan Gıyaseddin'in velihtliğe seçilip tayin edilmesi haberinin kardeşlerinin kıskançlığına yol açtığından, onun Borgulu'da mutasarrıf bulunduğundan bahsedilmesi (s.50-51).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in, *"her türlü bilgiye donanmış olarak padişahlık bahçesinde selvi ağacı gibi yetişmişti"* ifadesiyle övülmesi (s.53).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in kardeşlerinin, Melik Rükneddin Süleyman'ın huzurunda toplanarak ondan şikâyet ettiklerinden bahsedilmesi (s.56-57).

Sultan Gıyaseddin'den, Sultan Rükneddin'in kardeşlerinin yanında övgüyle söz ettiğinden bahsedilmesi (s.59).

Sultan Gıyaseddin için, Konya ahileri ve fityan reislerinin Melik Rükneddin'e karşı savaştığından bahsedilmesi (s.61).

Konya'nın ileri gelenlerinin Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'e ve oğullarına zarar verilmemesi şartıyla Melik Rükneddin'i Konya'ya alacaklarını söylemelerinden bahsedilmesi (s.62).

Sultan Gıyaseddin'e, Melik Rükneddin'in şartları kabul ettiğinin haber verildiğinden bahsedilmesi(s.63).

Sultan Gıyaseddin'e, Melik Rükneddin'in antlaşma metnini iki adamla gönderdiğinden, Sultan Gıyaseddin'in Konya'dan ayrıldığından bahsedilmesi (s.64).

Sultan Gıyaseddin'in adamlarını ve çocuklarını Ermen kalesinde beklediğinden bahsedilmesi (s.67).

Sultan Gıyaseddin'in Ermenistan'a varışı başlığı altında, Tekfur Leon'un (II. Leon) Sultan'ı çok misafirperver şekilde karşıladığından ve hediyeler sunduğundan bahsedilmesi (s.68).

Sultanın, Leon'a (II. Leon) bir hilat ve bir at hediye ettiğinden bahsedilmesi (s.68).

Sultanın Elbistan'a gittiğinden bahsedilmesi (s.68).

Elbistan sahibi Mugiseddin Tuğrulşah'ın, şehrin yönetimini, Gıyaseddin Keyhüsrev b. Kılıç Arslan'a bıraktığına dair bir yazı hazırladığından bahsedilmesi (s.68).

Sultanın, Vasilyüs'e, "*Melikşah'ın ve Alp Arslan'ın soyundan*" olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.81).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in gurbet günlerinden ve şehitlik mertebesine ulaşmasına kadar geçen döneminden tekrar söz edileceğinden bahsedilmesi (s.86).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Konya'yı terkettikten sonra Sultan Rükneddin'in şehir ileri gelenleri tarafından karşılandığından bahsedilmesi (s.88).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in tarafları olan Yağıbasan oğulları Muzaffereddin Mahmud, Zaireddin İli ve Bedreddin Yusuf'un ona bağlılık gösterdiğinden bahsedilmesi (s.107).

Sultan Gıyaseddin'i çağırarak için Hacip Zekeriya'nın görevlendirildiğinden ve Kral Mavrozomes'in sarayına vardığından bahsedilmesi (s.107).

Kardeşinin (Rükneddin Süleymanşah) ölüm haberini alan Sultan Gıyaseddin'in, Mavrozomes'e durumu anlatarak gitmek istediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.110).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev Bin Kılıç Arslan'ın, Konya'yı kuşatması başlığı altında, Konya halkının, Sultan Rükneddin'e (Rükneddin Süleyman Şah) duydukları vefa ve İzzeddin Kılıç Arslan'a besledikleri sevgi sebebiyle Sultan Gıyaseddin'e karşı Konya'yı savunmak istediklerinde, Gıyaseddin Keyhüsrev'in, yeğeni Kılıç Arslan ile olan konuşmalarından bahsedilmesi. (s.114).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıçarslan'ın, Konya'ya girerek hükümdar olduğundan bahsedilmesi (s. 118).

Sultanın, Mavrozomes'in yakınlarına ve akrabalarına hediyeler verdiğinden, Mavrozomes'i de beklediğinden daha yüksek bir makama getirdiğinden bahsedilmesi (s.120).

Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'ın, gurbete düştüğü sırada, Şeyh Mecdeddin İshak için yazdığı şiirden bahsedilmesi (s.121).

Sultan Gıyaseddin'in, Konya'da hükümdar olduktan sonra, kendi hakkında, "*kâfirlere yakınlık ve dostluk gösterdiği, onların ülkesinde şerata aykırı işler yaptığı için sultan olamaz*" şeklinde fetva verdiği için, Kadı Tırmızı'yi öldürttüğünden bahsedilmesi (s.124).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Antalya fethine gittiğinden bahsedilmesi (s.125).

Sultanın, Rum beldelerine gazaya gittiğinden ve Sultan Gıyaseddin'in şehit olduğundan bahsedilmesi (s.130-141).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in vefatının Tokat'ta bulunan Melik Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad) tarafından haber alındığından bahsedilmesi (s.143).

Şehid Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in hizmetinde bulunmuş olan Emir Esededdin'den bahsedilmesi (s.259).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, kendisine eş olarak Emir Kommanos Mazarfum'un kızlarından birini seçmiş olduğundan bahsedilmesi (s.320).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Sadeddin Köpek'in annesi Şehnaz Hatun'a âşık olduğundan ve hamile bıraktığından bahsedilmesi (s.458).

2.101. GIYASEDDİN KEYHÜSREV II¹⁴⁸

Erzincan melikliğinin, adını dedesinden alan, Gıyaseddin Keyhüsrev'e verildiğinden bahsedilmesi (s.363).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Melik Muzafferiddin'in kızlarından birini eş olarak istediğinden, Melik Muzaffereddin'in "*sokak serserileri gibi sefahat içerisinde yaşıyor bu sebeple ailemizin damatlığına yakışmaz*" diyerek bu isteği reddetmesine rağmen daha sonra bu evliliğin gerçekleştiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Gıyaseddin'in, kendisine padişahlık, yöneticilik, komutanlık hususlarında yardımcı olarak görevlendirilen Mübarizeddin Ertokuş nezaretinde Erzincan melikliğine gönderilmesinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Gıyaseddin'in Erzincan'a gittiği sırada, Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) Sivas'ta elçileri ağırladıktan sonra Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.367).

¹⁴⁸ Türkiye Selçuklu Devleti sultanı. I. Alaaddin Keykubad'ın, Mahperi Huand Hatun'dan doğan oğlu olup, 1237-1246 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. Muhtemelen 1221 doğumludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Yaşar Ocak (2000), *Babailer İsyanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul; Ali Sevim (2002), "Keyhüsrev II", *TDV İA*, Cilt 25, s. 349-350; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyasüddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, Ankara; Osman Turan (1955), "Keyhusrev II", *İA*, Cilt 6, s. 620-629)

Abhaz melikesi Rosudan'ın, David soyundan gelen kızını, Melik Gıyaseddin Keyhüsrev ile evlendirmek istediğinden bahsedilmesi (s.414).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in 3 Şevval 634'te vefat eden babasının yerine sultan olduğundan ve Elçi Emir Şemseddin Ömeri Kazvini ile birlikte Heri Mısıri Malatyavi'nin oğlu adıyla tanınan Fahreddin'i, Sultan Alaaddin'in hazırlattığı peşkeşleri Kaan'a götürmesi için görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.440-441).

Erzincan melikliğinin eskiden olduğu gibi Melik Gıyaseddin'in üzerinde kaldığından bahsedilmesi (s.443).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad'ın, 5 Şevval 634 (31 Mayıs 1237) pazartesi günü saltanat tahtına oturduğundan bahsedilmesi (s.447).

Melik Gıyaseddin'in, babasının ölüm haberini alması üzerine, Çaşnigir Şemseddin Altunaba, Kadı Şerefeddin oğlu Taceddin Pervane, Üstadüddar Cemaleddin Ferruh, Sadeddin Köpek, Gürcü oğlu Zahirreddin'i kendisine bağlanmaya çağırmasından ve kabul gördüğünden bahsedilmesi (s.447-448).

Sultan Gıyaseddin'in adamlarının, onu Keykubadiye'de ata bindirerek şehre (Kayseri), getirip sultan ilan ettiklerinden bahsedilmesi (s.448).

Sultan Gıyaseddin'in Alaaddin'in vasiyetine rağmen padişah olmasından Emir Hüsameddin'in rahatsızlık duymasından bahsedilmesi (s.449).

Sultan Gıyaseddin'e bağlılığı reddedenlerin cezalandırılacağı haberinin duyulması (s.449).

Emir Hüsameddin Kayır Han, Emir Hüsameddin Kaymeri'nin biat etmeleriyle Sultan Gıyaseddin'in sultan olduğundan bahsedilmesi (s.450).

Sultan Gıyaseddin'in Berduliye isimli bir eşi olduğundan ve İzzeddin Keykavus'un bu eşinden olduğundan bahsedilmesi (s.456).

Sultan Gıyaseddin "*o alçağın kötü ruhu, öbür dünyadan da cisimler âlemine kötü etki yapıyor*" diyerek Sadeddin Köpek'i yediğinden ve Celaleddin Karatiyi'yi taştane ve hassa hazinesinde görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.464-465).

Gürcü Melikesi Rosudan'ın, Sultan Alaaddin'e Emir Kemaleddin Kamyar aracılığıyla Melik Gıyaseddin'i kendisine damat yapmak istemiş olduğundan bahsedilmesi (s.465).

Gıyaseddin Keyhüsrev'in sultan olduktan sonra, evlilik işi için Şihabeddin Kirmani'yi görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.465).

Sultan Gıyaseddin'in emirlerinin Amid'i alması ve Amid halkının Sultan Gıyaseddin'e bağlılık yemini ettiğinden bahsedilmesi (s.477).

Sultan Gıyaseddin'in şaraba düşkün olduğunun, Allah yolundan saptığının, raşid halifelerin izinden ayrıldığına, Baba İshak tarafından Harezmlilere elçiler vasıtasıyla bildirildiğinden bahsedilmesi (s.479).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad övülerek, babası yaşayaydı sevineceği birçok yerin fethedildiğinden, bunların arasında Meyafarikin'in de olduğundan bahsedilmesi (s.482).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, 12 Muharrem 641 (26 Haziran 1243) tarihinde Köseadağ'da Moğollara yenildiğinden bahsedilmesi (s.493).

Sultan Gıyaseddin'in annesinin, Kayseri'den çıkarak Sis tarafına sığındığından bahsedilmesi (s.502).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Naib Şemseddin'i Kaan'a elçi olarak gönderdiğinden bahsedilmesi (s.511-512).

Sultan Gıyaseddin'in, vefat ettiğinden bahsedilmesi (s.517) .

Sultan Gıyaseddin'in, hayattayken Sahib Şemseddin'i, önemli işlerle vazifelendirdiğinden bazı devlet adamlarının ağzından bahsedilmesi (s.520).

Sultan Gıyaseddin'in vasiyeti gereği Melik Rükneddin'in Moğol Kaanı'na gönderilmesi gerektiğinin devlet adamları tarafından görüşüldüğünden bahsedilmesi (s.527).

Sultan Gıyaseddin'in annesinin kölesi Fahreddin Sivastos'un, Sahib'i tutuklamak için bir yarlğ getirdiğinden bahsedilmesi (s.546).

Sultan Gıyaseddin'in annesinin ve bazı devlet adamlarının yardımıyla yoksulluktan kurtulmuş olan bir grubun, Sultan Alaaddin'in (II. Alaaddin Keykubad) bağlılarından olduklarından bahsedilmesi (s.565).

Sultan'ı A'zam Gıyaseddin Mes'ud bin Keykavus'a, babası İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus), kendi babası Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad'dan (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) söz ettiğinden bahsedilmesi (s.670).

2.102. GIYASEDDİN KEYHÜSREV III¹⁴⁹

Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'ın, iki buçuk yaşında¹⁵⁰ sultan olduğundan bahsedilmesi (s.599).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in kızkardeşi Selçuki Hatun'un, Argun'la evlenmesiyle birlikte, gücünün arttığından bahsedilmesi (s.608).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Tokat'ta Sahibi azam Fahreddin ve Muineddin Pervane ile görüşerek, Elbistan vakasını anlatmak için Seyfeddin Erbeği'ni İlhan'a elçi olarak gönderdiğinden bahsedilmesi (s.623).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in Elbistan'da, Sahib Fahreddin ve Muineddin Pervane ile İlhan'ın elini öptüğünden bahsedilmesi (s.624).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev ve Fahreddin Ali'nin ne durumda olduğunu bilmeyen Fahreddin'in oğullarının Karahisarı Devleye gittiklerinden bahsedilmesi (s.631).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Sahib Fahreddin Ali ve cihan şehzadesi Konkurtay ile Konya'daki Cimri üzerine yürüdüğünden bahsedilmesi (s.638).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Sahib Fahreddin'le birlikte Karamanoğulları ile savaşmak için Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.642).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev ile Sahib'in, Cimri ile savaşmaya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.659).

Sultan'ı A'zam Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'ın, Cimri ile savaşmak için Sahibi Muazzam Fahreddin ile Kazova'dan ayrılıp Ankara tarafına gittiğinden, Bolvadin yönünden Sakarya köprüsünü geçtiğinden bahsedilmesi (s.661-662).

¹⁴⁹ Türkiye Selçuklu Devleti Sultanlarından Gıyaseddin bin Rükneddin Kılıçarslan (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (2002), "Keyhüsrev III", *TDV İA*, Cilt 25, s. 351-352; Faruk Sümer (1977), "Keyhusrev III", *İA*, Cilt 6, s. 629-630; Senem Yıldırım (2009), "Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri Selçuklu Tarihi", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Manisa; Cevriye Artuk (1993), *III. Keyhüsrev ve Sahte Selçuklu Sultanı Cimri Adına Kesilen Sikkeler*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, s.287-296, Ankara)

¹⁵⁰ İbn Bibi, III. Keyhüsrev'in iki buçuk yaşında hükümdar olduğunu söylerken, Aksarayı altı yaşında hükümdar oldu demektir. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 66)

2.103. GIYASEDDİN MESUD BİN KEYKAVUS (MESUD II)¹⁵¹

Melik Gıyaseddin Mesud'un, babası (II. İzzeddin Keykavus) ve Rükneddin Keyumers adlı kardeşiyle kaleye hapsedildiğinden bahsedilmesi (s.590).

Melik Gıyaseddin Mesud'un, 679 (1280) yılında Karadeniz üzerinden Rum ülkesine geçtiğinden bahsedilmesi (s.669).

Sultan'ı A'zam Gıyaseddin Mesud bin Keykavus'dan, "*Ebu'l Feth*", olarak bahsedilmesi (s.670).

Sultan'ı A'zam Gıyaseddin Mesud bin Keykavus'a, babası İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus), kendi babası Gıyaseddin Keyhüsrev bin Keykubad'dan söz ederek, İstanbul'dan ayrılıp Anadolu'ya geçmeşi gerektiğini tavsiye ettiğinden bahsedilmesi (s.669-671).

Gıyaseddin Mesud'dan övgüyle söz edilerek, sultan olduğundan bahsedilmesi (s.673).

Sultanı Azam Gıyaseddin Mesud'un, Sinop'a geçtiğinden, oradan Kastamonu'ya vardığından daha sonra İlhan'ın huzuruna çıkmak için hareket ettiğinden, İlhan tarafından kendisine Amid, Harput, Malatya ve Sivas'ın verildiğinden bahsedilmesi (s.673-674).

2.104. GIYASEDDİN SİYAVUŞ

Taki lakaplı, Suğdak'tan kaçıp gelmiş Sivaslı bir kişinin, Cimri için, "*Sultan İzzeddin'in oğludur. Adı Gıyaseddin Siyavuş'tur*" diyerek yalancı şahitlik yaptığından bahsedilmesi (s.631).

2.105. GÖHÜRGE AĞA

Göhürge Ağa'nın, Sahib Divanı Azam (Şemseddin Muhammed b. Muhammed Cüveyni) ile Kazova kışlağına gittiğinden bahsedilmesi (s.642).

Göhürge Ağa ile Sahib Fahreddin'in geldiğini duyunca telaşa kapılan Mehmet Beğ'in, Cimri'yi vilayete gönderdiğinden bahsedilmesi (s.642).

¹⁵¹ Türkiye Selçuklu Hükümdarı II. Mesud. II. İzzeddin Keykavus'un oğlu. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Balantekin (2015), "Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan II. Gıyaseddin Mesud Dönemi", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş; Muharrem Kesik (2004), "Mesud II", *TDV İA*, Cilt 29, s. 342-344; Zerrin Günel Öden (1997), "Türkiye Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Mesud Hakkında Bazı Görüşler", *TTK Belleten*, Cilt 61, Sayı 231, s. 237-300)

Sahib Divan Hacı Harun'un, Göhürge Ağa'nın yanında Rum memleketlerinde kaldığından bahsedilmesi (s.659).

2.106. HAS TUĞRUL

Has Tuğrul'un, sultandan aldığı emirle saltanat sancağını kaleye çıkarıp, kale kapısının burcuna astığından bahsedilmesi (s.432).

2.107. HATİREDDİN ZEKERİYA SUCASI¹⁵²

Hatireddin Zekeriya Sucasi'den, övgüyle bahsedilmesi (s.532).

Emiri dad Hatireddin Zekeriya Sucasi'nin komutasında, Harezmî, Kürt ve Kıpçaklardan oluşan bir ordunun, Türkmen Ahmed isyanını bastırmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.546).

Hatireddin Zekeriya Sucasi'ye, Çorumlu emirliği ve subaşılığının verildiğinden bahsedilmesi (s.557).

2.108. HATİROĞLU ŞEREFEDDİN MESUD¹⁵³

Hatiroğlu Şeref Mes'ud'un, Muineddin Pervane'nin münşilerinin ileri gelenlerinden ve memurlarının seçkinlerinden olduğundan ve Pervane'den Niğde subaşılığını istediğinden, Niğde subaşılığının Hatiroğlu'na verildiğinden bahsedilmesi (s.594).

Şeref'in (Hatiroğlu), amacına ulaşmak için İlhan'ın huzurunda, Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) hakkında olumsuz konuştuğundan, bu sebeple birkaç kez Moğol karargâhına gittiğinden ve Sultan İzzeddin'in tutuklanması hususunda İlhan'ı ikna ettiğinden bahsedilmesi (s.594).

¹⁵² Nejat Kaymaz, Hatireddin Zekeriya'dan, Hatiroğullarının babası olarak bahsetmekle beraber (bkz; Nejat Kaymaz, *Anadolu Selçuklularının İnhitâtında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara 2011, s.206), Hatiroğlu Şerefeddin Mesud'un, Niğde'de yaptırdığı çeşmenin kitabesinde, baba adı olarak, "Hayrullah Hoca" ismi verilmektedir. (bkz; Mehmet Özkarcı (2001), *Niğde'de Türk Mimarisi*, TTK Yayınları, Ankara, s. 165). Lakin Yılmaz Önge, Niğde Ulu Cami Çeşmesi olarak isimlendirdiği, çeşmenin kitabesinde, yalnızca "Mesud bin El Hatır" ismini vermektedir. (bkz; Yılmaz Önge (1997), *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*, TTK Yayınları, Ankara, s.50-51)

¹⁵³ Hatiroğlu Şerefeddin Mesud, Muineddin Süleyman Pervane'nin kâtibi iken, 1262'de Beylerbeyi makamına getirilerek, kendisine ikta olarak Niğde verilmiştir. Haziran 1276'da başlattığı isyan, 29 Temmuz 1276'da Moğollar tarafından bastırılmış ve Şerefeddin Mesud işkence ile öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Melek Göksu (2000), "Şerefeddin Hatiroğlu ve Moğollara Karşı İsyanı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya; Ferhat Parpucu (2002), "Hatiroğlu Şerefüddin İsyanı ve Sultan Baybars'ın Anadolu Seferi", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde)

Hatiroğlu'nun, Niğe subaşılığını almasından birkaç yıl sonra edindiği önemli güç ve servet, bilgisinin üzerinde bir rütbe, hakkından fazla bir makam, çok miktarda mal ve çocuğa kavuştuğu için gururla kibirlendiğinden bahsedilmesi (s.594).

Hatiroğlu'nun, yetkilerinin dışına çıktığı, davranışlarının soyuna uygun dışmediği bu sebeple çevredeki büyüklerin ondan bıktığından, dışman ve muhaliflerinin onun bu halini sultana arz ettiğinden, buna rağmen onun kendi bildiğini yapmaya devam ettiğinden bahsedilmesi (s.595).

şeref'in, *“alnındaki hayâsızlık ve ehresindeki melanet her gün içinde ve konuşmalarında kendini belli etti”* ifadesiyle yerilmesi (s.595)

Sultan'ın (Rükneddin Kılıçarslan), Pervane ve şeref'in dostlarının olduğu bir toplantıda, şeref'i Niğe subaşılığından almak istediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.595).

Hatiroğlu'nun *“gammazlık, fitnelik ve hilekârlıkta benzeri”* olmayan biri olduğundan ve çocuklarını görme bahanesiyle Tokat'a gittiğinden bahsedilmesi (s.596).

Hatiroğlu'nun, Pervane ile birlikte Sultan'ı tahttan indirebilmek için Moğollarla işbirliği yaptığından bahsedilmesi (s.596).

Hatiroğlu şeref'in kardeşi Ziya ve birkaç Moğol askeriyle, Sultan'ı (Rükneddin Kılıçarslan) tekmeletip ağlattıklarından ve yayın kirişiyle Sultan'ı öldürdüklerinden bahsedilmesi (s.598).

Hatiroğlu şeref'in, Sahib'in (Sahib Fahreddin Ali) büyük oğlu şehid Emir Taceddin Hüseyin'i tutuklayabileceğini söyleyerek bir oyunla onu tutukladığından bahsedilmesi (s.602).

Hatiroğlu şeref'in, Moğol ve Rum askerlerinden bir grubla Suriye sınırını korumak için Elbistan tarafındaki Pınarbaşi'na gittiğinden bahsedilmesi (s.608).

Hatiroğlu'nun, bazı Selçuklu emirlerinin bir baskınla yakalanmasından dolayı Kayseri ovasına hareket etmek üzere Celaledin Karatay Kervansarayına indiğinden bahsedilmesi (s.609).

Hatiroğlu'nun, Taceddin Giv, Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin ve Pervanenin oğlunun kendisini tutuklamak üzere plan yaptığından kardeşi Ziya

aracılığıyla haberdar olduğundan ve sinirlenerek çatışma için hazırlandığından bahsedilmesi (s.609).

Hatiroğlu Şeref'in, Taceddin Giv'i azarladığından, kardeşi Ziya'nın Taceddin Giv'i sarılma bahanesiyle yaraladığından ve Sinaneddin ile birlikte öldürüldüğünden ve böylece Hatiroğullarının isyanının başladığından bahsedilmesi (s.610).

Cani Hatiri Zencani oğullarının, 665 (1266) yılında çıkardıkları isyanın bastırılmasından bahsedilmesi (s.611).

Hatiroğlu Şeref'in, Meşhed ovasında beklerken kardeşi Ziya'yı, Sultan'ı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) getirmesi için şehre gönderdiğinden bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu Şeref'in, Sultanı da yanına alarak Niğde'ye gittiğinden bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu Şeref'in, asker istemek için kardeşi Ziya, Atabeğ Meceddin, Seyfeddin Toruntay ve Müstevfi Celaleddin'i görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu Şeref'in, sultanı yanında tutuyor olmasından dolayı büyüklendiğinden ve devlet adamlarına baskı yaptığından bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu'nun isyan ettiğini Sahib ve Pervane'nin Abaka Han'a haber vemesi üzerine Abaka Han'ın 665'de (1266) şehzade Konkurtay, Tudavun Bahadır, Tuku Ağa'yı görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.612).

Hatiroğlu'nun, olumsuz işleri sebebiyle devlet büyüklerinden çekindiğinden dolayı bazen Niğde'de bazen Develi'de bulunduğundan, Moğol ordusunun üzerine geldiğini duyunca çok korktuğundan bahsedilmesi (s.612).

Şerefeddin'in, Luluve kalesine sığındığından bahsedilmesi (s.613).

Hatiroğlu'nun, Moğol ordusundan kaçmak için Luluva kalesine sığındığından, kale muhafızının, onu Seyfeddin Çalış b. İshak'a teslim ettiğinden, onun Moğol emirlerinin yanına getirilerek sorguya çekildikten sonra öldürüldüğünden ve ellerinin ayaklarının kesildiğinden bahsedilmesi (s.613-614).

Hatiri Zencani oğullarından yergiyle söz edildikten sonra, Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın öldürülmesi suçunun, onlara ait olduğundan fakat suçun Muineddin Pervane'ye yüklendiğinden bahsedilmesi (s.627).

Şeref'in Gedük menziline öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.630).

2.109. HATİROĞLU ZİYA (ZİYAEDDİN MAHMUD)¹⁵⁴

Hatiroğlu Şeref'in kardeşi Ziya ve birkaç Moğol askeriyle, Sultan'ı (Rükneddin Kılıçarslan) tekmeletip ağılattıklarından ve yayın kirişiyle Sultan'ı öldürdüklerinden bahsedilmesi (s.598).

Hatiroğlu'nun, Taceddin Giv, Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin ve Pervanenin oğlunun kendisini tutuklamak üzere plan yaptığından kardeşi Ziya aracılığıyla heberdar olduğundan ve sinirlenerek çatışma için hazırlandığından bahsedilmesi (s.609).

Hatiroğlu Şeref'in, Taceddin Giv'i azarladığından, kardeşi Ziya'nın Taceddin Giv'i sarılma bahanesiyle yaraladığından ve Sinaneddin ile birlikte öldürüldüğünden ve böylece Hatiroğullarının isyanının başladığından bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu Şeref'in, Meşhed ovasında beklerken kardeşi Ziya'yı, Sultan'ı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) getirmesi için şehre gönderdiğinden bahsedilmesi (s.610).

Hatiroğlu Şeref'in, asker istemek için kardeşi Ziya, Atabağ Meceddin, Seyfeddin Toruntay ve Müstevfi Celaleddin'i görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.610).

2.110. HERAKL

Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Süleymanşah), Sultan Gıyaseddin'e (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) karşı çıkan kardeşlerine babalarının vasiyetine sahip çıkarak, *Herakl'in tahtına" tercih edelim de babamıza asi olmayalım"* dediğinden bahsedilmesi (s.58).

¹⁵⁴ Ziyaeddin Mahmud, Hatiroğlu Şerefeddin Mesud'un kardeşidir. Pervane naibliği ve hacibliği görevlerinde bulunmuştur. İsyân sırasında, Baybars'tan asker istemekle görevlendirilmiştir. İsyânın başarısız olduğunu duyduğunda, Baybars'ın yanındadır. Daha sonra Baybars ile Anadolu'ya gelmiş, Moğol askerleri ile çarpışırken ölmüştür. (Bkz; Züriye Çelik (2014), "Moğol İstilas ve Türkiye Selçuklu Devleti", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Konya, S.142)

2.111. HOCA NOYAN¹⁵⁵

Hoca Noyan'ın tümeninden olan Moğol askerleriyle savaşa girildiğinden bahsedilmesi (s.575).

Hoca Noyan'ın, Aksarayın Alaiye Kervansarayında, (Selçuklu) ordunun yenilmesine sebep olduğu için, Baycu Noyan'ın da bulunduğu bir ziyafette, Naib Emir Nizameddin Hurşid tarafından zehirlenerek öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.579).

2.112. HUMAMEDDİN ŞADBEHR

Nazır-ı mülk Humameddin Şadbahr'den hayırlı işlerin kaynağı bir zahid olarak söz edilmesi ve Sultan (II. İzzeddin Keykavus) tarafından kardeşine (Rükneddin Kılıçarslan) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.569).

Nazır-ı mülk Humameddin'i bekleyen Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) askerlerinin harekete geçerek, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) ordusuna saldırdığından bahsedilmesi (s.570).

2.113. HUTU-KÖR

Sahib Şemseddin'in, öldürülmesi olayını araştırmak için, Sain Han tarafından, Hutu-kör, Kelegec ve Kutlu Melik isimli kişilerden oluşan elçi heyetinin geldiğinden bahsedilmesi (s.556).

¹⁵⁵ Hülagu tarafından Anadolu'ya gönderilen Moğol komutan. Kurulas kabilesine mensup olup, Yisavur (Yasavur) Noyan'ın oğludur. Hoca Noyan'ın, binbaşı olan Tunatu ve Sulakar adlı iki oğlu olduğu bilinmektedir. Hoca Noyan'ın Türkmenleri yok etmesinin ardından, iki ordu 14 Ekim 1256 tarihinde Sultan Hanı civarında savaşa başlamıştır. Fakat çok kalabalık ve güçlü Moğol askerleri karşısında Selçuklu ordusu fazla dayanamamış ve yapılan savaşta büyük bir hezimete uğramışlardır. Hoca Noyan; Sultan Hanı savaşının asıl galibi olarak kayıtlara geçmiştir. O, bu savaşta alınan başarıya bağlı olarak gururlanmış, sert ve haşin hareketlerde bulunmuştur. Hoca Noyan, zalim ve gaddar bir emirdir. Baycu'nun aksine aşırı isteklerde bulunan, her olayda insanlara karşı sert davranışlar sergileyen bir kişidir. Nizameddin Hurşid tarafından zehirlenerek öldürülmüştür. (bkz; Mustafa Akkuş ve Büşra Bağcı (2018), "Hülagu Han Döneminde Anadolu'da Görev Yapan Moğol Komutanları", *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, Güz, s.159-160)

2.114. HÜLAGU¹⁵⁶

Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıçarslan), Hamedan'da İlhan'ın (Hülagu) huzuruna çıktığından bahsedilmesi (s.580).

İlhan'dan (Hülagu), Pervane'nin (Muineddin Pervane) savaşçı istediğinden ve İlhanın Alıncak Noyan ile Kadaganı görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.581).

Tuğracı Sahib'in (Şemseddin Mahmud), Hülagu'nun yanına gittiğinden, Hülagu'nun onu Sultan İzzeddin'i (II. İzzeddin Keykavus) getirmesi için Rum memleketlerine gönderdiğinden bahsedilmesi (s.583).

Her iki sultanın (Hülagu'nun) yanına gittiklerinden, Hülagu'nun Sultan İzzeddin ve Sultan Rükneddin'i çok iyi karşıladığından bahsedilmesi (s.584).

Padişah'ın (Hülagu), Tuğracı Sahip, Alsancak ve Pervane'nin taksimine göre ülkeyi onlara verdiğinden, onların Tebriz'e giderek Suriye ve Mısır seferi için hazırlık yapmalarını istediğinden bahsedilmesi (s.584).

Şam Başkadısı Muhiyeddin'in, (Hülagu'nun) huzuruna çıktığından, bağlılık bildirerek askeri vali istediğinden ve Alaaddin Ali Kari'nin bu işle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.584).

(Hülagu) nun, Suriye'yi korumak için Kitbuğa Noyan'ı tayin ettikten sonra kendisinin Azerbaycan tarafına gittiğinden ve yarlığ ile payzayı Sultan İzzeddin'den (II. İzzeddin Keykavus) alarak, Sultan Rükneddin' (Rükneddin Kılıçarslan) verdiğinden bahsedilmesi (s.584-585).

İlhan'dan (Hülagu'dan), Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) aleyhine ferman çıktığından ve Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıçarslan) ferman uyarınca hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.587).

Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus), İlhan'ın (Hülagu) yanından döndükten sonra bir kez daha İlhan'a gidilmesi gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.587).

¹⁵⁶ İlhanlı Devleti'nin kurucusu ve ilk hükümdarıdır. 1256-1265 yılları arasında hüküm sürmüştür. Babası Cengiz Han'ın en küçük oğlu Toluy Han, annesi Kerayit Hükümdarı Ong Han'ın yeğeni Sorgaktani Hatun'dur. 1256'da Alamut'u, 1258'de Bağdat'ı ele geçirmiştir. Hülâgû, 1258 yılında Anadolu'yu, merkezi Konya ve Tokat olmak üzere II. İzzeddin Keykâvus ile IV. Rükneddin Kılıçarslan arasında taksim etti ve her iki sultanla ayrı ayrı antlaşmalar yaparak Anadolu'nun İlhanlı Devleti'ne ödediği vergiyi iki katına çıkardı. 1265'de Meraga'da 48 yaşında iken öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkadir Yuvalı (1998), "Hülagu", *TDV İA*, Cilt 18, s.473-475; W. Barthold (1987), "Hülagu", *İA*, Cilt 5/1, s.581-582)

Şiir kısmında “*Büyük İlhan uluğ (Hülagu) yüz asır daha bu dünyada yaşasın*” ifadesiyle methedilmesi (s.617).

Şiir kısmında “*Canım ve gönlüm Padişahın (Hülagu) sevgisi ile doludur*” denilerek methedilmesi (s.618).

Şiir kısmında “*Ne yapayım Şahın (Hülagu) yanına nasıl varayım? Dünyanın sığınağı olan o cihan padişahının yanına, Gözüm onu görmekle aydınlanır, gönlüm onu hatırlayınca gül bahçesine döner*” denilerek methedilmesi (s.619).

Şiir kısmında “*Cihan Padişahı İlhan’ın (Hülagu)*” denilerek methedilmesi (s.620).

2.115. HÜRREMŞAH

Sivas iğdişbaşı olan Hürremşah’ın, Sivas’a saldıran Hariciler (Babailer) tarafından şehrin ileri gelenleri ile birlikte öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.480).

2.116. HÜSAM

Kayseri iğdişbaşısı olan Hacuk oğlu Hüsam’ın, Baycu Noyan’a haber göndererek can güvencesi aldıktan sonra Topal Fahreddin Ayaz’la şehirden çıktığından, Baycu’nun bunun üzerine geri dönmekten vazgeçtiğinden ve şehri aldığından bahsedilmesi (s.503).

2.117. HÜSAMEDDİN (CANDAR)

Candar Hüsameddin’in, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) çağrısına uyarak, el öptüğünden ve Erzurum’u sultana teslim ettiğinden bahsedilmesi (s.402).

2.118. HÜSAMEDDİN AKBAŞ

Şarabsalar Hüsameddin Akbaş’ın, Sultan İzzeddin’in (II. İzzeddin Keykavus) haremının mensuplarından olduğu ve 23 Ramazan 654’te (14 Ekim 1256) Moğollar karşısında alınan yenilgi haberi üzerine Konya’dan Antalya’ya giden sultanla birlikte hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.577).

2.119. HÜSAMEDDİN BAYCAR¹⁵⁷

Hüsameddin Baycar'ın, Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani'nin kellesinin Sivas'a getirildiği sırada, Sultan Rükneddin'in yanında bulunanlardan olduğundan ve çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Hüsameddin Baycar'ın, Felekeddin Halil ile Alaaddin Kervansarayına gelip, kapısını ateşe verdiklerinden ve halkın bir kısmını öldürdüklerinden bahsedilmesi (s.569).

Hüsameddin Baycar'ın, sultana (Rükneddin Kılıçarslan) teklif edilen yerleri az bularak, Kayseri ve Kırşehir'in de eklenmesini istediğinden bahsedilmesi (s.570).

2.120. HÜSAMEDDİN ÇOBAN¹⁵⁸

Melikü'l-ümera Hüsameddin Çoban'dan övgüyle söz edildikten sonra, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından çağırıldığından bahsedilmesi (s.166).

Emiri Çoban Melikül Ümera Hüsameddin'in, padişaha (I. Alaaddin Keykubad) hediyeler getirdiğinden bahsedilmesi (s.244).

Melikü'l-ümera Hüsameddin Emir Çoban'dan övgüyle söz edildikten sonra sultan (I.Alaaddin Keykubad) tarafından Suğdak'ın fethiyle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.320).

Melikü'l-ümera Emir Hüsameddin Çoban komutasındaki ordunun Hazar Denizi'ni (Karadeniz) geçtiğinden bahsedilmesi (s.325).

Suğd halkının bir kişiyi seçerek, Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'ı karşılamaya gönderdiğinden bahsedilmesi (s.325).

¹⁵⁷ Hüsameddin Baycar, Sultan Celâlü'd-Dîn Harezmi Şah ile birlikte Anadolu'ya gelmiş, 1230 Yassıçemen savaşında Celâlü'd-Dîn Harezmi Şah'ın Türkiye Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubat'a yenilmesi üzerine diğer Harezmi emir ve askerler gibi Selçuklu hizmetine girmiştir. II. İzzeddin Keykâvus ve IV. Rükneddin Kılıç Arslan arasındaki mücadelede, Rükneddin Kılıç Arslan tarafında yer almıştır. Harput Subaşılığı görevinde de bulunmuştur. 1276'da, Sultan Baybars'a sığınmış ve Memluk Devletinde komutan olarak görev yapmıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Efe Durmuş (2009), "Türkiye Selçuklularının Devrinde Harezmi Bir Türk Emiri: Hüsameddin Baycar", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 19, Sayı1, s.223-232)

¹⁵⁸ Selçuklular'ın Kastamonu uç beyi ve Çobanoğulları Beyliği'nin kurucusu. Bazı tarihçilere göre Anadolu fâtilhi Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın büyük emirlerinden Karategin'in soyundan gelir. Yazıcızâde Ali onun Kayı boyuna mensup olduğunu belirtmektedir. I. İzzeddin Keykâvus ve I. Alâeddin Keykubad zamanlarında da Bizanslılar'a karşı çeşitli gazâlar yapan Hüsâmeddin Çoban'ın en önemli faaliyetini Kırım'a yaptığı askerî harekât teşkil eder. Suğdak'ta iki haftadan az bir zaman içinde büyük bir cami yaptıran ve buraya imam ve müezzinler, şehre de bir kadı tayin eden Hüsâmeddin Çoban daha sonra bol ganimetle Kastamonu'ya dönmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Aydın Taneri (1998), "Hüsameddin Çoban", *TDV İA*, Cilt 18, s.513)

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'a giden elçinin Kıpçak meliki ile toplanan on bin Rus ve Kıpçak süvarisi tarafından beklendiğinden bahsedilmesi (s.326).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin'in huzuruna varan elçinin, ondan geri dönmesi konusunda ricacı olduğundan ve elli bin dinar nal bahası teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.326).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'ın, bu teklife sinirlenerek buraya mal almak için gelmediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.326).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban komutasındaki askerlerin, Suğdak sahrasına inmesi sebebiyle onun bir eğlence tertip ettiğinden bahsedilmesi (s.327).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'ın, düşmana mertçe saldırmasından dolayı kendi askerlerinin memnun olduğundan bahsedilmesi (s.331).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'dan, Rus melikinın barış isteğinde bulunduğundan bahsedilmesi (s.332).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'a, Rus melikinın, yazdığı mektupla beraber yirmi bin dinar paranın da yer aldığı hediyeler gönderdiğinden bahsedilmesi (s.333).

Melikü'l-Ümera'nın, Rus elçisini saygıyla karşıladığından, gelen hediyeleri kabul edip askerlere dağıttığından, hediyelerle elçiyi uğurladığından, kendisinin de birçok ganimeti Sinop ve Kastamonu'ya gönderdikten sonra savaş alanına döndüğünden bahsedilmesi (s.333).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'ın Suğdak'ı aldığından¹⁵⁹, şehre girince Hristiyanlığı temsil eden çam kırdıklarından, iki haftada cami inşa ettiklerinden, kadı, hatip, müezzin tayin ettiklerinden bahsedilmesi (s.335-343).

Melikü'l-Ümera Emir Hüsameddin Çoban'nın Suğdak'a gittiğinden bahsedilmesi (s.351).

¹⁵⁹ Suğdak, 1225'de alınmış ve 1239'da Moğolların yeniden bölgeyi işgaline kadar Selçuklu egemenliğinde kalmıştır. (bkz; Claude Cahen (2009), "13. Yüzyılın Başında Anadolu'da Ticaret", *Cogito Dergisi*, YKY Yayınları, Sayı 29, s.136)

2.121. HÜSAMEDDİN ÇOBAN (HÜSAM OĞLU ÇOBAN BEY)¹⁶⁰

Malatya'lı Hüsameddin Çoban'ın, Malatya'nın soylularından, uc meliklerinin ve ileri gelenlerinin yanında büyük bir mevkiye ve saygıya sahip olduğundan bu sebeple Melik Mesud'u geri göndermek için vazifelendirildiğinden bahsedilmesi (s.509).

2.122. HÜSAMEDDİN EMİR ARİF

Subaşı Hüsameddin'in, Sultanı Azam Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad), sultanlığı almak için Konya'ya geldiği sırada, Obruk mevkiinde el öpenlerden biri olduğundan bahsedilmesi (s.238).

2.123. HÜSAMAMEDDİN KARACA

Emir-i Candar Hüsameddin Karaca'nın, Sivas subaşı olduğu, Köpek'in tavrından rahatsız olan Sultan'ın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), hassa kölelerinden biri aracılığıyla onu Kubadabad'a çağırdığından bahsedilmesi (s.462).

Hüsameddin Candar'ın, geldiğini haber vermek için Sultan'a heber gönderdikten sonra Sadeddin Köpek'in çadırına gittiğinden ve onu kandırdığından bahsedilmesi (s.463).

Emiri Candar'ın (Hüsameddin Karaca), sultanla, Köpek'i bir plan dâhilinde öldürdüklerinden bahsedilmesi (s.463-464).

¹⁶⁰ Şam valisi. İncelediğimiz tercümede, Hüsameddin Çoban olarak geçmekle birlikte farklı tercümelerde bu isim "*Hüsam oğlu Çoban Bey*" (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s.224) ve "*Hüsam Çobani Malatı*" (bkz; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.183) olarak zikredilmektedir.

2.124. HÜSAMEDDİN KAYIR HAN (KAYIR HAN-KIR HAN)¹⁶¹

Kır Han'ın, Harizm ordusunun bir kısmıyla Tatvan'a indiğinden Emir Sinaneddin'in (Kaymaz) haberdar olduğundan ve Kır Han'la Emir Sinaneddin'in görüşmesinden bahsedilmesi (s.419).

Kır Han'ın ve diğer Harezmi emirlerinin Sultan'a (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

Kır Han ve diğer Harizmlilere Erzurum'un verildiğinden ve dört bin kişilik Harizm topluluğunun Ahlat civarından Erzurum'a hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.421).

Kır Han'ın kayınvalidesinin, yedi yüz kişilik Moğol ordusunun saldırısına uğradıklarını söylediğinden bahsedilmesi (s.422).

Kır Han'a, iktâ olarak Erzincan'ın verildiğinden bahsedilmesi (s. 423).

Kır Han'ın, sultanla (I. Alaaddin Keykubad) beraber Akçaderbend'e vardığından bahsedilmesi (s.425).

Kır Han ve diğer Harezmi emirlerinin Sincar'a kadar olan bölgelere saldırıp yağmaladıklarından bahsedilmesi (s.436).

Sivas'ın korunması görevinin Kır Han'a verildiğinden bahsedilmesi (s.443).

Hüsameddin Kayır Han'ın, Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Aladdin Keykubad) ölümünden haberdar olmadığı esnada Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tahta oturtulduğundan bahsedilmesi (s.448).

Emir Hüsameddin Kayır Han'ın, Melik İzzeddin'i (İzzeddin Kılıçarslan) hükümdar yapmak isteyenlerden olduğundan ve bu konuda Hüsameddin Kaymeri ile anlaşığından bahsedilmesi (s.449).

¹⁶¹ Kayır Han, Yassıçemen savaşında Celâleddin Mengüberti'nin yenilmesi ve arkasından da öldürülmesi üzerine maiyeti ile birlikte Sultan I. Alâeddin Keykubâd'ın hizmetine girmiş bir Harezmi beyidir. Sultan, o zaman kendisine Erzincan şehrinin idaresini vermiştir. Kısa sürede Keykubâd'ın güvenini ve takdirini kazanmış olan Kayır Han, Sultanın has adamları arasına katılmıştır. Sivas subaşılığı görevine getirilen, Hüsameddin Kayır Han, II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in emri ile tutuklanmış ve Zamantı kalesinde ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Mustafa Kılıç (2001), "Celâleddin Harizmşah'tan Sonra Anadolu ve Suriyede Harizmliler", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 415-426; Salim Koca (2010), "Türkiye Selçuklu Tarihine Damgasını Vuran Menfur Bir Cinayet: Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın Zehirlenmesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27, s.347-369)

Emir Hüsameddin Kayır Han'ın, Sultan'a (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) bağlılık yemini ettiğinden bahsedilmesi (s.450).

Sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) Sadeddin Köpek'in kışkırtması ile Kayır Han'ı tutuklatmak için emir verdiğiinden bahsedilmesi (s. 451).

Kayır Han'ın tutuklanarak, Zamantı kalesine konulduğundan ve orada hastalanarak öldüğünden bahsedilmesi (s.451).

Kayır Han'ın öldüğünü haber alan Harezmlî emirlerin, Harput civarında Selçuklu ordusunu yenip, Harran, Urfa Rakka, Suruç'u alarak ilerlediklerinden bahsedilmesi (s.452).

Kayır Han'ın Zamantı kalesinde öldüğünü duyup Şam tarafına hareket eden Harezmlî emirlerin, Mecdeddin Tercüman aracılığıyla iletilen haber üzerine yeniden sultana (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) bağlanarak, sikkelere onun adını yazıp, hutbede onun adını okuttuklarından bahsedilmesi (s.467-469).

2.125. HÜSAMEDDİN KAYMERİ¹⁶²

Hüsameddin Kaymeri'nin, Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Aladdin Keykubad) ölümünden haberdar olmadığı esnada, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tahta oturtulduğundan bahsedilmesi (s.448).

Emir Hüsameddin Kaymeri'nin, Sultan Alaaddin'in (I. Aladdin Keykubad) vasiyeti hilafına sultanlığın Gıyaseddin'e bırakılmasından dolayı çok sinirlendiğinden, Emir Kemaleddin ve Hüsameddin Kayır Han'a, Melik İzzeddin'i (İzzeddin Kılıçarslan) sultan yapmaları gerektiğinden bahsedilmesi (s.449).

Emir Hüsameddin Kaymeri'nin, Sultan'ın saltanatını kutladığından bahsedilmesi (s.450).

2.126. HÜSAMEDDİN SALAR¹⁶³

Hüsameddin Salar'ın kızının, yazdığı şiiri (I. İzzeddin Keykavus için) Musul'dan gönderdiğinden bahsedilmesi (s.150).

¹⁶² Selçuklu merkez Beylerbeyi olmuş, Kürt asıllı emir. Genelde Kaymeri olarak bilinirdi. Eyyubi Meliki el Melikü'l Eşref'in teyzesinin kocasıdır. Sultan Celaleddin Harzemşah'ın Ahlat'ı kuşatmasında, şehri savunan kumandanlardandır. Daha sonra I. Alaaddin Keykubad'ın hizmetine girmiş ve Malatya kendisine ikta olarak verilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara)

¹⁶³ Eyyubi Komutanı (bkz; Salim Koca (1997), *Sultan I. İzzeddin Keykavus (1211-1220)*, TTK Yayınları, Ankara, s.88)

2.127. HÜSAMEDDİN YUSUF

Sultan İzzeddin (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, Malatya yöneticiliğinin Hüsameddin Yusuf'a verildiğinden bahsedilmesi (s.147).

Elbistan Subaşı Emiri Meydan Hüsameddin¹⁶⁴'in, Amid halkı tarafından şehrin teslimi için yapılacak görüşmelere çağrılan devlet adamlarından biri olduğundan bahsedilmesi (s.476).

2.128. İBN FUTRAT¹⁶⁵

Tebrizli hattat Hoca Veliyyeddin Ali'nin, "*İbn Futrat*" ile mukayese edilerek övülmesi (s.536).

2.129. İBN HİLAL¹⁶⁶

Koyulhisar ve Niksar meliki olan Melik Nasuriddin Berkiyarukşah'ın yazmış olduğu şiirin, "*Onun şiirini kıskanmaktan İbn Hilal'in değeri düştü*" ifadesiyle övülmesi (s.53).

Tebrizli hattat Hoca Veliyyeddin Ali'nin, "*İbn Hilal*" ile mukayese edilerek övülmesi (s.536).

Harun b. Muhammed'in, "*İbn Hilal*" ile mukayese edilerek övülmesi (s.660).

2.130. İBN MUKLA¹⁶⁷

Tebrizli hattat Hoca Veliyyeddin Ali'nin, "*İbn Mukla*" ile mukayese edilerek övülmesi (s.536).

¹⁶⁴ Burada yalnızca "Hüsameddin" adı verilmekle birlikte, Mükrimin Halil Yinanç, Elbistan'da valilik yapanlar arasında "Hüsameddin Yusuf" adını vermektedir. (bkz; Mükrimin Halil Yinanç (1993), "Elbistan", *İA*, Cilt 4, s. 225)

¹⁶⁵ Abbâsî veziri Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Mûsâ b. el-Hasen b. el-Furât el-Âkûlî. 855'de Nehrevan'da doğmuş, 924'de öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özeydin (2000), "İbnül Furat el Akuli", *TDV İA*, Cilt 21, s.46-47; K. V. Zetterstéen (1993), "İbnü'l-Furât", *İA*, Cilt 5/2, s. 854, İstanbul)

¹⁶⁶ Büveyhîler dönemi tarihçisi, Ebû'l-Hasen (Hüseyn) Hilâl b. el-Muhassin b. İbrâhîm b. Hilâl es-Sâbî el-Harrânî. 21 Ağustos 970) Bağdat'ta doğdu. Harranlı Sâbîiler'in Benî Zehrûn koluna mensup bir ailenin çocuğudur. Bağdat'ta Dîvân-ı İnşâ reisliği yapan dedesi Ebû İshak es-Sâbî'nin yanında yetişti. Büveyhî Hükümdarı Samsâmüddevele döneminden itibaren daha küçük yaşta divanda dedesinin yanında çalışmaya başladı. Bahâüddevele'nin hükümdarlığı döneminde Vezir Fahrül-mülk Ebû Gâlib Muhammed tarafından Dîvân-ı İnşâ'nın başına getirildi. 1056'da vefat etti (Ayrıntılı bilgi için bkz; Casim Avcı (2008), "Sabi, Hilal b. Muhassin", *TDV İA*, Cilt 35, s.340-341; F. Krenkow (1993), "Sâbî", *İA*, Cilt 10, s.8)

¹⁶⁷ Hattatlığıyla ünlü Abbâsî veziri, Ebû Alî Muhammed b. Alî el-Hüseyn (el-Hasen) b. Mukle el-Bağdâdî (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özeydin (1999), "İbn Mukle", *TDV İA*, Cilt 20, s.211-212; K. V. Zetterstéen (1993), "İbn Mukle", *İA*, Cilt 5/2, s. 775-776)

2.131. İMAMEDDİN HOTENİ

İmameddin Hoteni'nin, Kaan'a vezirlik yapmış olduğu ve Cemaleddin Hoteni ile birlikte, Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.549).

2.132. İMAMEDDİNİ MALATYA

Şeyh İmameddini Malatya'nın, âlim ve arif olduğundan, Necmeddin Nahcevani ile birlikte, Emir Celaledin tarafından, Aksaray'da bulunan Sultan Rükneddin'e (Rükneddin Kılıç Arslan) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.552).

2.133. İMADİ

İmam İmadi'den, övgüyle bahsedilerek, Celaledin Varkani'nin bazı özelliklerinin ona benzetilmesi (s.537).

2.134. İSTANKUS

Baycu'nun Erzurum kuşatmasında, şehirdeki Hristiyan ve Frank askerlerinin komutanı olan İstankus'un, cesaret ve kararlılığıyla Moğol emirleri ve bahadırlarını hayrette bıraktığından bahsedilmesi (s.491).

2.135. İZZEDDİN

Sahibi divanı tuğra İzzeddin'e, beylerbeylik ve meliklerin emirliği görevlerinin verilmesinden bahsedilmesi (s.665).

2.136. İZZEDDİN BEDREDDİNOĞLU

Kadı İzzeddin Bedreddinoğlu'nun, Kadı Cemaleddin Hoteni'nin yardımcılığına atandığından bahsedilmesi (s.550).

Kadı İzzeddin'in, Emir Celaledin'in fermanını tebliğ için, Kadı İzzeddin Razi'nin evine gönderildiğinden bahsedilmesi (s.551).

2.137. İZZEDDİN BUZURG

İzzeddin Buzurg'un, Melik Alaaddin'e (Alaaddin Davudşah) oğullarından birini, sultanla (I. Alaaddin Keykubad) anlaşabilmek için, sultana götürmeyi teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.362).

2.138. İZZEDDİN EL HASAN BİN MUHAMMED EL KİRMEVİ

İzzeddin El Hasan Bin Muhammed El Kirmevi'nin, Abaka Han tarafından öldürtüldüğünden bahsedilmesi (s.624).

2.139. İZZEDDİN İBNÜ'L BEDİR

Kürtlerin Meliki İbnü'l Bedir'e, Melik Eşref'in, Kürt ve Arap kabilelerinden oluşan on bin süvariyle Kâhta'ya girip Rum askerlerini oradan uzaklaştırmasını buyurduğundan bahsedilmesi (s.296).

İzzeddin İbnü'l Bedir'in, yakalanarak Emir Mübarizeddin'in yanına getirildiğinden bahsedilmesi (s.299).

İzzeddin İbnü'l Bedir'in, Emir Mübarizeddin tarafından yüz sipahiyle birlikte sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.301).

İzzeddin İbnü'l Bedir'in, Kâhta Savaşı sonrasında hapsedildiği Kayseri kalesinden sultanın (I. Alaaddin Keykubad) izniyle serbest bırakılarak Şam tarafına gitmesine müsaade edildiğinden bahsedilmesi (s.311).

İzzeddin İbnü'l Bedir'in, Melik Adil'in oğullarına sultandan elçi geldiğinin söylendiğinden bahsedilmesi (s.312).

2.140. İZZEDDİN İBN HUBELİ MUSULİ (TABİP)

İzzeddin İbn Hubeli Musuli'nin, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) muayene ettiğinden bahsedilmesi (s. 313).

2.141. İZZEDDİN KEYKAVUS I¹⁶⁸

Melik İzzeddin Keykavus'un, babası Sultan Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) Akşehir'den İstanbul'a giderken, babasının yanından kaybolmasından bahsedilmesi (s.65).

Sultan Rükneddin Süleyman Şah'ın, Melik İzzeddin Keykavus'u yanına çağırarak, O'nun gönlünü alarak babasının yanına yollamasından bahsedilmesi (s.66).

¹⁶⁸ I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in, büyük oğludur. 1211-1220 yılları arasında Türkiye Selçuklu hükümdarlığı yapmıştır. Verem hastalığı sebebiyle Viranşehir'de öldü. Sivas'ta defnedildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2002), "Keykavus I", *TDV İA*, Cilt 25, s.352-353; Osman Turan (1955), "Keykavus I", *İA*, Cilt 6, s. 631-642; Salim Koca (1997), *Sultan I. İzzeddin Keykavus (1211-1220)*, TTK Yayınları, Ankara)

Melik İzzeddin'in, Mavrozomes'in ülkesinde eğitim ve öğreniminden boş kalan vakitlerini deniz ve kara avcılığıyla geçirmesinden bahsedilmesi (s.86).

Hacip Zekeriya'nın Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) görmek için Kral Mavrozomes'in ülkesine gittiğinde şehzade İzzeddin'i gördüğünden onu öptüğünden ve melikin onu babasına şikâyet ettiğinden bahsedilmesi (s.108-109).

Melik İzzeddin Keykavus'a, Padişah'ın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Malatya şehrini bırakmasından bahsedilmesi (s.120).

Melik İzzeddin'in, Meceddin (Şeyh Meceddin İshak) refakatinde Malatya'ya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.123).

İzzeddin Keykavus b. Keyhüsrev'in padişahlığı başlığı altında, devlet adamlarının sultanlığı hangi melikin alması gerektiğini konuştuklarından bahsedilmesi (s.141).

Melik İzzeddin Keykavus hakkında, Maraş Meliki Emir Nurettudin El Hasan b. İbrahim'in lehde görüş bildirdiğinden bahsedilmesi (s.142).

İzzeddin Keykavus'un, Kayseri'de Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad) tarafından kuşatılmasından bahsedilmesi (s.143).

Sultan İzzeddin'in, Pervaneliği Emir Celaleddin Kayser'e, Niğde'yi Zeyneddin Basara'ya, Malatya'yı Hüsameddin Yusuf'a, Elbistan'ı Mübarizeddin Çavlı'ya verdiğiinden bahsedilmesi (s.147).

Galip Sultan İzzeddin Keykavus'un güzel huyları başlığı altında övülmesi (s.149).

Galip Sultan İzzeddin Keykavus'un, Ankara'da bulunan kardeşi Melik Alaaddin Keykubad'ı kuşattığından, bahsedilmesi (s.161).

Sultan İzzeddin Keykavus'un emriyle, çok kalabalık bir ordunun Konya önlerinde toplandığından bahsedilmesi (s.162).

Sultan İzzeddin'den izin alan Necmeddin Behramşah'ın, Emir Mübarizeddin İsa ile çarpışmak için meydana çıktığından bahsedilmesi (s.163).

Sultan'ın, Ankara'yı ele geçirdikten sonra Konya'ya döndüğünden bahsedilmesi (s.168).

Sultanın, Sinop üzerine sefere çıktığından bahsedilmesi (s.175-176).

Kir Aleksî'nin, "Muzaffer Sultan İzzeddin Keykavus b. Keyhüsrev" in hazırlattığı ahitnameye sadık kalacağını söyledikten sonra kendisine Sinop ve Canit'in bırakılması karşılığında her yıl on bin dinar, beş yüz at, iki bin sığır, on bin koyun hediye vereceğini belirttiğinden bahsedilmesi (s.181).

Sultan İzzeddin'in, Melik Eşref'in halifeye hediyeler gönderdiğini duyduğundan bahsedilmesi (s.182).

Sultanın, Sinop'un fethini duyurmak için Şeyh Mecdeddin İshak'ı Bağdat'a gönderdiğinden bahsedilmesi (s.182-183).

Sultanın, şeyh aracılığıyla halifeden gelen fütüvvet mektubunu aldığından bahsedilmesi (s.183).

Fütüvvet mektubunda, Rum meliki Ebul Muzaffer Keykavus bin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'ndan övgüyle söz edildiğinden bahsedilmesi (s.185).

Şahlar şahı İzzeddin'in, 608 yılının Ramazan ayında yazılan fütüvvetname ile fütüvvet teşkilatına katıldığından ve halifenin vekili tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.186).

Galip Sultan İzzeddin Keykavus'un, Tekfur Leon'un (II. Leon) ülkesine yürümesi başlığı (s.187).

Tekfur Leon'un (II. Leon), sultana (I. İzzeddin Keykavus) şikâyet edildiğinden bahsedilmesi (s.190).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Leon'un (II. Leon) en güçlü kalesi olan Hancin'i kuşattığından bahsedilmesi (s.191).

Sultan'ın (I. İzzeddin Keykavus), her yıl yirmi bin dinar ve hediye ödemesi şartıyla, Leon'u (II. Leon) Sis ülkesinin yöneticiliğine devam etmesi konusunda menşur verdiğinden bahsedilmesi (s.197).

Galip Sultan İzzeddin Ebul Fetih Keykavus b. Keyhüsrev b. Kılıç Arslan'ın, Melik Fahreddin Behramşah b. Davud'un kızı Selçuki Hatun'u eş olarak istediğinden bahsedilmesi (s.202-203).

Kavuş Şah'ın (I. İzzeddin Keykavus), Emiri Meclis (Mübarizeddin Behramşah) tarafından gelinin yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.205).

Galip sultan İzzeddin'in, daha önceleri amcalarının ve kullarının yönetiminde bulunmuş olan Halep ülkesini alma niyetini devlet adamlarına anlattığından saldırmak için hareket ettiğiinden bahsedilmesi (s.207-208).

Sultanın huzuruna gelenlerin okudukları şiirde ondan “*Kavus Şah*” olarak bahsedilmesi (s.221).

Sultan İzzeddin'in ölümünün, devlet adamları tarafından gizli tutulduğundan bahsedilmesi (s.224).

Sultan İzzeddin'in, Kayseri'den Ankara'ya giderken Sünnetlu mevkiindeki Surahan köyüne gelince yanındakileri buldukları yerin adının geçtiği bir beyit söylemeleri şeklinde imtihan ettiğiinden bahsedilmesi (s.226-227).

Kavus Şah'ın ölümüyle yerine kimin geçeceği devlet adamları tarafından tartışılması (s.227).

İzzeddin Keykavus'un naaşının, Sivas hastanesine defnedildiğinden bahsedilmesi (s.233).

İzzeddin Keykavus'un gözünde, Emir Komnanos Mafarzum'un kıymetli bir yere sahip olduğundan bahsedilmesi (s.321).

2.142. İZZEDDİN KEYKAVUS II¹⁶⁹

Sultan İzzeddin Keykavus'un, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) Berduliye isimli karısından olduğundan bahsedilmesi (s.456).

Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine hükümdarlığa kimin geçeceği devlet adamları tarafından tartışıldığından ve iyi özellikleri sebebiyle İzzeddin Keykavus'un geçmesine karar verildiğinden bahsedilmesi (s.517-518).

Sultan İzzeddin Keykavus'un yanına Emiri dad Nusret'in geldiğinden bahsedilmesi (s.523).

¹⁶⁹ 1235'de doğdu. II. Gıyâseddin Keyhusrev'in büyük oğludur. Annesi Berdûliye Hatun bir Rum papazının kızıdır. II. Gıyâseddin'in ölümü esnasında Borgulu (Uluborlu) meliki bulunan İzzeddin Keykâvus'u, 1246'da, Akşehir'in Altuntaş köyünde sultan ilân edildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2002), “Keykavus II”, *TDV İA*, Cilt 25, s.355-357; Osman Turan (1955), “Keykavus II”, *İA*, Cilt 6, s. 642-645; Filiz Kayalıoğlu (2006), “II. İzzeddin Keykavus ve Zamanı”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara)

Sultan İzzeddin'in, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) vasiyeti gereğince ülkenin hâkimi olduğundan bahsedilmesi (s.528).

Sultan İzzeddin'e, İmameddin Hoteni'yle birlikte Kaan'ın yarlığının geldiğinden bahsedilmesi (s.549).

Sultan İzzeddin'in yanından dönen Kadı Cemaleddin Hoteni'nin üç kardeş sultanlığını önerdiğinden bahsedilmesi (s.550).

Sultan İzzeddin'in öncü birliklerinin emirlerinin Emiri Ahur Fahreddin Arslandoğmuş ile Emiri Candar Nureddin Yakub olduğundan bahsedilmesi (s.552).

Emiri Ahur'un (Fahreddin Arslandoğmuş), Sultan Rükneddin'i, Sultan İzzeddin'in yanına götürdüğünden ve Sultan İzzeddin'in onu kucakladığından bahsedilmesi (s.553).

Sultan İzzeddin Keykavus'a, Kaan'da peş peşe elçiler geldiğinden bahsedilmesi (s.562).

Sultan İzzeddin'in, kardeşini (II. Alaaddin Keykubad) Kaan'a gönderdikten sonra Sultan Rükneddin (Rükneddin Kılıçarslan) ile Konya'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.566).

Sultan İzzeddin'den çok çektiği belirtilen Kayseri subaşı Samsamüddin'e bir mektup yazılması teklifinden bahsedilmesi (s.567).

Sultan İzzeddin'in, Beylerbeyi Şemseddin'in yakalandığını duyması, Muineddin Süleyman ile Hatireddin'in ona katılması, Arap'tan, Garip'ten, Yiva'dan, Gence'den, Kürt'ten, Kıpçak'tan asker toplayarak kardeşi ile savaşmak için Tuzağaç'a varması, orada Sadreddin ile Humameddin Şadbahr'i kardeşine elçi olarak gönderip "*şimdilik Sivas, Malatya, Amid ve Harput'la yetin, düşmanlık bitsin ve ülkeneye dön*" dediğinden bahsedilmesi (s.569-570).

Bazı devlet adamlarının, Sultan Rükneddin'in, Sultan İzzeddin'in teklifine razı gelmesi gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.570).

Meydana gelen savaşta Sultan İzzeddin'in galip geldiğinden bahsedilmesi (s.570).

Sultan İzzeddin'in yanına, Sultan Rükneddin'in getirildiğinden ve ikisinin Keyhüsreviye köşküne gittiğinden bahsedilmesi (s.571).

Sultan İzzeddin'in, Sultan Rükneddin'e hediyeler verdiğinden ve onun Amasya veya Borgulu'da oturmasını istediğinden bahsedilmesi (s.571).

Sultan İzzeddin'in, Moğollarla Sultan Alaadin Kervansarayı düzlüğünde 23 Ramazan 654'te (14 Ekim 1256) yapılan savaşın kaybedilmesinden dolayı üzüldüğünden ve Antalya'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.576-577).

Sultan İzzeddin'in emriyle Antalya'da açılan odada bir hazine bulunduğundan, hazineyi maiyetine dağıttıktan sonra Ladik'e, oradan da Laskaris ülkesine gittiğinden bahsedilmesi (s.578).

Sultan İzzeddin'in, Baycu'nun emirlerine uymaması sebebiyle Baycu'nun Sultan Rükneddin'le hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.579).

Baycu'nun döndüğünü haber alan Sultan İzzeddin'in, Laskaris ülkesinden Konya'ya döndüğünden bahsedilmesi (s.579-580).

Sultan İzzeddin'in naiblerinin Tokat'a yerleşmiş olduklarından ve şehrin Sultan Rükneddin'in kuşatmasına direndiğinden bahsedilmesi (s.581).

Sultan İzzeddin Keykavus'tan ayrılan Alaaddin Keykubad'ın, (II Alaaddin Keykubad) Baycu'nun yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.582).

Baycu'nun habercilerinin, Mengü Kaan'a, "*Sultan İzzeddin Keykavus isyan etti. Baycu Kurci ile Aksaray yakınındaki Alaiye kervansarayında karşılaştı ve yenildi*" dediklerinden bahsedilmesi (s.583).

Sultan İzzeddin Keykavus'un, Tuğracı Sahib (Şemseddin Mahmud), Sultan (Rükneddin Kılıç Arslan) ve Alıncak'ın çağrısı üzerine Aksaray'a geldiğinden, Taceddin Pervane'yi haberci olarak gönderdiğinden ve Moğol kumandan ve hâkimleri şahitliğinde Sivas suyunun batısında bulunan toprakların kendisine bırakıldığından bahsedilmesi (s.583).

Sultan İzzeddin'in, Hülagu ile görüşüp kendisine Mengü Kaan'ın payza ve yarlığının verildiğinden bahsedilmesi (s.584).

Sultan İzzeddin'in, Sultan Rükneddin (Rükneddin KılıçArslan) ile ordu-yi muazzamda barıştıklarından bahsedilmesi (s.584).

Sultan İzzeddin'in, Hülagu'nun emriyle, Suriye ve Mısır seferi için Tebriz'e geldiği ve masrafları için dört yüz baliş borç alıp Halep'e hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.584).

Hülagu'nun, yarlğ ve payzayı Sultan İzzeddin'den alarak, Sultan Rükneddin'e verdiğinden bahsedilmesi (s.585).

Sultan İzzeddin'in, Tuğracı Sahib'in (Şemseddin Mahmud) ölümü üzerine Naib Fahreddin Ali'yi vezirliğe tayin ettiğinden bahsedilmesi (s.585).

Sultan İzzeddin aleyhine, Alıncak tarafından İlhan'a mektuplar yazıldığından bahsedilmesi (s.587).

Sultan İzzeddin'in, Fahreddin Ali'ye bir daha İlhan'ın yanına gidilmesi gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.587).

Sultan İzzeddin Keykavus'un, Kondistabl'ı Vasilyus'a gönderdiğinden, annesi ve oğullarıyla onun yanına İstanbul'a sığındığından bahsedilmesi (s.589).

Sultan İzzeddin'in annesi ile oğulları Gıyaseddin Melik Mesud ve Rükneddin Keyumers'in Vasilyus tarafından hapsedildiğinden bahsedilmesi (s.590).

Sultan İzzeddin'e bağlı olan kişilerin Alıncak Noyan tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

Sultan İzzeddin'in, İlhan'ın korkusundan dolayı yeniden Laskaris'in ülkesine sığındığından bahsedilmesi (s.594).

İzzeddin Keykavus'un, maddi durumunun kötülüğü ile alakalı bir mektup yazarak Fahreddin Ali'ye gönderdiğinden bahsedilmesi (s.600-602).

İzzeddin Keykavus'tan, merhum ve garip sultan olarak söz edildikten sonra, Onun gurbete gittiği sırada memleketin siyasi durumundan bahsedilmesi (s.629).

Mehmet Beğın (Karamanoğlu), amacına ulaşmak için Vasilyus'tan, Sultan İzzeddin'in oğullarından birini istemek gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.631).

İzzeddin Keykavus'tan övgüyle söz edildikten sonra, onun önce Bizans ülkesindeki Vasilyus Palailogas'a sığındığı daha sonra Kıpçak ovasına giderek 18 yıl orada kaldığı, hastalandığı sırada oğlu Gıyaseddin Mesud b. Keykavus'a öğütler vererek ülkesine dönmesini söylediğinden bahsedilmesi (s.669).

Sultan İzzeddin Keykavus'un oğlu Rükneddin Keyumers'in denizi geçip Kastamonu'ya gittiğinden, Amasya civarında tutuklanarak Kastamonu'da hapse atıldığından bahsedilmesi (s.673).

2.143. İZZEDDİN KILIÇ ARSLAN (KILIÇ ARSLAN III)¹⁷⁰

Sultan'ın oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ın, çocuk yaşta olmasına rağmen padişahlık hal ve hareketlerine sahip olduğu ve sultan ilan edildiğinden bahsedilmesi (s.106).

Konya halkının, Sultan Rükneddin'e (Rükneddin Süleyman Şah) duydukları vefa ve İzzeddin Kılıç Arslan'a besledikleri sevgi sebebiyle Sultan Gıyaseddin'e (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) karşı Konya'yı savunmak istediklerinde, Kılıç Arslan'ın amcasıyla olan konuşmalarından bahsedilmesi. (s.114-115).

Sultan Rükneddin'in oğlunun (İzzeddin Kılıç Arslan), sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) huzuruna vararak önce Gavele daha sonra Tokat'a gönderildiğinden bahsedilmesi. (s.117-118).

2.144. İZZEDDİN KILIÇARSLAN (MELİK)¹⁷¹

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), veliahtlığı Melik Adil'in torunu olan Melik İzzeddin'e verdiğiinden bahsedilmesi (s.363).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), veliahtlığı ve Rum saltanatını Melik İzzeddin Kılıçarslan'a bıraktığından bahsedilmesi (s.443).

Melik İzzeddin'in, Keykubadiye'de olduğu ve bazı devlet adamları tarafından sultan yapılmak istendiğinden bahsedilmesi (s.449).

¹⁷⁰ II. Süleyman Şah'ın oğludur. Babası ikinci defa Gürcistan seferine giderken Konya-Malatya arasında öldüğünde henüz çocuk yaşta olan III. İzzeddin Kılıçarslan, bazı Selçuklu emirleri ve devlet adamları tarafından Anadolu Selçuklu tahtına çıkarılmıştır. Kısa bir hükümdarlık süresinden sonra, Gavele kalesinde ikamete tabi tutuldu. Muhtemelen 1205'de bu kalede öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (2002), "Kılıç Arslan III", *TDV İA*, Cilt 25, s.403-404; Osman Turan (1955), "Kılıç Arslan III", *İA*, Cilt 6, s.703)

¹⁷¹ Sultan I. Alaaddin Keykubad 1227'de Eyyubi hükümdarı Melik Adil'in kızı Gaziye Hatunla evlenmiştir. Melik İzzeddin Gaziye Hatundan olan oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

2.145. İZZEDDİN MUHAMMED BİN MAHMUD-İ RAZİ¹⁷²

İzzeddin Muhammed Şahi Razi'nin, israfı memalik olduğu ve bazı devlet adamlarıyla birlikte, Kaan'ın yanına giden Melik Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.529).

Şehid Kadı İzzeddin Razi'nin, vezirlikten azledildiği dair ferman çıkarıldığından bahsedilmesi (s.551).

Merhum İmam Şehid Sahib Atabeg İzzeddin Muhammed B. Mahmud-i Razi'den övgüyle bahsedilmesi (s.560).

Sahib Kadı İzzeddin Razi'den, vezirlik makamının kendisine verildiğinden ve icraatlarından övgüyle bahsedilmesi (s.562).

Sahib Kadı İzzeddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.562).

Sahib Kadı İzzeddin'den çekindiği için dini ve ahlaki kurallara dikkat eden Sultanın, (II. İzzeddin Keykavus) Kayseri subaşı Kadı Seyfeddin Türkeri tarafından olumsuz fiillere alıştırdığından bahsedilmesi (s.563).

Şehid Sahib Kadı İzzeddin Muhammed Razi'nin, vezir olduktan sonra, Baycu Noyan'ın elçilerinin çok sık gelmeye başladığından ve bu durumun halli için Kaan'a elçi göndermeye karar verdiğinden bahsedilmesi (s. 571-572).

Kadı İzzeddin'in, yerini güçlendirdikten sonra Ağaçerileri ortadan kaldırmak için Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.572-573).

Sultanın (II. İzzeddin Keykavus), ordunun başında Emir Sahib Kadı İzzeddin'i görevlendirmedikten bahsedilmesi (s.575).

2.146. İZZEDDİN SİYAVUŞ¹⁷³

Melik İzzeddin Siyavuş'a, Sulan Alaaddin tarafından, Kögonya'nın teslimi sonrasında hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.366).

¹⁷² 1249'da vezirlik makamına getirilmiştir. Bir ara görevden alınmakla beraber 1254'te aynı vazifeye atanmıştır. 1256'da ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Kamil Şahin (2008), "Konya Maristan-i Atik", *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 5, s.211-217)

¹⁷³ Kögonya Meliki Muzaffereddin Muhammed'in oğlu.

2.147. KADAGAN

Emir Muineddin Pervane'nin yardım talebi üzerine, Hülagü Han'ın, Alıncak Noyan ile Kadagan komutasında on bin süvariye, asileri cezalandırmak için gönderdiğinden bahsedilmesi (s.581).

Aksaray'a gelen Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus), Alıncak ve Kadagan'a haber gönderdiğinden bahsedilmesi (s.583).

2.148. KAMEREDDİN

Yeni alınan Çinçin kalesinin ve vilayetin yönetiminin sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Emir Kamereddin'e bırakıldığından bahsedilmesi (s.350).

2.149. KAMİL (MELİK)¹⁷⁴

Melik Kamil'in, Akçaderbent'te, Alaaddin (I. Alaaddin Keykubad) tarafından bozguna uğratıldığından bahsedilmesi (s.124).

Amid yöneticisinin (Melik Mesud), Melik Kamil adına sikke basıp, hutbe okuttuğundan bahsedilmesi (s.295).

Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) , Melik Kamil ve Melik Adil'in oğullarına kin duymasından bahsedilmesi (s.363).

Melik Kamil'in, sultan tarafından, Kemaleddin Kamyar aracılığıyla, Harezmlilere karşı yardıma çağrıldığından, Melik Kamil'in ilk başta bu isteğe sıcak bakmamasına rağmen daha sonra harekete geçtiğinden bahsedilmesi (s.382-383).

Melik Kamil'in, Melik Eşref ve kardeşleriyle, Harran'a kadar ilerlediğinden, Frenklerin ayaklandığı haberi üzerine, sultana (I. Alaaddin Keykubad) özür mektubu yazarak, Frenklerin üzerine yürüyüp onları yendiğinden, Melik Cevad, Melik Gazi, Melik Mugisi, Melik Aziz ve Melik Eşref'i sultana (I. Alaaddin Keykubad) gönderdiğinden bahsedilmesi (s.383).

¹⁷⁴ 1218-1238 yılları arasında hüküm süren Eyyûbî hükümdarı, Ebü'l-Me'âli el-Melikü'l-Kâmil Nâsirüddîn Muhammed b. el-Meliki'l-Âdil Ebîbekr Muhammed b. Eyyûb. Eyyûbî Hükümdarı I. el-Melikü'l-Âdil'in büyük oğludur. 1180'de Kahire'de doğdu, 1238'de Dımaşk'ta öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; M. Serdar Bekâr (2004), "el Melikül Kamil Muhammed", *TDV İA*, Cilt 29, s.68-70; Süleyman Özbek (1995), "Türkiye Selçukluları Eyyubi İlişkileri (1175-1250)", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara)

Melik Kamil'in, 630 (1232-33) yılında, Mısır ülkelerinin melikliği ve Yemen beldelerinin hâkimliği ile yetinmeyip, Rum memleketlerini de almak istediğinden bahsedilmesi (s.424).

Melik Kamil'in, Duzahdere ve Bafnik yoluna çıkmak istediğinden fakat Türk ve Tacik askerlerin buna engel olmasıyla, ordusunun bozulup Hısnı Mansur'a doğru çekildiğinden daha sonra Kahire'ye vardığından bahsedilmesi (s.426-427).

Melik Kamil'in Rum seferinde başarısız olması sebebiyle, Harput Meliki'nin, “*Sizinle dostluk kurarak, sultanla ters düştüm. Şimdi ülkemi himaye etmeniz gerekir*” dediğinden bahsedilmesi (s.427).

Melik Kamil'in, Harput melikini korumak için, Hama ve Humus melikleriyle, Emir Şemseddini Sevab'ı beş bin süvariyle gönderdiğinden bahsedilmesi (s.427).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Adil ve Kamil'in topraklarına saldırılması emri verdiğinden bahsedilmesi (s.433).

Melik Kamil'in, Harran'ı yeniden aldığından bahsedilmesi (s.435).

Melik Kamil'e karşı kırgınlığı olan sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Şam'a saldırmak için askerlerini Kayseri'de topladığından bahsedilmesi (s.442).

Melik Kamil'in, sultanla (I. Alaaddin Keykubad) aynı günlerde vefat ettiğinden bahsedilmesi (s.446).

Melik Kamil'in oğlu Melik Salih'in, Amid yöneticisi olmakla beraber Hısnı Keyfa'da oturduğundan ve kötü bir yönetim sergilediği için Amid halkının mutsuz olduğundan bahsedilmesi (s.473).

2.150. KARAMAN¹⁷⁵

Karamanoğullarının babasının (Karaman), Ermen nahiyelerinde yaşayan bir Türkmen kömürcü olduğundan, Larenden Ermen'e kömür çektiğinden, Baycu Noyan'ın Anadolu'ya ikinci gelişindeki kargaşadan yararlanarak, Türkmenleri kendi etrafına topladığından, yol kesip haramilik yapmaya başladığından, Sultan Rükneddin

¹⁷⁵ 1256'da Karamanoğulları Beyliği'nin temellerini atmıştır. Karaman Bey'in dedesi Oğuz beylerinden Sâdeddin Bey, babası da Nûre Sûfi (Nûr Sûfi) diye anılan Nûreddin Bey'dir. Rükneddin Kılıç Arslan tarafından kendisine beylik, kardeşi Bunsuz'a da emiri candarlık verilmiştir. Karaman Bey, Gülnar ve Silifke yöresine hücumlar düzenlemiş, birçok kaleyi muhasara etmiş, bunların bazısını almıştır. Bir rivayete göre de Ermeni Krallığı ile yaptığı bir savaşta aldığı yaralar yüzünden 1263'de ölmüştür. Mezarı Ermenek yakınlarındaki Balgasun köyündedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2001), “Karamanoğulları”, *TDV İA*, Cilt 24, s. 454-460)

Kılıç Arslan'ın ona emirlik ve ikta vererek itaat altına aldığından, bundan sonra kavuştuğu zenginlik sebebiyle kardeşi Bunsuz'la birlikte yeniden asi bir tavır sergilemeye başladığından, kendisi ölünce kardeşi Bunsuz'un tutuklanıp, Karamanoğullarının da Gavele kalesine sürüldüğünden bahsedilmesi (s.629-630).

2.151. KAYIABA

Hadimi Has Kayıaba'nın, sultanı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev), Hatiroğlu'na teslim ettiği için öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.613).

2.152. KAYS¹⁷⁶

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev Bin Kılıçarslan'ın övüldüğü şiirde, Kays'a benzetildiğinden bahsedilmesi (s.119).

2.153. KELEGEÇ

Sahib Şemseddin'in, öldürülmesi olayını araştırmak için, Sain Han tarafından, Hutu-kör, Kelegeç ve Kutlu Melik isimli kişilerden oluşan elçi heyetinin geldiğinden bahsedilmesi (s.556).

2.154. KEMAL

Kubadabad müşrifî Kemal'in, Köpek'in iftiraları sebebiyle asıldığından ve bir süre sonra onun cesedinin indirilerek, Köpek'in asıldığından bahsedilmesi (s.464).

2.155. KEMALEDDİN (HAVAİC SALAR)

Kiler sorumlusu Kemaleddin'in, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yanına gelerek sultanın sıkıntısını çözmek için Kayseri subaşı Emir Samsamüddin'e bir mektup yazmasını teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.566-567).

Kemal'in, sultanı farklı bir kıyafet giydirerek Konya'dan kaçırdığından bahsedilmesi (s.567).

¹⁷⁶ Ensarin ileri gelenlerinden ve Hz. Peygamber'in sancaktarlarından, Ebü'l-Fazl (Ebû Abdillâh Ebû Abdilmelik) Kays b. Sa'd b. Ubâde el-Ensârî el-Hazrecî. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdulhalik Bakır (2002), "Kays b. Sad", *TDV İA*, Cilt 25, s. 93)

2.156. KEMALEDDİN İBN RAHAT¹⁷⁷

Cormagon Noyan komutasındaki Moğolların 629 yılında, Sivas civarında İsfahani Kervansarayı olarak bilinen ve Kemaleddin Ahmet b. Rahat ribatı adıyla tanınan yere kadar saldırarak çok sayıda insanı esir aldıklarından bahsedilmesi (s.410).

Sadri kebir Kemaleddin İbn Rahat'a, Selçuki Hatun'un çeyizini hazırlama görevinin verildiğinden bahsedilmesi (s.608).

2.157. KEMALEDDİN KAMYAR¹⁷⁸

Kemaleddin Kamyar'ın orta dereceli memurlardan olduğu ve bazı devlet adamları ile gizlice görüştüğü için sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle malları yağmalandıktan sonra sürgüne gönderildiğinden, iki yıl sürgünden sonra Melik Eşref'in ricasıyla ülkesine döndüğünden bahsedilmesi (s. 292).

Kemaleddin Kamyar'ın sıkıntılı günlerinde her şeyini sattığından sadece bir atının kaldığından bahsedilmesi (s.293).

Kemaleddin Kamyar'a, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) bir hilat, bin kırmızı dinar, beş palanlı katır, on eyerli at, beş erkek köle ve Zara vilayetinin ikta olarak verildiğinden bahsedilmesi (s.293-294).

Kemaleddin Kamyar'ın, elçi olarak Şam'a gittiğinden, Sultan Alaaddin'i Sultan Celaleddin Harzemşah'a karşı savaşa ikna ettiğinden bahsedilmesi (s. 294).

Kemaleddin Kamyar'a sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından Erzincan emirlerini pervanelik divanına götürmesinin emredildiğinden bahsedilmesi (s.354).

Kemaleddin Kamyar'ın dergâhın büyüklerinden olduğundan ve sultan tarafından elçileri karşılamaya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.375).

¹⁷⁷ Kemaleddin Ahmed Bin Rahat. Sivas ayanındandır. Anadolu valisi Demirtaş'ı (İlhanlılar'ın, Anadolu genel valisi. Bkz; Kemal Ramazan Haykıran (2009), "Anadolu'da Bir İlhanlı Valisi: Demirtaş Noyan (1314-1328)", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Sayı 23, s. 161-178) isyana teşvik ettiği gerekçesiyle Emir Çoban Noyan tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmet Kayaoğlu (1981), "Rahatoğlu ve Vakfiyesi", *Vakıflar Dergisi*, Sayı 13, s. 1-29)

¹⁷⁸ I. Alaaddin Keykubad döneminin büyük devlet adamlarındandır. Baba adı Saceddin İshak'tır. Bir dönem sürgüne gönderilmiş daha sonra tekrar devlet hizmetine alınmıştır. Harzemşahlar'a elçi olarak gitmiş, Gürcistan, Ahlat, Urfa, Harran ve Amid'e sefer düzenlemiş, Yassıçemen Savaşı'nda yer almış, Erzincan kadılığı ve Kayseri subaşılığı vazifelerinde bulunmuştur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları, Çizgi Kitabevi, Konya*; Osman Turan (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara)

Kemaleddin Kamyar'ın, Sultan Celaledin'e Celaledin Harzemşah) giden Çaşnigir Altunabe'nin durumunu öğrenmesi için Sultan Alaaddin (I. Alaaddin Keykubad) tarafından görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.381).

Kemaleddin Kamyar'ın, Sultan Celaledin'in yanından döndükten sonra sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından Melik Kamil ve Adil'in çocuklarını çağırma gönderdiğinden bahsedilmesi (s.382).

Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Melik Kamil ve Melik Eşref'e sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yardım çağrısını ilettiğinden bahsedilmesi (s.382).

Emir Kemaleddin'in, Melik Eşref'le sultan arasında tercümanlık yaptığından bahsedilmesi (s.384).

Kemaleddin Kamyar'ın, Nizameddin Ahmed Erzincani'nin yazdığı fetihnameyi alarak Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) sunduğundan, bahsedilmesi (s.408).

Cormagon Noyan komutasındaki Moğolların 629 yılında Sivas tarafına saldırması sebebiyle, Emir Kemaleddin Kamyar'ın görevlendirilmesi, onun Erzurum'a kadar gittiğinden ve Moğol saldırısının Abhaz Melikesi Rosudan'ın kıskırtması ile olduğunu öğrendiğinden bahsedilmesi (s.410).

Melikül Ümera Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Mübarizeddin Çavlı ile birlikte Gürcistan üzerine hareket ettiğinden, Gürcüleri yendiğinden, bazı kaleleri aldığından ve birçok ganimet elde ettiğinden bahsedilmesi (s.411-412).

Melikül Ümera Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Nahah kalesini dört gün kuşattıktan sonra kendisine gelen elçilere iyi davrandığından ve kale halkını bağışladığından bahsedilmesi (s. 412-413).

Melikül Ümera Emir Kemaleddin'e, Abhaz Melikesi Rosudan tarafından hediyeler ile birlikte barış teklifi yapıldığından bahsedilmesi (s.413).

Melikül Ümera Emir Kemaleddin'in, barış teklifini kabul ederek askerlerini çektiğinden, Rosudan'ın kızını Melik Gıyaseddin Keyhüsrev'le evlendirmek istediği haberini sultana ilettiğinden bahsedilmesi (s.414).

Emir Kemaleddin'in, sultanın emriyle Abhaz ülkesinden çıktığından bahsedilmesi (s.415).

Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Ermen diyarını almak için görevlendirildiğinden, Ahlat'ta sultan adına hutbe okuttuğundan bahsedilmesi (s.416-417).

Emir Kemaleddin'in, sultandan, Erzurum'a gitmesini isteyen bir mektup aldığından, daha sonra sultanın yanına döndüğünden ve sultanın ona büyük bağışlarda bulunduğu bahsedilmesi (s.417).

630 yılında Melik Kamil'in, Rum memleketlerine saldıracağı öğrenilmesi üzerine sultanın, Emir Kemaleddin Kamyar'a Akçaderbent tarafına gitmesinin emredildiğinden bahsedilmesi (s.425).

Emir Kemaleddin'in, orduyu Harput'a yönlendirdiğinden bahsedilmesi (s.427).

Emir Kemaleddin'in büyük bir nizam içerisinde orduyu harekete geçirerek düşmanın Harput kalesine sığınmasına sebep olduğundan bahsedilmesi (s.428).

Kemaleddin Kamyar'ın, Sultan Celaleddin'e elçi olarak Ahlat'a geldiğinde, Bibi Münecime'yi gördüğünden ve ilimle uğraşan bu kadından sultana (I. Alaaddin Keykubad) söz ettiğinden bahsedilmesi (s.429).

Kemaleddin Kamyar'a, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından Melike Adiliye'den doğan meliklerin sünnet işlerini yürütmesi emrinin verildiğinden bahsedilmesi (s.432).

Sultandan (I. Alaaddin Keykubad), Harran, Urfa ve Rakka'nın fethi emrini alan Melikül Ümera Kemaleddin'in elli bin süvariyle yola çıktığından bahsedilmesi (s.433).

Melikül Ümera Kemaleddin Kamyar'ın Harran'ı aldığından ve çok değerli hazineler ele geçirdiğinden bahsedilmesi (s.434).

Melikül Ümera Kemaleddin'in, fetihten sonra sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına döndüğünden ve sultanın isteğine rağmen Amid kuşatmasını istemediğinden bahsedilmesi (s.435).

Melikül Ümera Kemaleddin Kamyar'ın itibarını zedelemek isteyen Pervane Taceddin'in, Amid kuşatmasına talip olduğundan bahsedilmesi (s.436).

3 Şevval (1 Haziran 1237) günü zehirlenen sultanın (I. Alaaddin Keykubad), vasiyetlerini söylemek için Kemaleddin Kamyar'ı Keykubadiye Sarayına çağırıldığından bahsedilmesi (s.445).

Kemaleddin Kamyar'ın yatsı namazından sonra sultanın yanına geldiği, onunla konuştuğu fakat anlayamadığından bahsedilmesi (s.446).

Kemaleddin Kamyar'ın, haberi olmadan Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tahta oturtulduğundan bahsedilmesi (s.448).

Emir Kemaleddin'e, Emir Hüsameddin Kaymeri'nin, Melik İzzeddin'i sultan yapma teklifi yapıldığından fakat Kemaleddin Kamyar'ın bu fikre sıcak bakmadığından daha sonra sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) saltanatını kutladığından bahsedilmesi (s.449).

Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Harezm emirlerini geri çevirmek için görevlendirildiğinden, onun Malatya'da Seyfüddevle Ertokuş'u Harput'a gönderdiğinden bahsedilmesi (s.452).

Emir Kemaleddin'in, gönderdiği ordunun yenildiğini öğrendiğinden ve Kayseri'ye döndüğünden bahsedilmesi (s.452-453).

Sadeddin Köpek'in, Emir Kemaleddin Kamyar'ı yok etmek için fırsat yakaladığından bahsedilmesi (s.453).

Naib Kemaleddin Kamyar'ın sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) emriyle Antalya'ya geldiğinden bahsedilmesi (s.453).

Kemaleddin Kamyar'ın, Sahib Şemseddin tarafından Sadeddin Köpek konusunda uyarılmasına rağmen aldırış etmediğinden bahsedilmesi (s.454).

Kemaleddin Kamyar'ın, tutuklanarak Gavele Kalesine götürüldüğünden ve orada öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.462).

Rosudan'ın kızını Melik Gıyaseddin Keyhüsrev'le evlendirmek istediği haberini Kemaleddin'e söylemiş olduğundan bahsedilmesi (s.414).

2.158. KEMALEDDİN SİMNANİ

İbn Bibi'nin annesi Bibi Müneccime'nin, Şafi mezhebinin Nişabur'daki reisi Kemaleddin Simnani'nin kızı olduğundan bahsedilmesi (s.429).

2.159. KERİMEDDİN ALİŞİR

Kerimeddin Alishir'in, bazı devlet adamları ile birlikte, Alıncak Noyan tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.160. KEY FERİDUN BİN KEYHÜSREV¹⁷⁹

Kavus Şah'ın (I. İzzeddin Keykavus) ölümü üzerine, bazı devlet adamlarının, Koylu hisarda tutuklu bulunan Sultan'ın küçük kardeşi Key Feridun b. Keyhüsrev'in iş başına getirilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.227).

Bazı devlet adamlarının, Koyluhisar'da bulunan Key Feridun'u getirip saltanat tahtına oturtmaya karar verdiklerinden bahsedilmesi (s.287).

2.161. KILIÇ ARSLAN II¹⁸⁰

Sultan Kılıç Arslan bin Mesud'dan bahsedilmesi (s.40).

Sultan Kılıç Arslan'ın çocuklarının, Rükneddin Süleyman Şah'ın huzurunda toplandıklarından bahsedilmesi (s.50).

2.162. KIVAMEDDİN ERZİNCANİ¹⁸¹

Müsriki Mülk Sadr Kıvameddin Erzincani'nin, bazı devlet adamları ile birlikte, Alıncak Noyan tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.163. KİR ALEKSİ¹⁸²

Canit Tekfuru Kir Aleksî'nin, kendi ülkesinde cinayetler işlediği ve padişahın özel toprağına girdiğinin sultana (I. İzzeddin Keykavus) bildirildiğinden bahsedilmesi (s.175).

¹⁷⁹ I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in oğlu, I. İzzeddin Keykavus'un ve I. Alaaddin Keykubad'ın kardeşi.

¹⁸⁰ Sultan I. Mesud'un büyük oğlu, I. Kılıç Arslan'ın torunudur. 1155-1192 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. Elbistan meliki olan II. Kılıç Arslan, Ekim 1155'te Konya'da sultan ilan edildi. 1176'da Miryakefalon'da Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'u ağır bir yenilgiye uğrattı. Ülkeyi oğulları arasında paylaştırdı. 26 Ağustos 1192'de vefat etti ve Konya'ya defnedildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özaydın (2002), "Kılıç Arslan II", *TDV İA*, Cilt 25, s.399-403; Osman Turan (1955), "Kılıç Arslan II", *İA*, Cilt 6, s.688-703; Muharrem Kesik (2003), *Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi (1116-1155)*, TTK Yayınları, Ankara)

¹⁸¹ II. İzzeddin Keykavus taraftarı Türkmenleri, Moğollara karşı isyana teşvik eden devlet adamlarından olduğu gerekçesiyle, Muineddin Süleyman Pervane tarafından, Alıncak Noyan'a gönderilip öldürülmüştür.

¹⁸² Trabzon Rum İmparatorluğu'nun kurucusu I. Aleksios Komnenos. Gürcü Kralı III. Giorgi'nin kızı Rusudan ile evlenen Manuel Komnenos'un oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Georg Ostrogorsky (2006), *Bizans Devleti Tarihi*, Çeviren: Fikret Işıltan, TTK Yayınları, Ankara; Yusuf Ayönü (2018), *Selçuklular ve Bizans*, TTK Yayınları, Ankara)

Ordunun Sinop üzerine yürüdüğü esnada Tekfur Kir Aleksî'nin durumunu kontrol etmek için casuslar gönderildiğinden, casusların Kir Aleksî'nin hiçbir şeyden haberi olmadan beş yüz kişiyle avlandığından ve şarap içip eğlendiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.176).

Kir Aleksî'nin av meclisinde olduğu bir sırada yakalanıp hapsedildiğinden, Kir Aleksî'nin bağlı bir şekilde, sultanın huzuruna getirildiğinden bahsedilmesi (s.177).

Kir Aleksî'den, Sinop'un teslimi için şehre bir aracı göndermesi istendiğinden bahsedilmesi (s.178).

Sinop halkının, Kir Aleksî'nin oğullarından birini yönetici yapıp şehri Müslümanlara vermeyeceklerini söylediklerinden bahsedilmesi (s.178).

Sultanın emriyle, Kir Aleksî'nin şehirden görülebilecek bir yere çıkarılarak işkence edildiğinden bahsedilmesi (s.178).

Sultanın emriyle, Kir Aleksî'nin baş aşağı asıldığından bahsedilmesi (s.179).

Tekfur Kir Aleksî'nin ve kendilerinin canlarının bağışlanması karşılığında halkın Sinop'u teslim etmeyi kabul ettiğinden ve sultanın bu konuda güvence verdiğinden, bunun üzerine sultanın ordusunun 26 Cemaziyelahir 611'de (28 Ekim 1214) şehre girdiğinden bahsedilmesi (s.179).

Kir Aleksî'nin, "Muzaffer Sultan İzzeddin Keykavus b. Keyhüsrev" in hazırlattığı ahitnameye sadık kalacağını söyledikten sonra kendisine Sinop ve Canit'in bırakılması karşılığında her yıl on bin dinar, beş yüz at, iki bin sığır, on bin koyun hediye vereceğini belirttiğinden bahsedilmesi (s.181).

Tekfur'un, bir süre sultanın atının dizginini omuzunda taşıdıktan sonra sultanla yan yana at sürdüklerinden bahsedilmesi (s.181).

2.164. KİR KEDİD¹⁸³

Kir Kedid'in, sultanın (II. İzzeddin Keykavus) şarabsaları olduğundan ve Ali Bahadır ile şarap içtikleri bir sırada, Vasilyus'a darbe yapıp İstanbul'un yönetiminin sultana geçeceğini söylediklerinden bahsedilmesi (s.589).

¹⁸³ II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in, Konyalı Rum papazın kızı olan Berduliye isimli eşinin kardeşi, II. İzzeddin Keykavus'un, Hristiyan dayısı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Çiftçioğlu (2013), "Anadolu Selçuklu Sultanlarının Gayrimüslim Kadınlarla Evlilikleri", *ZFWT*, Vol. 5, No. 1, s.7-25)

Hilekâr ve ikiyüzlü olan Kir Kedid'in, konuşulanları Vasilyus'a aktardığından bahsedilmesi (s.590).

2.165. KİTBUĞA NOYAN¹⁸⁴

Suriye alınınca Hülagu'nun o diyarı korumak için Kitbuğa Noyan'ı görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.584).

2.166. KOMNENOS¹⁸⁵

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), kendisine bir komplo hazırlandığından bahsetmesi üzerine Emir Komnenos'un, sultana, komployu planlayanları cezalandırabilmek için Antalya'dan uzaklaşmak maksadıyla Kayseri'ye gitmesi gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.288).

Komnenos'un, sultan tarafından kendisine komplo kuranları cezalandırmak için yapılan planda vazifelendirildiğinden bahsedilmesi (s.288).

Komnenos'un, silahını kuşanıp güvendiği adamlarla saray bahçesinin duvarının üzerinde nöbet tuttuğundan bahsedilmesi (s.289).

Komnenos'un, beylerbeylik makamına atandığından bahsedilmesi (s.292).

Komnenos'un, sultanı, yakalanan emirlerin adamlarının öldürülmesi emrinden vazgeçirdiğinden bahsedilmesi (s.294).

Çinçin kalesinin fethi sebebiyle, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Komnenos'a hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.350).

2.167. KONKURTAY¹⁸⁶

Cihangir şehzadesinin, Tudavun Bahadır ve Tuku Ağa ile birlikte Hatıroğlu isyanını bastırmak için Rum tarafına gittiğinden bahsedilmesi (s.612).

¹⁸⁴ Hülagu'nun, Nayman asıllı Nesturi inancına sahip komutanıdır. Hülagu ile birlikte Bağdat'ı işgal etmiştir. 1 Mart 1260'da Şam'a girmiş, üç hafta içinde Suriye'nin tamamını işgal etmiştir. Hülagu tarafından, Suriye'nin yönetimi ona bırakılmıştır. 3 Eylül 1260'da, Aynı Calud'da Memlûklere yenilmiş ve öldürülmüştür. (bkz; Rene Grousset (1999), *Bozkır İmparatorluğu*, Çeviren: M. Reşat Uzmal, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s. 338, 345, 346, 347)

¹⁸⁵ I. Alaaddin Keykubad döneminde, beylerbeyi olarak karşımıza çıkan Komnenos, I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kayınbabası olan Manuel Mavrozomes'dir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.304-305; Osman Turan (1947), "Selçuklu Devri Vakfiyeleri-II Mübarizeddin Ertokuş ve Vakfiyesi", *Belleten*, Cilt 11, Sayı 43, s.417)

¹⁸⁶ Hülagu Han'ın oğlu, Abaka'nın küçük kardeşi (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatinde İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.201)

Cihan şehzadesinin geldiğini haber alan Cimri ve Mehmet Beğ'in Konya'yı terkettiklerinden bahsedilmesi (s.638).

2.168. KUREYŞOĞLU

Kureyşoğlu'nun, Samsameddin'i tutarak sultanın (II. İzzeddin Keykavus) yanına getirdiğinden bahsedilmesi (s.570).

2.169. KUTBEDDİN MELİKŞAH¹⁸⁷

Sultan Kılıç Arslan'ın, oğlu Kutbeddin Melikşah'a Sivas ve Aksaray'ı verdiğiinden bahsedilmesi (s.50).

Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın, kardeşi Kutbeddin Melikşah ile kavgalı olduğu sırada söylediği şiirden bahsedilmesi (s.88).

2.170. KUTLU MELİK

Sahib Şemseddin'in, öldürülmesi olayını araştırmak için, Sain Han tarafından, Hutu-kör, Kelegec ve Kutlu Melik isimli kişilerden oluşan elçi heyetinin geldiğinden bahsedilmesi (s.556).

2.171. KÜÇLÜ HAN¹⁸⁸

Küçlü Han'ın ve diğer Harezmi emirlerinin Sultana (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

Küçlü Sengüm'e, ikta olarak Larende'nin verildiğinden bahsedilmesi (s. 423).

¹⁸⁷ II. Kılıç Arslan'ın büyük oğludur. 1189 yılında sultan olabilmek için babasıyla savaştı lakin başarılı olamadı. Lakin daha sonra Konya'ya el koymayı başardı. Friedrich Barbarossa'ya elçi gönderip anlaşma yolu aramış lakin daha sonra Anadolu'daki Alman ordusuna saldırmış, yenilmiş ve Konya'ya sığınmıştır. Bu yenilgi, Almanların Konya'ya girerek şehri yağmalarına sebep oldu. Kardeşlerinin elinde bulunan, Kayseri'yi ele geçirdi, Elbistan'a saldırdı, Tokat'ı aldı (bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, s.55-60; Mehmet Çayırdağ (2014), "Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Kılıç Arslan ve Oğulları", *Selçuklu Siyasi Tarihi (Bildiriler)*, TTK Yayınları, s.307-323, Ankara)

¹⁸⁸ Celaleddin Harzemşah'ın ölümünden sonra Selçuklu hizmetine giren, Harezmi emiri. Zehebi, Harezmi beylerin dereceleri hakkında şu bilgileri vermektedir: "Onların en büyüğü Berke Han'ın 5000 süvarisi vardı. Onun bir altında İhtiyarüddin Berdi Han, sonra Saru Han, ondan sonra Keşlü (Küçlü) Han ve diğerleri geliyordu". (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitâtında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.107)

2.172. KYR VART¹⁸⁹

Kalonoros kalesi sahibinin (Kyr Vart), bir habercisini, kaleyi sultana (Alaaddin Keykubad) teslim etmek istediğini duyurmak maksadıyla, Antalya subaşı Emir Mübarizeddin Ertokuş'a elçi olarak gönderdiğinden bahsedilmesi (s.267).

Kyr Vart'ın sultana (I. Alaaddin Keykubad) yazdığı mektupta, Dara, Huşeng, İskender ve Kayser zamanından beri kalenin yönetiminin ailesinde olduğundan, kalenin teslimi karşılığında kendisine bir vilayet bağışlanmasını istediğini yazdığından bahsedilmesi (s.269).

Kyr Vart'ın sultanın (I. Alaaddin Keykubad) akrabalık bağı kurma isteği üzerine, daha önce satın aldığı kadınlardan birini, sultana gönderdiğinden bahsedilmesi (s.270).

Kyr Vart'a, sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Alaiye kalesini teslim aldıktan sonra, Konya Akşehir'in emirlik menşurunu vermesinden bahsedilmesi (s.270).

Kyr Vart'ın isteğiyle, sultanın (I. Alaaddin Keykubad), şehre girdiğinden bahsedilmesi (s.271).

Kyr Vart'ın kardeşinin, Alara kalesinin yöneticisi olduğundan ve o kalenin de sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından alındığından bahsedilmesi (s.272).

2.173. LASKARİS¹⁹⁰

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Laskaris'e ait olan Rum ülkesine sefere çıktığından bahsedilmesi (s.132).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Laskaris'in bir zamanlar kendisine engel çıkardığını söylediğinden bahsedilmesi (s.132).

¹⁸⁹ Kalonoros kalesinin, Ermeni yöneticisi Kir Fard. I. Alaaddin Keykubad tarafından Kalonoros'un alınmasından sonra, kendisine tahsis edilen Akşehir'de yaşamış, daha sonra Hatunsaray-Sille çevresine yerleşmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya)

¹⁹⁰ İznik Rum İmparatorluğu'nun kurucusu, I. Theodoros Laskaris. 1204'de, İstanbul'un Latinler tarafından işgal edilmesi üzerine, III. Alexios'un damatlarından olan Laskaris, İznik'e gelmiş, İstanbul yeniden ele geçirilene kadar İznik'i, İmparatorluğun merkezi haline getirmiştir. I. Theodoros Laskaris'in Bizanslı unsurlar tarafından meşru imparator olarak tanınması ancak 1206 yılında oldu. İki yıl sonra da, İznik'te patriklik makamına getirdiği Mikhail Autoreianos'un elinden imparatorluk tacını giydi. I. Theodoros Laskaris, devletinin kuruluş aşamasında etrafını saran güçlü düşmanlarla mücadele etmek zorunda kaldı. Fakat Batı Anadolu'da güçlü bir devlet kurmayı başardı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tuncer Baykara (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara; Yusuf Ayönü (2015), "IV. Haçlı Seferinin Ardından Batı Anadolu'da Mücadele Eden İki Rakip: İstanbul Latin Krallığı ve İznik İmparatorluğu", *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 9-25)

Laskaris'e elçi gönderilmesi gerektiğinin sultana (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) söylendiğinden bahsedilmesi (s.134).

Laskaris'in, mertçe direndiğinden, birçok yere feryatnameler gönderip yardım istediğinden, Rum, Alman, Kıpçak, Alan'dan yardıma gelenlerle büyük bir ordu oluşturup, Frenk askerleriyle güçlendirdiğinden ve mükemmel bir düzen içerisinde İslam ordusuyla savaşmak için harekete geçtiğinden bahsedilmesi (s.136).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Laskaris'e mızrağıyla saldırarak onu atından düşürdüğünden fakat serbest bıraktığından bahsedilmesi (s.138).

Laskaris'in adamlarının kaçmaya başladığından bahsedilmesi (s.139).

Sultanı (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) öldüren Frenk askerinin sultanın elbiseleriyle, Laskaris'in yanına geldiğinden, Laskaris'in Frenk askerinden sultanın cesedini getirmesini istediğinden, cesedi görünce çok üzüldüğünden, Laskaris'in emriyle Frenk askerinin derisinin yüzülerek öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.139).

Laskaris'in ordusuyla, sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine kaçmaya başlayan Müslümanların peşine düştüğünden bahsedilmesi (s.140)

Laskaris'in ordusunun, Çaşnigir Ayaba'yı esir aldığından, Ayaba'nın sultanın cesedini görüp ağlaması üzerine serbest bırakıldığından bahsedilmesi (s.140).

Laskaris'in, Sultan İzzeddin'le (I. İzzeddin Keykavus) irtibata geçmek istediğinden bahsedilmesi (s.158).

Emir Mübarizeddin'in, Laskaris'in ülkesinden gelen ve Fardahla oğulları olarak bilinen beşkardeşle Şamlı askerlerin karşısına çıktığından bahsedilmesi (s.298).

Sultanın (II. İzzeddin Keykavus), Laskaris'in ülkesine gittiğinden bahsedilmesi (s.578).

Sultan İzzeddin'in, Laskaris ülkesinden geri döndüğünden bahsedilmesi (s.579).

Sultanın (II. İzzeddin Keykavus), yeniden Laskaris'in ülkesine gittiğinden bahsedilmesi (s.594).

Ayrıca, çalışmamızda incelenen eserin 111, 112, 158, 159, 160, 161. sayfalarında İznik İmparatoru Theodore Laskaris'ten bahsedilmektedir.

2.174. LEON (II. LEON)¹⁹¹

Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Tekfur Leon'un (II. Leon) mutasarrıf olduğu Ermen ülkesine girdiğinden ve Leon'un saygıyla karşıladığından bahsedilmesi (s.67).

Leon'un (II. Leon), sultanı (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) bir ay boyunca büyük bir saygı ile ağırladığından bahsedilmesi (s.68)

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Leon'a (II. Leon) hilat ve at verdiğinden bahsedilmesi (s.68).

Tekfur Leon'un (II. Leon), Melik Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad) tarafından Kayseri'ye çağrıldığından bahsedilmesi (s.143).

Tekfur Leon'un (II. Leon) karargâhına, Celaleddin Kayser'in geldiğinden ve onu kuşatmadan vazgeçirdiğinden bahsedilmesi (s.145).

Tekfur Leon'a (II. Leon), Zeyneddin Başara'dan haberciler geldiğinden, Leon'un da Arap ve Frenk atlarından, altın ve gümüş kaplardan ve iskarlat kumaşlardan oluşan hediyelerle cevap verdiğinden bahsedilmesi (s.148).

Galip Sultan İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus), Tekfur Leon'un ülkesine yürüdüğünden bahsedilmesi (s.187).

Tekfur Leon'un (II. Leon), sultana (I. İzzeddin Keykavus) şikâyet edildiğinden bahsedilmesi (s.190).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Leon'un (II. Leon) en güçlü kalesi olan Hancin'i kuşattığından bahsedilmesi (s.191).

Leon'un (II. Leon) kaçma ve savaşma konusunda kararsız kaldığından bahsedilmesi (s.192).

Leon'un (II. Leon) savaşmaya karar verdikten sonra Baron Vasil, Baron Oşin ve Kont Stabl'ı yanına çağırıp onları cesaretlendirdiğinden bahsedilmesi (s.193).

Selçuklu askerlerinin, Leon'u (II. Leon) aramak için Ermen vilayetine girdiklerinden bahsedilmesi (s.194).

¹⁹¹ Sis merkezli, Kilikya Ermeni Krallığının kurucusu Tekfur II. Leon (1187-1219) (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ersan (2019), *Selçuklular Zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yayınları, Ankara; İlyas Gökhan (2012), "Türkiye Selçukluları ile Kilikya Ermenileri Arasındaki Siyasi İlişkiler", *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s.70-108)

Leon'un (II. Leon) bazı adamlarıyla muhkem bir kaleye sığındığından bahsedilmesi (s.195).

Leon'un (II. Leon), sultana (I. İzzeddin Keykavus) çok kıymetli hediyeler eşliğinde elçiler göndererek barış isteğinde bulunduğundan bahsedilmesi (s.196).

Leon'un (II. Leon), her yıl yirmi bin dinar ve hediye ödemesi şartıyla, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, Sis ülkesinin yöneticiliğine devam etmesi konusunda menşur verildiğinden bahsedilmesi (s.197).

Konya'ya gelen bir tacirin, Leon'un ülkesinde soyulduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.318).

2.175. LEON (I. HETUM)¹⁹²

Çinçin Kalesi halkının Tekfur Leon'a (I. Hetum) mektup göndererek yardım talebinde bulduklarından bahsedilmesi (s.346).

Leon'un (I. Hetum) sahil Frenklerinden yardım istediğinden bahsedilmesi (s.346).

Leon'un (I. Hetum) oluşturduğu ordunun, Emir Mübarizeddin tarafından küçük görüldüğünden bahsedilmesi (s.346).

Leon'un (I. Hetum) yenilerek kaçtığından bahsedilmesi (s.347).

Tekfur Leon'un (I. Hetum) elçilerinin, Melikül Ümera Mübarizeddin'e geldiğinden bahsedilmesi (s.349).

Melikül Ümera Mübarizeddin'in Leon'un (I. Hetum) habercisini, sultana (I. Alaaddin Keykubad) gönderdiğinden, sultanın, Leon'u bağışladığından bahsedilmesi (s.350).

2.176. MAHMUD¹⁹³

Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın iyi huyları anlatılırken, onun Mahmud'a benzetilmesi (s.92).

¹⁹² Sis merkezli, Kilikya Ermeni Kralı I. Hetum (1226-1269) (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ersan (2019), *Selçuklular zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yayınları, Ankara; İlyas Gökhan (2012), "Türkiye Selçukluları ile Kilikya Ermenileri Arasındaki Siyasi İlişkiler", *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s.70-108)

¹⁹³ Gazneli hükümdarı Ebü'l-Kâsım Yemînü'd-devle ve emînü'l-mille Kehfü'l-İslâm Nizâmü'd-dîn Gâzî Mahmûd b. Sebük Tegin (Ayrıntılı bilgi için bkz; Erdoğan Merçil (2003), "Mahmudî Gaznevi", *TDV İA*, Cilt 27, s.362-365)

2.177. MAHMUD ALP

Mahmud Alp'in, Sivas ellibaşlıardan, yaşının seksene yakın, yiğit ve mert biri olduğundan ve Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah tarafından, Şam ordusunun gücü hakkında görüş bildirmesini istediğinden bahsedilmesi (s.216).

Mahmud Alp'in, “*bizim dört bin askerle, Şam ordusunun karşısına çıkmamız uygun değildir, Emiri Çaşnigir ve padişaha haber gönderelim gelsinler*” diye görüş bildirmesine rağmen, Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah'ın onu azarlayıp savaşa girdiğinden ve esir düştüğünden bahsedilmesi (s.216).

2.178. MANSUR (MELİK-MARDİN SAHİBİ)¹⁹⁴

Mardin sahibi Melik Mansur'un ülkesine, Harezmli emirlerin, ona duydukları öfke sebebiyle saldırdıklarından bahsedilmesi (s.436).

Humus hükümdarı Melik Mansur'un, Resulayn'da, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) Emir Zahirreddin Mansur Tercüman komutasında gönderdiği imdat birliklerinin gelmesiyle cesaretinin arttığından bahsedilmesi (s.470).

Humus hükümdarı Melik Mansur'un, gizlice Şihabeddin Zenderi ve Cemaleddin Habşi Hemedani ile haberleştiğinden, onlara emirlik, iktâ, mülk verme vaadinde bulunduğundan bahsedilmesi (s.472).

¹⁹⁴ Mardin Artuklu yöneticisi Emir Nasıreddin Artuk b. Kutbeddin İlğazi. Kardeşi Yavlak Arslan ölünce, Artuk Arslan Mardin'de hükümdar oldu. Onun zamanında Türkiye Selçukluları Eyyübîler'i mağlûp ederek Doğu Anadolu'da hâkimiyetlerini kurdular. Artuk Arslan bu durumdan faydalanarak I. Alâeddin Keykubad'a tâbi olup Eyyübîler'e karşı cephe aldı. Ancak bir fırsatını bulan Eyyübî Hükümdarı el-Melikü'l-Kâmil 1236 yılında Urfa ve Harran'ı işgal etti. I. Alâeddin Keykubad'dan sonra Türkiye Selçuklu sultanı olan II. Gıyâseddin Keyhusrev, Eyyübîler'in elinden kurtarmış olduğu yerlerden Sincar ve Nusaybin'i Artuk Arslan'a iktâ olarak verdi. Otuz beş yıllık hükümdarlıktan sonra 1239 yılında ölen Artuk Arslan'ın yerine oğlu I. Necmeddin Gazi geçti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmed bin Lütfullah (2017), *Camîu'd Düvel Selçuklular Tarihi II*, Hazırlayan: Ali Öngül, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.165-167; Coşkun Alptekin (1991), “Artuklular”, *TDV İA*, Cilt 3, s.415-418; Fuad Köprülü (1978), “Artuk Oğulları”, *İA*, Cilt 1, s.617-625)

2.179. MAVROZOMES¹⁹⁵

Vasilyus'un, Sultan'a (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Melik Mavrozomes'in yanına gitmesini tavsiye ettiğinden bahsedilmesi (s.86).

Hacib Zekeriya'nın, Sultan Gıyaseddin'i çağırmak için Kral Mavrozomes'in ülkesine gönderildiğinden bahsedilmesi (s.107).

Mavrozemes'in, Melik İzzeddin'i (I. İzzeddin Keykavus) öpen Hacib Zekeriya'nın, öldürülmesi emrini verdiğinden bahsedilmesi (s.109).

Kardeşinin (Rükneddin Süleymanşah) ölüm haberini alan Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Mavrozomes'e durumu anlatarak gitmek istediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.110).

Mavrozomes'in, kızını sultanla (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) evlendirmek istediğinden, oğlunu da sultanın hizmetine verdiğinden bahsedilmesi (s.111).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Mavrozomes'in yakınlarına ve akrabalarına hediyeler verdiğinden, Mavrozomes'i de beklediğinden daha yüksek bir makama getirdiğinden bahsedilmesi (s.120).

2.180. MECDEDDİN ABİ (MECDEDDİN EBU BEKİR)¹⁹⁶

Halep'i almak isteyen Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus), Sahib Meceddin Abi ve bazı devlet adamları ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.208).

Sahib Meceddin Abi'nin vasıflarından övgüyle bahsedilmesi (s.225).

Sahib Necmeddin¹⁹⁷ ile Pervane Şerefeddin Muhammed'in, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümü üzerine, hangi melikin sultan olacağı tartışılırken,

¹⁹⁵ Manuel Mavrozomes. Mora kökenli bir aileden gelmektedir. Babası Theodoros Mavrozomes, Manuel Komnenos'un kızıyla evlenmiştir. I. Gıyaseddin Keyhüsrev, 1196'da İstanbul'a gitmiş daha sonra, Mavrozomes'in sahibi olduğu adaya yerleşmiş ve kızıyla evlenmiştir. I. Alaaddin Keykubad döneminde, Çaşnigir ve Emirül Ümera görevlerinde bulunmuş, kendisine Melik ünvanı da verilmiştir. Eserde, Komnenos olarak zikredilen kişi, Manuel Mavrozomes'dir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.304-305; Osman Turan (1947), "Selçuklu Devri Vakfiyeleri-II Mübarizeddin Ertokuş ve Vakfiyesi", *Belleten*, Cilt 11, Sayı 43, s.417) 1225 yılı sonrasında öldüğü tahmin edilmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya)

¹⁹⁶ İncelenen eserde, "Meceddin Abi" adıyla anılan şahsın, eserin kendi içindeki isim ve olaylarla karşılaştırılmasının yanısıra, adı geçen eseri inceleyen ve konu alan diğer kaynaklarda yapılan araştırma sonucunda aynı zamanda "Meceddin Ebu Bekir" olduğu değerlendirilmektedir. (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s. 84; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s. 70; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.348; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatinde İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.72)

Aladdin Keykubad'ı (I. Alaaddin Keykubad) öneren devlet adamlarına, “*Biz Tokat'ta onun hizmetinde bulunduk. Kindar, kıskanç ve haşin biridir*” diyerek karşı çıktıklarından bahsedilmesi (s.228).

2.181. MECDEDDİN İSHAK¹⁹⁸

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Şam'a gitmiş olan, Şeyh Mecdeddin İshak'ı çağırıldığından ve gurbet günlerini ona anlattığından bahsedilmesi (s.54).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Şeyh Mecdeddin İshak için yazdığı şiirden bahsedilmesi (s.121).

Sultan (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından çağrılan Mecdeddin'in, yola çıktığından bahsedilmesi (s.122).

Sultan İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus), “âlimlerin şeyhi, dünyanın gözbebeği” olarak nitelendirilen Şeyh Mecdeddin İshak'ı, Sinop'un fethini bildirmek için birçok hediye ile Bağdat'a Halife'nin yanına gönderdiğinden ve ondan bir fütüvvet şalvarı istediğinden bahsedilmesi (s.183).

Şeyh Mecdeddin'in, Bağdat'ta saygıyla karşılandığından ve dönüşünde kendisine fütüvvet mektubu verildiğinden bahsedilmesi (s.183).

608 yılı Ramazan ayında (Şubat 1212) yazılan Fütüvvetname'nin, Mecdeddin İshak'a teslim edildiğinden bahsedilmesi (s.186).

Mecdeddin İshak'ın oğlu şeyh Sadreddin'in, Sultan (II. İzzeddin Keykavus) tarafından kardeşine (Rükneddin Kılıçarslan) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.569).

¹⁹⁷ İncelenen eserde, “Necmeddin” yazılmakla beraber, Nuri Gençosman tarafından da (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, s.84, Ankara), Mükrimin Halil Yinanç tarafından da “Mecdüddin” olarak verilmiştir. (İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.70)

¹⁹⁸ Endülüs'ten gelip, Malatya'ya yerleşmiş, şehzade ve sultanların muallimi olarak tanınmıştır. Babası Muhammed, oğlu ise Selçuklu devrinin büyük âlimi Sadreddin Konevidir. 1196'da Şam'a gitmiş, 1204'de tekrar Anadolu'ya gelmiştir. I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından, Abbasi halifesi en Nasır Li Dinillah'a elçi olarak gönderilmiştir. Bağdad'tan dönerken, Fütüvvet temsilcilerini de yanında getirmiştir. Muhyiddin Arabi ile yakın dostluğu vardır. I. İzzeddin Keykavus'un tahta geçişinde mühim rol oynamış olan Mecdeddin İshak, onun, Fütüvvet teşkilatına girmesini sağlamıştır. 1221'de Malatya'da vefat etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Hacıgökmen (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya)

2.182. MECDEDDİN İSMAİL

Kayseri Valisi Meceddeddin İsmail'in, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'ya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.290).

2.183. MECDEDDİN MUHAMMED EL CAFERİ (TERCÜMAN)¹⁹⁹

İbn Bibi'nin babasının (Meceddeddin Muhammed), Sultan Celaleddin Mengüberdi b. Kutlu Sultan Alaaddin Muhammed Harzemşah ve Sahib Divan Şemseddin'in (Şemseddin Muhammed b. Muhammed b. Ali) sarayında büyüdüğünden bahsedilmesi (s.37).

Bibi Hatun'un, Gur-i Sorh seyyidlerinden ve Gürcan'ın ileri gelenlerinden, firaşhanei hasın reisi ve İbn Bibi'nin babası olan Meceddeddin Muhammed Tercümani'yi saltanat divan kâtipliğine getirilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.430).

Meceddeddin Muhammed Tercümani'nin Şaban 670 (Mart 1272) de öldüğünden bahsedilmesi (s. 430).

Sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Meceddeddin Muhammed el Caferi'yi, tercümanlığa getirdiğinden bahsedilmesi (s.465).

Meceddeddin Tercüman'ın, (II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından) Sultan Celaleddin zamanında onlarla dost olduğu için, Harezm emirlerine elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.468).

Necibeddin²⁰⁰ Muhammed Tercümani'nin, Amasya kadısı Fahreddin ile birlikte, Kaan'a elçi olarak giden Naib Şemseddin'e yardımcı tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.513).

2.184. MECDEDDİN EBUL HAMİD MUHAMMED ERZİNCANİ

Vezirlik makamının, sadrı kebir emiri celil müstevfi Erzincanlı Meceddeddin Ebul Hamid Muhammed el Hasan'a verildiğinden bahsedilmesi (s.603-604).

¹⁹⁹ İbn Bibi'nin babası.

²⁰⁰ İncelenen tercümede "*Necibeddin Muhammed Tercüman*" yazılmış olmakla beraber, M. Nuri Gençosman, "*Meceddeddin*" olarak (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, s. 225, Ankara), Mükrimin Halil Yinanç "*Mecdüddin Mehmed Tercüman*" olarak vermektedir. (bkz; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, s.184, İstanbul)

Melikül Ümera Meceddin Muhammed Erzincani'nin, atabeylik makamına getirildiğinden ve iyi özelliklerinden bahsedilmesi (s.605).

Atabeğ Meceddin'in, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ile birlikte Kayseri'ye gittiğinden bahsedilmesi (s.608).

Atabeğ Meceddin ve bazı devlet adamlarının, Sultanı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) Hatiroğlu Şeref'e teslim ettiklerinden bahsedilmesi (s.610).

2.185. MEHMET BEĞ (KARAMANOĞLU)²⁰¹

Mehmet Beğ'in, Türkmenlerin başı olduğundan ve “*Fındıkdar'dan bir fayda gelmez*” ifadesini kullandığından bahsedilmesi (s.631).

Mehmet Beğ'in (Karamanoğlu), amacına ulaşmak için Vasilyus'tan, Sultan İzzeddin'in oğullarından birini istemek gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.631).

Mehmet Beğ'in yanına, Cimri'nin getirildiğinden ve “*işte bu Sultan İzzeddin'in torunudur*” diye tanıtıldığından, Taki lakaplı Sivaslı bir kişinin, Cimri için, “*Sultan İzzeddin'in oğludur. Adı Gıyaseddin Siyavuş'tur*” diyerek yalancı şahitlik yaptığından bahsedilmesi (s.631).

Mehmet Beğ ile Cimri'nin, Konya'ya saldırdığından ve şehre girdiklerinden bahsedilmesi (s.632).

Karamanoğlu Mehmet Beğ'in yanına, Kaymaz kervansarayında yakalanan Melikül Ümera Naib Eminateddin'in getirildiğinden bahsedilmesi (s.633).

Karamanoğlu Mehmet Beğ'e, Cimri sultan ilan edildikten sonra vezirlik verildiğinden bahsedilmesi (s.636).

Mehmet Beğ'in, Sultan Rükneddin'in kızını, Cimri ile evlendirilmek istediğinden bahsedilmesi (s.637).

Mehmet Beğ'in, Cimri ile birlikte, süvari ve piyadelerden oluşan büyük bir kalabalıkla, Akşehir'e geldiğinden bahsedilmesi (s.637).

²⁰¹ Şemsüddin Mehmed, Karamanoğulları Beyliği'nin kurucusu ve ilk hükümdarıdır. Karaman Bey'in en büyük oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2003), “Mehmed Bey, Karamanoğlu”, *TDV İA*, Cilt 28, s.445-446; M.C. Şehabeddin Tekindağ (1964), “XIII. Yüzyıl Anadolu Tarihine Aid Araştırmalar: Şemsüddin Mehmed Bey Devrinde Karamanlılar”, *İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi*, Cilt 14, Sayı 19, s. 81-98)

Sahibin oğlu, Emir Taceddin'in, savaş alanında Mehmet Beyin üzerine yürüdüğünden, Mehmet Beğ'in Emir Taceddin ile savaşıp onu suya düşürdüğünden bahsedilmesi (s.638).

Mehmet Beğ ve Cimri'nin, Sivrihisar'da yakalanıp kendilerine teslim edilen, Emir Sadeddin Hoca Yunus'a ilk başta iyi davrandıklarından, yüz kırk bin dirhem fide karşılığında serbest bırakılabileceğini söylediklerinden, fakat daha sonra onu şehit ettiklerinden bahsedilmesi (s.638).

Mehmet Beğ ile Cimri'nin, Emir Sadeddin Hoca Yunus'u öldürdükten sonra, Karahisarı Devle'yi kuşatmaya gittiklerinden, alamayınca yeniden Konya'ya döndüklerinden, orada "*Cimri Moğol ordusuna saldıracak*" haberini yaydıklarından bahsedilmesi (s.638).

Cimri'nin Mehmet Bey ile gündüzleri şehirde akşamları ordularının bulunduğu Filobad'da kaldıklarından bahsedilmesi (s.638).

Mehmet Beğ ile Cimri'nin, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, Sahib Fahreddin Ali ve Cihan şehzadesinin (Konkurtay) geldiğini haber alınca, yağmaladıkları mallarla Konya'yı terkedip Sorhun'a vardıklarından bahsedilmesi (s.638).

Karamanlı Mehmet Bey ile Cimri'nin, cihan şehzadesinin (Konkurtay) döndüğünü öğrenmesi üzerine, büyük bir kalabalıkla tekrar Konya'ya döndüklerinden bahsedilmesi (s.639).

Mehmet Beğ'in, Göhürge Ağa ile Sahib Fahreddin'in geldiğini duyunca telaşa kapıldığından ve Cimri'yi vilayete gönderdiğinden bahsedilmesi (s.642).

Mehmet Beğ'in, iki kardeşi ve amcasının oğluyla birlikte çıktığı bir tepede Moğollar tarafından okla vurularak öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.642).

Büyük Mehmet Beğ'in, Moğollar tarafından kafasının kesilerek, sahibe gönderildiğinden, kesik kafasının Ermen kalelerinde dolaştırıldığından bahsedilmesi (s.642-643).

2.186. MELİKŞAH²⁰²

Sultan Melikşah'tan bahsedilmesi (s.34).

Ata Melik Cüveyni'nin, kitabının Sultan Melikşah dönemindeki Rum fetihlerinden başladığından bahsedilmesi (s.37).

Sultan İzzeddin Kılıç Arslan Bin Mesud'un (II. Kılıç Arslan), oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) veliaht tayin ederken yaptığı konuşmada; “*atalarımız Sultan Melikşah fermanıyla, senin atan gazi padişah Melik Süleyman komutasında Rum ülkelerinin fethi için seçilip görevlendirildi*” dediğinden bahsedilmesi (s.46-47).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Vasilyüs'e, “*Melikşah'ın ve Alp Arslan'ın soyundan*” olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.81).

Sultanın (I.Alaaddin Keykubad), Sultan Celaleddin'e (Harzemşah), gönderdiği elçiler vasıtasıyla “*Sultan Melikşah ve Sultan Sancar ve diğer Selçuklu Sultanları olan amcalarımızın hüküm sürdükleri topraklarda yaptığınız işler İlahi emirlere uygun düşer*” dediğinden bahsedilmesi (s.379).

2.187. MENGÜ KAAN²⁰³

Mengü Kaan'ın, Sultanın (II. Alaaddin Keykubad) öldürülme sebebinin araştırılmasını, katiline acınmamasını ve öldürülmesini istediğinden bahsedilmesi (s.582).

Mengü Kaan'ın payzasının, Hülagu tarafından, Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) verildiğinden bahsedilmesi (s.584).

²⁰² Selçuklu hükümdarı, Sultan Celalüd-devle ve'd-din Melikşah Ebu'l Feth bin Alp Arslan Muhammed bin Davud. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Reşidü'd-Din Fazlullah (2011), *Cami'ü't Tevarih*, Farsçadan Çevirenler: Erkan Göksu-H. Hüseyin Güneş, Notlar ve Açıklamalar: Erkan Göksu, Selenge Yayınları, İstanbul; Sıbt İbnu'l Cevzi (2011), “Mir'atüz-Zaman Fi Tarihi'l-Ayan'da Selçuklular”, *Seçme, Tercüme ve Değerlendirme*: Ali Sevim, TTK Yayınları, Ankara; Şadrüddin Ebu'l-Hasan Ali İbn Naşır İbn Ali El Hüseyini (1999), *Ahbarü'd Devleti's Selçukiyye*, Çeviren: Necati Lügal, TTK Yayınları, Ankara)

²⁰³ Mengü Kaan (1251-1259), Cengiz Han'ın torunu, Tuluy'un oğlu, Hülagu'nun büyük kardeşidir. Annesi, Nesturi Kerait prensesi Sorğaktani'dir. 43 yaşında hükümdar olmuştur. Yakalandığı dizanteri hastalığı sebebiyle, 11 Ağustos 1259'da ölmüştür. (bkz; Rene Grousset (1999), *Bozkır İmparatorluğu*, Çeviren: M. Reşat Uzman, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s. 267-276)

2.188. MENGÜCEK GAZİ²⁰⁴

İbn Bibi'nin eserini Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) döneminden başlatmasının sebebini açıklarken, Emir Mengücek gibi büyük emirler dönemi hakkında kesin bilgi sahibi olmadığından bahsetmesi (s. 38).

Mengücek Gazinin soyundan gelen Fahreddin Behramşah'tan, övgüyle söz edilerek aynı zamanda Sultan'ın (Rükneddin Süleymanşah) damadı olduğundan bahsedilmesi (s.101).

2.189. MESUD (MELİK)²⁰⁵

Amid yöneticisinin (Melik Mesud), Melik Kamil adına sikke basıp, hutbe okutması üzerine, Kâhta kalesinin kuşatıldığından bahsedilmesi (s.295-296).

Amidi'nin (Melik Mesud), kuşatmaya karşı koyabilmek için, Melik Eşref'e hediyelerle birlikte bir imdat mektubu gönderdiğinden bahsedilmesi (s.296).

Emir Esededdin'in, Çemişgezek kalesine gönderdiği elçinin, Melik Mesud'un işlerinin kötü gittiğinden ve akılsızlığından söz ettiğinden bahsedilmesi (s.302).

Melik Mesud'un elçilerinin, sultana (Alaaddin Keykubad) gelmesi ve bağışlanmasından bahsedilmesi (s.309-310).

Amid yöneticisi Melik Mesud'un, Halep'te bulunduğu ve Sahib Şemseddin tarafından yardıma çağrıldığından, Melik Mesud'un, Sahib'le birlikte Rum yoluna düştüğünden bahsedilmesi (s.509).

Çaşnigir Çavlı'nın, Melik Mesud için, “*Bu dünyada uğursuzluğu ve saygısızlığı ile tanınmıştır. Sapığın ve güvenilmezlik tekidir*” diyerek, yeniden Suriye'ye gönderilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.509).

Melik Mesud'u geri göndermek için, Malatya'lı Hüsameddin Çoban'ın vazifelendirildiğinden bahsedilmesi (s.509).

²⁰⁴ Sultan Alparslan'ın beylerinden olup, Selçuklular devrinde XI-XIII. yüzyıllarda Erzincan, Kemah, Divriği ve Karahisar şehirlerinin bulunduğu bölgeyi yönetmiş olan Türk hanedanının atasıdır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2004), “Mengüçükülük”, *TDV İA*, Cilt 29, s.142-143)

²⁰⁵ Artukluların, Hısnı Keyfa kolunun, Amid yöneticisi Melik Mesud bin Nasıreddin Mahmud.1222-1232 yılları arasında hükümdarlık yapmıştır. Melik Kamil tarafından, Mısır'a götürülmüş, onun ölümünden sonra kaçıp sığındığı Moğollar tarafından öldürülmüştür. (bkz; Ahmed bin Lütfullah (2017), *Camii'd Düvel Selçuklular Tarihi II*, Hazırlayan: Ali Öngül, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.152)

2.190. MUAZZAM (MELİK)²⁰⁶

Melik Muazzam'ın, Rum memleketlerinin askerleri Amid toğrağına geldiğinde onlara katıldığından bahsedilmesi (s.484).

Melik Muazzam'ın, Mübarizeddin Çavlı ile birlikte Rum ordusunun merkezinde yer aldığından bahsedilmesi (s.484).

Melik Muazzam'ın savaş esnasında ele geçirilen üstadüddarı, Melik Gazi'ye geri gönderdiğinden bahsedilmesi (s.485).

Melik Muazzam'ın da hazır bulunduğu Rum emirlerinin yanına, Melik Gazi'nin elçilerinin geldiğinden bahsedilmesi (s.485).

Melik Muazzam'ın Arap asıllı olması ve halifeye bağlılığı sebebiyle, Halifenin savaşı durdurun çağrısına uyulması gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.486).

Melik Muazzam'a bir ziyafet düzenlendiğinden bahsedilmesi (s.486).

Melik Muazzam'ın, Suriye ordusuyla Halep'e gittiğinden bahsedilmesi (s.487).

2.191. MUCİREDDİN TAHİR BİN ÖMER EL HAREZMÎ²⁰⁷

Kadiyü'l Kudat sadr-ı a'zam Mucireddin Tahir b. Ömer el Harezmi'nin, Sultan Celaledin (Harzemşah) tarafından elçi olarak, sultana (I. Alaaddin Keykubad) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.369).

Kadiyü'l Kudat imamı muazzam, sadr-ı a'zam Mucireddin Tahir b. Harezmi'den övgüyle bahsedilmesi (s.370).

Mucireddin Tahir b. Ömer el Harezmi'den, Sultan Celaledin'in yazdığı mektupta övgüyle bahsedilmesi (s.371).

Elçinin (Mucireddin Tahir b. Ömer el Harezmi), Kayseri'de sultanın (I. Alaaddin Keykubad) huzuruna çıktığından bahsedilmesi (s.372).

Sadı Muazzam Mucireddin'e, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından hediyeler ve hergün iki bin dinar verildiğinden bahsedilmesi (s.372).

²⁰⁶ El Melikül Muazzam Gıyaseddin Turanşah (1237-1250). Melik Salih'in oğludur. Diyarbakır ve sonra Hısn-ı Keyfa Eyyubi melikidir. (Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.196)

²⁰⁷ Selçuklu hizmetine girmiş Harezmi bir bürokrattır. Osman Turan, ismini "Muhyiddin" olarak vermektedir. (Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.511)

Kadı Mucireddin'in, Sivas'a vardığında bir hastalığa yakalanarak öldüğünden bahsedilmesi (s.374).

2.192. MUGİSEDDİN TUĞRULŞAH²⁰⁸

Sultan Kılıç Arslan'ın, oğlu Melik Mugiseddin Tuğrulşah'a Elbistan'ı verdiğiinden bahsedilmesi (s.50).

Melik Mugiseddin Tuğrulşah'ın, kendisine ait olan yerlerin yönetimini, Elbistan'a gelen kardeşi Gıyaseddin Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'a bıraktığına dair bir ferman yazdığından bahsedilmesi (s.68).

Melik Mugiseddin'in, Malatya'ya giden sultanla (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) karşılıklı olarak hediyeleştiklerinden bahsedilmesi (s.69).

Melik Mugiseddin Tuğrulşah'ın, Gürcistan seferine çıkan Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın çağrısına herkesten önce uyduğundan bahsedilmesi (s.101).

Gıyaseddin²⁰⁹ Tuğrulşah'a, (Rükneddin Süleyman Şah tarafından) Melik Alaaddin Saltuki'nin yerine, Erzurum yöneticiliğinin verildiğinden bahsedilmesi (s.103).

Melik Mugiseddin Tuğrulşah'ın, yeğeni Melik Alaaddin Keykubad tarafından Kayseri'ye çağrıldığından bahsedilmesi (s.143).

Melik Mugiseddin'in, Alaaddin Keykubad ile birlikte İzzeddin Keykavus'u Kayseri'de kuşattığından bahsedilmesi (s.145).

Melik Mugiseddin'in, Tekfur Leon'un (II. Leon) kuşatmadan vazgeçerek çekildiğini haber almasından bahsedilmesi (s.147).

Melik Mugiseddin'in, kuşatmadan vazgeçerek çekildiğinden bahsedilmesi (s.147).

²⁰⁸ II. Kılıcarşan'ın oğlu, Elbistan ve Erzurum melikidir. Mugiseddin Tuğrul Şah'ın oğlu ise, Gürcistan Kraliçesi Rosudan'la evlenmiştir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'le evlenecek olan Prenses Thamar'ın babası bu kişidir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Faruk Sümer (2012), "Tuğrul Şah", *TDV İA*, Cilt 41, s. 346-347; Faruk Sümer (1988), "Tuğrul Şah", *İA*, Cilt 12/2, s.41-44)

²⁰⁹ İncelenen eserde, Gıyaseddin Tuğrul Şah adı 103. Sayfadan başka bir yerde zikredilmemektedir. Gıyas ve Mugis kelimelerinin aynı anlamı ihtiva ediyor olması (bkz; Ferit Devellioğlu (2003), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s.289,664) sebebiyle, bu şahsın Mugiseddin Tuğrul Şah'ı işaret ettiği değerlendirilerek aynı başlık altına alınmıştır.

Kavus Şah'ın (I. İzzeddin Keykavus) ölümü üzerine, bazı devlet adamlarının, Erzurum yöneticisi Melik Mugiseddin Tuğrulşah bin Kılıç Arslan'ın iyi vasıfları sebebiyle sultan yapılmasını istediğinden bahsedilmesi (s.227).

Erzincan Meliki Aladdin Davudşah'ın, Erzurum sahibi Mugiseddin Tuğrulşah b. Kılıç Arslan oğlu Melik Rukneddin Cihanşah'a bir mektup yazdığından bahsedilmesi (s.360).

2.193. MUHAMMEDİ YAHYA

Muhammedi Yahya'nın, Bibi Müneccime'nin dedesi olduğundan ve nücum ilminde mükemmel bir bilgiye sahip bulunduğundan bahsedilmesi (s.429).

2.194. MUHIYEDDİN İBN'EL CEVZİ²¹⁰

Muhyeddin İbn'el Cevzi'nin, Hilafet makamından elçi olarak geldiğinden ve Sivas'ta karşılandığında bahsedilmesi (s.278).

İbn'el Cevzi'nin, kendisini çetr ve davulla karşılayan sultanı (I. Alaaddin Keykubad) övdükten sonra, sarılıp halifenin selamını getirdiğinden bahsedilmesi (s.279).

Muhyiddin'in, saltanat bargâhına vardığında, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) saygı için ayağa kalktığından bahsedilmesi (s.280).

Halifenin, Bağdat'a saldırma ihtimali olan güçlü Tatar ordusu için, Rum ülkesinden iki bin süvarilik ihtiyat birliği istediğinin Muhyiddin tarafından sultana (I. Alaaddin Keykubad) bildirildiğinden ve sultanın bu isteği hemen kabul ettiğinden bahsedilmesi (s.281).

Muhyiddin ve beraberindekilerin hediyelerle uğurlandıklarından bahsedilmesi (s.283).

Başkadı Muhyeddin'in, Hülagu'nun huzuruna çıkıp, kulluk ve bağlılık bildirdikten sonra askeri vali istediğinden bahsedilmesi (s.584).

²¹⁰ Hanbelî fakihî ve Abbâsî devlet adamı Ebû Muhammed (Ebû'l-Mehâsin) Muhyiddîn Yûsuf b. Abdîrahmân b. Alî et-Teymî el-Bekrî. 1185'de Bağdat'ta doğdu. Hz. Ebû Bekir'in soyundan olup Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'nin oğlu, Sıbt İbnü'l-Cevzî'nin dayısıdır. 1207 yılında Halife Nâsır-Lidînilâh tarafından Bağdat muhtesibliğine tayin edildi. Birçok elçilik görevinde bulundu. Hülagu'nun, Bağdat'ı işgali sırasında oğullarıyla birlikte öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Cengiz Kallek (1999), "İbnü'l-Cevzi, Ebû Muhammed", *TDV İA*, Cilt 20, s.542-543)

2.195. MUHYEDDİN MESUD ŞAH²¹¹

II. Kılıç Arslan'ın oğlu Muhyeddin Mesud Şah'ın, Ankara'da yönetici olduğundan bahsedilmesi (s.50).

2.196. MUİNEDDİN SÜLEYMAN PERVANE²¹²

Muineddin Süleyman ile Seyfeddin Toruntay arasında, Erzincan subaşılığı konusunda çıkan anlaşmazlığın, Baycu Noyan'a götürüldüğünden, Baycu'nun, Muineddin Süleyman'ın babası Sahib Muhezzibeddin Ali ile dostluğu sebebiyle, Emir Muineddin Süleyman'ı tuttuğundan bahsedilmesi (s.558).

Müstevfi Necibeddin'in yaptığı işlerden kurtulmak isteyen Muineddin Süleyman'ın, onu Baycu'ya şikâyet ettiğinden bahsedilmesi (s.558).

Sahib Mühezzibeddin'in oğlu Emir Muineddin Süleyman'ın, Hatıreddin ile Konya'ya geldiğinden ve sultanın (II. İzzeddin Keykavus) bu durumdan memnuniyet duyduğundan bahsedilmesi (s.569).

Emir Muineddin Pervane'den övgüyle söz edildikten sonra, ailesinin Tokat'ta bulunduğu, görevlendirdiği naiblerin Tokat'ı yönettiğinden, topladığı bin süvari ve Moğol komutanı Bayan'la birlikte çocuklarını kurtarmak için Tokat'a yürüdüğünden, Yıldız Dağı'nda Şah Melik ile karşılaşmış ve yenildiğinden bahsedilmesi (s.581).

Emir Muineddin Süleyman'ın, Sultan Rükneddin'in vezirliğine atandığından bahsedilmesi (s.585).

Pervane'nin, Sultan Rükneddin ve Moğol askerleri ile Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.587).

²¹¹ II. Kılıç Arslan'ın oğlu olup, Ankara, Kastamonu, Çankırı civarının melikidir. Bizans topraklarında fetih hareketlerine girerek hâkimiyet sınırlarını Safranbolu'ya kadar genişletmiştir. Rükneddin Süleyman Şah tarafından Ankara'nın alınmasından sonra, 1204'te öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Selim Kaya (2010), "Süleyman Şah II", *TDV İA*, Cilt 38, s.105-108; Mehmet Çayırdağ (2014), "Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Kılıç Arslan ve Oğulları", *Selçuklu Siyasi Tarihi (Bildiriler)*, TTK Yayınları, s.307-323, Ankara)

²¹² II. Gıyâseddin Keyhusrev'in veziri Mühezzebüddin Ali ed-Deylemî'nin oğludur. Tokat emirliği yapmış, Baycu'nun desteğiyle Erzincan subaşılığına getirilmiştir. II. İzzeddin Keykâvus'un hizmetinde emîr-i hâcib olarak görev yapmıştır. Rükneddin Kılıç Arslan döneminde pervanelik vazifesine getirilmiştir. Hülâgû'nun, Mengü'nün yarlığı gereğince II. İzzeddin Keykâvus ile IV. Kılıcarslan'ı Tebriz'e çağırarak ülkeyi ikiye taksim etmesi sırasında (27 Temmuz 1259) önemli rol oynamış ve taksimden sonra Rükneddin Kılıcarslan'ın veziri olmuştur. Muineddin Pervane'nin, devlet üzerindeki gücü git gide artmış fakat Baybars'la mektuplaştığının anlaşılması onun idamına giden yolu açmış ve 2 Ağustos 1277'de Abaka tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Muharrem Kesik (2006), "Muineddin Süleyman Pervane", *TDV İA*, Cilt 31, s. 91-93; J. H. Kramers (1979), "Muin-üd-din", *İA*, Cilt 8, s.556-557)

Sultan İzzeddin'in, Fahreddin Ali'ye, Sultan Rükneddin'le barışmak istediğinden fakat Muineddin Süleyman sebebiyle aralarında gerginlik olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.587).

Sultan Rükneddin ile Muineddin Pervane'nin, Aksaray'a geldiğinin, Moğol ordusu tarafından, sultana (II. İzzeddin Keykavus) duyurulduğundan bahsedilmesi (s.588).

Muineddin Pervane'nin, Ali Bahadır ve Uğurlu'yu, Altunaba Kervansarayını yakınlarında yendiğinden, bazı devlet adamlarını tutuklayıp Alıncak Noyan'a gönderdiğinden bahsedilmesi (s.593).

Muineddin Süleyman Pervane'nin, Gıyaseddin Keyhüsrev (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) sultan olunca, Sahibi Azam Fahreddin Ali ile birlikte ülke işlerini yürütmeye başladığından bahsedilmesi (s.599).

Pervane'nin (Muineddin Süleyman), Sultan İzzeddin'in durumunu, Sultan Tuğrul-i Irak'a benzettiğinden bahsedilmesi (s.601).

Atabeğ Fahreddin Arslandoğmuş, Beğlerbeği Seyfeddin Toruntay, Sahib Fahreddin Ali ile birlikte oturan Pervane'nin (Muineddin Süleyman Pervane), Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) Sahib'e gönderdiği bir mektubu, Atabeğ Arslandoğmuş, Seyfeddin Toruntay ve Sahib'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.602-603).

Muineddin Pervane'nin, Tudavun Noyan ve Tuku Ağa ile birlikte komuta ettiği ordunun, Fındıkdar ile karşılaşmak için, Kayseri'den Horon Dağına vardıklarında bahsedilmesi (s.615).

Muineddin Pervane'nin, Sahibi Azam Fahreddin ile birlikte, Tokat'a vardıkları zaman, Elbistan vakasını anlatmak için Seyfeddin Erbeği'yi, İlhan'a (Abaka) gönderdiklerinden bahsedilmesi (s.623).

Muineddin Pervane'nin, Sultan Gıyaseddin (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) ve Sahib Fahreddin ile birlikte İlhan'ın elini öptüğünden bahsedilmesi (s.624).

Muineddin Pervane'ye, Kögonya Kalesini teslim alma ve muhafızının azledilmesi konusunda ferman geldiğinden bahsedilmesi (s.625).

Muineddin Pervane'nin, Tudavun Noyan ve Tuku Ağa'nın adamları tarafından öldürülmesi isteğinin Abaka tarafından ilk başta reddedilmesinden fakat daha sonra Abaka tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.625-626).

Şehid Emir Muineddin Pervane'nin beğenilen özellikleri arasında, ondan büyük emir, ünlü komutan Muineddin Ebul Meali Süleyman b. Ali ed-Deylemi olarak tam künyesinin verilmesi ve övgüyle bahsedilmesi (s.626).

Muineddin Pervane'ye, Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın, öldürülmesi suçunun, yüklenmesine rağmen, suçlunun Hatiri Zencani oğulları olduğundan bahsedilmesi (s.627).

Süleyman için söylenen şiirden bahsedilmesi (s.628).

Pervane Muineddin Süleyman'ın yeğeni olan, Tuğracı Azizeddin Muhammed b. Süleyman'dan övgüyle bahsedilerek, onun İlhanlı hükümdarına elçi olarak gönderildiğinden, iyi bir şekilde karşılandığından, amcasının da hatırına binaen isteklerinin kabul edildiğinden bahsedilmesi (s.665).

2.197. MUİZEDDİN KAYSERŞAH

Sultan Kılıç Arslan'ın, oğlu Melik Muizeddin Kayserşah'a Malatya'yı verdiğiinden bahsedilmesi (s.50).

Melik Muizeddin Kayserşah'ın, sultanın (I.Gıyaseddin Keyhüsrev) Malatya'ya geldiğini haber alınca hazırlık yaptığndan, onu hürmetle karşıladığından, ona hazinenin anahtarlarını teslim ettiğinden bahsedilmesi (s.69).

Melik Muizeddin Kayserşah'ın, kayınpederi Melik Adil'in yanına giderek, Malatya'nın yönetimini sultana (I.Gıyaseddin Keyhüsrev) bırakmak istediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.70).

Melik Muizeddin'in, Halep bölgesine giden sultana (I.Gıyaseddin Keyhüsrev) elli bin dinarlık bir gerdanlık da dâhil olmak üzere birçok hediyeye verdiğiinden, onunla beraber üç gün yolculuk yaparak uğurladığından bahsedilmesi (s.70).

2.198. MUSTANSIR BİLLAH²¹³

Emirül Müminin El Mustansır Billah'ın, Sultan Alaaddin Keykubad'ı, “*Sultanı Azam*”, “*Kasımı Muazzam*”, “*Zillulahu fil âlem*” sıfatlarıyla andığından bahsedilmesi (s.442).

Müminlerin Emiri El Mustansır Billah'ın, Zahiraddin Mansur tarafından bozguna uğrayıp Bağdat'a kaçan Harezmliler'e iyi davranılmasını emrettiğinden bahsedilmesi (s.471).

Müminlerin Emiri El Mustansır Billah'ın, yanında olan Harezmlilerin, Melik Gazi tarafından çağrılmasından bahsedilmesi (s.483).

2.199. MUZAFFEREDDİN ALİ (KÖKBÖRİ)²¹⁴

Melik Muzaffereddin Muhammed'e, Bedrettin Lulu'dan gelen mektuptan bahsedilmesi (s.284).

Melik Muzaffereddin'in, Bahaeddin Kutluğca komutasında halifenin yanına giden birliği görünce, Bahaeddin²¹⁵'e hak verdiğinden bahsedilmesi (s.284).

Melik Muzaffereddin'in, Divanı Aziz'e yazdığı mektuba aldığı cevapla, Rum askerlerini (Erbil'de) tuttuğundan bahsedilmesi (s.284).

Hilafet makamından gelen bir heyetin, Melik Muzaffereddin Ali ile birlikte, Emir Bahaeddin'in yanına gelerek, ona geri dönmesini isteyen mektubun verildiğinden bahsedilmesi (s.284).

²¹³ Abbâsî halifesi (1226-1242). Ebû Ca'fer el-Müstansır-Billâh el-Mansûr b. ez-Zâhir-Biemrillâh Muhammed el-Abbâsî. Zâhir-Biemrillâh'ın Türk asıllı bir câriyesinden doğdu. Çocukluk ve gençlik yıllarını kendisiyle yakından ilgilenen, zekâsı, dindarlığı ve kötülüklerden uzak durması dolayısıyla ona “kadı” diyen dedesi Nâsır-Lidînillâh'ın gözetiminde geçirdi. Babası Zâhir-Biemrillâh'ın ölümü üzerine büyük oğlu ve veliahdı olarak Müstansır-Billâh lakabıyla 10 Temmuz 1226'da halife ilân edildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Yiğit (2006), “Müstansır Billah”, *TDV İA*, Cilt 32, s.118; K. V. Zetterstéen (1979), “Müstansır”, *İA*, Cilt 8, s.827)

²¹⁴ Erbil hükümdarı (1190-1232) Muzafferüddin Kökböri bin Ali. Selahaddin Eyyubi'nin kız kardeşi Rabia Hatun ile evlenmiştir. 1187'de Haçlıları, Saffuriye'de yenen orduda görev yapmıştır. Erbil'e hâkim olmuş, Selahaddin Eyyubi'nin 1193'de ölümü üzerine bağımsızlığını ilan etmiştir. Kökböri, I. el-Melikü'l-Âdil'in Sincar'ı ele geçirmesine engel olmak için de 1210 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus'a tâbi olmuştur. 1220'de Kökböri Celâleddin'in tâbiyetine girmek suretiyle onunla anlaşmış ve Eyyübîler'e karşı bir ittifak oluşturdu. Kendisine halef olabilecek bir erkek evladı olmayan Kökböri 29 Haziran 1232'de Erbil'de öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Coşkun Alptekin (1992), “Begteginliler”, *TDV İA*, Cilt 5, s.342-344; İbrahim Kafesoğlu (1977), “Kök-Böri”, *İA*, Cilt 6, s.885-892)

²¹⁵ İncelediğimiz metinde “*Bahaeddin*” yazılmış olmakla birlikte, “*Bedreddin*” olmalıdır. (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, s. 103, Ankara; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s. 84)

Melik Muzaffereddin Ali'nin, Emir Bahaeddin komutasındaki askerlerden ve sultandan (I. Alaaddin Keykubad) övgüyle söz ettikten sonra, onları Rum tarafına yolcu ettiklerinden bahsedilmesi (s.285-286).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) huzuruna varan Emir Bahaeddin'in, Melik Muzaffereddin Ali'den gördüğü ilgiden söz ettiğinden bahsedilmesi (s. 286).

Erbil Meliki Muzaffereddin Ali'nin yanında, Sahib Şemseddin İsfahani'nin, fetihname yazdığından bahsedilmesi (s.405).

2.200. MUZAFFEREDDİN MAHMUD BİN YAĞIBASAN²¹⁶

Yağıbasan'ın oğlu Muzaffereddin Mahmud'un, kardeşleri ile birlikte, Sultan Gıyaseddin Kaeyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) taraftarı olduğundan bahsedilmesi (s.107).

Muzaffereddin Mahmud'un, kardeşleri ile birlikte, uc vilayetlerinin önderi ve komutanı olduklarından, uc beylerinin onların emirlerinden çıkmadığından, bu sebeple onları Sultan Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafına çevirdiklerinden bahsedilmesi (s.107).

Yağıbasan oğlu Muzaffereddin Mahmud'un, sürgünde bulunan Sultan Gıyaseddin'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) yeniden ülkeye davet eden mektubunun Hacib Zekeriya eliyle sultana ulaştırıldığından bahsedilmesi (s.109-110).

2.201. MUZAFFEREDDİN MUHAMMED²¹⁷

Erzurum ve Köğonya üzerine hareket eden Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Melik Muzaffereddin'in ne yapacağını merak ettiğinin söylediğinden bahsedilmesi (s.364).

Melik Muzaffereddin Muhammed'in, Köğonya meliki olduğu ve Sultan'ın (I. Alaaddin Keykubad) ordusunun Köğonya üzerine sefere çıktığı zaman, Atabek Mübarizeddin Ertokuş'a elçi göndererek, kendisine verilecek bir ikta karşılığında Köğonya'yı teslim edeceğini söylediğinden bahsedilmesi (s.365).

²¹⁶ Danişmendli hükümdarı Nizameddin Yağıbasan bin Melik Gazi'nin oğludur. Danişmendlilerin yıkılmasından sonra Selçuklu hizmetine girmiştir. Kayseri Ulu Cami kitabesi, Muzaffereddin Mahmud adına düzenlenmekle beraber, banisi değil, tamir ettiren kişi olduğu söylenebilir. Kayseri Gülek Camii kitabesinde kızı Atsız Elti Hatun'un adı yer almaktadır. (bkz; Abdülkerim Özyayın (1993), "Danişmendliler", *TDV İA*, Cilt 8, s.472-473).

²¹⁷ Mengücek Meliki Fahreddin Behramşah'ın oğludur.1228'de, Köğonya'yı, I. Alaaddin Keykubad'a bırakmış, kendisine Kırşehir ikta olarak verilmiş, II. İzzeddin Keykavus'un ilk saltanat yıllarına kadar Kırşehir'de yaşamıştır.(bkz; Faruk Sümer (2004), "Mengüceklüler", *TDV İA*, Cilt 29, s. 140-141)

Melik Muzaffereddin'e, sultan tarafından Ramman, Nahr Kali, Erbisus'un mülkiyeti ve Kırşehir'in ikta olarak verildiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Muzaffereddin'in kaleyi sultanın adamlarına teslim edip, sultanın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik'in oğulları, Melik Fahreddin Süleyman, Melik İzzeddin Siyavuş, Melik Nasıreddin Behramşah'a kıymetli hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Muzaffereddin'in, kızını isteyen Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) için, "*Sultan günlerini sokak serserileri gibi sefahat ve işret içerisinde geçiriyor. Ailemizin damatlığına yakışmaz*" diyerek reddettiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Muzaffereddin'in kızının daha sonra padişahla evlendiğinden bahsedilmesi (s.366).

Melik Muzaffereddin'in oğullarının, Rum ülkesi padişahlarının gözünde saygı duyulan kişiler olduklarından bahsedilmesi (s.366).

2.202. MUZAFFEREDDİN YAVLAK ARSLAN²¹⁸

Kastamonu komutanı Muzaffereddin Yavlak Arslan'ın, Samagar'a gitmek için yola çıkan, Gıyaseddin Mesud'un maiyetine alındığından bahsedilmesi (s.674).

Kastamonu komutanı Muzaffereddin Yavlak Arslan'ın, İlhan'ın huzuruna gönderildiğinden bahsedilmesi (s.674).

²¹⁸ Çobanoğulları beyi Alp Yürek'in oğludur. 1280 civarında Çobanoğulları'nın başına geçmiş, Türkiye Selçukluları arasındaki taht mücadelelerinde önemli bir rol oynamıştır. (bkz; Yaşar Yücel, "Çobanoğulları", *TDV İA*, Cilt 8, İstanbul 1993, s. 354). Gıyaseddin Mesud'u, Moğol valisi Samagar Noyan'a daha sonra İlhanlı hükümdarı Abaka Han'a götürmüştür. (bkz; Muharrem Kesik (2004), "Mesud II", *TDV İA*, Cilt 29, s. 342)

2.203. MÜBARİZEDDİN ARMAĞANŞAH²¹⁹

Üstadüddar Armağanşah'a, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), babası Sultan Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) Melike Adiliye'den olan kardeşlerini öldürmesi emrini vermesi fakat Armağanşah'ın onları öldürmediğinden bahsedilmesi (s. 456).

Armağanşah'ın, Amasya subaşı olduğu sırada Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından Babai isyanını bastırmakla görevlendirildiğinden, Baba İshak'ı öldürdükten sonra isyancılar tarafından kendisinin de öldürüldüğünden bahsedilmesi (s. 480).

2.204. MÜBARİZEDDİN BAYRAM

Mübarizeddin Bayram'ın, Emir Esededdin'in yeğeni olduğu ve Melikül Ümera Şemseddin Hasoğuz'un kızı ile evlendiğinden bahsedilmesi (s.518).

Mübarizeddin Bayram'ın, Şemseddin Hasoğuz ve Esededdin Ruzbeh'in yakınlarına izin verilerek, Sahibi (Şemseddin İsfahani) işkence ederek öldürmelerinden bahsedilmesi (s.549).

2.205. MÜBARİZEDDİN BEHRAMŞAH²²⁰

Sultan'ın (I. Alaaddin Keykubad) Emiri Meclis Mübarizeddin Behramşah'ı yanına çağırıldığından bahsedilmesi (s.144).

Emir-i Meclis Mübarizeddin Behramşah'ın, Kadı Şerefeddin'in Sivas'a gelmesi şerefine halka türlü cömertliklerde bulunduktan sonra Kadı'nın kafilesiyle birlikte Sultan'ın (I. İzzeddin Keykavus) yanına gitmek için yola çıkmasından ve

²¹⁹ Mübarizeddin Armağanşah küçük yaşta Emir Ertokuş'un hizmetine girmiş, Antalya ve havalisinin fetihlerinde görev almış, Antalya subaşılığı görevinden sonra Selçuklu sarayında üstadüddar ve atabeylik görevlerinde bulunmuştur. Asıl adı Sadeddin el Hac Armağanşah b. Abdullah'tır. Selçuklu Sultanları I.Gıyaseddin Keyhüsrev, I.İzzeddin Keykavus, I.Alaeddin Keykubad zamanlarında Antalya ve havalisinin fetihlerini yapan Emir Ertokuş'un gulamı ve komutanı olarak 1207 yılından itibaren fetihlere katılmıştır. Antalya'da yaptırdığı medresenin kitabesinde ismi geçmektedir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında sarayda nâzır olarak görev yapan Mübarizeddin Armağanşah sultanın gelirlerini tahsil ederek sarayın harcamalarını düzenlemiş, sarayda Babaîler İsyanına kadar görev yapmıştır.1240'da Babai isyanını bastırmakla görevli iken Amasya'da Baba İshak'ı yakalayarak öldürmüştür fakat daha sonra kendisi isyancılar tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1947), "Selçuklu Devri Vakfiyeleri-II Mübarizeddin Ertokuş ve Vakfiyesi", *Belleten*, Cilt 11, Sayı 43, s.415-429)

²²⁰ I. İzzeddin Keykavus'un gözde emirlerinden olup, I. Alaaddin Keykubad tarafından Zamantı kalesinde öldürülmüştür. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.138)

Gedük'ten sonra onlardan ayrılıp önden giderek, durumu Sultan'a (I. İzzeddin Keykavus) arz ettiğinden bahsedilmesi (s. 201).

Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah'a, Melik Fahreddin Behramşah b. Davud'un kızı Selçukî Hatun'un, galip Sultan İzzeddin Ebu'l Fetih Keykavus b. Keyhüsrev b. Kılıç Arslan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından eş olarak istenmesinde sultan başlığının götürülmesi işinin verildiğinden bahsedilmesi (s. 203).

Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah'ın, Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) fermanı üzerine dört bin kişilik bir orduyla öncü olduğundan, Şam ordusuna yaklaşınca Sivas ellibaşılardan Mahmud Alp adıyla tanınmış olan birine, rakibin gücü hakkında görüş bildirmesini istediğinden, aksi yönde görüşe rağmen gururu sebebiyle saldırıp, yenilip, tutsak edilip, Melik Eşref'in yanına götürüldüğünden bahsedilmesi (s.216).

Emir-i Meclis Mübarizeddin Behramşah ve bazı devlet adamları tarafından, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümünün gizlendiğinden bahsedilmesi (s.224).

Emir-i Meclis Mübarizeddin Behramşah'ın, Aladdin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) sultan olmasına karşı çıkanlara itiraz ettiğinden bahsedilmesi (s.228).

Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah'ın, bazı devlet adamları ile birlikte devlet idaresinde kıdemli oluşları, servetlerinin bolluğu, adamlarının, mallarının ve erzaklarının çokluğu sebebiyle gururlanma ve büyüklenmeye başlamaları sebebiyle sultana (I. Alaaddin Keykubad) baskıda bulunmaya, yetki ve sorumluluklarını aşmaya başlamalarından bahsedilmesi (s.286-287).

Emir-i Meclis Emir Mübarizeddin Behramşah'ın hademeleriyle birlikte Ruzbe ile Zamanti kalesine gönderildiğinden bahsedilmesi (s.291).

2.206. MÜBARİZEDDİN ÇAVLI²²¹

Sultan'ın (I. Alaaddin Keykubad) Malatya'da hizmetinde bulunmuş olan Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'yı yanına çağırdığından bahsedilmesi (s.144).

²²¹ Çaşnigir, Elbistan Emiri, Sivas Şubası, Melikül Ümera ünvanlı Selçuklu emiri. Köseadağ Savaşı'nda komuta heyetinde bulunmuştur. Muhtemelen Köseadağ savaşından kısa bir süre sonra ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ergin Ayan (2009), "Türkiye Selçuklularında Köle Emirler", *Karadeniz*, Sayı 3, s.125-139)

Mübarizeddin Çavlı'ya, Sultan İzzeddin (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, Elbistan yönetiminin verildiğinden bahsedilmesi (s.147).

Mübarizeddin Çavlı'nın, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, Kadı Şerefeddin'i karşılamaya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.201).

Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus), Halep'i almak için Mübarizeddin Çavlı'nın da olduğu devlet adamları ile istişare ettiğinden bahsedilmesi (s.208).

Emir Mübarizeddin Çavlı ve bazı devlet adamları tarafından, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümünün gizlendiğinden bahsedilmesi (s.224).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, malının çok, adamlarının kalabalık olduğundan bahsedilmesi (s.296).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Kahta'yı almak için gittiğinden, Kahta kalesinin karşısına Mağribi bir mancınık, kalenin sağına ve soluna da birer mancınık yerleştirdiğinden bahsedilmesi (s.296).

Emir Mübarizeddin'e, İbnü'l Bedir komutasında on bin süvarinin geldiğinin söylendiğinden, mancınıkları çalıştırmak için bir kısım görevli bırakan Emir Mübarizeddin'in savaşmak için boş bir alana gelip, Şam ordusuyla savaşa tuttuğundan bahsedilmesi (s.296-297).

Emir Mübarizeddin'in, Laskaris'in ülkesinden gelen ve Fardahla oğulları olarak bilinen beşkardeşle Şamlı askerlerin karşısına çıktığından bahsedilmesi (s.298).

İzzeddin İbnü'l Bedir komutasındaki Şam ordusunun yenildiğinden, İzzeddin İbnü'l Bedir'in yakalanarak Emir Mübarizeddin'in yanına getirildiğinden bahsedilmesi (s.299).

Kâhta kalesinden çıkanların, Melikül Ümera Mübarizeddin'in yanına geldiğinden, Mübarizeddin'in onlara acıdığından, onlara zarar vermeyeceğine dair yemin ettiğinden ve daha sonra kalenin alındığından bahsedilmesi (s.299-300).

Emir Mübarizeddin'in büyük bir ziyafet düzenlediğinden, İzzeddin İbnü'l Bedir'i sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına gönderdikten sonra kendisinin de saltanat dergâhına gittiğinden bahsedilmesi (s.301).

Kâhta'nın fethinden dönen Emir Mübarizeddin Çavlı'nın yolda Emir Esededdin ile karşılaştığından bahsedilmesi (s.307).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'dan övgüyle söz ettikten sonra, onun Emir Kommanos Mafarzum'la birlikte Ermenistan (Çukurova) tarafına fetih vazifesiyle gönderildiğinden bahsedilmesi (s.320-321).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, Kommanos ile Ermenistan'a doğru hareket ettiğinden, karşılarına alınması zor Çinçin kalesi çıktığından bahsedilmesi (s.343-344).

Emir Mübarizeddin'in, Muğlara mahsus şarab içerek askerleriyle sohpet ettiğinden bahsedilmesi (s.346).

Melikül Ümera Mübarizeddin'in, kaleyi kurtarmak için gelen Leon'un ordusunu yendiğinden bahsedilmesi (s.348).

Emir Mübarizeddin'in, kaleden gelen bir keşişle görüştüğünden ve onlara canlarını bağışlayacağına dair bir yemin mektubu verdiğinden bahsedilmesi (s.348-349).

Melikül Ümera Mübarizeddin'in kaleyi aldığından bahsedilmesi (s.349).

Melikül Ümera Mübarizeddin'in, Kommanos ile sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.350).

Melikül Ümera Mübarizeddin Çavlı'nın Ermenistan'a gittiği sırada, yaşanan diğer hadiselerin anlatılması (s.351).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, Ayazı Mecnun adıyla bilinen kundistablnın, bazı devlet adamları ile birlikte, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, geçitleri tutmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.382).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, Erzurum'da, Moğol tehlikesine karşı görevlendirilmiş olan Emir Kemaleddin Kamyar'la görüşmesinden bahsedilmesi (s.411).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, Kemaleddin Kamyar'la, kuşatma aletleri olarak Gürcü diyarına gittiklerinden bahsedilmesi (s.411).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, bazı komutanlarla birlikte Şam ordusunun karşısına çıktıklarından bahsedilmesi (s.427).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, savaşa girmek için bekledikleri Kemaleddin Kamyar'a ulak gönderdiğinden bahsedilmesi (s.428).

Çaşnigir Çavlı'nın beş bin süvari ile saldırıya geçtiğinden bahsedilmesi (s.428).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, Şemseddin Ömeri Kazvini'nin elçi olarak geldiğini, sultana (I. Alaaddin Keykubad) bildirdiğinden bahsedilmesi (s.439).

Çaşnigir Mübarizeddin Çavlı'nın, Danişment vilayetinin askerleriyle Amid'e gönderildiğinden bahsedilmesi (s.472-473).

Mübarizeddin Çavlı'nın yanına gelen Emir Zaireddin'in, Fahreddin İbn Dinar'la yaptıkları görüşmeleri anlattığından, Emir Mübarizeddin'in Amid'in alınması için izlenmesi gereken yolu askerlere izah ettiğinden bahsedilmesi (s.475).

Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, Amid halkının istediği gibi bir senet yazarak şehri teslim aldığından bahsedilmesi (s.476).

Mübarizeddin Çavlı'nın, Melik Muazzam ile birlikte Rum ordusunun merkezinde yer aldığından bahsedilmesi (s.484).

Demirtaş adlı birinin, ele geçirdiği bir savaş esirini Mübarizeddin Çavlı ile Melik Muazzam'ın yanına getirdiğinden, Mübarizeddin Çavlı'nın esiri, Melik Muazzam'a verdiğiinden bahsedilmesi (s.485).

Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı'nın, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanına döndüğünden bahsedilmesi (s.487).

Çaşnigir Çavlı'nın, Köseadağ yenilgisi sonrasında, Şalva oğlu hakkında şikâyette bulunan sultanla (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yaptıkları konuşmadan, sultanın yönetim konusunda Çavlı'ya yetki verdiğiinden bahsedilmesi (s.500).

Mübarizeddin Çavlı'nın, saltanat makamına haberciler göndererek Sahib Şemseddin'in geldiğini duyurduğundan bahsedilmesi (s.510).

2.207. MÜBARİZEDDİN ERTOKUŞ²²²

Emir Mübarizeddin Ertokuş'tan, verilen görevleri yapmada yeterli, dirayetli, becerikli, halkın sorunlarını çözmeye mahir biri olarak söz edilmesi ve sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), gurbette bile yanından ayrılmayan bu kişiye Antalya şehrinin valiliğini ve subaşılığını verdiğinden bahsedilmesi (s.128).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Antalya'nın (ikinci kez) fethinden sonra, şehrin subaşılığını yeniden sahilde yaşayan halkların dil, gelenek ve adetlerini öğrenmiş olan Mübarizeddin Ertokuş'a verdiğinden bahsedilmesi (s.174).

Emir Mübarizeddin Ertokuş'tan övgüyle söz edildikten sonra, onun Sultanı Azam Alaaddin Keykubad'a, Kalonoros seferi konusunda olumlu konuştuğundan bahsedilmesi (s.259).

Antalya subaşısı Emir Mübarizeddin Ertokuş'un, Kyr Vart ile dostluğu bulunduğu ve Kyr Vart'ın Kalonoros'u, sultana teslim etmek için, Mübarizeddin Ertokuş'a haber ettiği, Mübarizeddin'in de durumu sultana ilettiğinden bahsedilmesi (s.267).

Emir Mübarizeddin'in, Kyr Vart'a güvende olduğunu bildirdiğinden ve Kyr Vart'ın kaleyi teslim hazırlıklarına başladığından bahsedilmesi (s.268).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), bazı devlet adamlarını tutuklatmak isteğine, Hokkabaz oğlu ile Emir Komnenos'un, yirmi yıldan beri Antalya'yı yöneten Mübarizeddin Ertokuş'a rağmen bu işin Antalya'da yapılamayacağını, Kayseri'ye gidilmesi gerektiğini söylediklerinden bahsedilmesi (s.288).

Emir Mübarizeddin Ertokuş'tan, övgüyle söz edildikten sonra, sahil tarafına giderek Frenklerle mücadele emri aldığından bahsedilmesi (s.321).

Antalya subaşısı Atabek Emir Mübarizeddin Ertokuş'un sahil tarafına gittiğinden, Magfa, Aydos, Andusanc, Silifke ve Anamur başta olmak üzere kırk kale fethettiğinden bahsedilmesi (s.351).

²²² I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzeddin Keykavus, I. Alaaddin Keykubad dönemlerinde Antalya ve havalisinde uzun süre vali olarak görev yapan devlet adamıdır. I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in has kölelerinden biridir ve onunla beraber İstanbul'a gitmiştir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in atabeyi olarak Erzincan'a gitmiştir. Muhtemelen burada vefat etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1947), "Selçuklu Devri Vakfiyeleri-II Mübarizeddin Ertokuş ve Vakfiyesi", *Belleten*, Cilt 11, Sayı 43, s.415-429; Nermin Şaman Doğan (2010), "Selçuklu Döneminde Siyasi ve Bani Kimliği ile Mübarizeddin Ertokuş", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 1, s. 231-251)

Atabek Emir Mübarizeddin'in, aldığı yerlere kale komutanı ve naibler atadığından bahsedilmesi (s.351).

Padişahın, Atabek Emir Mübarizeddin'in işleri yoluna koydukta sonra Kayseri'ye gelmesini emrettiğinden bahsedilmesi (s.351).

Atabek Mübarizeddin Ertokuş'un Kögonya Kalesini almakla görevlendirildiğinden ve onun büyük bir ordu ve savaş araçlarıyla yola çıktığından bahsedilmesi (s.365).

Kögonya melikinden şehrin teslimi konusunda haber alan Atabek'in, sultana (I. Alaaddin Keykubad) haberi ilettiğinden bahsedilmesi (s.365).

Atabek Emir Mübarizeddin Ertokuş'tan, övgüyle söz edildikten sonra, Melik Gıyaseddin'in, Mübarizeddin Ertokuş nezaretinde Erzincan'a melik olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.366).

2.208. MÜBARİZEDDİN İSA

Emiri Candar Emir Mübarizeddin İsa'nın, kardeşleri ile şehirden dışarı çıkararak boş alana geldiklerinden bahsedilmesi (s.163).

Emir Mübarizeddin İsa'nın, Sivas'ta mektepte iken Emiri Candar Necmeddin Behramşah'ın ile kavga etmiş olduklarından dolayı aralarında düşmanlık ve kin olduğundan bahsedilmesi (s.163).

Emir Mübarizeddin İsa'nın bağıarak, Necmeddin'i savaşa çağırdığından ve savaşa tutuştuklarından bahsedilmesi (s.163).

Melik Alaaddin'in Emir Mübarizeddin'i çağırınca, Mübarizeddin'in geri döndüğünden bahsedilmesi (s.163).

Emir-i Candar Mübarizeddin İsa'nın, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından kendisine komplo kuranları cezalandırmak için yapılan planda vazifelendirildiğinden bahsedilmesi (s.288).

Emir-i Candar Mübarizeddin İsa'nın, adamlarıyla birlikte eğlence evinde silahlı olarak bekleme görevi aldığından bahsedilmesi (s.289).

Emir-i Candar Mübarizeddin İsa ile kardeşlerinin, çarşnigir Seyfeddin Ayaba'nın yolunu keserek tutukladıklarından bahsedilmesi (s.289).

Emir-i Candar Emir Mübarizeddin İsa ve kardeşlerinin, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına çıktıklarından bahsedilmesi (s.292).

Emir-i Candar Mübarizeddin İsa'nın, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, on bin askerle önden gidip geçitleri tutmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.382).

Emir Mübarizeddin İsa Candar'a iyi yönetimi, engin tecrübesi, dirayet ve vakarı sebebiyle Amid subaşılığının (serleşker) bırakıldığından bahsedilmesi (s.477).

2.209. MÜBARİZEDDİN SÜLEYMAN

Melikül Hüccab Emir Mübarizeddin Süleyman'ın, Nizameddin Hurşid'in yardımcısı olarak, Baycu Noyan'ı karşılamaya gittiğinden bahsedilmesi (s.574).

2.210. MÜBARİZEDDİN YAVTAŞ

Niksar subaşısı Mübarizeddin Yavtaş'ın, Danişment vilayetinin askerleriyle Amid'e gönderildiğinden bahsedilmesi (s.472-473).

2.211. MÜHEZZİBEDDİN ALİ²²³

Sahib Mühezzibeddin'in, vezirliğe tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.465).

Mühezzibeddin'in, Muzaffereddinoğlu'nu (Nizameddin Suhrab), “*sen yazıp çizmenin dışında başka ne bilirsin*” diyerek azarladığından bahsedilmesi (s.498).

Sahib Mühezzibeddin'in, Köseadağ yenilgisi üzerine Amasya'ya gitmiş olduğundan bahsedilmesi (s.505).

Sahib Mühezzibeddin'in, Amasya kadısı Fahreddin'e, Moğolların Kayseri'yi alıp çok sayıda adam öldürüp geri döndüklerinden söz ettiğinden bahsedilmesi (s.505).

Sahib Mühezzibeddin'in, ülkenin durumunun sebebi olarak, sultanın genç, bilgisiz, tecrübesiz, sefiller ve ayak takımıyla gezen sultan olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.505).

Sahib Mühezzibeddin'in, Amasya kadısı Fahreddin'le birlikte, Baycu Noyan'ın yanına gitmeye karar verdiklerinden ve Erzurum sınırında Baycu Noyan ile görüşüklerinden bahsedilmesi (s.505-506).

²²³ II. Gıyâseddin Keyhusrev'in veziri Mühezzibüddin Ali ed-Deylemî. Muineddin Süleyman Pervane'nin babasıdır.

Sahib Mühezzibeddin'in ve Amasya kadısı Fahreddin'in, Baycu Noyan'la birlikte Mugan'a gidip Cormagon Noyan'la görüşüp barış teklifinde bulduklarından ve Cormagon'un bu teklifi kabul ettiğinden bahsedilmesi (s.506-507).

Sahibin, Sadrı azam Fahreddin Bitikçi ve Buhariyi Caganderiyi Gürcü ile birlikte sultanın yanına döndüğünden bahsedilmesi (s.508).

Sahib Mühezzibeddin'in, barış yaptığını duyan, Sahib Şemseddin ile Rum büyüklerinin Halep'ten geri dönmeye karar verdiklerinden bahsedilmesi (s.509).

Sahib Şemseddin'in kendisine tevdi edilen vezirlik görevini, Sahib Mühezzibeddin'in, Moğollarla anlaşma konusundaki akılcı ve yiğit tavrı sebebiyle kabul etmeye yanaşmadığından ve ondan sonraki süreçte de Sahib Mühezzibeddin'e saygılı davrandığından bahsedilmesi (s.510).

Sahib Mühezzibeddin'in Moğollarla yaptığı görüşmeleri, sultana (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ulaştırdığından, sultanın ona, altın bir divit, kını altın bir kılıç gönderip, iktalar verdiğinden, Sahib Mühezzibeddin'in sadece kırk bin dirhemlik bir iktayı kabul edip gerisini almadığından bahsedilmesi (s.511).

Sahib Mühezzibeddin'in iş yoğunluğu sebebiyle Kaan'a, Sahib Şemseddin'in elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.512).

Sahib Mühezzibeddin'in vefatıyla boşalan vezirlik makamının, Kırşehir emirlik iktasının ve subaşılığının Sahib Şemseddin'e verildiğinden bahsedilmesi (s.513-514).

Sahib Mühezzibeddin'den övgüyle bahsedilerek, onun vezirlik görevi için kırk bin dirhem almasının örnek gösterilerek, Necmeddin Nahcevani'nin bu konuda ikna edildiğinden bahsedilmesi (s.555).

Sahib Mühezzibeddin'in oğlu Emir Muineddin Süleyman'ın, Konya'ya geldiğinden bahsedilmesi (s.569).

2.212. NASIR (MELİK)²²⁴

Humus hükümdarı Melik Mansur'un düzenlediği menşurla, Halep hükümdarı Melik Nasır'ın sancağının kaleye götürüldüğünden bahsedilmesi (s.472).

²²⁴ 1236-1260 yılları arasında Eyyübiler'in Halep ve Dimaşk kolu hükümdarı olan Ebü'l-Muzaffer el-Melikü'n-Nâsır Salâhuddîn Yûsuf b. el-Meliki'l-Azîz Muhammed b. el-Meliki'z-Zâhir Gâzi (Ayrıntılı bilgi için bkz; Cengiz Tomar (2004), "el Melikün Nasır Yusuf", *TDV İA*, Cilt 29, s.78-79; K. V. Zetterstéen (1964), "Nâsır", *İA*, Cilt 9, s.86-87)

2.213. NASIREDDİN ALİ

Çaşnigir Nasireddin Ali'nin, sıcak olarak kızarmış bir tavuk getirerek sultana (I. Alaaddin Keykubad) sunduğu ve bunu yiyen sultanın zehirlendiğinden bahsedilmesi (s.445).

2.214. NASIREDDİN ARSLAN BİN KAYMAZ

Emir Zahireddin Tercüman'ın naibi Nasireddin Aslan Bin Kaymaz'ın, Amid kuşatması esnasında, Fahreddin İbn Dinar ile görüştüğünden, şehrin teslimi için yapılan görüşmelerde dilenci kılığında gelen bir elçiyi Zahireddin'in yanına götürdüğünden bahsedilmesi (s.473).

Amid halkının ileri gelenlerinin Melikül Ümera'nın naibi Emir Nasireddin Arslan'la, şehrin tesliminde yapılacak işlerin konuşulması maksadıyla bazı kişileri davet etmek için Nasireddin'i aracı kıldıklarından bahsedilmesi (s.476).

2.215. NASIREDDİN BEHRAMŞAH²²⁵

Melik Nasireddin Behramşah'a, Sultan'ın (I. Alaaddin Keykubad) hilat ve hediyeler gönderdiğinden bahsedilmesi (s.366).

2.216. NASİRÜDDİN BERKİYARUKŞAH²²⁶

Melik Nasirüddin Berkiyarukşah'ın Koyulhisar ve Niksar'da yönetici olduğundan, iyi huylarından, Maktul Mevlana Şihabeddin'in, "*Pertevname*" isimli eserini onun için yazdığından bahsedilmesi (s.51-53).

2.217. NASUHEDDİN FARSİ²²⁷

Nasuheddin Farsî'nin, iki bin askerle Suriye'den geldiğinden bahsedilmesi (s.496).

Nasuheddin Farsî'nin, Veliyeddin Pervane ve Gürcüoğlu ile birlikte, üç bin Frank ve Rum süvarisiyle, Baycu Noyan'la savaşmak için, sarp iniş ve geçitlerden indiklerden bahsedilmesi (s.499).

²²⁵ Mengüceklilerin Şebinkarahisar Meliki Muzaffereddin Muhammed'in oğlu.

²²⁶ II. Kılıç Arslan'ın oğlu, Nasireddin Börk-yaruk-şah. (bkz; Tuncer Baykara (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara, s.4)

²²⁷ Kösedag Savaşı'nda, Selçuklu ordusunda yer alan yardımcı Halep askerlerinin kumandanı (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.177)

2.218. NECİBEDDİN DELİHANİ

Mütevfi Necibeddin'in, Tuğracı Şemseddin Mahmud'la birlikte Sain Han'a giden heyet içerisinde yer aldığından bahsedilmesi (s.556).

Necibeddin Delihani'nin istifa vazifesine tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.557).

Mütevfi Necibeddin'in, Tuğracı Şemseddin'le (Mahmud) kavga ettiğinden bahsedilmesi (s.557).

Mütevfi Necibeddin'in, Emir Celaleddin'in yanına giderek, Tuğracı Şemseddin'i (Mahmud) kötülediğinden bahsedilmesi (s.558).

Necibeddin'in, yapılan bir toplantıda Tuğracı'nın yaptıklarını yüzüne söylediğinden ve kanıtladığından bahsedilmesi (s.558).

Mütevfi Necibeddin'in yaptığı işlerden kurtulmak isteyen Muineddin Süleyman'ın, onu Baycu'ya şikâyet ettiğinden bahsedilmesi (s.558).

Mütevfi Sadr Necibeddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte, Alıncak Noyan tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.219. NECMEDDİN BEHRAMŞAH

Emiri Candar Necmeddin Behramşah'ın Emir Mübarizeddin ile kavga etmiş olduklarından dolayı aralarında düşmanlık ve kin olduğundan bahsedilmesi (s.163).

Necmeddin Behramşah'ın, Sultan İzzeddin'den (I. İzzeddin Keykavus) izin alarak Emir Mübarizeddin İsa ile teke tek savaşa tutuştuğundan bahsedilmesi (s.163).

Candar Behramşah'ın da aralarında bulunduğu Selçuklu ordusunun, Şam ordusu (Eyyubiler) karşısında (Harput ovasında) savaş düzeni aldığından bahsedilmesi (s.427).

Emir Necmeddin Behramşah Candar'ın, Malya ovasındaki isyancı Hariciler (Babai isyanına katılanlar) üzerine Gürcüoğlu Zahirreddin Şir ve Frankların önderi Fardahla ile öncü olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.481).

2.220. NECMEDDİN EBUL KASIM TUSİ²²⁸

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), şeyhe (Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi), Melikül Ümera Necmeddin Ebul Kasım Tusi aracılığıyla, hediyeler verdiğiinden bahsedilmesi (s.257).

Melikü'z Züema Tusi oğlu Emir Necmeddin'in, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, melike (Alaaddin Davudşah) hediyeler götürmekle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.355).

Melikü'z Züema Tusi oğlu Emir Necmeddin'in, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, melike (Alaaddin Davudşah), bir hilat vermekle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.356).

Melikü'z Züema Tusi oğlu Emir Necmeddin'in getirdiği hediyelerden bahsedilmesi (s.357).

Melikü'z Züema Tusi oğlu Emir Necmeddin'in, Melik Gıyaseddin, Mübarizeddin Ertokuş nezaretinde Erzincan'a melik olarak gönderilirken, hazineden istenilenleri verdiğiinden bahsedilmesi (s.366).

Zamüd dar Tusi oğlu Necmeddin Ebul Kasım'ın, Emir Celaledin Karatay ile birlikte, Sahibin (Şemseddin Muhammed İsfahani) yanına gönderilerek, onu divana davet ettiklerinden bahsedilmesi (s.546).

Zamüd dar Tusi oğlu Necmeddin'in Konya ahilerini çağırarak, silah kuşanmalarını, sultanın seçkin askerlerinden bir grubun da Sahibin evini tutmalarını istediğinden bahsedilmesi (s.547).

2.221. NECMEDDİN EBU BEKİR CAMİİ

Sultan Celaledin'in (Harzemşah), Necmeddin Ebu Bekir Camii'yi, Sultan Alaaddin'e (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak gönderdiğinden bahsedilmesi (s. 374).

2.222. NECMEDDİN FERRUH

Emiri Ahur Necmeddin Ferruh'un, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yakınlarından olduğundan ve Muineddin Pervane'yi başına büyük bir felaket gelmek üzereyken, onu bir ata bindirip, Erzincan'a kaçan askerlere yetiştirdiğinden bahsedilmesi (s.581).

²²⁸ Selçuklu devlet adamıdır. Tokat'taki, 1234 tarihli türbesinde, Ebul Kasım bin Ali el Tusi adı verilmektedir. (bkz; Oktay Aslanapa (1993), *Türk Sanatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s. 163)

2.223. NECMEDDİN İBN HABİR

Necmeddin İbn Habir'in, Amid kuşatması esnasında şehrin ileri gelenleri ile birlikte, Nasireddin Arslan'dan, bazı devlet görevlilerini çağırmasını istediğinden bahsedilmesi (s.476).

2.224. NECMEDDİN KIRŞEHİRİ

Necmeddini Kırşehir'den övgüyle söz edildikten sonra Moğol ordusunun Sultan Muhammed Harezşah'ı yendiğinde Kaan'ın hizmetine girdiğinden, daha sonra Sivas Kadısı olduğundan ve Köseadağ Savaşı akabinde Sivas'a ilerleyen Baycu Noyan'ı karşılamaya çıktığından bahsedilmesi (s.501).

Baycu Noyan'ın, onun elindeki yarlıg sebebiyle ona saygılı davrandığından, şehri üç gün yağmalamalarına rağmen kimseye zarar vermediklerinden bahsedilmesi (s.502).

Sivas Kadısı Necmeddin'den övgüyle söz edilerek, Emir Şerefeddin'in onun yanına getirildiğinden bahsedilmesi (s.530).

2.225. NECMEDDİN NAHCEVANI

İmamı Muazzam Necmeddin Nahcevani'nin, Emir Celaledin (Karatay) tarafından emirlerin yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.552).

Necmeddin Nahcevani'den övgüyle söz ettikten sonra, kendisine Emir Celaledin Karatay tarafından vezirlik teklif edildiğinden, Necmeddin'in kendisine ve diğer devlet adamlarına yıllık 720 dirhem gibi çok düşük bir maaş karşılığında bu vazifeyi yapacağını söylediğinden ve yıllık kırk bin dirheme razı edildiğinden bahsedilmesi (s.555).

İmam Necmeddin'in, vezirliği devraldığından bahsedilmesi (s.556).

Kadı Necmeddin'in, Şemseddin İsfahani'nin durumuna uğramaktan çekindiği için vezirliği bırakarak Halep'e gittiğinden bahsedilmesi (s.556).

2.226. NECMEDDİN RAZİ²²⁹

Daye adıyla bilinen Necmeddin Razi'den övgüyle söz edildikten sonra, Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad) adına yazdığı “*Mirsadü'l İbad*” isimli kitabı, Malatya'da şeyhe (Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi) sunduğundan bahsedilmesi (s.257-258).

Daye'nin, kitabı sultana (I. Alaaddin Keykubad) sununca mükâfatlandırıldığından bahsedilmesi (s.258).

2.227. NİZAMEDDİN AHMED ERZİNCANİ²³⁰

Vezir Mahmud'un oğlu lakabıyla meşhur olan Emir-i Arız Nizameddin Ahmed'in özelliklerinden övgü ile bahsedilmesi (s.226).

Nizameddin Ahmed Tuğrayi'nin, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) bulunduğu eğlence meclisinde rubai söylemesinden bahsedilmesi (s.363).

Nizameddin Ahmed Erzincani'nin, daha önce gözden düşmüş olmasına rağmen yazdığı fetihnameyi Kemaleddin Kamyar'a onunda Sultan Alaaddin'e (I.Alaaddin Keykubad) sunduğundan, sultanın metni beğenerek onu tuğrai makamına atadığından bahsedilmesi (s.408).

2.228. NİZAMEDDİN ALİ BİN İLALMIŞ

Emiri Arz Nizameddin Ali bin İlalmış'ın, Sahip Şemseddin (İsfahani) tarafından, Emir Şerefeddin'i (Erzincani) geri getirmek için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.530).

²²⁹ Kübrevî şeyhi, müfessir Ebû Bekr Necmüddîn-i Dâye Abdullah b. Muhammed b. Şâhâver el-Esedî er-Râzî. 1177'de Rey'de doğdu. Ünlü eseri “*Mirşâdü'l- 'ibâd*”ı 1223'de Sivas'ta Alâeddin Keykubad'a takdim etti. 1224 yılında Mengüçüklü sultanı Alâeddin Dâvud Şah'ın hüküm sürdüğü Erzincan'a gitti. “*Mermûzât-ı Esedî der Mezmûrât-ı Dâvûdî*” adlı eserini burada onun adına kaleme aldı. Ancak Erzincan'da umduğu ilgiyi göremeyince Abbâsî halifeliğinin hizmetinde bulunmak üzere Anadolu'yu terkedip Bağdat'a gitti. 1225'de Halife Zâhir-Biemrillâh tarafından Tebriz'e, Celâleddin Hârizmşah'a elçi olarak gönderildi. Bu yıllarda bir süre Tebriz'de ikamet eden Necmeddîn-i Dâye hayatının son otuz yıllık dönemini Bağdat'ta geçirdi. “*Bahrü'l-hakâ'ik ve'l-me'ânî*” adlı tefsirini bu dönemde yazdı. 1256'da burada vefat etti ve Şûnîziyye Kabristanı'nda Cüneyd-i Bağdâdî ile Serî es-Sakatî'nin mezarları yanına defnedildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Okuyan (2006), “Necmeddini Daye”, *TDV İA*, Cilt 32, s.496-497)

²³⁰ Yassıçemen Savaşı sonrasında kendisine fetihname yazdırılan ve yazdığı fetihnamenin beğenilmesi ile Tuğrai olarak atanan şair Nizameddin Ahmed Erzincani. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Suat Bal (2006), “Türkiye Selçuklu Devletinde Hükümdarlık Yapan Vezir Şemseddin İsfahani”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 19, s. 265-294)

Üstadüddar Nizameddin Ali bin İlalmış'ın Moğol Savaşı'ndan²³¹ kurtularak, Konya'ya geldiğinden, şehri korumak ve Moğol ordusuna verilecek hediyeleri hazırlamakla meşgul olduğundan bahsedilmesi (s.577).

2.229. NİZAMEDDİN ARGUNŞAH²³²

Melik Nizameddin Argunşah'ın, Amasya'da yönetici olduğundan bahsedilmesi (s.50).

2.230. NİZAMEDDİN HASİRİ²³³

Nizamedin Hasri'den övgüyle bahsedilmesi (s.461).

2.231. NİZAMEDDİN HURŞİD

Melikün Nüvvab Nizameddin Hurşid'in de dâhil olduğu bazı devlet adamlarının, Emir Celaledin Karatay ile devlet işlerini yürütmeye başladığından bahsedilmesi (s.556).

Naib Nizameddin Hurşid'in pervanelik görevine atandığından bahsedilmesi (s.557).

Pervane Nizameddin Hurşid'in bazı devlet adamlarıyla birlikte, üç sultanın da bulunduğu bir kabileyle Kayseri'ye hareket ettiklerinden bahsedilmesi (s.562-563).

Pervane Nizameddin Hurşid'in devlet adamları tarafından, Baycu Noyan'ın yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.573).

Nizameddin, Baycu'nun yanına gittikten sonra, sultanın (II. İzzeddin Keykavus) asker toplamaya başladığından bahsedilmesi (s.574).

Baycu'nun yanından dönen Nizameddin Hurşid'in, "*Baycu Noyan'ın kalbindeki, sultana (II. İzzeddin Keykavus) olan sevgi eksilmemiştir*" dediğinden bahsedilmesi (s.574).

Naib Emir Nizameddin Hurşid'in, sultanın (Rükneddin Kılıç Arslan), Baycu Noyan için düzenlediği bir ziyafette Hoca Noyan'ı zehirlediği gerekçesiyle çarmla gerilerek öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.579).

²³¹ 23 Ramazan 654 (14 Ekim 1256) tarihli savaş.

²³² II. Kılıç Arslan'ın oğlu

²³³ Nizameddin Ahmed b. eş-Şeyh Cemaleddin Ebi'l-Mehamid Mahmud. Hasiri diye bilinir. Nizameddin, Hanefi âlimlerinin seçkinlerinden, zeki, fazıl ve akıcı ifadeye sahip bir alimdi. Yetmiş yaşlarında iken 1298'de vefat etmiş ve Sufiyye Kabristanı'nda babasının yanına defnedilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Eren (2009), "Mahmud Bin Ahmed El Hasiri'nin (ö.636/1238) Hayatı, Eserleri ve Hadisçilik Yönü", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı 14, s.291-310)

2.232. NİZAMEDDİN SUHRAB²³⁴

Muzaffereddin oğlu Nizameddin Suhrab'ın, Şablaş²³⁵ ve Visakbaşı Garib ile birlikte sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Moğolları Sivas dışında bir meydan savaşıyla karşılamaya ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.496).

Muzaffereddinoğlu'nun, Sivas'ta kalınmasını sultana tavsiye eden devlet adamlarına kızarak, “*Şüphesiz Hristiyan korkak olur. Sultan bu kadar askere sahipken Sis hükümdarını niye beklesin? Ben bin Frank süvarisiyle Moğolları yenerim*” dediğinden bahsedilmesi (s.498).

Muzaffereddinoğlu'nun kendisine kızan Zahirüddeve'nin sözleri üzerine, şarabın da etkisiyle küfretmeye başladığından ve Mühezzibeddin tarafından azarlandığından bahsedilmesi (s.498).

Muzaffereddinoğlu'nun askeri ata bindirip savaş hazırlığına başladığından, sultanı ikna etmeye çalışan devlet adamlarını görünce sarhoşluğunda etkisiyle yeniden küfürler ettiğinden bahsedilmesi (s.498-499).

Muzaffereddin oğlunun, disiplinsizliğini gören Çaşnigir Çavlı'nın, durumu sultana şikâyet ettiğinden bahsedilmesi (s.500).

2.233. NİZAMİYİ GENCEVİ²³⁶

Nizamiyi Gencevi'den söz üstadı, Hacı İmam olarak söz edildikten sonra, onun Mahzenül Esrar isimli bir kitap yazdığından, bu kitabı Fahreddin Behramşah'a sunduğundan, Behramşah'ın ona verdiği kıymetli hediyeler arasında beş bin dinar, beş baş rahvan katır, beş baş at, bir hilat, işlenmiş mücevherler bulunduğundan bahsedilmesi (s.102).

²³⁴ Nizameddin Yağıbasan bin Melik Gazi'nin oğlu Muzaffereddin Mahmud'un oğludur. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'i yanlış yönlendirerek, Köseadağ Savaşı'nın bozgunla neticelenmesine sebep olduğu için idam edilmiştir. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve Devri*, TTK Yayınları, s.198).

²³⁵ İncelediğimiz eserde, “*Muzaffereddin Veşablaş*” şeklinde bir ifade bulunmakla beraber, Şablaş ayrı bir kişi olduğundan dolayı burada bir basım hatası olduğu düşünülebilir. (bkz; İbn Bibi, *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, s.216; İbn Bibi, *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, s.176)

²³⁶ Fars edebiyatında hamse türünün kurucusu sayılan şair Ebû Muhammed Cemâlüddin İlyâs b. Yûsuf b. Zekî Müeyyed. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Kanar (2007), “Nizami-i Gencevi”, *TDV İA*, Cilt 33, s.183-185)

2.234. NUH ALP

Nuh Alp, Emir Mende, Tüz Beğ gibi devlet adamlarının Tokat'tan gelmiş, saltanat büyüklerinin hizmetine girmiş, padişahın sırlarını paylaştığı büyük makam sahiplerinden oldukları ve Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın ölümü üzerine oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı sultan yaptıklarından bahsedilmesi (s.106).

2.235. NUREDDİN

Şeş Telaki Ahlati'nin oğlu Nureddin'in, sultana (I.Alaaddin Keykubad), Kemaleddin Kamyar'ın tek mal varlığının ölen atı olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.293).

2.236. NUREDDİN ABDULLAH

Kabızı Mal Emir Nureddin Abdullah'ın, Sultan Alaaddin Keykubad (II. Alaaddin Keykubad) ve bazı devlet adamları ile birlikte, Kaan'ın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.565).

2.237. NUREDDİN HUD

Karaca oğlu Nureddin Hud'un torunu Zaireddin'in, Abaka Han tarafından öldürtüldüğünden bahsedilmesi (s.624).

2.238. NUREDDİN KEMANİ

Nureddin Kemani'nin, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, on bin askerle önden gidip geçitleri tutmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.382).

2.239. NUREDDİN SULTANŞAH²³⁷

Sultan Kılıç Arslan'ın, oğlu Melik Nureddin Sultanşah'a Kayseri'yi verdiğiinden bahsedilmesi (s.50).

2.240. NUREDDİN YAKUB

Emir-i candar Nureddin Yakub'un, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) öncü birliklerinin komutanlarından olduğundan bahsedilmesi (s.552).

²³⁷ II. Kılıç Arslan'ın oğlu Nureddin Sultanşah Mahmud. 1196'da kardeşi Kutbeddin Melikşah tarafından Kayseri'de öldürülmüştür.(bkz; Mehmet Çayırdag (2014), "Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Kılıç Arslan ve Oğulları", *Selçuklu Siyasi Tarihi (Bildiriler)*, TTK Yayınları, s.307-323, Ankara)

2.241. NUSRET (EMİRİ DAD)²³⁸

Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) sultanlığı esnasında Emiri Dad Nusret ve Pervane Ebu Bekir'in bazı devlet adamlarını kıskandığından bahsedilmesi (s.518-519).

Emiri Dad Nusret'in, Hasoğuz ve Ruzbeh hakkında yalan sözler söylediğinden bahsedilmesi (s.519)

Emiri dad Nusret'in, Pervane Ebu Bekir Attar ile birlikte Sahib (Şemseddin) ile konuşarak, onu Hasoğuz ve Ruzbeh'in tutuklanmasına ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.520).

Emiri dad Nusret'in, Pervane Fahreddin Ebu Bekir ile plan yaparak Şemseddin Hasoğuz ile Esededdin Ruzbeh'i öldürtüklerinden bahsedilmesi (s.521-522).

Emiri dad Nusret'in ayak takımı ve serserileri, öldürülenlerin (Şemseddin Hasoğuz ile Esededdin Ruzbeh) evine göndererek yağmalattığından bahsedilmesi (s.523).

Emiri dad Nusret'in, Ebu Bekir Attar ile kötü vasıflarının anlatılması, Sahib Şemseddin'in onların kendisini kandırdıklarını anladığından bahsedilmesi (s.523-524).

Emiri dad Nusret'in, Sultan Rükneddin'in hizmetinde Sivas'a hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.527).

Nusreteddin'in bazı devlet adamlarıyla birlikte, Sultan Rükneddin'e (Kılıç Arslan) verilen yerleri az bularak Kayseri ve Kırşehir'in de verilmesini istediğinden bahsedilmesi (s.570).

Sinaneddin Kaymaz oğlu Nusreteddin'in, Felekeddin Halil ile birlikte üç kez Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) askerlerine saldırdıklarından bahsedilmesi (s.570).

Nusreteddin'in yakalanarak, sultanın (II. İzzeddin Keykavus) dayıları tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.570).

²³⁸ Develi subaşı Nusretüddin Kaymaz (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.493-494).

Sultan İzzeddin'in, kardeşi Rükneddin'e, aralarındaki savaşın sebebinin Nusreteddin, Felekeddin ve Samsameddin olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.571).

2.242. NUSRETUDDİN EL HASAN B. İBRAHİM²³⁹

Maraş Meliki Emir Nusretuddin El Hasan b. İbrahim'den, övgüyle söz edilerek, Melik İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) sultan olması lehinde görüş bildirdiğinden bahsedilmesi (s.142).

Maraş sahibi Emir Nusreteddin'e, sultanın (I. İzzeddin Keykavus) piyade ve süvarileri göreve çağırması, çok sayıda mancınık ve kuşatma aleti hazırlamasını buyuran bir ferman yazdığından bahsedilmesi (s.210).

Emir Nusreteddin'in damadının, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından Raban kalesine kale komutanı olarak tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.212).

Emir Nusreteddin'in kardeşinin, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından Telbaşer kalesine kale komutanı olarak tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.213).

2.243. OĞULBEY

Oğulbey'in, Emiri Meclisin (Mübarizeddin Behramşah), emiri ahuru olup, Emir Seyfeddin'e bir katır getirdiğinden bahsedilmesi (s.232).

Oğulbey'in, Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) gelişini Emiri Meclis'e (Mübarizeddin Behramşah) haber verdiğinden ve şehrin kapısını açtığından bahsedilmesi (s.232).

2.244. OYUZ MELİK²⁴⁰

Oyuz Melikin, ucda isyan ettiğinden ve Yavtaş ile Fahreddin Arslandoğmuş tarafından yok edildiğinden bahsedilmesi (s.556).

²³⁹ (Ayrıntılı bilgi için bkz; İlyas Gökhan (2016), "Türkiye Selçukluları Zamanında Maraş Uç Beyliği (1071-1258)", *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, s.115-173)

²⁴⁰ 1249'da, uc bölgesinde isyan eden melik. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Suat Bal (2005), "Moğol İstilasından Sonra Türkiye Selçuklu Devleti İçinde Çıkan Türkmen (Oğuz) İsyanları (1243-1262)", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s.70-80). Eserde "Oyuz Melik" olarak belirtilen isim, Gençosman tarafından "Ayvaz Melik", (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s. 244), Yinanç tarafından "Uyuz Melik", (bkz; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s.200) şeklinde açıklanmıştır.

2.245. PERVANE OĞLU (MÜHEZZİBEDDİN ALİ)²⁴¹

Pervanenin oğlunun yanına, Taceddin Giv ve Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin'in geldiğinden, babasının Hatiroğlu ile ilgili vasiyetini ona söylediklerinden ve üçünün Hatiroğlu'na karşı işbirliği yapmaya karar verdiklerinden bahsedilmesi (s.609).

Pervane oğlunun görevlilerinden birinin, Hatiroğlu Ziya'ya durumu aktardığından bahsedilmesi (s.609).

Pervane oğlunun, Hatiroğlu'nun yanına geleceğini düşünerek, Taceddin Giv ve Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin'le birlikte gitmediğinden bahsedilmesi (s.609).

2.246. PERVİZ²⁴²

Çalışmada incelenen eserin, 34. sayfasında Sasani hükümdarı II. Hüsrev Perviz'den, "Perviz" olarak bahsedilmektedir.

2.247. REŞİDEDDİN (VEZİR)

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Vezir Reşideddin ve bazı devlet adamlarını huzura kabul ettiğinden bahsedilmesi (s.243).

2.248. REŞİDEDDİN EBU BEKİR CÜVEYİNİ²⁴³

Emiri Arz Reşideddin Cüveyni'nin, Sahib Şemseddin İsfahani tarafından devlet sorunlarını çözmek için görevlendirdiği kişilerden biri olduğundan bahsedilmesi (s.532).

²⁴¹ Muineddin Süleyman Pervane'nin Oğlu Mühezzibeddin Ali

²⁴² 590-628 yılları arasında hüküm süren Sasani hükümdarı II. Hüsrev Perviz. Annesi Türk olduğu için "Türkzade" lakabıyla tanınan IV. Hüzmüz'ün oğludur. Hükümdarlığının ilk on yılında iç isyanları bastırması daha sonra Bizans'a saldırmıştır. Kudüs'ü ve kutsal haçı ele geçirmiştir. Hz. Peygamber, dönemin bazı devlet başkanlarına İslâm'a davet mektupları gönderdiği sırada (7/628) II. Hüsrev'e de Abdullah b. Huzâfe es-Sehmî ile bir mektup göndermiş, onun elçiye hakarete bulunarak mektubu yırtması üzerine kistrânın mülkünün paramparça olması için beddua etmiştir. 628'de çıkan bir isyan neticesinde öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Esko Naskali (2009), "Sasaniler", *TDV İA*, Cilt 36, s.174-176)

²⁴³ Malatya subaşılığı ve Emiri Arz görevlerinde bulunmuş devlet adamı. Malatya subaşısı olduğu dönemde gerçekleşen Köseadağ bozgunundan sonra, Malatya'da bulunan ve sultana ait olan hazinenin kapısını kırıp alarak Halep'e kaçmıştır. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.99,198). Şemseddin İsfahani tarafından kıymetli hazinelerle Moğol Han'ına gönderilmiş, giderken yanındaki hazineleri Kemah kalesine bırakarak, Halep'e kaçmış, fakat Rükneddin Kılıç Arslan tarafından Halep'ten getirtilerek, Hafik kalesine atılmış ve orada öldürülmüştür. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular zamanında Türkiye*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, s.484)

Emiri Dad Reşideddin'in, Emiri Dad Hatıreddin ile bellerine kuşandıkları altın kılıçlarla sofranın kenarında ayakta durduklarından bahsedilmesi (s.535).

Emiri Arz Reşideddin Ebu Bekir Cüveyni'nin, çok sayıda mal ve hazineyle Elçigitay'a gönderilmiş olduğundan bahsedilmesi (s.546).

Emiri Arz Reşideddin Cüveyni'nin, ülkelerin ordu müfettişliğine getirildiğinden ve Malatya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.556-557).

Emir-i arız Reşideddin Cüveyni'nin, Tuğracı Sahib ile birlikte Baycu Noyan'ın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.560).

Emir-i arız Reşideddin'in ve Tuğracı Sahib'in desteğiyle yoksulluktan kurtulmuş bir grubun, Sultan Alaaddin'in (II. Alaaddin Keykubad) bağlıları arasında yer aldığından bahsedilmesi (s.565).

2.249. ROSUDAN²⁴⁴

Abhaz Melikesi Rosudan'ın Moğolları Anadolu'ya saldırması için kışkırtığını öğrenen Emir Kemaleddin Kamyar'ın, Gürcü topraklarına bir sefer düzenlenmesi kararı aldığından bahsedilmesi (s.411).

Abhaz Prensesi Rosudan'ın, Emir Kemaleddin ile haberleştiğinden, özür dilediğinden ve kızını, Gıyaseddin Keyhüsrev ile evlendirmek istediğini bildirdiğinden bahsedilmesi (s.413-414).

Gürcü Melikesi Rosudan'ın, Kemaleddin aracılığıyla kızını²⁴⁵ Melik Gıyaseddin'le evlendirmek istediğinin hatırlatılması ve evliliğin gerçekleştiğinden bahsedilmesi (s.465).

2.250. RUMERİ²⁴⁶

Çaşnigir Türkeri oğlu Rumeri'nin, Pınarbaşı'nda, bazı devlet adamlarıyla birlikte Suriye ordusu tarafından yakalandığından bahsedilmesi (s.609).

²⁴⁴ Gürcü Kralı IV. Davidin torunu Kraliçe Tamara'nın, David Soslan ile evliliğinden doğan kızı Kraliçe Rosudan. 1223 yılında Gürcü kraliçesi olmuştur. Erzurum meliki Mugiseddin Tuğrulşah'ın oğlu ile evlenmiş, bu evlilikten David ve Tamara isimli iki çocuğu olmuştur. (bkz; Ömer Subaşı (2016), "Türkiye Selçuklu Devletinde Güçlü Bir Kadın: Gürcü Hatun Tamara", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 33, s.384-401)

²⁴⁵ Kraliçe Tamaranın torunu ve Kraliçe Rosudanın kızı, Tamara. II. Gıyaseddin Keyhüsrev ile evlenmiştir ve Gürcü Hatun olarak bilinir. (bkz; Ömer Subaşı (2016), "Türkiye Selçuklu Devletinde Güçlü Bir Kadın: Gürcü Hatun Tamara", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 33, s.384-401)

²⁴⁶ Mübarizeddin Sueri. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.490)

2.251. RÜKNEDDİN CİHANŞAH²⁴⁷

Erzurum sahibi Mugiseddin Tuğrulşah b. Kılıç Arslan oğlu Melik Rukneddin Cihanşah'a, Erzincan meliki Alaaddin Davudşah'ın bir mektup yazdığından bahsedilmesi (s.360).

Melik Rukneddin Cihanşah'ın, sultana (I. Alaaddin Keykubad) elçiler göndererek Erzurum'un yöneticiliğinin devam etmesini sağladığından bahsedilmesi (s.364-365).

Melik Rukneddin Cihanşah'ın, Erzurum'a gelen Emir Şemseddin ile Emir Kemaleddin şerefine her türlü cömertlik görevini yerine getirdiğinden bahsedilmesi (s.382).

Erzurumlu'nun (Melik Rukneddin Cihanşah), Sultan Celaleddin'e (Harzemşah), Yassıçemen'e varması (I. Alaaddin Keykubad'dan önce) ve orada savaş düzeni alması gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.388).

Erzurum sahibi Melik Rukneddin için Melik Eşref'in sultandan şefaet dilemesinden. sultanın bu isteği kabul etmesinden bahsedilmesi (s.402-403).

Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, Erzurum Meliki Rukneddin Cihanşah'ın Selçuklu soyundan geldiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.408).

2.252. RÜKNEDDİN GEYUMERS²⁴⁸

Rukneddin Keyumers'in, babası (II. İzzeddin Keykavus) ve kardeşi Gıyaseddin Melik Mesud ile birlikte bir kaleye hapsedildiğinden bahsedilmesi (s.590).

Meliki Muazzam Rukneddin Geyumers'in, Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) ortanca oğlu olduğundan, denizi geçip Kastamonu'ya gittiğinden, Amasya civarında tutuklanarak Kastamonu'da bir kaleye hapsedildiğinden bahsedilmesi (s.673).

²⁴⁷ II. Kılıçarslan'ın oğlu Mugiseddin Tuğrulşah'ın ölümünden sonra Erzurum yöneticisi olan Rukneddin Cihanşah. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Claude Cahen (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; Faruk Sümer (2012), "Tuğrulşah", *TDV İA*, Cilt 41, s. 346-347; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhutatında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Osman Turan (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara)

²⁴⁸ Ebul Muzaffer Melik Rukneddin Keyumers. Babası II. İzzeddin Keykavus ile birlikte Kırım'a gitmiş daha sonra Anadolu'ya dönmüş, kardeşi Gıyaseddin Mesud tarafından tutuklatılmış, daha sonra Kayseri zeametine tayin edilmiştir. (bkz; Osman Turan (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara, s.7-12)

2.253. RÜKNEDDİN KILIÇ ARSLAN (KILIÇ ARSLAN IV)²⁴⁹

Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) Rum cariyesinden olduğundan bahsedilmesi (s.456).

Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümünden sonra bazı devlet adamlarının, Rükneddin Kılıç Arslan'ın da dâhil olduğu evlatlarından hangisinin sultan olacağını görüştüklerinden bahsedilmesi (s.517).

Rükneddin Kılıç Arslan'ın, İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) saltanat töreninde sağ tarafa oturtulduğundan bahsedilmesi (s.518).

Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın, babasının zamanında Kaan'ın yanına gitme vazifesi almış olduğundan bahsedilmesi (s.519).

Melik Rükneddin'in, Sutan Gıyaseddin'in vasiyeti gereğince Moğol kağanına gönderilmesinin Sahib Şemseddin tarafından istenildiğinden bahsedilmesi (s.527).

Sultan Rükneddin'in hizmetinde, Emiri Dad Nusret'in de gönderildiğinden bahsedilmesi (s.527).

Melik Rükneddin'in büyük bir ihtişamla Sivas'tan, Kaan'ın yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.529).

Melik Rükneddin'in, Rum ülkesinin saltanatının Kaan tarafından kendisine verildiğine dair bir yarığla beraber Kaan'ın yanından döndüğünden bahsedilmesi (s.546).

Sultan Rükneddin'in, Sivas'ta bulunduğu sırada Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) kellesinin kendisine getirildiğinden bahsedilmesi (s.549).

Sultan Rükneddin'in hizmetinde olan Cemaleddin Hoteni'nin, İmameddin Hoteni ile birlikte, Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) elçi olarak

²⁴⁹ 1237 veya 1240 yılında doğdu. Babası II. Gıyâseddin Keyhusrev, annesi Rum asıllı bir câriyedir. 1246'da, Güyük Han'ın yanına Karakurum'a giden Kılıç Arslan, Güyük Han'ın kendisi için verdiği saltanat yarığı ile 2000 kişilik bir Moğol askerî birliğinin refakatinde Anadolu'ya döndü ve 1249'da Sivas'ta hükümdarlığını ilân etti. 14 Haziran 1249'da, II. İzzeddin Keykavus ile yaptığı savaşı kaybetti. Aynı yıl, Selçuklu tarihinde ortak saltanat dönemi adı verilen dönem başladı (1249-1254). 1254'te, Kayseri'de yeniden sultan ilan edildi. II. İzzeddin Keykavus'a ikinci kez yenildi. Fakat II. İzzeddin Keykavus'un, Sultanhanı Savaşı'nda (14 Ekim 1256) Moğollara yenilip, ülkeyi terketmesi üzerine 5 Mart 1257'de sultan ilan edildi. 1262'de II. İzzeddin Keykavus'un, Bizans'a sığınması üzerine tek başına sultan oldu. 1266'da öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1955), "Kılıç Arslan IV", *İA*, Cilt 6, s.703-707; Faruk Sümer (2002), "Kılıçarslan IV", *TDV İA*, Cilt 25, s. 404-405)

gönderildiğinden ve onların Rükneddin'in, sultan olarak tanınmasını istediklerinden bahsedilmesi (s.549).

Sultan Rükneddin'e, kardeşleriyle birlikte sultan olması teklifi yapıldığından bahsedilmesi (s.550).

Sultan Rükneddin'in, yanında bulunan Moğolları göndererek Kayseri'ye gittiğinden bahsedilmesi (s.551).

Sultan Rükneddin'in emirlerinin kendi bildiklerini yapmaya başladıklarından, ortak saltanat fikrinden vazgeçildiğinden bahsedilmesi (s.551).

Rükneddin'in emirlerinin, Sultan İzzeddin'in ordusunu küçük gördüğünden bahsedilmesi (s.552).

Sultan Rükneddin'in, kardeşiyle yaptığı savaşta yenilerek, Kadı Cemaleddin Hoteni ile birlikte bir tepeye çekildiğinden, Emir Fahreddin Arslandoğmuş tarafından yakalanarak Sultan İzzeddin'in yanına götürüldüğünden, iyi karşılandığından ve Konya'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.553).

Sultan Rükneddin Kılıçarslan'ın da dâhil olduğu üç sultan alayının Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.563).

Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın, Sultan Alaaddin Keykubad'la birlikte, sultanı (II. İzzeddin Keykavus) Gedük'te karşıladığından bahsedilmesi (s.565).

Rükneddin Kılıç Arslan'ın, Sultan İzzeddin'le (II. İzzeddin Keykavus) birlikte Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.566).

Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) dayıları sebebiyle sık sık Sultan Rükneddin'le kavga etmeye başladığından bahsedilmesi (s.566).

Sultan Rükneddin'in bu durumu, kiler sorumlusu Kemaleddin'e anlattığından Kemaleddin'in teklifiyle, Kayseri Subaşı Samsüddin'e bir mektup yazdığından, tebdili kıyafet Konya'dan çıkarak Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.566-568).

Sultan Rükneddin'in kendisini geri döndürmek için gelen Şemseddin Yavtaş'a sinirlenerek vurmak için ayağa kalktığından, Emir Samsüddin'in ona engel olduğundan, Yavtaş'ın tutuklanarak Öksüd Mağarasına kapatıldığından, birkaç gün sonra Kayseri'de bağlılık yemini ettirildiğinden bahsedilmesi (s.569).

Sultan Rükneddin'e kardeşi tarafından Sivas, Malatya, Amid, Harput'un verildiğinden, Sultan Rükneddin'in adamlarının buralara ek olarak Kayseri ve Kırşehir'i de istediğinden, anlaşmazlık sebebiyle savaş çıkıp Sultan Rükneddin'in yenildiğinden ve Sis'e doğru giderken yakalanıp Kayseri'ye getirildiğinden bahsedilmesi (s.570-571).

Sultan Rükneddin'in, Fahreddin Arslandoğmuş tarafından Sultan İzzeddin'in yanına getirildiğinden ve iyi karşılandığından, birlikte Keykubadiye Köşküne gittiklerinden bahsedilmesi (s.571).

Sultan Rükneddin'in ikamet yeri olarak Amasya'yı seçtiğinden daha sonra Borgulu'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.571).

Sultan Rükneddin'in hapisten çıkarılarak, Konya'da sultan yapıldığından bahsedilmesi (s.577).

Sultanın, kendine uzatılan bir fermana "*el minnetullah*" yazdığından bahsedilmesi (s.577).

Sultan Rükneddin'in, Baycu Noyan'ın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.578).

Baycu Noyan'ın, Sultan Rükneddin'i desteklediğinden bahsedilmesi (s.579).

Sultan Rükneddin'in, Baycu Noyan tarafından Konya surlarını yıkmaya zorlandığından bahsedilmesi (s.579).

Sultan Rükneddin'in, şehrin dışındaki kale duvarını yıktığından bahsedilmesi (s.579).

Sultan Rükneddin'in, İlhan'ın yanına gitmek için yola çıktığından bahsedilmesi (s.580).

Sultan Rükneddin tarafından, Niğde subaşılığına atanmış Selçukşahoğlu'nun, Niğde ileri gelenleriyle birlikte Sultan İzzeddin tarafından tutuklatıldığından bahsedilmesi (s.580).

Sultan Rükneddin'in Hemedan'da İlhanın huzuruna çıktığından, iyi karşılandığından ve ülkenin yönetiminin kendisine verildiğinden bahsedilmesi (s.580).

Sultanın, Sultan İzzeddin'in isyan etme ihtimali sebebiyle Erzincan'da kaldığından bahsedilmesi (s.581).

Sultan Rükneddin'in, Emiri Ahur Necmeddin Ferruh tarafından kurtarıldığından bahsedilmesi (s.581).

Sultan Rükneddin'e teslim edilmeyen Tokat'ın kuşatıldığından bahsedilmesi (s.581).

Sultan Rükneddin'e Kaan tarafından, üzerinde aslan başı olan yarlıg ve payza verildiğinden bahsedilmesi (s.583).

Sultan Rükneddin'e Sivas suyunun doğusunun bırakıldığından bahsedilmesi (s.583).

Sultan Rükneddin'in Hülagu'nun yanına geldiğinden, orada Sultan İzzeddin ile barıştığından ve ülkesine döndüğünden bahsedilmesi (s.584-585).

Sultan Rükneddin'in vezirliğine, Emir Muineddin Süleyman'ın atandığından bahsedilmesi (s.585).

Sultan Rükneddin'in Moğol askerleri ve Pervane (Muineddin Süleyman) ile Konya'ya hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.587).

Sultan Rükneddin'le barışmak isteyen Sultan İzzeddin'in, Fahreddin Ali'ye, Muineddin Süleyman sebebiyle aralarında gerginlik olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.587).

Sultan Rükneddin ile Muineddin Pervane'nin Aksaray'a geldiğinin, Moğol ordusu tarafından sultana (II. İzzeddin Keykavus) duyurulduğundan bahsedilmesi (s.588).

Sultan Rükneddin'in Konya'ya gelerek, sultanın (II. İzzeddin Keykavus) bıraktığı tüm mallara Hülagu adına el koyduğundan bahsedilmesi (s.588).

Sultan Rükneddin'e, Konya'da gece baskını düzenlemek isteyen Ali Bahadır'ın başarısız olup uc bölgesine gittiğinden bahsedilmesi (s.588-589).

Sultan Rükneddin'in Konya'ya geldiği zaman, Ali Bahadır ile Emiri ahur Uğurlu'nun Konya'yı kuşatmaya geldiğinden bahsedilmesi (s.593).

Sultan Rükneddin'in öldürülmesinin sebebi başlığı altında, sultanın kadehine zehir boşaltıldığından, daha sonra Hatiroğlu Ziya, Şeref ve birkaç Moğol askeri

tarafından tekmelendiğinden ve yayın kirişi ile boğulduğundan bahsedilmesi (s.594-598).

Sultanul Muazzam, Şehid El Merhum Rükneddin Kılıç Arslan'ın, kızı Selçuki Hatun'un cihan şehzadesi ile evlenmesinden bahsedilmesi (s.607-608).

Şehit Sultan Rükneddin'in kölesi Seyfeddin Karasonkur'dan bahsedilmesi (s.609).

Şehit Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın öldürülme olayının, Abaka tarafından araştırıldığından bahsedilmesi (s.626).

Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın öldürülmesi suçunun Muineddin Pervane'ye yüklenmesine rağmen, suçlunun Hatiri Zencani oğulları olduğundan bahsedilmesi (s.627).

Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın, Karaman'ı itaat altına aldığından, ona emirlik ünvanıyla ikta verdiğiinden bahsedilmesi (s.629).

Rükneddin'in, isyan eden Karaman ile kardeşi Bunsuz'u cezalandırma isteğini ertelemek durumunda kaldığından bahsedilmesi (s.629).

Sultan Rükneddin'in, Karaman ölünce Bunsuz'u tutuklattığından bahsedilmesi (s.630).

Sultan Rükneddin'in kızının, Mehmet Beğ tarafından, Cimri ile evlendirilmek istediğinden bahsedilmesi (s.637).

2.254. RÜKNEDDİN SÜLEYMANŞAH (SÜLEYMAN ŞAH II)²⁵⁰

Sultan Kılıç Arslan'ın oğullarının, Rükneddin Süleymanşah'ın huzurunda toplanmalarından bahsedilmesi (s.50).

Melik Rükneddin Süleymanşah'ın, Tokat'ta yönetici olduğundan bahsedilmesi (s.50).

²⁵⁰ Babası II. Kılıç Arslan'ın ölümü üzerine, 3 Ekim 1196'da Sultan olan II. Süleyman Şah. Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamak için kardeşleriyle mücadele etti. 1202'de Gürcülerle yaptığı savaşta mağlup oldu. 6 Temmuz 1204 tarihinde vefat eden Süleyman Şah Konya'da Alâeddin Camii'ne bitişik türbeye defnedildi. es-Sultânü'l-kâhir Ebü'l-Feth Rükneddin Nâsirü emîri'l-mü'minîn unvanı ve lakaplarıyla anılır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1979), "Süleyman Şah II", *İA*, Cilt 11, s.219-231; Selim Kaya (2010), "Süleyman Şah II", *TDV İA*, Cilt 38, s.105-108; Mehmet Çayırdağ (2014), "Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Kılıç Arslan ve Oğulları", *Selçuklu Siyasi Tarihi (Bildiriler)*, TTK Yayınları, s.307-323, Ankara)

Melik Rükneddin Süleyman'ın huzurunda toplanan Kılıç Arslan'ın oğullarının, kardeşleri Gıyaseddin Keyhüsrev'i şikâyet ettiklerinden bahsedilmesi (s.56).

Sultan Rükneddin'in, kardeşlerine verdiği cevaptan bahsedilmesi (s.57).

Melik Rükneddin Süleymanşah'ın, babasının ölüm haberini alınca Tokat'tan hareket ederek Aksaray üzerinden Konya'ya vardığından bahsedilmesi (s.60).

Melik Rükneddin'in sultan olmasını istemeyen Konya halkının, dört ay direndiğinden ve savaştığından bahsedilmesi (s.61).

Konya ahileri ve fityan reislerinin Sultan Gıyaseddin'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) desteklediklerinden dolayı Melik Rükneddin'e karşı geldiklerinden, ona elçi göndererek Konya'dan uzaklaşırsa kendisine sefer masrafı olarak, beş yüz bin gümüş para, üç yüz İstanbullu atlas kumaş, iki yüz boy altın işlemeli elbise, üç bin arşın çuha, on bin arşın keten, iki yüz baş katır, iki bin baş sığır, üç yüz baş deve, on bin baş koyun vermeyi teklif ettiklerinden bahsedilmesi (s.61).

Melik Rükneddin'in, Melik Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) ve adamlarına zarar vermeyeceği konusunda yemin ettiğinden ve yemin metnini kardeşine gönderdiğinden bahsedilmesi (s.62-64).

Sultan Rükneddin'in, şehre girip tahta oturduktan sonra Melik İzzeddin ve Melik Alaaddin'i babalarının (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanına gönderdiğinden bahsedilmesi (s.65-67).

Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın, padişahlığa başlamasından ve yaptığı işlerden bahsedilmesi (s.86).

Güçlü Sultan Rükneddin Süleymanşah'tan, övgüyle bahsedilmesi (s.87).

Sultan Rükneddin'in, Konya'nın ileri gelenleri tarafından karşılandığından ve sultanın onları affettiğinden bahsedilmesi (s.88).

Zahireddin Faryabi'nin, Sultan Rükneddin Süleymanşah'ı övmek için yazdığı şiirde, ondan "*Büyük Sultan Süleymanşah Rükneddin'in doğruluk gölgesine sığınırım. Çünkü felek ona İkinci İskender adını takmış*" diyerek övdüğünden bahsedilmesi (s.90).

Rükneddin Süleymanşah'tan, meliklerin meliki olarak söz edilmesi ve Tamara'nın onunla evlenmek istediğinden bahsedilmesi (s.99).

Melik Rükneddin'in, Tamara'nın evlilik vaadini kendisine aktaran babası Kılıç Arslan'a, bu işi onaylamadığını, Abhaz ülkesini fethetmek istediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.100).

Sultan Rükneddin'den, güçlü sultan olarak söz edilmesi ve Gürcistan seferine çıktığından bahsedilmesi (s.101).

Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın vefat etmesi üzerine oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ın sultan olduğundan bahsedilmesi (s.105).

Vasilyus'un, Sultan Rükneddin'in oğluya anlaştığını belirterek, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in şehirden çıkışına engel olduğundan bahsedilmesi (s.111).

Konya halkının Sultan Rükneddin'e duydukları vefa sebebiyle, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev Bin Kılıç Arslan'ın şehre girişine engel olduklarından bahsedilmesi (s.114).

Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), merhum sultan Rükneddin Konya'yı kuşattığında şefaath göstermediğini söylediğinden bahsedilmesi (s.115).

Sultan Rükneddin'in melik olarak bulunduğu Tokat'ın, oğluna (İzzeddin Kılıç Arslan), sultan (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından verildiğinden bahsedilmesi (s.117).

2.255. SABIKUDDİN (KÜTÜVAL)²⁵¹

Luluva kalesi komutanı Sabıkuddin'in, Hatiroğlu Şerefeddin'i yakalayıp devlet emirlerine haber verdiğinden bahsedilmesi (s.613).

2.256. SABIK ULAKÇI

Sabık Ulakçı'nın, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani), Şerefeddin Mahmud'a yazdığı mektubu götürdüğünden bahsedilmesi (s.525).

²⁵¹ Hatiroğlu Şerefeddin Mesud'u yakalayıp, isyanın bastırılmasında mühim rol oynayan Sabıkuddin, daha sonra kendisi isyan etmiştir. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 204)

2.257. SADEDDİN ERDEBİLİ

Mütevfi Sadeddin Erdebili'nin, bazı devlet adamları ile birlikte, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Ahlat ve Ermen taraflarına gittiğinden bahsedilmesi (s.417).

Mütevfi Sadeddin'in bazı devlet adamları ve on bin askerle Ahlat'a vardıklarından bahsedilmesi (s.418).

Mütevfi Sadeddin'in bazı devlet adamları ile birlikte, Sahib'in (Ziyaeddin Karaaslan) emriyle Ahlat'ı terkettilerinden bahsedilmesi (s.423).

Sadeddin Ebubekri Erdebili'nin azatlı kölesi olan Melikül Ümera Emineddin Mikail'in olumlu özelliklerinden bahsedilmesi (s.634).

2.258. SADEDDİN HOCA YUNUS²⁵²

Emir Sadeddin Hoca Yunus'un, Sivrihisar'da yakalanıp Cimri ve Mehmet Beğ'e teslim edildiğinden, ilk başta kendisine iyi davranıldığından yüz kırk bin dirhem fidye karşılığında serbest bırakılabileceğinin söylendiğinden fakat daha sonra şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.638).

2.259. SADEDDİN KÖPEK²⁵³

Tercüman Sadeddin Köpek'in, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yazdığı ahitnameyi, melike (Alaaddin Davudşah) götürdüğünden bahsedilmesi (s.357).

²⁵² Muineddin Süleyman Pervane'nin dayısıdır. (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatinde İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.167). Antalya'da, Emir üs- Sevahil olarak görev yapmıştır. Sadeddin Ebubekir Mütevfi'nin oğludur. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.576,582)

²⁵³ Hayatının ilk yılları ve Anadolu Selçuklu sultanlarının hizmetine nasıl girdiği hakkında bilgi bulunmamaktadır. Yaptırması olduğu kervansarayın kitâbesinden adının Köpek b. Muhammed, lakabının Sâdeddin olduğu anlaşılmaktadır. Köpek'in Türkçe'de yaygın olmamakla birlikte isim olarak kullanıldığı, Artuklular'da bir Türk beyinin bu adı taşıdığı ve bu adın hakaret anlamı içermediği bilinmektedir. Sâdeddin Köpek, I. Alâeddin Keykubad'ın 1226 yılında Eyyübîler'e karşı düzenlediği bir sefer esnasında Harput civarında meydana gelen savaşta Selçuklu ordusunun sol kanat kuvvetlerinin komutanıydı. Mengücek beyi Dâvud Şah, I. Alâeddin Keykubad'a tâbi olduğunu bildirmek üzere Kayseri'ye geldiğinde (1225-1228 arası) kendisine verilecek ahidnâmeyi kaleme alan Sâdeddin Köpek'ten İbn Bîbî'nin kayıtlarında emîr-i şikâr, nakkaş ve mimar olarak bahsedilir. I. Alâeddin Keykubad'ın 1226-1236 yılları arasında Beyşehir gölü yakınlarında yaptırdığı Kubâdâbâd Sarayı'nın mimarının Sâdeddin Köpek olduğu kaydedilmektedir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in en sadık adamı oldu. Aralık 1238'de öldürüldü ve cesedi Kubadabad Sarayı'nda, demir bir kafesin içine konuldu. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Muharrem Kesik (2008), "Sadeddin Köpek", *TDV İA*, Cilt 35, s.292-293; Osman Turan (1969), "Sadeddin Köpek", *İA*, Cilt 10, s. 32-35)

Sadeddin Köpek'in Emiri Şikâr ve Mimar olduğu belirtildikten sonra, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle Ağırnas'ta bir saray inşa ettiğinden bahsedilmesi (s.359).

Sadeddin Köpek'in sol cenahtan, Şam ordusuna saldırdığından bahsedilmesi (s.428).

Melik Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) babasının ölüm haberini alması üzerine, bazı devlet adamları ile birlikte Sadeddin Köpek'i de kendisine bağlanmaya çağırmasından ve kabul gördüğünden bahsedilmesi (s.448).

Sadeddin Köpek'in olumsuz vasıflarından söz edildikten sonra, sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) kışkırtarak Kayır Han'ı (Hüsameddin Kayır Han) tutuklattığından bahsedilmesi (s. 451).

Sadeddin Köpek'in, Emir Kemaleddin Kamyar'ı ortadan kaldırmak için bir fırsat yakaladığından bahsedilmesi (s.453).

Köpek'in, Rum memleketlerinin büyüklerini öldürmeye başlaması başlığı altında, Atabeg Şemseddin Altunaba'nın, *"Bu köpeği saltanat memurluğundan uzaklaştırmak gerek"* dediğinden bahsedilmesi (s.453).

Köpek'in, sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Atabeg Altunaba'ya karşı kışkırttığından bahsedilmesi (s.454).

Köpek'in, Taceddin Pervane ile divana gelip, Şemseddin Altunaba'yı sakalından tutup Candar Kürt'e teslim ettiğinden, Candar'ın onu şehit ettiğinden bahsedilmesi (s.454).

Kemaleddin Kamyar'ın, Sahib Şemseddin tarafından Sadeddin Köpek konusunda uyarılmasına rağmen aldırış etmediğinden ve Köpek'in zulümlerinin arttığından bahsedilmesi (s.454).

Köpek'in, işbirliği yaptığı Taceddin Pervane ile aralarının açıldığından bahsedilmesi (s.455).

Köpek'in aldığı fetvayla Ankara'ya giderek, Taceddin Pervane'yi öldürttüğünden ve mallarını müsadere ettiğinden bahsedilmesi (s.456-457).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Sadeddin Köpek'in annesi Şehnaz Hatun'a âşık olduğundan ve onu hamile bıraktığından,

Köpek'in "Yedi ay sonra dünyaya geldim" diyerek Selçuklu soyundan olduğunu iddia ettiğinden bahsedilmesi (s.458).

Sadeddin Köpek'in, Sümeysat kalesini fethi başlığı altında, 635 yılının Zilkade ayının son cumasında (14 Temmuz 1238) Sümeysat'ı aldığından ve gücünün arttığından bahsedilmesi (s.458-459).

Köpek'in olumsuz vasıflarına rağmen, kendi adamlarına iyi davrandığından, yöneticilik ve liderlikte zamanın seçkini olduğundan, adaletli olduğundan, mazlumları koruduğundan, cömert olduğundan, yakın dostlarına güleç olduğundan bahsedilmesi (s.459-460).

Köpek'in, Hüsameddin Kaymeri ile Kemaleddin Kamyar'ı tutuklaması başlığı altında, Hüsameddin Kaymeri'yi bağlatarak Malatya kalesine hapsedtiğinden bahsedilmesi (s.460).

Köpek'in, Kemaleddin Kamyar'ı, Gavele kalesine hapsedtirdikten sonra orada öldürttüğünden bahsedilmesi (s.462).

Sultan Gıyaseddin'in Köpek'in öldürülmesi için çaba harcaması başlığı altında, Köpek'in artan baskısından ve gücünden çekinen sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) hassa kölelerinden biri aracılığıyla, Sivas subaşı Hüsameddin Karaca'yı, Kubadabad'a çağırttığından bahsedilmesi (s.462).

Hüsameddin Candar'ın, geldiğini haber vermek için Sultan'a heber gönderdikten sonra Sadeddin Köpek'in çadırına gittiğinden ve onu kandırdığından bahsedilmesi (s.463).

Emiri Candar'ın (Hüsameddin Karaca) sultanla birlikte, Köpek'i öldürmek için bir plan yaptıklarından, Emiri Âlem Togan'ın Köpek'i yaraladığından, Köpek'in şarabsalar tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.463).

Sultan Alaaddin'in, Köpek'in iftirası sebebiyle, Kubadabad müşrifî Kemal'i astırmasından pişmanlık duymasından bahsedilmesi (s.464).

Kubadabad müşrifî Kemal'in, Köpek'in iftiraları sebebiyle asıldığından ve bir süre sonra onun cesedinin indirilerek, Köpek'in asıldığından bahsedilmesi (s.464).

Sultan Gıyaseddin "o alçağın kötü ruhu, öbür dünyadan da cisimler âlemine kötü etki yapıyor" diyerek Sadeddin Köpek'i yerdığından ve Celaleddin Karatiyi'yi taştane ve hassa hazinesinde görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.464-465).

Sadeddin Köpek Kervansarayı'ndan bahsedilmesi (s.553).

2.260. SADREDDİN (ŞEYH)²⁵⁴

Şeyh Sadreddin'in, Meceddin İshak'ın oğlu alim ve arif bir kişi olduğu, Nazır-ı mülk Humameddin Şadbahr ile birlikte, Sultan (II. İzzeddin Keykavus) tarafından kardeşine (Rükneddin Kılıçarslan) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.569).

2.261. SADREDDİN KUTLUŞİR

Sadreddin Kutluşir'in, Zeyneddin Ali Bahadır'la birlikte, Harezmli askerlerin komutanlarından olduğu ve Rükneddin Kılıç Arslan'ın, İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) kendisine verdiği yerlere ek olarak Kayseri ve Kırşehir'i de istemesine, bazı devlet adamlarıyla birlikte itiraz ettiğinden bahsedilmesi (s. 570).

2.262. SADREDDİN LEHAVERİ

İmam Kadı Humam Sadreddin Lehaveri'den, devrin müftüsü ve zamanın imamı olarak söz edildikten sonra, Melik Fahreddin Behramşah bin Davud'un kızı Selçuki Hatun'u, Galip Sultan İzzeddin Ebul Fetih Keykavus Bin Keyhüsrev Bin Kılıç Arslan'a istediğinden bahsedilmesi (s.202).

2.263. SADR FERİDEDDİN MUHAMMED CACERMİ

Tıp ilminde zamanın önderlerinden olduğu ve Kulliyatı Kanun'u yazmış olan Sadr Ferideddin Muhammed Cacermi'nin, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) muayene ettiğinden bahsedilmesi (s.313).

2.264. SAFİYÜDDEVLE NASRANÎ

Safiyüddevele Nasranî'nin, devrin önemli hekimlerinden olduğu ve boynunda şişlikler çıkan sultanı (I. Alaaddin Keykubad) muayene ettiğinden bahsedilmesi (s.313).

²⁵⁴ Vahdet-i vücûd düşüncesinin Muhyiddin İbnü'l-Arabî'den sonraki en önemli temsilcisi Ebü'l-Meâlî Sadrüddîn Muhammed b. İshâk b. Muhammed b. Yûsuf Konevî. Malatya'da dünyaya geldi. Yaygın görüşe göre doğum tarihi 1209 yılı civarındır. Babası Mecdüddin İshak'tır. Sadreddin'in annesinin Selçuklu sarayına mensup olduğu nakledilir. Sadreddin Konevî dokuz on yaşlarında iken babasını kaybetti. Mecdüddin'in vefatı üzerine İbnü'l-Arabî'nin onun dul eşiyle evlendiği ve Konevî'nin üvey babası olduğu rivayet edilir. 1241 yılında Konya'ya giden Sadreddin hayatının sonuna kadar burada yaşadı. 1274'te Konya'da vefat etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ekrem Demirli (2008), "Sadreddin Konevi", *TDV İA*, Cilt 35, s.420-425)

2.265. SALİH (MELİK)²⁵⁵

Melik Kamil'in oğlu Melik Salih'in, Amid yöneticisi olmakla beraber Hısnı Keyfa'da oturduğundan ve kötü bir yönetim sergilediği için Amid halkının mutsuz olduğundan bahsedilmesi (s.473).

Melik Salih'e, Fahreddin İbn Dinar'ın habercisiyle görüşen Zahirreddin'in (Zahirreddin Mansur), dört yüz bin dirhem vereceğini söylediğinden bahsedilmesi (s.473-474).

2.266. SAMSAMÜDDİN KAYMAZ²⁵⁶

Camedar Samsamüddin Kaymaz'ın zahitlerin ve hassaların meliki olarak nitelendirilmesinden sonra, Topal Fahreddin Ayaz'la birlikte savaştan kaçıp Kayseri'ye geldiklerinden bahsedilmesi (s.502).

Samsamüddin Kaymaz'ın, Topal Fahreddin Ayaz'ın Baycu'nun yanına gitmesiyle şehrin savunması hususunda yalnız kaldığından bahsedilmesi (s.503).

Emiri Arız Samsamüddin'in, Emir Celaleddin'in desteğiyle rütbe kazandığından, zor durumlarda görüşüne başvurulana biri olduğundan söz edildikten sonra, Tuğracı Sahib'in (Şemseddin Mahmud), Baycu'ya yazdığı mektupları yakalayıp Emir Celaleddin'e (Celaleddin Karatay) verdiğinden bahsedilmesi (s.559).

Kiler sorumlusu Kemaleddin'in, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yanına gelerek sultanın sıkıntısını çözmek için Kayseri subaşı Emir Samsamüddin'e bir mektup yazmasını teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.567).

²⁵⁵ 1232-1237 yılları arasındaki Hısnı Keyfa meliki, 1240-1249 yılları arasında Eyyubi hükümdarı olan Ebü'l-Fütüh el-Melikü's-Sâlih Necmüddin Eyyûb b. Muhammed. 26 Ocak 1207'de Kahire'de dünyaya geldi. el-Melikü'l-Kâmil Muhammed'in Sudanlı bir câriyeden doğan büyük oğludur. el-Melikü's-Sâlih Necmeddin Eyyûb, 23 Kasım 1249'da Mansûre'de vefat etti; o sırada Hasankeyf'te bulunan oğlu el-Melikü'l-Muazzam Turan Şah'ın gelmesinden sonra Kahire'de kendi yaptırdığı el-Medresetü's-Sâlihiyye'ye gömüldü. Ardından karısı Şecerüddür onun için muhteşem bir türbe yaptırdı ve Ekim 1250'de naaşı buraya nakledildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Bahattin Kök (2004), "el Melikü'l Salih Eyyub" *TDV İA*, Cilt 29, s.80-82; M. C. Şehabeddin Tekindağ (1993), "Melikü's-Sâlih", *İA*, Cilt 7, s.674-677)

²⁵⁶ Köseadağ Savaşı sonrasında ilerleyen Moğol ordusu Kayseri'yi kuşattığında Baycu'ya karşı kaleyi ve kenti savunan Selçuklu kumandanıdır. Nejat Kaymaz, Samsamüddin'in Kayseri'nin düşmesiyle, Moğollar tarafından öldürüldüğünü söylemektedir. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.98, 198-199). Lakin İbn Bibi'ye göre, 1254'te, Rükneddin Kılıç Arslan ve II. İzzeddin Keykavus arasında vuku bulan savaşta, Samsamüddin yer almış ve bu savaş esnasında Kureyşoğlu isimli bir kişi tarafından yakalanmış ve II. İzzeddin Keykavus'un dayıları tarafından öldürülmüştür. Anonim Selçukname'de de Samsamüddin'in, Kayseri kuşatmasından sonra hayatta olduğuna ve görevler aldığına dair ifadeler mevcuttur. (bkz; *Tarihi Ali Selçuk (Anonim Selçukname), Tercüme ve Notlar* (2014): Halil İbrahim Gök, Fahrettin Coşguner, Atıf Yayınları, Ankara, s.45)

Sultan Rükneddin'in, kendisini geri döndürmek için gelen Şemseddin Yavtaş'a sinirlenerek vurmak için ayağa kalktığında, Emir Samsamüddin'in ona engel olduğundan bahsedilmesi (s.568).

Samsameddin'in, Rükneddin'e (Rükneddin Kılıçarslan) verilen yerlere ek olarak Kayseri ve Kırşehir'in de verilmesi hususunda elçi olarak Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) Kayseri kadısı Celaleddin Habib'i gönderdiğinden bahsedilmesi (s.570).

Samsameddin'in, Kureyşoğlu tarafından yaralı bir şekilde sultanın (II. İzzeddin Keykavus) yanına getirildiğinden ve sultanın dayıları tarafından, Nusreteddin ile birlikte öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.570).

Sultan İzzeddin'in, kardeşi Rükneddin'e aralarındaki savaşın sebebinin Nusreteddin, Felekeddin ve Samsameddin olduğunu söylediğinden bahsedilmesi (s.571).

2.267. SANCAR²⁵⁷

Çalışmamızda incelenen eserin 34, 94, 379, 656. sayfalarında Büyük Selçuklu hükümdarı Sultan Sancar'dan bahsedilmektedir.

2.268. SANCAR (CAMEDAR)

Hatiroğlu isyanına karışan Camedar Sancar'ın, Seyfeddin Çalış Bin İshak tarafından Moğollara teslim edildiği ve öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.613).

2.269. SANCARŞAH (MELİK)

Melik Sancarşah'ın, Ereğli'de yönetici olduğundan bahsedilmesi (s.50).

²⁵⁷ Büyük Selçuklu Devleti'nin son büyük hükümdarı Ebü'l-Hâris es-Sultânü'l-a'zam Muizzü'd-dünyâ ve'd-dîn Ahmed Sencer b. Melikşâh es-Selcûkî. 25 Recep 477 Cuma (27 Kasım 1084 Çarşamba) tarihinde Cezire nahiyelerinden, Sincar'da doğdu (bkz; Şadruddin Ebu'l-Hasan Ali İbn Naşır İbn Ali El Hüseyini (1999), *Ahbarü'd Devleti's Selçukîyye*, Çeviren: Necati Lügal, TTK Yayınları, Ankara, s.44). Kardeşi Berkyaruk tarafından Horasan'a melik tayin edilmesinden, kırk yaşına kadar on dokuz fetih gerçekleştirdi (bkz; Reşidü'd-Din Fazlullah (2011), *Cami'ü't Tevarih*, Farsçadan Çevirenler: Erkan Göksu-H. Hüseyin Güneş, Notlar ve Açıklamalar: Erkan Göksu, Selenge Yayınları, İstanbul, s.164). Sencer, 14 Haziran 1118'de hükümdarlığını ilân etti. 1157'de vefat etti ve Merv'de yaptırdığı türbeye defnedildi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özaydın (2009), "Sencer", *TDV İA*, Cilt 36, s.507-511; Mehmet Altay Köymen (1993), "Sencer", *İA*, Cilt 10, s.486-493, İstanbul; Ahmed Bin Mahmud (2011), *Selçuk-name*, Haz. Erdoğan Merçil, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul; Mehmet Altay Köymen (2017), *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara)

2.270. SANKSUN KURCU

Sanksun Kurcu'nun, Kaan (Batu Han) tarafından, sultana (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yarlıg götüren heyette görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.513).

2.271. SARI HAN²⁵⁸

Harezm emirlerinden Sarı Han'ın diğer Harezm emirleriyle birlikte, sultana (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

2.272. SARU ALA

Saru Ala'nın, Cimri'nin ordusunun büyük komutanı olduğu, sahibi azamın oğullarını öldürdüğü, 17 Muharrem 676'da (21 Haziran 1277) yapılan savaşta yakalandığı, boynuna zincir vurularak, Sultan ile Sahib'in yanına getirildiği, yüz bin dirhem fidye teklif etti ise de kabul görmeyip öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.663-664).

2.273. SARİMÜDDİN ALPSARU

Sarımüddin Alpsaru'nun, Tuğracı Şemseddin Mahmud tarafından, Sain Han'a götürüldüğünden bahsedilmesi (s.556).

2.274. SELAHADDİNİ ŞAM²⁵⁹

Halep Hükümdarı Selahaddin Şam'ın oğlu Melik Zahir'in oğlu Melik Aziz'in, babası ölünce küçük yaşta yerine geçtiği, bu sebeple ülkenin fiili yönetiminin annesinin elinde bulunduğundan bahsedilmesi (s.207).

²⁵⁸ Zehebi, Harezmlı beylerin dereceleri hakkında şu bilgileri vermektedir: “Onların en büyüğü Berke Han'ın 5000 süvarisi vardı. Onun bir altında İhtiyariüddin Berdi Han, sonra Saru Han, ondan sonra Keşlü (Güçlü) Han ve diğerleri geliyordu”. (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatinde İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.107)

²⁵⁹ Haçlılar'a karşı mücadelesiyle tanınan İslâm kahramanı, Eyyübiler hânedanının kurucusu ve ilk hükümdarı, Ebü'l-Muzaffer el-Melikü'n-Nâsir Salâhuddîn Yûsuf b. Necmiddîn Eyyûb b. Şâdî. 1138 yılında Tikrî'te doğdu. Selâhaddin genç yaşlarında Haçlılar'a karşı yapılan seferlere katıldı ve Dımaşk şahneliğine kadar yükseldi. 1171'de Fâtımî hilâfetine son verdi. 3-4 Temmuz 1187'de Hittîn denilen yerde Haçlılar'la yaptığı meydan savaşında büyük bir zafer kazandı. Haçlı ordusu imha edildi, bir kısmı esir alındı. 2 Ekim 1187 Cuma günü Kudüs'ü fethetti. 4 Mart 1193'de Dımaşk'ta vefat etti. Ayrıntılı bilgi için bkz; Ramazan Şeşen (2009), “Selahaddin Eyyubi”, *TDV İA*, Cilt 36, s.337-340; Sobernheim (1993), “Salâh ad-Din Eyyûbî”, *İA*, Cilt 10, s.103-110)

2.275. SELÇUKİ HATUN²⁶⁰

Galip Sultan İzzeddin Ebul Fetih Keykavus b. Keyhüsrev b. Kılıç Arslan'ın, Melik Fahreddin Behramşah b. Davud'un kızı Selçuki Hatun'u eş olarak istediğinden bahsedilmesi (s.202-203).

2.276. SELÇUKİ HATUN²⁶¹

Kemaleddin İbn Rahat'a, Selçuki Hatun'un çeyizini hazırlama görevinin verildiğinden bahsedilmesi (s.608).

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in, kızkardeşi Selçuki Hatun'un Argun'la evlenmesiyle birlikte, gücünün arttığından bahsedilmesi (s.608).

Cihan padişahı İlhan-ı Azam'ın (Abaka), şehzadelerinden olan Argun ile Şehit Sultan Rükneddin Kılıç Arslan'ın kızı Selçuki Hatun'un evlendirilmesi ve Selçuki Hatun'u getiren görevlilerin Abaka Han tarafından mükâfatlandırılmasından bahsedilmesi (s.611-612).

2.277. SELÇUKŞAHOĞLU

Niğde subaşı Selçukşahoğlu'nun, Sultan Rukneddin (Rükneddin Kılıç Arslan) tarafına geçen Niğde'nin ileri gelenleri ile tutuklanıp, şehir dışına götürülerek, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) emri ile öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.580).

2.278. SEYFEDDİN AYABA²⁶²

Çaşnigir Ayaba'nın Laskaris tarafından yakalandığından, sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) cesedini gören Ayaba'nın ağladığından, bunun üzerine Laskaris'in emriyle bağlarının çözüldüğünden bahsedilmesi (s.140).

Çaşnigir Ayaba'nın serbest bırakılmasının, Laskaris'in adamları tarafından istendiğinden, Seyfeddin Ayaba ile sultana (I. İzzeddin Keykavus) bir mektup gönderilmesi istendiğinden bahsedilmesi (s.158).

²⁶⁰ Fahreddin Behramşah'ın kızı, I. İzzeddin Keykavus'un eşi.

²⁶¹ Rükneddin Kılıç Arslan'ın kızı, III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kızkardeşi, Argun'un eşi.

²⁶² I. İzzeddin Keykavus döneminin meşhur ve nüfuzlu emirlerindedir. I. Alaaddin Keykubad tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Barış Saday (2012), "Türkiye Selçuklu Devlet Adamı Seyfeddin Ayaba", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara)

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın serbest bırakıldığından, sultanı (I. İzzeddin Keykavus), Laskaris'in cezalandırılmaması hususunda ikna ettiğinden bahsedilmesi (s.159).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın, şehit sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) naaşının geri getirilmesiyle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.160).

Emir Seyfeddin Ayaba'nın, elçilerle beraber yola çıktığından bahsedilmesi (s.160).

Emir Seyfeddin'in, hediyelerle karşılandığından ve ağırlandığından bahsedilmesi (s.161).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'ya, Melik Alaaddin'in (I. Alaaddin Keykubad) sığındığı ve Sultan İzzeddin (I. İzzeddin Keykavus) tarafından kuşatılmış durumdaki, Ankara halkının haberci gönderdiğinden bahsedilmesi (s.165).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın, şehre girdiğinden, Melik Alaaddin'i alıp bir iğdişin evine götürdüklerinden bahsedilmesi (s.166).

Seyfeddin'in, ayanları ve saygın kişileri sultanın huzuruna götürdüğünden bahsedilmesi (s.166).

Melik Seyfeddin Ayaba'nın, Melik Alaaddin'i Malatya Menşar kalesine götürmekle görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.167).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın da içinde bulunduğu bazı devlet adamlarının Kadı Şerefeddin'i karşılamaya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.201).

Halep'i almak isteyen Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus), Melikül Ümera Seyfeddin Ayaba ve bazı devlet adamları ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.208).

Çaşnigir Melikül Ümera Seyfeddin Ayaba'nın komutasındaki dört bin kişilik destek birliğinin, Şam seferine çıkan orduyu takip ettiğinden bahsedilmesi (s.216).

Emiri Çaşnigir'e, Şam ordusunun galip geldiği ve yardıma gelmesi gerektiği haberinin ulaştığından fakat onun hem durumu sultana (I. İzzeddin Keykavus) aktarmadığından hem de yardıma gitmediğinden bahsedilmesi (s.217).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın bazı devlet adamları ile birlikte Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümünü gizlediğinden bahsedilmesi (s.224).

İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) vefatından sonra Meliku'l Ümera Seyfeddin Ayaba'nın, Emir-i Meclis Emir Mubarizeddin Behram ile Melik Alaaddin Keykubad lehinde görüş bildirmesinden bahsedilmesi (s.227).

Meliku'l Ümera Seyfeddin Ayaba ile Emir-i Meclis Emir Mubarizeddin Behram'ın, Melik Alaaddin Keykubad'ı önermesine Sahib Necmeddin ile Pervane Şerefeddin Muhammed'in karşı çıkmasına rağmen, Melik Alaaddin Keykubad'ın sultan olması hususunda uzlaşılmasından bahsedilmesi (s.228).

Seyfeddin Ayaba'nın, Melik Alaaddin Keykubad'a sultan olduğunu haber vermek için hapsedildiği Güzerprit kalesine varması, sultanlığını müjdelemesinden bahsedilmesi (s.229).

Seyfeddin Ayaba'ya, melik (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, güven içerisinde olacağına dair aman mektubu yazıldığından bahsedilmesi (s.230).

Emir Seyfeddin'in, sultanı (I. Alaaddin Keykubad) ata bindirip, onu övdüğünden bahsedilmesi (s.232).

Emir Seyfeddin'in, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) padişahlığını duyurduğundan bahsedilmesi (s.233).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Çaşnigir Melikül Ümera Ayaba ve bazı devlet adamlarıyla (Konya'da) görüşerek emirler verdiğinden bahsedilmesi (s.243).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın, bazı devlet adamları ile birlikte devlet idaresinde kıdemli oluşları, servetlerinin bolluğu, adamlarının, mallarının ve erzaklarının çokluğu sebebiyle gururlanma ve büyüklenmeye başlamaları sebebiyle sultana (I. Alaaddin Keykubad) baskıda bulunmaya, yetki ve sorumluluklarını aşmaya başlamalarından bahsedilmesi (s.286).

Emir Seyfeddin Ayaba'nın mutfağında seksen baş koyun kesildiğinden, ondan izinsiz padişah sarayına kimsenin yanaşamadığından, diğer emirlerin onu kendilerinin büyüğü olarak gördüğünden bahsedilmesi (s.287).

Bazı emirlerin, sultanı (I. Alaaddin Keykubad), Emir Seyfeddin Ayaba'nın evine çağırıp, onu tutuklayıp, Key Feridun'u sultan yapma planı yaptıklarından, Çaşnigir'in sultanı davetine, sultanın uymadığından bahsedilmesi (s.287).

Çaşnigir Emir Seyfeddin Ayaba'nın, sultanın ilk kadehi onun şerefine içtiği Kayseri'deki bir ziyafetten sonra tutuklandığından bahsedilmesi (s.289).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Çaşnigir Emir Seyfeddin'e duyduğu aşırı kin sebebiyle onu acele bir şekilde öldürttüğünden bahsedilmesi (s.290).

Seyfeddin Ayaba'dan boşalan beylerbeylik makamına, Komnenos'un getirildiğinden bahsedilmesi (s.292).

2.279. SEYFEDDİN BAYRAM (ŞEMSEDDİN BAYRAM)

Harput Subaşı Seyfeddin Bayram'ın, Seyfüddevle Ertokuş ile birlikte, Harezmliler'i geri getirmek için yola çıktığından, onlarla yapılan savaşta yenilip öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.452).

2.280. SEYFEDDİN ÇALIŞ BİN İŞHAK²⁶³

Seyfeddin Çalış b. İshak'ın, Emir Celaledin Karatay'ın eğitiminden geçmiş, dindar, dürüst, cesur, vakar ve vefa sahibi bir kişi olduğu belirtildikten sonra, Luluva kalesine sığınan Hatiroğlu'nu teslim almakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.613).

2.281. SEYFEDDİN EBU BEKİR (HOKKABAZ OĞLU)

Emir Seyfeddin Ebu Bekir'in, Hokkabazoğlu adıyla bilindiği ve Kayseri subaşı olduğundan, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) gelişinde ona hediyeler verdiğinden bahsedilmesi (s.235-236).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Naib Hokkabazın oğlu Seyfeddin Ebu Bekir ve bazı devlet adamlarıyla (Konya'da) görüşerek emirler verdiğinden bahsedilmesi (s.243).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), kendisine bir komplo hazırlandığından bahsetmesi üzerine Hokkabaz oğlu ile Emir Komnenos'un, sultana, komployu planlayanları cezalandırabilmek için Antalya'dan uzaklaşmak amacıyla Kayseri'ye gitmesi gerektiğini söylediğinden bahsedilmesi (s.288).

Naib Hokkabazoğlu Seyfeddin'in, sultan tarafından kendisine komplo kuranları cezalandırmak için yapılan planda vazifelendirildiğinden bahsedilmesi (s.288).

²⁶³ Emiri Dad. Kayseri'ye gelen Baybars tarafından, Kayseri valisi tayin edilmiştir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.365)

Hokkabazoğlu Naib Seyfeddin'in, sultana (I. Alaaddin Keykubad) yaptığı, öldürölen devlet adamlarının köle ve askerlerinin de öldürölmesi teklifine, Emir Komnenos'un karşı çıktığından bahsedilmesi (s.294).

Hokkabazoğlu Seyfeddin'in, Melik Adil'in akrabalarıyla yakınlık kurmak isteyen sultanın (I. Alaaddin Keykubad) hediyelerini götürürken, Malatya'da hastalandığından bahsedilmesi (s.311).

2.282. SEYFEDDİN EBU BEKİR (CANDAR)

Candar Seyfeddin Ebu Bekir'in Pınarbaşı'nda, bazı devlet adamları ile birlikte Suriye ordusu tarafından yakalanarak götüröldüğünden bahsedilmesi (s.609).

2.283. SEYFEDDİN ERBEĞİ

Seyfeddin Erbeği'nin Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından, Sahibi azam Fahreddin ve Muineddin Pervane ile görüşerek, Elbistan vakasını anlatmak için İlhan'a elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.623).

2.284. SEYFEDDİN HABİB (HAMİD) PERVANE

Seyfeddin Habib Pervane ve bazı devlet adamlarına, Emir Celaleddin Karatay'ın, sultan (II. İzzeddin Keykavus) ile yaptığı sohbeti anlattığından, onların Konya'dan hareket ederek Ruzbeh düzlüğünde konaklarından, Kürtten Araftan ve diğer ücretlilerden on bin kişilik bir ordu oluşturdıklarından bahsedilmesi (s.552).

Seyfeddin Hamid Pervane'den övgüyle söz edildikten sonra, memleket işlerini yürütmede Emir Celaleddin'le birlikte hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.556).

2.285. SEYFEDDİN KARASONKUR

Seyfeddin Karasonkur'un, şehit sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) yakın kölelerinden olduğu ve Pınarbaşı'nda bazı devlet adamları ile birlikte Suriye ordusu tarafından yakalanarak götüröldüğünden bahsedilmesi (s.609).

2.286. SEYFEDDİN HAS KAYIABA

Emiri dad Seyfeddin Kayıaba'nın, Sahib'e (Şemseddin Muhammed İsfahani) girmesi gereken yeri gösterdiğinden bahsedilmesi (s.547).

Seyfeddin Has Kayıaba'nın, Alıncak Noyan tarafından öldüröldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.287. SEYFEDDİN KIZIL

Melikül Ümera Seyfeddin Kızıl'ın, Melikü'l-Ümera Hüsameddin Çoban'la birlikte, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından çağırıldığından bahsedilmesi (s.166).

Emiri Kızıl Melikül Ümera Seyfeddin'in, Emiri Çoban Melikül Ümera ile birlikte, sultana (I. Alaaddin Keykubad) hediyeler sunduklarından bahsedilmesi (s.244).

2.288. SEYFEDDİN TORUNTAY²⁶⁴

Emir Seyfeddin Toruntay'ın, bazı devlet adamları ile birlikte Ermeni ülkesine saldırdığından bahsedilmesi (s.515).

Seyfeddin Toruntay'ın, Sahib Şemseddin Muhammed İsafahani'nin kellesinin Sivas'a getirildiği sırada Sultan Rükneddin'in yanında bulunanlardan olduğundan ve çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Seyfeddin Toruntay'a, Malatya yöneticiliğinin verildiğinden bahsedilmesi (s.551).

Seyfeddin Toruntay'ın, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) öncü birliklerine komuta ettiğinden bahsedilmesi (s.552).

Seyfeddin Toruntay'ın, ordusunun savaşı bıraktığından ve Toruntay'ın, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) askerleri tarafından yakalandığından bahsedilmesi (s.553).

Seyfeddin Toruntay ile Muineddin Süleyman arasında, Erzincan subaşılığı konusunda çıkan anlaşmazlığın, Baycu Noyan'a götürüldüğünden bahsedilmesi (s.558).

Emir Seyfeddin Toruntay'ın, Sultan Alaaddin (II. Alaaddin Keykubad) ve bazı devlet adamları ile birlikte, Kaan'ın yanına gitmek için yola çıktıklarından bahsedilmesi (s.565).

²⁶⁴ I. Alaaddin Keykubad'ın emiri ahuru iken, II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde Amasya valiliğine getirilmiş, sultanlar arasındaki kavga döneminde Rükneddin Kılıç Arslan tarafında yer almış, 1249 savaşında II. İzzeddin Keykavus tarafından yakalanmıştır. 1280'de ölmüş ve hayatta iken 1278'de Amasya'da yaptırdığı türbeye defnolunmuştur.(Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmet Kayaoğlu (1978), "Toruntay Vakfiyesi", *Vakıflar Dergisi*, Sayı 12, s.91-112)

Melikül Ümera Seyfeddin Toruntay'ın, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) cevabını Sultan İzzeddin'e (II. İzzeddin Keykavus) götürdüğünden bahsedilmesi (s.583).

Atabeğ Fahreddin Arslandoğmuş, Beğlerbeği Seyfeddin Toruntay, Sahib Fahreddin Ali ile birlikte oturan Pervane'nin (Muineddin Süleyman Pervane), Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) Sahib'e gönderdiği bir mektubu, Atabeğ Arslandoğmuş, Seyfeddin Toruntay ve Sahib'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.602-603).

Beğlerbeği Seyfeddin Toruntay'ın, sultanla (III. Gıyaseddin Keyhüsrev) birlikte Kayseri'ye gittiğinden bahsedilmesi (s.608).

Beğlerbeği Seyfeddin Toruntay ve bazı devlet adamlarının, sultanı (III. Gıyaseddin Keyhüsrev), Hatiroğlu Şeref'e teslim ettiklerinden bahsedilmesi (s.610).

Emir Seyfeddin Toruntay'ın, yanına getirilen Cimri'nin askerlerini, öldürttüğünden bahsedilmesi (s.663).

2.289. SEYFEDDİN TÜRKERİ

Çaşnigir Seyfeddin Türkeri ve bazı devlet adamlarının, Köseadağ yenilgisi sonrasında Tokat'a giden sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tedbir amacıyla kıyafetlerini değiştirdiklerinden bahsedilmesi (s.500).

Çaşnigir Seyfeddin Türkeri'nin, Sahib Şemseddin Muhammed İsafahani'nin kellesinin Sivas'a getirildiği sırada Sultan Rükneddin'in yanında bulunanlardan olduğundan ve çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Seyfeddin Türkeri'ye, Sivas yöneticiliğinin verildiğinden bahsedilmesi (s.551).

Seyfeddin Türkeri'nin, Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) öncü birliklerine komuta ettiğinden bahsedilmesi (s.552).

Seyfeddin Türkeri'nin, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) ordusuna karşı sol cenahtan saldırıya geçtiğinden ve yakalandığından bahsedilmesi (s.553).

Kayseri Subaşı Kadı Seyfeddin Türkeri'nin, sultana (II. İzzeddin Keykavus) yakınlık kazandığından ve ona şarab içirmeye başladığından bahsedilmesi (s.563).

Türkeri'nin, daha önceden de arasının açık olduğu Amid yöneticisi Atabeğ Şemseddin Altunaba'yı, Fahreddin Belek isimli haciblerinden biri aracılığıyla zehirleterek öldürdüğünden bahsedilmesi (s.564).

Türkeri'nin giderek gururu ve kibirinin arttığından, devlet adamlarının etkisiyle sultanın (II. İzzeddin Keykavus) emriyle Mindas kalesinde öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.565).

Tükeri oğlu Rumeri'den bahsedilmesi (s.609).

2.290. SEYFÜDDEVLE ERTOKUŞ (ŞEMSÜDDEVLE ERTOKUŞ)

Malatya subaşı Seyfüddevle Ertokuş'un, Harput subaşı Seyfeddin Bayram ile birlikte, Harezmliler'i geri getirmek için yola çıktığından, onlarla yapılan savaşta esir düştüğünden bahsedilmesi (s.452).

2.291. SİNANEDDİN KAYMAZ

Emir Sinaneddin'e, Ahlat bölgesi subaşılığının verildiğinden ve onun olumlu özelliklerinden bahsedilmesi (s.419).

Sinaneddin Kaymaz'ın, Tatvan yakınlarında karşılaştığı Harezmlilerle bir askerle, Kır Han'a haber göndererek, Kır Han'la görüştüğünden bahsedilmesi (s.419).

Sinaneddin'in Kuran üzerine yemin ederek, Kır Han ve diğer Harezm emirlerine karşı kimsenin kötülük düşünmediği konusunda güvence verdiğinden bahsedilmesi (s.419).

Sinaneddin'in, Harezmliler emirleri sultana (I. Alaaddin Keykubad) bağlanmaya ikna ettiğinden, Harezmliler emirlerin bu bağlılığını diğer emirlere bildirdiğinden bahsedilmesi (s.420).

Sinaneddin Kaymaz'ın, Pervane Taceddin ile birlikte, Kır Han'ı karşılamaya çıktığından bahsedilmesi (s.420).

Sinaneddin'in Pervane ile birlikte, Kır Han'ın yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.420).

Develi subaşı Sinaneddin Kaymaz oğlu Nusreteddin'e, Sultan Rükneddin (Kılıç Arslan) tarafından yazılan bir yazıdan bahsedilmesi (s.567).

Sinaneddin Kaymaz oğlu Nusreteddin'in, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus) ordusuna saldırıya geçtiğinden ve tutuklandığından bahsedilmesi (s.570).

2.292. SİNANEDDİN YAKUT

Sinaneddin Yakut'un Harput subaşı olduğu ve bazı devlet adamları ile birlikte Amid kuşatmasında, kaleden gelen habercilerle görüştiklerinden bahsedilmesi (s.476).

Sinaneddin Yakut'un İstankus ile birlikte, Erzurum'u Moğollara karşı korurken zaman zaman şehirden çıkararak, Moğollara saldırdıklarından bahsedilmesi (s.491).

Emir Sinaneddin'e kin duyan Şerefeddin Duvini'nin, şehri Moğollara hile ile teslim ettiğinden bahsedilmesi (s.491).

Emir Sinaneddin'in, şehre giren Moğollara karşı çarpıştığından bahsedilmesi (s.491).

Emir Sinaneddin'in, Baycu tarafından, oğlu ile birlikte şehit edildiğinden bahsedilmesi (s.493).

2.293. SİRACEDDİN MAHMUD URMEVİ

Siraceddin Mahmud Urmevi'den övgüyle söz edildikten sonra, onun Cimri ile Mehmet Beğ'e karşı, Konya'yı savunduğundan bahsedilmesi (s.639).

Cihanın İlhan'ına (Abaka Han), Siraceddin Mahmud Urmevi hakkında övgü dolu bir mektubun gönderilmesi ve Abaka Hanın, Siraceddin'i Rum ülkesinin baş kadılığına atamasından bahsedilmesi (s.639).

2.294. SİRACEDDİN SARICA

Çaşnigir Siraceddin Sarıca'nın, bazı devlet adamları ile birlikte Ermeni ülkesine saldırdığından bahsedilmesi (s.515).

Çaşnigir Siraceddin Sarıca'nın, Sahib Şemseddin Muhammed İsafahani'nin kellesinin Sivas'a getirildiği sırada Sultan Rükneddin'in yanında bulunanlardan olduğundan ve çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Siraceddin Sarıca'ya, Beylerbeylik makamının verildiğinden bahsedilmesi (s.551).

Siraceddin'in savaş alanından kaçarak, Aksaray'a gittiğinden bahsedilmesi (s.553).

2.295. SİRKECİOĞLU

Sirkecioğlu'nun, bazı komutanlarla birlikte Şam ordusunun karşısına çıktığından bahsedilmesi (s.427).

2.296. SÜLEYMAN BİN KUTALMIŞ BİN İSRAİL²⁶⁵

İbn Bibi'nin eserini Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) döneminden başlatmasının sebebini açıklarken, Süleyman Bin Kutalmış Bin İsrail'in yönetimi nasıl ele aldığı hakkında kesin bilgi sahibi olmadığını söylemesi (s. 38).

Sultan İzzeddin Kılıç Arslan Bin Mesud'un (II. Kılıç Arslan), oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) veliaht tayin ederken yaptığı konuşmada; *"atalarımız Sultan Melikşah fermanyla, senin atan gazi padişah Melik Süleyman komutasında Rum ülkelerinin fethi için seçilip görevlendirildi"* dediğinden bahsedilmesi (s.46-47).

2.297. ŞABLAŞ²⁶⁶

Şablaş'ın, Muzaffereddinoğlu Nizameddin Suhrab ve Visakbaşı Garib ile birlikte sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Moğolları Sivas dışında bir meydan savaşıyla karşılamaya ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.496).

2.298. ŞAH MELİK

Şah Melik'in Yıldız Dağı'nda, Tokat'a giden Muineddin Pervane ve Bayan'ı yendiğinden bahsedilmesi (s.581).

Emiri Âlem Şah Melik'in, önce Sultan İzzeddin taraftarı olduğundan, sonra Moğollara bağlandığından, daha sonra Sultan Rükneddin'in yanında yer aldığından, Simre subaşı olduğu, isyan edip Gedağze kalesine sığındığından, Pervane

²⁶⁵ Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu ve ilk hükümdarı Nasıru'd-Devle Ebu'l Fevaris Süleyman Şah. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Sevim (1990), *Anadolu Fatih Kutalmışoğlu Süleyman Şah*, TTK Yayınları, Ankara; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul; Mükrimin Halil Yinanç (2013), *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri I. Cilt*, Yayına Hazırlayan: Refet Yinanç, TTK Yayınları, Ankara; Mehmet Altay Köymen (2017), *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara; Mehmet Altay Köymen (1993), "Süleyman Şah ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu", *Bellekten*, Cilt 57, Sayı 2018, s.71-79; Sibt İbnu'l Cevzi (2011), *Mir'atü'z-Zaman Fi Tarihi'l-Ayan'da Selçuklular*, *Seçme Tercüme ve Değerlendirme*, Ali Sevim, TTK Yayınları, Ankara; Kemalüddin İbnu'l Adim (2014), *Zübdetü'l-Haleb Min Tarihi Haleb'de Selçuklular*, *Seçme Tercüme ve Değerlendirme*, Ali Sevim, TTK Yayınları, Ankara)

²⁶⁶ İncelediğimiz eserde, "Muzaffereddin Veşablaş" şeklinde bir ifade bulunmakla beraber, Şablaş ayrı bir kişi olduğundan dolayı burada bir basım hatası olduğu düşünülebilir. (bkz; İbn Bibi, *Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, s.216; İbn Bibi, *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, s.176)

(Muineddin Süleyman) tarafından kuşatılıp, ondan aldığı sözle kaleden çıktığından, Pervane tarafından Moğollara teslim edilip öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.593).

2.299. ŞAPUR²⁶⁷

Çalışmamızda incelenen eserin 34, 58, 150, 366. sayfalarında, Sasani İmparatoru Şapur'dan, anlatılan olayı örneklendirmek ve betimlemek için bahsedilmektedir.

2.300. ŞEMSEDDİN (MAHİ HORASAN OĞLU)

Mahi Horasanoğlu Şemseddin'in, bazı devlet adamları ile gizlice konuştuğunu gören sultanın (I. Alaaddin Keykubad), mallarına el koyduktan sonra, onu ve onunla konuşan devlet adamlarını sürdürdüğünden bahsedilmesi (s.292).

2.301. ŞEMSEDDİN (SADRA OĞLU)

Sadraoğlu Şemseddin'in, hilekârlıkta şöhret sahibi olduğundan bahsedilmesi (s.608).

2.302. ŞEMSEDDİN ALTUNABA²⁶⁸

Çaşnigir Şemseddin Altunaba'nın, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, Melik Adil'le akrabalık bağı kurmakla vazifeli Hokkabazoğlu Naib Seyfeddin'in yerine görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.311).

Emir Şemseddin Altunaba'nın Malatya'ya vardığında, hediye edilecek malları teslim aldığından bahsedilmesi (s.312).

Şemseddin Altunabe'nin Şam'da, Melik Adil'in oğulları ile görüştüğünden ve hediyeleri onlara gösterdiğinden bahsedilmesi (s.312).

Şemseddin'in Şam'da kaldığı sürede, sultana (I. Alaaddin Keykubad) bir mektup yazdığından bahsedilmesi (s.312).

Şemseddin Altunabe'nin, Malatya'da saltanat kafilesini karşılamaya çıktığından bahsedilmesi (s.313).

²⁶⁷ Sâsânîler'in kurucusu Erdeşir'in oğlu I. Şâpûr (240-272). (Ayrıntılı bilgi için bkz; Esko Naskali (2010), "Şapur", *TDV İA*, Cilt 38, s.346; V. F. Büchner (1979), "Şâpûr", *İA*, Cilt 11, s.338-343)

²⁶⁸ İkinci Kılıç Arslan ve oğlu Rükneddin Süleyman Şah döneminin sipehsalarlarından biridir. I.Alaaddin Keykubad döneminde çaşnigir olmuş ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in atabeyliğine atanmıştır. Sadeddin Köpek tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (1947), "Selçuklu Devri Vakfiyeleri I Şemseddin Altun-Aba Vakfiyesi ve Hayatı", *Belleten*, Cilt 11, Sayı 42, s.197-235)

Şemseddin Altunabe'nin, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle, değerli hediyeler ve bin süvariyle yol hazırlığı yaptığından ve sultanın yanından ayrılarak Sultan Celaleddin'e (Celaleddin Harzemşah) elçi olarak gittiğinden bahsedilmesi (s.379).

Sultan Celaleddin'in huzurunda alnını secdeye koymak istemeyen Emir Şemseddin Altunabe'nin, gut hastalığına yakalanmış gibi davrandığından ve huzura sedye ile çıktığından bahsedilmesi (s.380).

Emir Şemseddin'in, elçilik vazifesi bitince, çadırında Harezmi emirlere eğlence düzenlediğinden bahsedilmesi (s.381).

Çaşnigir Altunabe'nin, elçilik görevinden dönüşünün gecikmesinden rahatsız olan sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Kemaleddin Kamyar'ı, durumu öğrenmek için görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.381).

Emir Şemseddin'in, Emir Kemaleddin ile birlikte yola çıktıklarından, Erzurum'da Melik Rükneddin Cihanşah ile görüştiklerinden bahsedilmesi (s.382).

Emir Şemseddin'in Emir Kemaleddin ile birlikte, Erzurumlu'nun (Rükneddin Cihanşah), Sultan Celaleddin ile birleştiğini, Sultan Alaaddin'e anlattıklarından bahsedilmesi (s.382).

Çaşnigir Emir Şemseddin Altunabe'nin, beş bin süvariyle Ahlat tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.403).

Çaşnigir Emir Şemseddin Altunabe'nin, Melik Eşref ve kardeşleri ile birlikte yola çıktığından bahsedilmesi (s.404).

Çaşnigir Şemseddin Altunaba'nın, bazı komutanlarla birlikte Şam ordusunun karşısına çıktıklarından bahsedilmesi (s.427).

Çaşnigir Şemseddin Altunaba'nın, Çaşnigir Emir Mübarizeddin Çavlı ile birlikte, Kemaleddin Kamyar'a ulak gönderdiğinden bahsedilmesi (s.428).

Çaşnigir Altunaba'nın, Çaşnigir Çavlı ile birlikte, beş bin süvariyle saldırıya geçtiğinden bahsedilmesi (s.428).

Çaşnigir Şemseddin Altunaba'nın, Melik Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) atabegliğine ve melikül ümeralığına tayin edildiğinden bahsedilmesi (s.443).

Çaşnigir Şemseddin Altunaba'nın, bazı devlet adamları ile birlikte, Melik Gıyaseddin tarafından, kendisine bağlanmaya çağrılmasından ve kabul gördüğünden bahsedilmesi (s.447).

Çaşnigir Atabeg Emir Şemseddin Altunaba'nın, Üstadüddar Cemaleddin Ferruh Lala ile birlikte, sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tahta oturttuklarından bahsedilmesi (s.448).

Atabeg Emir Şemseddin Altunaba'nın, bazı devlet adamları ile birlikte, Antalya'ya giden sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanında yer aldığından bahsedilmesi (s.453).

Atabeg Emir Şemseddin Altunaba'nın, Köpek için “*Bu köpeği saltanat memurluğundan uzaklaştırmak gerek*” dediğinden bahsedilmesi (s.453).

Şemseddin Altunaba'nın divan fermanları üzerine nişan koyarken, Taceddin Pervane ile Köpek'in oraya geldiğinden, Köpek'in onu sakalından tutup, Candar Kürt'e teslim ettiğinden, Candar'ın onu şehit ettiğinden bahsedilmesi (s.454).

Şemseddin Altunaba işinden kurtulan Köpek'in, Taceddin Pervane ile uğraşmaya başladığından bahsedilmesi (s.455).

Muineddin Pervane'nin, Ali Bahadır ve Uğurlu'yu, Altunaba Kervansarayı yakınlarında yendiğinden, bazı devlet adamlarını tutuklayıp, Alıncak Noyan'a gönderdiğinden bahsedilmesi (s.593).

2.303. ŞEMSEDDİN ALTUNABA (AMİD KUMANDANI)²⁶⁹

Şemseddin Altunaba'nın, Sultan Alaaddin'in has kölelerinden olduğundan, üstün vasıf ve meziyetlerinden söz edildikten sonra, Emir Celaleddin ve diğer emirleri azarladığından bahsedilmesi. (s.563).

Emir Şemseddin Altunaba'nın haciplerinden olan Fahreddin Belek'in, mal vaadiyle kandırılarak Atabeg'in içkisine zehir koyduğundan bahsedilmesi (s.564).

2.304. ŞEMSEDDİN HAMZA BİN EL MÜEYYED TUĞRAYI

Melikül Küttap Şemseddin Hamza Bin El Müeyyed Tuğrayı'nın, yazdığı şiirden bahsedilmesi (s.226).

²⁶⁹ I. Alaaddin Keykubad'ın kölelerinden olup, Amid kumandanıdır. Seyfeddin Türkeri tarafından, içkisine zehir koydurularak öldürülmüştür.

2.305. ŞEMSEDDİN HASOĞUZ

Şemseddin Hasoğuz ve bazı devlet adamlarının, Köseadağ yenilgisi sonrasında Tokat'a giden sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tedbir amacıyla kıyafetlerini değiştirdiklerinden bahsedilmesi (s.500).

Şemseddin Hasoğuz'un, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine, Sahib Şemseddin Muhammed ve bazı devlet adamları ile hangi melikin sultan olacağını görüştüğünden bahsedilmesi (s.517).

Şemseddin Hasoğuz'un, Sahib Şemseddin (Şemseddin Muhammed İsfahani) ile birlikte İzzeddin Keykavus'u, (II. İzzeddin Keykavus) padişahlık tahtına oturttuklarından bahsedilmesi (s.518).

Şemseddin Hasoğuz'un, beylerbeylik makamına getirildiğinden bahsedilmesi (s.518).

Beğlerbeği Emir Şemseddin Hasoğuz'un, Şemseddin Mahmud'a yazdığı menşurun karşılığı olarak elli bin gümüş para verdiğinden bahsedilmesi (s.518).

Melikül Ümera Şemseddin Hasoğuz'un, kızını Emir Eseddin'in yeğeni olan Mübarizeddin Bayram'a vermesinin Pervane Ebu Bekir ve Emiri dad Nusret'te kıskançlığa sebep olduğundan, Şemseddin'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) ise bu duruma müdahale etmediğinden bahsedilmesi (s.518-519).

Hasoğuz ve Ruzbeh hakkında, Emiri Dad Nusret'in, Sahib'e (Şemseddin Muhammed İsfahani) yalan sözler söylediğinden bahsedilmesi (s.519)

Hasoğuz ve Ruzbeh'in tutuklanmaları konusunda, Emiri dad (Nusret) ve Pervane'nin (Ebu Bekir Attar), Sahib'i (Şemseddin Muhammed İsfahani) ikna ettiklerinden bahsedilmesi (s.520).

Şemseddin Hasoğuz ile Eseddin Ruzbeh'in, Emiri dad Nusret ve Pervane Fahreddin Ebu Bekir tarafından Konya'da bir tuzakla öldürülmeleri başlığı altında, Melikül Ümera Şemseddin Hasoğuz'un, Emiri dad Nusret tarafından, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) evine hasta ziyareti bahanesi ile götürüldüğünden, orada öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.521-522).

Şemseddin Hasoğuz'un, Rum asıllı bir köle olduğundan ve bazı olumlu vasıflarından, "Münazarai Çengü Şarab" adlı bir risalesi olduğundan bahsedilmesi (s.522).

Öldürülenlerin (Şemseddin Hasoğuz ile Esededdin Ruzbeh) evlerinin, Emiri dad Nusret'in gönderdiği ayak takımı ve serseriler tarafından yağmalandığından bahsedilmesi (s.523).

Hasoğuz'un kızkardeşinin, Ebu Bekir'in oğlu tarafından zorla şarab içirildiğinden, zorla dans ettirildiğinden, hakarete uğradığından bahsedilmesi (s.523).

Sahib Şemseddin'in, Emir Şemseddin Hasoğuz ile Esededdin Ruzbeh'in öldürülmeleri hususunda kendisine tuzak kuran Pervane Ebu Bekir Attar ve Emiri Dad Nusret'e karşı, sırdaş olarak Melikül Küttab Tuğracı Şemseddin Mahmud'u, seçtiğinden bahsedilmesi (s.524).

Şemseddin Hasoğuz ve bazı devlet adamlarının öldürülmesinden sorumlu tutulan Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

2.306. ŞEMSEDDİN HOCA MESUD

Şemseddin Hoca Mesud'un, bazı devlet adamları ile birlikte, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) lütuf ve ihsanlarına mazhar olduğundan bahsedilmesi (s.487).

2.307. ŞEMSEDDİN KADUCUK

Şemseddin Kaducuk'un, Sultan Rükneddin'e (Rükneddin Kılıç Arslan) uzattığı bir fermana, sultanın "*el minnetullah*" yazdığından, Şemseddin'in birkaç gün sonra vezir olduğundan fakat bir ay sonra hastalıktan kaynaklı olarak öldüğünden bahsedilmesi (s.577).

2.308. ŞEMSEDDİN KAZVİNİ

Emiri perdedarani hassa Şemseddin Kazvini'ye, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) elli sopa vurdurduğundan bahsedilmesi (s.288).

2.309. ŞEMSEDDİN MAHMUD

Tuğracı Şemseddin Mahmud'un, baba lakaplı olduğu, Sultan İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) hükümdar olmasıyla göreve atanan devlet adamlarının menşurlarını yazdığından ve bunun karşılığında elli bin gümüş para aldığından bahsedilmesi (s.518).

Tuğracı Mahmud Şemseddin ile Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) görüşmelerinden bahsedilmesi (s.524).

Melikül Küttab Tuğracı Şemseddin Mahmud'un müspet vasıflarından söz edildikten sonra, Sahib Şemseddin tarafından sırdaş seçildiğinden bahsedilmesi (s.524).

Şemseddin Mahmud'un, Sahib Şemseddin'e (Şemseddin Muhammed İsfahani), Erzincan subaşı Şerefeddin Mahmud'u, melikül ümeralık vazifesine getirmesini istediğinden bahsedilmesi (s.524).

Tuğracı Şemseddin'in, Sahib (Şemseddin Muhammed İsfahani) ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.526).

Tuğracı Şemseddin'in, yaptığı konuşmayla, Emiri dad Nusret'i Sultan Rükneddin'le (Rükneddin Kılıç Arslan) birlikte Kaan'ın (Güyük Han) yanına gitmeye ikna ettiğinden bahsedilmesi (s.527).

Şemseddin Mahmud'un, devlet işlerinde Sahib'e (Şemseddin Muhammed İsfahani), yardımcı olduğundan bahsedilmesi (s.532).

Tuğracı Şemseddin Mahmud'un, divan toplantılarında genel olarak Sahib'in (Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani) biraz uzağında oturduğundan bahsedilmesi (s.535).

Tuğracı Şemseddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte, sultan (Rükneddin Kılıç Arslan) hakkında duydukları habere sevindiklerinden ve Konya'dan hareket ederek Ruzbeh mevkiinde konakladıklarından daha sonra on bin kişiyle Sultan Kervansarayı'na geldiklerinden bahsedilmesi (s. 552).

Şemseddin Mahmud'tan, Sarı Baba lakaplı, Tuğracı Sadrı muazzam, Melikül Küttab olarak söz edildikten sonra, İmam Necmeddin (Necmeddin Nahcevani) ile devlet işlerini yürüttüğünden bahsedilmesi (s.556).

Şemseddin Mahmud'un güzel konuşma, ikna etme, fiziki güzellikteki vasıfları sebebiyle, Sain Han'a gönderilen heyette yer aldığından bahsedilmesi (s.556).

Tuğracı Şemseddin Mahmud'un, Sain Han'a giderken, Sahib Şemseddin'in bazı adamlarıyla, onun ölümünden sorumlu bazı kişileri de yanında götürdüğünden bahsedilmesi (s.556).

Tuğracı Sahib Şemseddin Mahmud'a, vezirlik makamının tevdi edildiğinden bahsedilmesi (s.557).

Tuğracı Sahib Şemseddin'in ağzından kaçan bir söze, Müstevfi Necibeddin'in (Necibeddin Delihani) alınıp, aralarında kavga çıktığından bahsedilmesi (s.557).

Müstevfi Necibeddin'in (Necibeddin Delihani), Emir Celaledin'in yanına giderek, Tuğracı Şemseddin'i (Mahmud) kötülediğinden bahsedilmesi (s.558).

Necibeddin'in (Necibeddin Delihani), yapılan bir toplantıda, Tuğracı'nın (Şemseddin Mahmud) yaptıklarını yüzüne söylediğinden ve kanıtladığından bahsedilmesi (s.558).

Tuğracı Sahib'e, divan toplantısında, Emir Celaledin'in (Karatay) vurmaya kalktığından, o günden sonra Tuğracı Sahib'in devlet işlerinden uzaklaştığından ve itibar kaybettiğinden bahsedilmesi (s.558).

Tuğracı Sahib'in, Emir Muineddin'in (Muineddin Süleyman Pervane), dostluğuna güvenerek, Baycu Noyan'a gizlice mektuplar yazdığından, bu mektupların ele geçirilip deşifre edilmesi neticesinde Antalya'ya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.558-559).

Sahib Tuğracı Şemseddin'in, İlhan'ın yanından geldiğinden bahsedilmesi (s.582).

Tuğracı Sahib Şemseddin Mahmud'un, büyük ordudan Rum ülkelerine dönmesi başlığı altında, Hülagu ile görüştüğünden, kendisine Kırşehir iktasına ek olarak Eyübhisar'ın da verildiğinden, sultanların arasını düzeltmek için uğraş verirken öldüğünden bahsedilmesi (s.582-585).

Tuğracı Sahib Şemseddin'in hesap defterleri ve belgelerine, Sahib Divanı Azam'ın (Şemseddi Muhammed bin Muhammed Cüveyni) baktığından bahsedilmesi (s.658).

2.310. ŞEMSEDDİN MUHAMMED İSFAHANI²⁷⁰

Sahib Şemseddin İsfahani'den övgüyle söz edildikten sonra, Sultan İzzeddin'le (I. İzzeddin Keykavus) yakınlığının sebebinden bahsedilmesi (s.226-227).

²⁷⁰ I. Alaaddin Keykubad ve II. Gıyaseddin dönemlerinde etkili olan, II. İzzeddin Keykavus döneminde devlet içerisinde en yetkili kişi haline gelen devlet adamıdır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Suat Bal (2006), "Türkiye Selçuklu Devletine Hükümdarlık Yapan Vezir; Şemseddin İsfahani", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 19, s.265-294)

Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani'nin, müşrifî memleket ve tuğrai görevlerinde bulunduğundan ve kaleme aldığı fetihnameyi sultana (I. Alaaddin Keykubad) gönderdiğinden bahsedilmesi (s.405).

Yazdığı fetihname beğenilmediği için, tuğrailik görevinin Sahib Şemseddin'den alınarak, Nizameddin Ahmed Erzincani'ye verildiğinden bahsedilmesi (s.408).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), Amid'i almak için, Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani'yi görevlendirerek, büyük bir hazırlıkla Amid'e gönderdiğinden bahsedilmesi (s.437).

Sahib Şemseddin'in, Kemaleddin Kamyar'a, Köpek'in tavırlarından duyduğu rahatsızlığı ve durumu sultana aktarmaları gerektiğini söylediğinden, Kemaleddin Kamyar'ın ise aldırış etmediğinden bahsedilmesi (s.454).

Sahib Şemseddin'in, Köpek'in öldürülmesinden sonra naibliğe atandığından bahsedilmesi (s.465).

Naib Melikül Ümera Şemseddin İsfahani'nin, Moğol tehlikesine karşı yardım alabilmek maksadı ile savaşçı ve tecrübeli yirmi bin askeri saltanat taraftarı yapmak için Suriye tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.494).

Sahib Şemseddin'in, yüz bin dinar ve milyonlarca gümüş parayla Suriye'ye gittiğinden, Suriye'ye varınca zenginlik kokusu ulaştırdığından bahsedilmesi (s.494-495).

Sahib Şemseddin'in Sivas'ta, sultan (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından beklendiğinden bahsedilmesi (s.496).

Asker toplamak için Halep tarafına giden Sahib Şemseddin'in, Harezmlî, Yadbeki, Kıpçak ve Kürtlerden bir ordu meydana getirdiğinden fakat sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) bozguna uğradığını haber alınca, oluşturduğu orduyu dağıttığından bahsedilmesi (s.508).

Sahib Şemseddin'in, Moğol ordusunun çekilmesi üzerine, Amid yöneticisi Melik Mesud'u da alarak Rum'a geri döndüklerinden bahsedilmesi (s.509).

Sahib'in, Malatya'da görüştüğü Çaşnigir Çavlı'nın tavsiyesiyle, Melik Mesud'u geri göndermek için Hüsameddin Çoban'ı görevlendirdiğinden bahsedilmesi (s.509).

Sahib Şemseddin'in, yeniden vezirlik makamına atandığından bahsedilmesi (s.510).

Naib Melikül Ümera Şemseddin İsfahani'nin, Sain Han'a (Batu Han) gitmesi başlığı altında, Naib Şemseddin'in, Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.512).

Naib Şemseddin'in, yanında Amasya kadısı Fahreddin ve Necibeddin (Mecdeddin) Muhammed Tercümani ve hediyelerle birlikte yola çıkıp Sain Han'ın yanına vardığından bahsedilmesi (s.512-513).

Naib'in, Kaan (Batu Han) tarafından, kendi adına hâkim tayin edildiğinden, ona "*Nizamül Mülk ve Salahül Âlem*" ünvanlarını verildiğinden bahsedilmesi (s.513).

Sahib'e, sultan (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından, Sahib Mühezzibeddin'in vefatıyla boşalan vezirlik makamının, Kırşehir emirlik iktasının ve subaşılığının verildiğinden bahsedilmesi (s.513-514).

Sahib'in, Konya Akşehir Karaöyük'te sultanla buluştuğundan, ülkenin yönetimi konusunda tam yetkili kılındığından ve Sis'e sefer için hazırlığa başladığından bahsedilmesi (s.514).

Sahip Şemseddin'in, Sis seferi esnasında, emirlerle birlikte Tarsus'u kuşattığından, emirlerin Sahib Şemseddin'i yetkileri sebebiyle kıskandıkları için gevşek davrandıklarından, bu sırada Tarsus kuşatmasının kaldırılıp, Konya'ya dönülmesi haberi alındığından bahsedilmesi (s.515-516).

Sahib Şemseddin'in, Sis tekmuru ile anlaştığından bahsedilmesi (s.516).

Sahib Şemseddin Muhammed'in, Sultan Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) ölümü üzerine, dört dostu ile hangi melikin sultan olacağını görüştüğünden bahsedilmesi (s.517).

Sahib Şemseddin'in, Şemseddin Hasoğuz ile birlikte İzzeddin Keykavus'u, (II. İzzeddin Keykavus) padişahlık tahtına oturttuklarından bahsedilmesi (s.518).

Sahib Şemseddin'in, vezirliğe getirildiğinden bahsedilmesi (s.518).

Şemseddin'in, Şemseddin Hasoğuz ve Eseddin Ruzbeh'e baskı yapmak istese de bazı sebeplerden dolayı çekindiğinden ve duruma müdahale etmediğinden bahsedilmesi (s.519).

Sahib'e, Hasoğuz ve Ruzbeh hakkında, Emiri Dad Nusret'in yalan sözler söylediğinden bahsedilmesi (s.519)

Sahib'in, Emiri Dad (Nusret) ve Pervane (Ebu Bekir Attar) tarafından, Hasoğuz ve Ruzbeh'in tutuklanmaları konusunda ikna edildiğinden bahsedilmesi (s.520).

Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani), Tuğracı Mahmud Şemseddin ile görüşmelerinden bahsedilmesi (s.523-524).

Sahib Şemseddin'in, Emir Şemseddin Hasoğuz ile Esededdin Ruzbeh'in öldürülmeleri hususunda kendisine tuzak kuran Pervane Ebu Bekir Attar ve Emiri Dad Nusret'e karşı, sırdaş olarak Melikül Küttab Tuğracı Şemseddin Mahmud'u, seçtiğinden bahsedilmesi (s.524).

Sahib Şemseddin'in, Şemseddin Mahmud'un tavsiyesiyle, Erzincan subaşı Şerefeddin Mahmud'u, melikül ümeralık vazifesine davet ettiğinden bahsedilmesi (s.524).

Sahib'in, Şerefeddin (Şerefeddin Mahmud) ile yaptığı konuşmadan sonra, tuğracı Şemseddin ile görüştüğünden bahsedilmesi (s.526).

Sahib Şemseddin İsfahani'nin, Şerefeddin Erzincani ile arasının açıldığından bahsedilmesi (s.529).

Sahib Şemseddin'in, Şemseddin Yavtaş'ı, Şerefeddin'in üzerine gönderdiğinden bahsedilmesi (s.531).

Sahib'in, Şerefeddin'i ortadan kaldırdıktan sonra, Pervane'yi Darende kalesinde, oğlunu Kâhta kalesinde öldürttüğünden bahsedilmesi (s.532).

Sahib Şemseddin Muhammed İsfahani'nin, muhaliflerini ortadan kaldırdıktan sonra devlet işlerini yürütmeye rahat hareket etmeye başladığından bahsedilmesi (s.533).

Sahibin (Şemseddin Muhammed İsfahani) yanına gönderilen, Zamüd dar Tusi oğlu Necmeddin Ebul Kasım'ın, Emir Celaleddin Karatay ile birlikte, onu divana davet ettiklerinden bahsedilmesi (s.546).

Sahib'in, üç gün işkence gördükten sonra öldüğünden ve bu duruma bazı devlet adamlarının çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Sahib Şemseddin'den sonra vezirlik makamına getirilen, Kadı İzzeddin Razi'nin görevden alındığından bahsedilmesi (s.551).

Şemseddin İsfahani'nin durumuna uğramaktan çekinen Kadı Necmeddin'in (Necmeddin Nahcevani), vezirliği bırakarak, Halep'e gittiğinden bahsedilmesi (s.556).

Sahib Şemseddin'in öldürülmesi olayını araştırmak için, Sain Han tarafından, Hutu-kör, Kelebec ve Kutlu Melik isimli kişilerden oluşan elçi heyetinin geldiğinden bahsedilmesi (s.556).

Sahib Şemseddin'in bazı adamlarıyla, onun ölümünden sorumlu bazı kişilerin, Tuğracı Şemseddin Mahmud ile birlikte Sain Han'ın yanına götürüldüğünden bahsedilmesi (s.556).

2.311. ŞEMSEDDİN MUHAMMED BİN MUHAMMED BİN ALİ²⁷¹

İbn Bibi'nin babasının (Mecdeddin Muhammed), Sahib Divan Şemseddin'in, sarayında büyüdüğünden bahsedilmesi (s.37).

2.312. ŞEMSEDDİN MUHAMMED BİN MUHAMMED CÜVEYİNİ²⁷²

Sahib Divan Ebul Muzaffer Muhammed bin Muhammed'den övgüyle bahsedilmesi (s.39).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, Ebul Meali Kutlug İnanç Uğurlu Uluğ denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.50).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, İnancı azam, Ulug Sahibi Divan denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.86).

²⁷¹ Alaaddin Ata Melik Cüveyni ve Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'nin dedesi (bkz; Adnan Sadık Erzi (1993), "İbn Bibi", *İA*, Cilt 5/2, s.712)

²⁷² Ünlü tarihçi ve devlet adamı Alâeddin Atâ Melik Cüveynî'nin kardeşidir. Hülâgû tarafından 1263'de sâhib-dîvânlığa getirildi. Cüveynî bu görevine Abaka Han döneminde de (1265-1282) devam etti ve ülkeyi büyük bir başarı ile yönetti. Cimri ayaklanmasını bastırmak, Moğollar'a ait gelirleri gözden geçirmek üzere Abaka tarafından 1277'de Anadolu'ya gönderildi. Büyük yetkilerle donatılan ve yanında bir miktar Moğol askeri bulunan Cüveynî, Karamanoğulları'nın sebep olduğu ayaklanmayı Selçuklu ordusuyla birlikte bastırdı; Lârende'den Akdeniz'e kadar yayılmış olan, Karamanoğulları'na bağlı Türkler'in çoğunu esir etti ve sürülerini ele geçirdi. Sonra Niğde yolu üzerinde bulunan Kazova kışlağına çekildi. Burada kaldığı sürece Sinop, Kastamonu gibi şehirlerin yöneticilerine hediyeler ve mektuplar göndererek onları devlete bağlı kalmaya çağırdı. Bu arada halkı ezen ağır vergi ve salmaları kaldırttı, herkesten gücüne göre vergi aldı. Sultan III. Gıyâseddin Keyhusrev'i (1266-1284) ve Sâhib Ata'yı henüz yakalanmamış olan Cimri üzerine gönderdi. İlerleyen dönemde Argun'un emri ile Kazvin ve Zencan arasında Ahar kasabası civarında 16 Ekim 1284'te öldürüldü. Mes'ûd ve Ferecullah adlı çocukları 1290'da Tebriz'de, Rum emîrliği görevini yürüten Nevruz adlı oğlu da Anadolu'da öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1993), "Cüveyni Şemseddin", *TDV İA*, Cilt 8, s.144-146; M. Fuad Köprülü (1993), "Cüveynî", *İA*, Cilt 3, s.255-259)

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, Sahib Divan, Ulug İnanc denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.105).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, Ebul Meali Ulug İnanc denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.187).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, Sahib Divan İnanc Ulug Uğurlu denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.195).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, Sahib Divanı Muazzam Ebul Muzaffer bin Muhammed denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.611).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, “*Yüce Tanrının lütfu Ulug Şemseddin*” denilerek, övgüyle bahsedilmesi (s.623).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, “*Büyük emir, yüce vezir, dünyadaki yöneticilerin sultanı, devletin, dinin ve Hakk'ın güneşi, Ulug inanç, Ulug Kutluğ Sahib Divan*” diyerek övgüyle söz edildikten sonra, Rum memleketlerine geldiğinden bahsedilmesi (s.640).

Sahib Divanı Azam'ın, Kazova kışlağına gittiğinden bahsedilmesi (s.642).

Uluğ Kutluğ Sahib Divan Muhammed b. Muhammed'in övülmesi (s.644).

Sahip Divan Muhammed Cüveyni'nin, Kaan'ın hizmetine girmesi ve yaptığı işlerden övgüyle bahsedilmesi (s.645).

Elburz Fetihnamesinde, Muhammed bin Sahib Divan olarak bahsedilmesi (s.653).

Şemseddin Muhammed bin Muhammed Cüveyni'den, “*Dinin ve dünyanın güneşi*”, denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.655).

Sahib Divanı Azam'ın, Tuğracı Sahib Şemseddin'in, hesap defterleri ve belgelerine baktığından bahsedilmesi (s.658).

2.313. ŞEMSEDDİN ÖMERİ KAZVİNİ

Emir Şemseddin Ömeri Kazvini'nin, Şervan adıyla tanındığından, ticaretle geçindiği için Kazvin'i terk ettiğinden ve daha sonra Sultan Alaaddin Keykubad'a (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak (Ögetay Kaan tarafından) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.437-438).

Emir Şemseddin Ömeri Kazvini'ye, elçilik görevinde Todun ve Urumtay adlı iki yardımcının eşlik ettiğinden, beraberinde getirdiği yarlığın Biçin yılında (636-1236) yazılmış olduğundan bahsedilmesi (s.439).

Elçi Emir Şemseddin Ömeri Kazvini'nin, sultanla (I. Alaaddin Keykubad) yaptıkları görüşme hakkında bilgi verdikten sonra onun (I. Alaaddin Keykubad) 3 Şevval 634 (1 Haziran 1237) de öldüğünü anlattığından bahsedilmesi (s.439-440).

Şemseddin Ömeri Kazvini'nin, Gıyaseddin Keyhüsrev'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), kendisine “*baba*” diye hitab ederek hediyelerle ve Heri Mısıri Malatyavi'nin oğlu Fahreddin'le beraber geri gönderdiğinden fakat mülhidlerin eline esir düşüp, üç ay on gün Girdhuk kalesinde tutsak kaldıktan sonra Cormagon Noyan tarafından kurtarıldıklarını söylediğinden bahsedilmesi (s.440).

2.314. ŞEMSEDDİN SEVAB

Emir Şemseddini Sevab'ın, Harput melikini korumak için, Melik Kamil tarafından, Hama ve Humus melikleri ve beş bin süvariyle gönderildiğinden bahsedilmesi (s.427).

Şemseddin Sevab'ın, Melik Kamil'in melikül ümerası olduğundan, Hama ve Humus melikleri ile Harput kalesinde bulunduğu ve kalenin sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından kuşatıldığından bahsedilmesi (s.431).

Sevab'ın da onayını alan Hama melikinin, özür ve af dilemek için, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) huzuruna çıktığından bahsedilmesi (s.431).

Şemseddin Sevab'ın, anlaşma sağlandıktan sonra kendilerine sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından gönderilen hilatı giymediği ve yemeği yemediği için, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) sinirlendiğinden, Şamlılara hayvan satılmamasını emrettiğinden, Sevab'ın yürüyecek hali kalmadığı için sedye ile götürüldüğünden bahsedilmesi (s.432).

2.315. ŞEMSEDDİN TABAS²⁷³

Şemseddin Tabas'ın, sultan hakkında bir şiir yazdığından, sultanın onu, emiri ariz ve inşa makamına atadığından bahsedilmesi (s.156).

²⁷³ Mengücekliler'in hâkimiyetindeki Erzincan'da, melikül kalam makamında bulunan Nizameddin Ahmed Erzincani'nin veziri olarak bahsedilen kişi. Mahfil gününde okuduğu edebi medhiye sebebiyle, inşa makamından, Selçuklu ülkesinin Emiri Ariz'liğine yükseltilmiştir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.342)

2.316. ŞEMSEDDİN YAVTAŞ

Emir Şemseddin Yavtaş'tan övgüyle söz edildikten sonra, onun Pervane (Fahreddin Ebu Bekir Attar) tehlikesine karşı yeniden Konya subaşılığına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.528).

Şemseddin Yavtaş'ın, kalabalık bir orduyla, Sahib Şemseddin'in (Şemseddin İsfahani) emriyle, Şerefeddin (Şerefeddin Erzincani) üzerine gönderildiğinden, iki tarafın Niksar'ın Haruni bölgesinde karşılaştığından ve Şerefeddin'in yenildiğinden bahsedilmesi (s.531).

Beylerbeyi Melikül Ümera Yavtaş'ın, Selçuklu hanedanının hizmetkârlığında bulunmuş olduğundan söz edilerek, Fahreddin Arslandoğmuş'la beraber, muhalifleri (Oyuz Melik) cezalandırmak için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.556).

Beylerbeyi Melikül Ümera Şemseddin Yavtaş'ın, Kaan'dan yarlıg alarak göreve başlayan devlet adamlarının bu davranışını çirkin bulduğundan bahsedilmesi (s.557).

Beylerbeyi Şemseddin Yavtaş'ın, bazı devlet adamları ile birlikte, üç sultanla beraber Kayseri'ye hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.562).

Şemseddin Yavtaş'ın, bazı devlet adamları ile birlikte, Kayseri'de Kılıçarslan (Rükneddin Kılıç Arslan) ve Alaaddin Keykubad'ın (II. Alaaddin Keykubad) yanında kaldığından bahsedilmesi (s.564).

Beylerbeyi Emir Şemseddin Yavtaş'ın, Sultan Rükneddin'i (Rükneddin Kılıç Arslan) geri getirmek için görevlendirildiğinden, Yavtaş'ın, sultana Kayseri'de yetiştiğinden, sultana nasihat ederek onu öfkelenirdiğinden, sultanın ona vurmaya kalktığından, Yavtaş'ın yakalanarak Öksüd mağarasına gönderildiğinden, daha sonra Kayseri'de sultana bağlılık yemini ettirildiğinden, bağlılık yemininin Sultan İzzeddin (II. İzzeddin Keykavus) tarafından da duyulduğundan bahsedilmesi (s.568-569).

Beylerbeyi Şemseddin Yavtaş'ın da yer aldığı devlet adamları ile görüşen Sahib Kadı İzzeddin Muhammed Razi'nin, Baycu Noyan'ın uyguladığı baskıyı Kaan'a (Batu Han) anlatmak için elçi gönderilmesine karar verdiğinden bahsedilmesi (s.571).

Beylerbeyi Şemseddin Yavtaş'ın, bazı devlet adamları ile birlikte, Ağaçerileri ortadan kaldırmak için, Kayseri'ye hareket ettiklerinden bahsedilmesi (s.573).

Beylerbeyi Melikül Ümera Şemseddin Yavtaş'ın, sultan (II. İzzeddin Keykavus) tarafından iltifata tabi tutulup, gönlünün alındığından bahsedilmesi (s.575).

Melikül Ümera Şemseddin Yavtaş'ın, itibarlı naiblerinden Taceddin Erzincani'nin Tercüman Zaireddin Resul ile Sultan Rükneddin'e gönderildiğinden bahsedilmesi (s.580).

Beylerbeyi Şemseddin Yavtaş'a, Tokat'ın teslim edilmiş olduğundan bahsedilmesi (s.581).

2.317. ŞEREFEDDİN

Şerefeddin'in, Melik Alaaddin'e (Alaaddin Davudşah) oğullarından birini, sultanla (I. Alaaddin Keykubad) anlaşabilmek için, sultana götürmeyi teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.362).

2.318. ŞEREFEDDİN (KADI)²⁷⁴

Kadı Şerefeddin'den övgüyle söz edildikten sonra, Melik Fahreddin (Erzincan Meliki Fahreddin Behramşah) tarafından, kızının çeyizinin hazır olduğunu belirtmek için, sultana (I. İzzeddin Keykavus) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.201).

Kadı Şerefeddin'in, sultanın (I. İzzeddin Keykavus) emriyle Sivas'ta, devlet büyükleri tarafından karşılandığından bahsedilmesi (s.201).

Kadı Şerefeddin'in, büyük bir saygı ve ihtimamla karşılanıp, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından kendisine kıymetli hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.202).

Kadı Şerefeddin'in büyük bir saygı ve ihtimamla karşılanıp, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından kendisine kıymetli hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.203).

Kadı Şerefeddin'in, melike (Erzincan Meliki Fahreddin Behramşah), elçilik vazifesi hakkında bilgi verdiğinden bahsedilmesi (s.204).

Kadı Şerefeddin'e, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından beş yüz hilati, yedi yüz bin dirhem gümüş akçe, iki yüz at ve katır verildiğinden, Kadı Şerefeddin'in de hediyeler verdiğinden bahsedilmesi (s.207).

²⁷⁴ Kadı Şerefeddin Erzincani

Kadı Şerefeddin oğlu Pervane Taceddin'in, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, bazı devlet adamları ile birlikte, Ahlat ve Ermen tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.417).

Kadı Şerefeddin oğlu Pervane Taceddin'in, Niğde askerleriyle birlikte, Şam ordusuna saldırıya geçtiğinden bahsedilmesi (s.428).

Kadı Şerefeddin Erzincani'nin oğlu Pervane Taceddin'in, Kemaleddin Kamyar'ın itibarını kırmak için, Amid'i kuşatmak istediğinden bahsedilmesi (s.436).

Kadı Şerefeddin oğlu Taceddin Pervane'nin, Melik Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) çağrısına uyarak, onun yanında yer aldığından bahsedilmesi (s.447).

2.319. ŞEREFEDDİN DUVİNİ

Şerefeddin Duvini'nin, Erzurum şahnesi olduğundan ve kötü hasletlerinden söz edildikten sonra, Emir Sinaneddin'e duyduğu kin sebebiyle Baycu Noyan'a haber göndererek canına ve malına dokunulmaması karşısında şehri teslim edeceğini söylemesi, Baycu Noyan'ın kadınların, çocukların, hizmetçilerin, askerlerin hayatlarına dokunmayacağı konusunda güvence vermesi üzerine iki yüz Moğol askerini kaleye alarak, şehrin Moğolların eline geçmesini sağladığından bahsedilmesi (s.491).

2.320. ŞEREFEDDİN HARUN²⁷⁵

Sahib Divan Hacı Harun'un, Göhürge Ağa'nın yanında Rum memleketlerinde kaldığından bahsedilmesi (s.659).

2.321. ŞEREFEDDİN MAHMUD ERZİNCANİ

Şerefeddin Mahmud Erzincani'nin, Karahala oğlu adıyla tanındığından, Sis seferi ve Tarsus kuşatması esnasında, bazı devlet adamları ile birlikte, Ermenilere karşı başarılı mücadeleler verdiklerinden bahsedilmesi (s.515).

Erzincan subaşı Şerefeddin Mahmud'un, Şemseddin Mahmud'un tavsiyesiyle, Sahib Şemseddin (Şemseddin Muhammed İsfahani) tarafından melikül ümeralık vazifesine davet edildiğinden bahsedilmesi (s.524).

²⁷⁵ Hacı Harun olarak da bilinen Şerefeddin Harun, Şemseddin Cüveyni'nin oğlu, Ata Melik Cüveyni'nin yeğenidir. 680 (1281/1282) yılında amcasının yerine Bağdat valiliğine tayin olmuştur. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.590)

Şerefeddin'in görevi kabul ederek, başkente gittiğinden bahsedilmesi (s.525).

Emir Şerefeddin'in, Sahib'e (Şemseddin Muhammed İsfahani), devlet işlerinde emir ve isteklerini yerine getireceğini söylediğinden bahsedilmesi (s.526).

Şerefeddin'in, Sahib'le (Şemseddin Muhammed İsfahani) birlikte, iki çakal olarak ifade ettiği, Pervane Ebu Bekir ve Nusret'i etkisizleştirmek için yaptıkları plandan bahsedilmesi (s.527).

Şerefeddin'in, Sahib (Şemseddin Muhammed İsfahani) ve Tuğracı (Şemseddin Mahmud) ile birlikte, sultanın (II. İzzeddin Keykavus) hizmetinde Aksaray'a hareket ettiklerinden bahsedilmesi (s.527).

Şerefeddin ile Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani), aralarının açılması başlığı altında, Şerefeddin'e haber verilmeden, Sahib'in sultanın annesi ile evlendirilmek için hazırlık yapıldığından, Şerefeddin'in bu işi istemediğinden bahsedilmesi (s.529-530).

Şerefeddin'in Ahlat melikinin torununun öldürülmesi emri verdiğiinden, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) buna tepki gösterdiğinden, Şerefeddin'in Erzincan'a hareket ettiğinden bahsedilmesi (s.530).

Emir Şerefeddin'e, Erzincan ve Niksar subaşılığına ek olarak, beş yüz bin dirhem verilmesi, bunlar karşılığında memleket hududunda oturması ve uçları korumasının istendiğinden bahsedilmesi (s.530).

Şerefeddin'in, asi olarak, askerlerle birlikte Niksar'a geldiğinden, Şemseddin Yavtaş'ın kalabalık bir orduyla onun üzerine yürüdüğünden, Haruni bölgesinde yenildiğinden bahsedilmesi (s.531).

Şerefeddin'in, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) emriyle, Kayseri Çubuk'ta öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.531).

Şerefeddin'i ortadan kaldırdıktan sonra, Sahib'in, Pervane'yi Darende kalesinde, oğlunu Kâhta kalesinde öldürttüğünden bahsedilmesi (s.532).

2.322. ŞEREFEDDİN MUHAMMED²⁷⁶

Pervane Şerefeddin Muhammed ve bazı devlet adamları tarafından, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümünün gizlendiğinden bahsedilmesi (s.224).

²⁷⁶ Şeyh Adi'nin oğlu olup, II. İzzeddin Keykavus kendisine Harput şehrini vermiştir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.505)

Pervane Şerefeddin Muhammed'in, Sahib Necmeddin²⁷⁷ ile birlikte, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümü üzerine, hangi melikin sultan olacağı tartışılırken, Aladdin Keykubad'ı (I. Alaaddin Keykubad) öneren devlet adamlarına, “Biz Tokat'ta onun hizmetinde bulunduk. Kindar, kıskanç ve haşin biridir” diyerek karşı çıktıklarından bahsedilmesi (s.228).

2.323. ŞİHABEDDİN KİRMANİ

Şihabeddin Kirmani'nin, Gıyaseddin Keyhüsrev (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından, evlilik işi için görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.465).

2.324. ŞİHABEDDİN SUHREVERDİ (EBU ABDULLAH ÖMER BİN MUHAMMED EL SUHREVERDİ)²⁷⁸

Şihabeddin'den, maktul olarak bahsedilmesi (s.53).

Mevlana Şihabeddin'in, Pertevname adlı eserini, Melik Nasirüddin Berkiyarukşah adına yazdığından bahsedilmesi (s.53).

Melik Alaaddin'in rüyasında, Ömer Muhammed Suhreverdi'nin sevgisini kazanmış olduğunu gördüğünden bahsedilmesi (s.229).

Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi'den, “vaktin Ebu Yezid'i” (Beyazid Bistami) denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.253).

Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi'nin şahsından övgü ile söz edildikten sonra Halife tarafından, Aladdin Keykubad'a (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.253-254).

Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el Suhreverdi'den, “vaktin ikinci Cüneyd'i” denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.254).

Daye adıyla bilinen Necmeddin Razi'den, övgüyle söz edildikten sonra, Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad) adına yazdığı “Mirsadü'l İbad” isimli

²⁷⁷ İncelenen eserde, “Sahip Necmeddin” adıyla anılan şahsın, eserin kendi içindeki isim ve olaylarla karşılaştırılmasının yanısıra, adı geçen eseri inceleyen ve konu alan diğer kaynaklarda yapılan araştırma sonucunda “Mecdeddin Ebu Bekir” olduğu değerlendirilmektedir. (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s. 84; İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Kitabevi Yayınları, İstanbul, s. 70; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, s.348)

²⁷⁸ Sühreverdiyye tarikatının kurucusu, müfessir ve muhaddis Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammûye el-Kureşî el-Bekrî es-Sühreverdî (Ayrıntılı bilgi için bkz; Hasan Kamil Yılmaz (2010), “Sühreverdi, Şehabeddin”, *TDV İA*, Cilt 38, s.40-42)

kitabı, Malatya’da şeyhe (Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi) sunduğundan bahsedilmesi (s.257-258).

Şihabeddin’den hâkim ve maktul olarak söz edildikten sonra, onun iyi vasıflarından övgüyle bahsedilmesi (s.461).

2.325. ŞİHABEDDİN ZENDERİ

Şihabeddin Zenderi’nin, Sultan Celaleddin’in (Celaleddin Harzemşah) kâtipliğini yaptığından, Bereket Han’ın veziri ve Harran kalesine hâkim olduğundan bahsedilmesi (s.471).

Şihabeddin Zenderi ve Cemaleddin Habşi Hemedani’nin, Humus hükümdarı Melik Mansur’la gizlice haberleştiklerinden, Melik Mansur’un onlara emirlik, ikta, mülk verme vaadinde bulunduğundan, onların da Halep hükümdarı Melik Nasır’ın sancağını kaleye astıklarından bahsedilmesi (s.472).

2.326. ŞİRKUH²⁷⁹

Sultan Alaaddin’in (I. Alaaddin Keykubad) Şam’a, Selahaddin, Adil ve Şirkuh’un oğullarının topraklarına saldırmak istediğinden bahsedilmesi (s.363).

2.327. ŞÜCAEDDİN ABDURRAHMAN

Kazvinli oğlu Şücaeddin’in, bazı devlet adamları ile birlikte kıdemli bir emir olduğundan, Sahib Şemseddin Muhammed İsafahani’nin öldürülmesine ve kellesinin Sivas’a, Sultan Rükneddin’e götürülmesine çok üzüldüğünden bahsedilmesi (s.549).

Şücaeddin Abdurrahman’ın, Reisül Bahr olduğundan ve Sain Han’a giden heyet içinde yer aldığından, kendisine naiblik verildiğinden bahsedilmesi (s.556-557).

Şücaeddin Abdurrahman’ın, bazı devlet adamları ile birlikte Kaan’ın yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.565).

Reis Şücaeddin ile Tuğracı Sahib’in aralarının açıldığından bahsedilmesi (s.565).

²⁷⁹ Nûreddin Mahmud Zengî dönemi devlet adamı ve kumandan, Fâtımî veziri. Ebü’l-Hâris el-Melikü’l-Mansûr Emîrû’l-cüyûş Esedüddîn Şîrkûh b. Şâdî b. Mervân. Selâhaddîn-i Eyyûbî’nin amcasıdır. 1137 yılında Musul’a gidip İmâdüddin Zengî’nin hizmetine girdi ve onun Haçlılar’la mücadelesinde aktif rol oynadı. İmâdüddin Zengî’nin öldürülmesinin ardından 1146’da Halep’te yönetimi ele geçiren Nûreddin Mahmud Zengî’nin en büyük yardımcısı oldu ve ordu komutanlığına getirildi. 1169’da Fatımi veziri ilan edildi. Aynı yıl Kahire’de vefat etti (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Kılıç (2010), “Şirkuh el Mansur”, *TDV İA*, Cilt 39, s.203-204; G. Wiet, “Şîrkûh” (1979), *İA*, Cilt 11, s.570-571)

2.328. TACEDDİN ERZİNCANİ

Taceddin Erzincani'nin, Fakir adıyla tanındığından, Şemseddin Yavtaş'ın itibarlı naiblerinden olduğundan, Sultan Rükneddin'i (Rükneddin Kılıç Arslan) ikna etmek için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.580).

Taceddin Pervane'nin, Sultan İzzeddin tarafından, Alıncak ile Kadagan'ın yanına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.583).

2.329. TACEDDİN GİV²⁸⁰

Taceddin Giv'in, Atabeğ Fahreddin Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin ile Kayseri'ye, Pervane oğlunun yanına gidip, Hatiroğlu'nun ortadan kaldırılması için plan yaptıklarından bahsedilmesi (s.609).

Taceddin Giv ile Arslandoğmuş'un oğlu Sinaneddin'in, Hatiroğullarını karşılamaya çıktığından, Şeref'in Taceddin Giv'i azarladığından, Ziya'nın Taceddin'i sağ elinden yaraladığından, Taceddin'in sol eliyle kılıç sallamaya başladığından, yarasının ağır olması sebebiyle yere düşüp, Hatiroğullarının adamları tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.610).

2.330. TACEDDİN HÜSEYİN²⁸¹

Şehid Emir Taceddin Hüseyin'in, Sahib'in (Fahreddin Ali) oğlu olduğundan, Sahib'i ortadan kaldırmak isteyen Pervane'nin ondan çekindiğinden, Hatiroğlu Eşref'in bir planla onu tutukladığından, daha sonra Pervane'nin yanında görev yapması şartıyla serbest bırakıldığından bahsedilmesi (s.602-603).

Sahib'in oğlu Emir Taceddin'in, Mehmet Beğ'in (Karamanoğlu) üzerine yürüyüp çarpışmaya başladığından, Emir Taceddin'in atından suya düştüğünden ve kimsenin onun yardımına gitmediğinden ve Türkmenler tarafından öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.638).

²⁸⁰ Danişment ili subaşıdır. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 78; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s.556)

²⁸¹ Sahib Fahreddin Ali'nin oğludur. Uc vilayetinin emirliğinin yanı sıra Kütahya, Sandıklı, Beyşehir ve Akşehir kardeşi Nusreteddin Hasan'la kendisine hassa olarak verilmiştir. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 56).

2.331. TACEDDİN MUTEZ²⁸²

Emir Taceddin Mutez'in, Mucireddin Harezmî'nin oğlu olduğundan, iyi özelliklerinden, Hülagu tarafından hassa gelirlerini toplamak için Rum'da görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.585).

Emir Taceddin Mutez'in verdiği ziyafette, Sultan'ın (Rükneddin Kılıç Arslan) bol bol şarap içtiğinden bahsedilmesi (s.596).

2.332. TACEDDİN PERVANE²⁸³

Kadı Şerefeddin oğlu Pervane Taceddin'in, Sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, bazı devlet adamları ile birlikte, Ahlat ve Ermen tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.417).

Pervane Taceddin'in, Sahib Ziyaeddin ve Müstevfi Sadeddin ile birlikte on bin savaşçıyla, Ahlat tarafında divan kurduklarından bahsedilmesi (s.418).

Pervane Taceddin'in, Sinaneddin Kaymaz ile birlikte, Kırhan'ı (Hüsameddin Kayır Han) karşıladığından ve onunla yapılan anlaşmayı sağlamlaştırdığından bahsedilmesi (s.420).

Pervane Taceddin'in, bazı devlet adamları ile birlikte, Ahlat'tan Erzurum'a gittiklerinden bahsedilmesi (s.423).

Kadı Şerefeddin oğlu Pervane Taceddin'in, Niğde askerleriyle birlikte, Şam ordusuna saldırıya geçtiğinden bahsedilmesi (s.428).

Kadı Şerefeddin Erzincani'nin oğlu Pervane Taceddin'in, Kemaleddin Kamyar'ın itibarını kırmak için, Amid'i kuşatmak istediğinden bahsedilmesi (s.436).

Taceddin'in, Amid'i kuşattığından fakat başarılı olamadığından bahsedilmesi (s.436).

²⁸² Celaleddin Harzemşah'ın veziri ve I. Alaaddin Keykubad'a elçi olarak gelen, Başkadı Mucireddin Harezmî'nin oğludur. Rum vergisini tahsil etmekle görevli İlhanlı veziridir. Kastamonu'nun iktası kendisine verilmiştir. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 55). Acem soylu, vezir ünvanlı, vergi tahsilatından sorumlu sivil İlhanlı görevlisi. (bkz; Nejat Kaymaz (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara, s.203). Melikül Ümera Taceddin Mutez bin Tahir, Erzincan'da ölmüştür. (bkz; Ahmed bin Lütfullah (2017), *Camii'd Düvel Selçuklular Tarihi II*, Hazırlayan: Ali Öngül, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.104)

²⁸³ Erzincanlı Kadı Şerefeddin'in oğludur. 1228'de Erzincan'ın alınmasından sonra Selçuklu hizmetine girmiş olduğu düşünülmektedir. Fıkıh ve Arabiye'de ilim sahibi bir âlimdir. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, S.115,133,201)

Kadı Şerefeddin oğlu Taceddin Pervane'nin, Melik Gıyaseddin'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) çağrısına uyarak, onun yanında yer aldığından bahsedilmesi (s.447).

Taceddin Pervane'nin, Emir Kemaleddin'e yemin ettirmekten istediğinden bahsedilmesi (s.449).

Taceddin Pervane'nin, Sadeddin Köpek'le işbirliği yaptığından bahsedilmesi (s.454).

Taceddin Pervane'nin, Köpek'le arasının açıldığından dolayı Ankara'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.455).

Taceddin Pervane hakkında, Köpek'e, zina yaptığının söylendiğinden bahsedilmesi (s.456).

Taceddin Pervane'nin, Köpek'in emriyle, malları yağmalandıktan sonra, recm cezasıyla, Ankara'da öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.457).

2.333. TACEDDİN SİMCURİ

Emir Taceddin Simcuri'den övgüyle söz edildikten sonra, Emiri Arz Nizameddin Ali bin İlahmiş ile birlikte, Sahip Şemseddin (İsfahani) tarafından, Emir Şerefeddin'i (Erzincani) geri getirmek için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.530).

Taceddin Simcuri'nin, Emir Celaleddin (Karatay) tarafından, Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) yanına gönderilerek, kaçmasının söylendiğinden bahsedilmesi (s.546).

2.334. TACEDDİN TEBRİZİ

Taceddin Tebrizi'nin, Alimzade adıyla tanındığından, iyi özelliklerinden ve Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) onunla ilimler konusunda zaman zaman tartıştıklarından bahsedilmesi (s.536).

2.335. TACEDDİN ZEYREK

Taceddin Zeyrek'in, çocuklarını ve kölesini öldürmeye kalkanların cezalandırıldığından bahsedilmesi (s.624).

2.336. TAKİ

Taki lakaplı, Suğdak'tan kaçıp gelmiş Sivaslı bir kişinin, Cimri için, “*Sultan İzzeddin'in oğludur. Adı Gıyaseddin Siyavuş'tur*” diyerek yalancı şahitlik yaptığından bahsedilmesi (s.631).

2.337. TAKİYEDDİN TABİB

Takıyeddin Tabip'in devrin önemli hekimlerinden olduğu ve boynunda şişlikler çıkan sultanı (I. Alaaddin Keykubad) muayene ettiğinden bahsedilmesi (s.313).

2.338. TAMARA²⁸⁴

Gürcü Melikesi Tamara Hatun'un özellikleri anlatılırken “*Belkıs gibi sözü geçer ve emri tutulurdu*” denilerek sözü dinlenen bir kişi olduğundan bahsedilmesi (s.95).

Tamara Hatun'un, Sultan Kılıç Arslan zamanında, Gürcülerin melikesi olduğundan, Abhaz ülkesinde ve Tiflis'te sözü geçtiğinden, padişahlarla aynı haşmet ve büyüklüğe sahip olduğundan bahsedilmesi (s.95-96).

Gürcü Melikesi Tamara Hatun'un, Sultan Rükneddin için “*böyle bir Belkıs'ın böyle bir Süleyman'a layık olduğunu*” ifadesi kullandığından bahsedilmesi (s.99).

Gürcü Melikesi Tamara Hatun'un, Rükneddin Süleymanşah ile evlenerek, David hanedanının isminin devam ettirip yaşatacak bir evlat sahibi olmak isteğinden bahsedilmesi (s.99-100).

2.339. TIRMIZİ

Kadı Tırmızı'nın, halk tarafından Ebul Leys Semerkandi'nin yerine konulduğundan, züht, dindarlık ve dürüstlikle tanındığından, Sultan Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) hakkında “*kâfirlere yakınlık ve dostluk gösterdiği, onların ülkesinde şerata aykırı işler yaptığı için sultan olamaz*” şeklinde fetva verdiği için,

²⁸⁴ Gürcü Kralı IV. Davidin torunu, III. Giorgi'nin kızı, Kraliçe Tamara. III. Giorgi, 1178'de Tamara'yı veliyaht ilan etti. Tamara 1184'de hükümdar oldu. 1204'de, Trabzon Rum İmparatorluğu'nun kurulmasında aktif rol oynadı. 27 Ocak 1215 tarihinde öldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ayşe Beyza Büyükçınar (2017), “Gürcü Kaynaklarına Göre Gürcistan Altınçağ Döneminin Son Hükümdarı: Kraliçe Tamar”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4, s. 27-46; Erhan Ateş (2017), “Kraliçe Tamara (Tamar) Devri (1184-1213) Gürcü Dış Politikası ve Bölgedeki Yansımaları”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt 32, Sayı 2, s. 363-390)

Sultan Gıyaseddin'in hükümdar olduktan sonra, onu Konya'da öldürttüğünden bahsedilmesi (s.124).

Kadı'nın haksız yere öldürülmesinin üç yıl boyunca Konya'da tarımsal üretime mani olduğu gerekçesiyle, sultanın, onun ailesinden özür dilediğinden ve musibetlerin ortadan kalktığından bahsedilmesi (s.124-125).

2.340. TODUN

Emir Şemseddin Ömeri Kazvini'ye, elçilik görevinde Todun ve Urumtay adlı iki yardımcının eşlik ettiğinden bahsedilmesi (s.439).

2.341. TOGAN

Emiri Âlem Togan'ın, Sadeddin Köpek'i öldürdüğünden bahsedilmesi (s.464).

2.342. TUDAVUN NOYAN²⁸⁵

Tudavun Bahadır'ın, şehzade Konkurtay ve Tuku Ağa ile birlikte, Abaka Han tarafından, 665'de (1266), Hatiroğlu'nun isyanını bastırmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.612).

Tudavun Bahadır'ın, Sahibi azam ve cihan şehzadesi ile birlikte, Elbistan tarafındaki geçitleri tutmak için kaldığından bahsedilmesi (s.613).

Tudavun Noyan, Tuku Ağa ve Muineddin Pervane'nin komutasındaki ordunun, Fındıkdar ile karşılaşmak için, Kayseri'den Horon Dağı'na vardıklarından bahsedilmesi (s.615).

Tudavun Noyan ve Bahadır Tuku'nun, Suriye ordusuna hamle yaptıklarından ve savaş esnasında öldüklerinden bahsedilmesi (s.616-617).

Tudavun Noyan ve Tuku Ağa'nın, öldüğünün padişah (Abaka) tarafından anlaşılması olduğundan ve çok öfkeleniğinden bahsedilmesi (s.624-625).

Germiyanlı Alişiroğlu ile Tuku Ağa ve Tudavun Noyan arasında savaş yapılmış olduğundan bahsedilmesi (s.662).

²⁸⁵ Sulduz kabilesinden olup, Uruktu Noyan ile Anadolu'nun idaresinde görevlendirilmiştir. (bkz; Mustafa Akkuş ve Büşra Bağcı (2018), "Hülagü Han döneminde Anadolu'da görev yapan Moğol Komutanları", *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s.168)

2.343. TUĞRUL-İ IRAK

Pervane'nin (Muineddin Süleyman), Sultan İzzeddin'in durumunu, Sultan Tuğrul-i Irak'a benzettiğinden, Sultan Tuğrul'un, Ahlat Ermen Şah'ından yardım bahsedilmesi (s.601).

2.344. TUKU AĞA²⁸⁶

Tuku Ağa'nın, şehzade Konkurtay ve Tudavun Bahadır ile birlikte, Abaka Han tarafından, 665'de (1266), Hatiroğlu'nun isyanını bastırmakla görevlendirildiğinden bahsedilmesi (s.612).

Tuku Ağa'nın, memleketine döndüğünden bahsedilmesi (s.614).

Tuku Ağa, Tudavun Noyan ve Muineddin Pervane'nin komutasındaki ordunun, Fındıkdar ile karşılaşmak için, Kayseri'den Horon Dağı'na vardıklarından bahsedilmesi (s.615).

Bahadır Tuku'nun, Tudavun Noyan ile Suriye ordusuna hamle yaptıklarından ve savaş esnasında öldüklerinden bahsedilmesi (s.616-617).

Tuku Ağa ve Tudavun Noyan'nın, öldüğünün padişah (Abaka) tarafından anlaşılması olduğundan ve çok öfkelenişinden bahsedilmesi (s.624-625).

Germiyanlı Alişiroğlu ile Tuku Ağa ve Tudavun Noyan arasında savaş yapılmış olduğundan bahsedilmesi (s.662).

2.345. TÜRKMEN ŞAHNE

Türkmen Şahne'nin, cahiller ve serseriler safında yer almasına rağmen, cesaretiyle sultanın (II. İzzeddin Keykavus) yakınları arasına girdiğinden ve Türklerden meydana gelen bir alayla haber almak için gönderildiğinden bahsedilmesi (s.575).

Türkmen Şahne'nin, Hoca Noyan tümeninden Moğol askerleriyle savaşta öldürüldüğünden bahsedilmesi (s.575).

²⁸⁶ Tuku Bitikçi Noyan,1275-1276 yılında Birecik kuşatmasına katılmıştır. 1277'de Baybars'ın Anadolu'ya girmesini engellemek için yapılan savaşta ölmüştür. (bkz; ; Mustafa Akkuş ve Büşra Bağcı (2018), "Hülagü Han döneminde Anadolu'da görev yapan Moğol Komutanları", *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s. 165,168)

2.346. TÜZ BEĞ

Tüz Beğ, Nuh Alp, Emir Mende gibi devlet adamlarının Tokat'tan gelmiş, saltanat büyüklerinin hizmetine girmiş, padişahın sırlarını paylaştığı büyük makam sahiplerinden oldukları ve Sultan Rükneddin Süleymanşah'ın ölümü üzerine, oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı sultan yaptıklarından bahsedilmesi (s.106).

2.347. UĞURLU²⁸⁷

Camedar Uğurlu'nun kışkırtmasıyla, Sultan İzzeddin'in (II. İzzeddin Keykavus), Sultan Rukneddin'in (Rükneddin Kılıç Arslan) tarafına geçen Niğde'nin ileri gelenleri ile Niğde subaşı Selçukşahoğlu'nu tutuklatıp, şehir dışına götürülerek öldürülmesi emrini verdiğiinden bahsedilmesi (s.580).

Emiri Ahur Uğurlu ile Ali Bahadır'ın, Sultan Rükneddin'i kuşatmak için Konya'ya geldiğinden fakat yenildiklerinden bahsedilmesi (s.589).

Emiri Ahur Uğurlu ile Ali Bahadır'ın, Vasilyüs'ün emriyle tutuklandığından ve Emiri Ahur'un gözlerine mil çektirildiğinden bahsedilmesi (s.590).

Uğurlu'nun, Ali Bahadır ile Altunaba Kervansarayı yakınlarında Muineddin Pervane'ye yenildiğinden bahsedilmesi (s.593).

2.348. URUMTAY

Emir Şemseddin Ömeri Kazvini'ye, elçilik görevinde Todun ve Urumtay adlı iki yardımcının eşlik ettiğinden bahsedilmesi (s.439).

2.349. VASIL²⁸⁸

Cerrah Vasil'in, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle, Şarabsalar Fahreddin Ayaz tarafından çağrılmasından, Vasil'in sultanın boynundaki şişliği tedavi ettiğinden, bu sebeple sultan tarafından çok büyük hediyeler verildiğinden bahsedilmesi (s.313-314).

²⁸⁷ Camedar ve Emiri Ahur olarak zikredilmektedir. Aksarayı, onun için "katı yürekli" ifadesini kullanmıştır. (bkz; Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, s. 32)

²⁸⁸ Cerrah Vasil (bkz; İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Uzluk Basımevi, Ankara, s.323)

2.350. VASİLYUS (III. ALEKSİOS ANGELOS)²⁸⁹

Çalışmamızda incelenen eserin 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85 sayfalarında Bizans İmparatoru III. Alexis'ten, Vasilyus olarak bahsedilmekte ve Sultan Gıyaseddin (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) ile olan münasebetleri anlatılmaktadır.

2.351. VASİLYUS (İZNİK İMPARATORU THEODORE LASKARİS)²⁹⁰

Çalışmamızda incelenen eserin 111, 112, 158, 159, 160, 161. sayfalarında İznik İmparatoru Theodore Laskaris'ten, Vasilyus olarak bahsedilmektedir.

2.352. VASİLYUS (VIII. MİKHAİL PALEOLOGOS)²⁹¹

Çalışmamızda incelenen eserin 589, 590, 631, 669. sayfalarında Bizans İmparatoru Mihael Paleologos'tan, Vasilyus olarak bahsedilmektedir.

2.353. VEFA MELİK

Vefa Mekil'ten övgüyle söz edildikten sonra, onun Celaleddin İbn el Sultan Alaaddin Muhammed bin Tekiş tarafından, yönetici atandığından bahsedilmesi (s.369).

2.354. VELİYEDDİN ALİ

Hoca Veliyeddin Ali'nin, Tebriz'li bir hattat olduğundan ve Sahib'in (Şemseddin Muhammed İsfahani) onunla hat sanatı üzerinde çalıştığından bahsedilmesi (s.536).

²⁸⁹ Angelos hanedanının kurucusu Konstantin Angelos'un, Theodora Komnene'den olan oğlu, İsaakios II.'nin kardeşi, III. Aleksios Angelos. 1195-1203 yılları arasında Bizans İmparatorudur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Georg Ostrogorsky (2006), *Bizans Devleti Tarihi*, Çeviren: Fikret İşıltan, TTK Yayınları, Ankara; Yusuf Ayönü (2018), *Selçuklular ve Bizans*, TTK Yayınları, Ankara)

²⁹⁰ İznik Rum İmparatorluğu'nun kurucusu, I. Theodoros Laskaris. 1204'de, İstanbul'un Latinler tarafından işgal edilmesi üzerine, III. Alexios'un damatlarından olan Laskaris, İznik'e gelmiş, İstanbul yeniden ele geçirilene kadar İznik'i, İmparatorluğun merkezi haline getirmiştir. I. Theodoros Laskaris'in Bizanslı unsurlar tarafından meşru imparator olarak tanınması ancak 1206 yılında oldu. İki yıl sonra da, İznik'te patriklik makamına getirdiği Mikhail Autoreianos'un elinden imparatorluk tacını giydi. I. Theodoros Laskaris, devletin kuruluş aşamasında etrafını saran güçlü düşmanlarla mücadele etmek zorunda kaldı. Fakat Batı Anadolu'da güçlü bir devlet kurmayı başardı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tuncer Baykara (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara; Yusuf Ayönü (2015), "IV. Haçlı Seferinin Ardından Batı Anadolu'da Mücadele Eden İki Rakip: İstanbul Latin Krallığı ve İznik İmparatorluğu", *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 9-25)

²⁹¹ Andronikos Palaiologos ve Theodora Palaiologina'nın oğlu VIII. Mikhail Palaiologos. 1261-1282 yılları arasında Bizans İmparatorluğu'nu yönetmiştir. İmparator olmadan önce İznik yöneticisi iken, 1256'da II. İzzeddin Keykavus'a sığınmıştır. Daha sonraki dönemde, İstanbul'u Latinler'den geri almış ve Palaiologos hanedanının kurucusu olmuştur. Bu hanedan Bizans İmparatorluğu yıkılana kadar, Bizans'ı yönetecektir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Georg Ostrogorsky (2006), *Bizans Devleti Tarihi*, Çeviren: Fikret İşıltan, TTK Yayınları, Ankara; Yusuf Ayönü (2018), *Selçuklular ve Bizans*, TTK Yayınları, Ankara)

2.355. VELİYEDDİN TERCÜMAN

Veliyeddin Tercüman'ın, sultan (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) tarafından, pervanelik görevine getirildiğinden bahsedilmesi (s.465).

Veliyeddin Pervane'nin, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanına döndüğünden bahsedilmesi (s.487).

Veliyeddin Pervane'nin, Gürcüoğlu ve Nasuheddin Farsi ile birlikte, üç bin Frank ve Rum süvarisiyle, Baycu Noyan'la savaşmak için, sarp iniş ve geçitlerden indiklerden bahsedilmesi (s.499).

2.356. YAHYA BİN HALİDİ BERMEKİ²⁹²

Çalışmamızda incelenen eserin 312. sayfasında, İran asıllı Abbasi veziri Yahya Bin Halidi Bermeki'den bahsedilmektedir.

2.357. YAVLAK ARSLAN (HÜSAMEDDİN)

Yavlak Arslan'ın, Hüsameddin lakabına sahip olduğundan, Konya'nın muvazzaf sipahilerinden olduğundan, Antalya kuşatması (I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kuşatması) esnasında kılıcı, miğferi ve zırhıyla Frenklere saldıran ilk kişi olduğundan bahsedilmesi (s.127).

2.358. YILAN BOĞA

Yılan Boğa'nın ve diğer Harezmi emirlerinin, sultana (I. Alaaddin Keykubad), (Emir Sinaneddin Kaymaz'ın teklifiyle) bağlılık yemini etmelerinden bahsedilmesi (s.420).

Yılan Boğa'ya ikta olarak Erzincan'ın verildiğinden bahsedilmesi (s. 423).

2.359. YİSUTAY

Baycu Noyan'ın, torunu Yisutay'ı, Sultan İzzedin'i (II. İzzeddin Keykavus) çağırarak için Antalya'ya gönderdiğinden, Yisutay'ın haberi "*Sultanı, babası (Baycu) çağırıyor acele etse iyi olur*" diye verdiğinden, Yisutay'ın, sultanı (II. İzzeddin Keykavus) getiremediği için Baycu'dan ağır sözler işittiğinden bahsedilmesi (s.578).

²⁹² Abbasi Veziri Ebû Alî (Ebü'l-Fazl) Yahyâ b. Hâlid el-Bermekî. Ölümü 805. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Saim Yılmaz (2013), "Yahya b. Halidi Bermeki", *TDV İA*, Cilt 43, s.251-253)

2.360. ZAFER HAS

Sultan kulu Zafer Has'ın, bazı komutanlarla birlikte Şam ordusunun karşısına çıktığından bahsedilmesi (s.427).

2.361. ZAHİR (MELİK)²⁹³

Melik Zahir'in, Selahaddinî Şam'ın oğlu ve Halep hükümdarı olduğu, kendisi ölünce yerine oğlu Melik Aziz'in geçtiğinden bahsedilmesi (s.207).

Melik Zahir'in ülkesinin zayıfladığını gören Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus), Halep'i almaya niyetlendiğinden bahsedilmesi (s.208).

Melik Zahir'in oğlunun yetim kaldığı şu sırada, ona saldırmanın uygun olmayacağına devlet adamları tarafından, Sultan İzzeddin'e söylendiğinden bahsedilmesi (s.208).

Melik Zahir'e güvenmiş olan, Melik Eşref'e elçilerin gittiğinden ve onu yardıma çağırdıklarından bahsedilmesi (s.214).

Melik Zahir ile Melik Adil'in kölelerinin, Rum ordusuna karşı savaşa girdiklerinden bahsedilmesi (s.217).

2.362. ZAHİREDDİN (NUREDDİN HUD'UN TORUNU)

Karaca oğlu Nureddin Hud'un torunu Zahirreddin'in, Abaka Han tarafından öldürtüldüğünden bahsedilmesi (s.624).

2.363. ZAHİREDDİN İLİ²⁹⁴

Zahirreddin İli'nin, Yağıbasan'ın üç oğlundan biri olduğundan, Gıyaseddin Keyhüsrev (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) taraftarı olduğu için, kardeşleri ile birlikte Sultan Rükneddinşah'a karşı geldiklerinden bahsedilmesi (s.107).

Zahirreddin İli'nin, kardeşleri ile birlikte, uc vilayetlerinin yöneticisi olduklarından ve o bölgelerin beylerini Sultan Gıyaseddin tarafına çektiklerinden, Hacib Zekeriya'yı, Sultan Gıyaseddin'i çağırmak için görevlendirdiklerinden bahsedilmesi (s.107).

²⁹³ Eyyübîler'in Halep kolu hükümdarı (1186-1216) Ebü'l-Feth Ebû Mansûr Gıyâsüddîn el-Melikü'z-Zâhir Gâzî b. Salâhiddîn Yûsuf b. Eyyûb. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özyayın (2004), "el melikü'l Zahir, Gazi", *TDV İA*, Cilt 29, s.83-84; M. C. Şehabeddin Tekindağ (1993), "Melikü'z-Zâhir", *İA*, Cilt 7, s.683-684)

²⁹⁴ Danişmendli hükümdarı Nizameddin Yağıbasan bin Melik Gazi'nin oğludur. Danişmendlilerin yıkılmasından sonra Selçuklu hizmetine girmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdülkerim Özyayın (1993), "Danişmendliler", *TDV İA*, Cilt 8, s. 469-474)

Zahireddin İli, Yağbasan oğlu Muzaffereddin Mahmud ve diğer uc beylerinin, Sultan Gıyaseddin'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) yeniden ülkeye davet eden mektubunun Hacib Zekeriya eliyle sultana ulaştırıldığından bahsedilmesi (s.110).

Pervane Zahireddin İli'nin, Melik Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) yanında yer aldığından bahsedilmesi (s.143).

Pervane Zahireddin İli'nin, daha önceden birçok yardımını gördüğü sultanın (I. İzzeddin Keykavus) karşısında yer alması sebebiyle, sultanın ona bir şiir yazdığından bahsedilmesi (s.143).

Pervane Zahireddin İli'nin, Alaaddin'in (I. Alaaddin Keykubad) hizmetinden ayrılınca, Niğde'ye gittiğinden, Niğde ileri gelenlerine mal mülk ve hediyeler vererek, bağlarındaki üzüm bahçelerindeki sebzeleri değerlendirerek, "*Sultan İzzeddin sizi kuşatmaya gelir, bahçelerinize zarar verip mülkünüzü harab ederse, ben yenilsem de yensem de onların tekrar size verilmesi için gayret gösteririm*" diyerek bir süre orada ikamet ettiğinden bahsedilmesi (s.147).

Zahireddin İli'nin, Niğde halkının kendisini rahatsız eden tavrı sebebiyle, Lülüve Kalesine sığındığından, oradan da Halep yakınındaki Telbaşer'e vardığından ve orada vefat ettiğinden bahsedilmesi (s.148).

Pervane Zahireddin İli'nin, sultana (I. İzzeddin Keykavus) karşı gelmiş olduğundan, onun öldüğü Telbaşer kalesini ele geçiren sultanın, onun kabrinin bulunmasını istediğinden, mezar bulununca kemiklerinin yakılarak rüzgâra verildiğinden bahsedilmesi (s.213).

2.364. ZAHİREDDİN MANSUR²⁹⁵

Kafii Tercüman'ın oğlu Zahireddin Mansur'un, hilafet makamından, Sultana (I. Alaaddin Keykubad) elçi olarak gelen Muhyiddin İbn'el Cevzi'yi elinden tutarak tahtın önündeki iskemleye oturttuğundan bahsedilmesi (s.280).

Kafii Tercüman'ın oğlu Zahireddin Mansur'un, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, malları yağmalattırıldıktan sonra sürgüne gönderildiğinden, onun önce Harput melikine daha sonra Melik Eşref'in yanına gittiğinden, Melik Eşref'in isteğiyle affedildiğinden bahsedilmesi (s.292-293).

²⁹⁵ Zahireddin Resul Bin Hasan. Tercüman olarak zikredilir. (bkz; Osman Turan (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara, s.64, 65, 73, 91)

Malatya subaşı Emir Zahiraddin Mansur Tercüman komutasındaki üç bin süvarinin, Halep'e gönderildiğinden bahsedilmesi (s.470).

Zahiraddin Mansur'un, Harezmlileri yendiğinden bahsedilmesi (s.471).

Suriye ordusunun, Zahiraddin Mansur sayesinde zafer elde ettiğinden bahsedilmesi (s.471).

Zahiraddin Tercüman'ın, yapılan bir toplantıda, Amid'i kuşatmayı teklif ettiğinden bahsedilmesi (s.472).

Emir Zahiraddin Tercüman'ın naibi Nasreddin Aslan Bin Kaymaz'ın, Fahreddin İbn Dinar'la konuşmak için, yanına gittiğinden bahsedilmesi (s.473).

Zahiraddin'in, Fahreddin İbn Dinar'ın habercisiyle görüştüğünden, ona dört yüz bin dirhem ve sözler verdiğinden bahsedilmesi (s.473-474).

Emir Zahiraddin'in, habercisiyle yaptığı görüşmeyi, Mübarizeddin Çavlı'ya anlattığından bahsedilmesi (s.475).

Malatya subaşı Emir Zahiraddin'in, Amid kadısı ile görüşerek, barışı sağlayanlardan olduğundan bahsedilmesi (s.476).

Zahiraddin Tercüman'ın Demirtaş isimli kölesinin, Melik Gazi'nin üstadüddarını yakaladığından bahsedilmesi (s.485).

Tercüman Zahiraddin Resul'un, Taceddin Erzincani ile Sultan Rükneddin'e (Rükneddin Kılıç Arslan) gönderildiğinden bahsedilmesi (s.580).

2.365. ZAHİREDDİN MÜTEVVEC

Zahiraddin Mütevvec bin Abdürrahim'e, ülkenin denetleme makamının verildiğinden bahsedilmesi (s.604).

2.366. ZAHİRÜDDEVLE (GÜRCÜOĞLU - ZAHİREDDİN ŞİR)²⁹⁶

Gürcüoğlu Zahiraddin Şir'in, Malya ovasındaki isyancı Hariciler (Babai isyanına katılanlar) üzerine Emir Necmeddin Behramşah Candar ve Frankların önderi Fardahla ile öncü olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s.481).

²⁹⁶ Asıl adı Dardan Charwachidze olan Abaza soylu beylerbeyi. Ücretli Hristiyan askerlerin kumandanıdır. Köseadağ Savaşı'nda ordu kumandanı olup savaşta öldürülmüştür. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.116,158). Osman Turan, bu şahsın, Şalva'nın oğlu Fardahla olduğunu belirtmektedir. (bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s. 436)

Gürcü oğlu Zahirüd Devle'nin, bazı devlet adamları ile birlikte, sultanın (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) yanına döndüğünden, daha sonra kışlak için Antalya'ya gittiğinden bahsedilmesi (s.487).

Gürcüoğlu Zahiruddin'in, Sahib Mühezzibeddin ile birlikte, sultanı (II. Gıyaseddin Keyhüsrev), Moğolları, Sivas dolaylarında karşılama ve Sis hükümdarının yardımını bekleme konusunda ikna etmeye çalıştıklarından bahsedilmesi (s.497).

Zahirüddeve'nin, Hristiyan olduğu için korktuğunu söyleyen ve Moğol ordusunun üzerine yürümeyi teklif eden Muzaffereddin oğluna, kızdığından bahsedilmesi (s.498).

Gürcüoğlu'nun, Nasuheddin Farsi ve Velieddin Pervane ile birlikte, üç bin Frank ve Rum süvarisiyle, Baycu Noyan'la savaşmak için, sarp iniş ve geçitlerden indiklerden bahsedilmesi (s.499).

2.367. ZEKERİYA²⁹⁷

Hacib Zekeriya'nın, Yağıbasan oğulları tarafından, Sultan Gıyaseddin'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) çağırmak için, Mavrozomes ülkesine gönderildiğinden bahsedilmesi (s.107).

Hacib Zekeriya'nın, beş dil bildiğinden, üstün bir hitabet ve ikna gücüne sahip olduğundan bahsedilmesi (s.107).

Hacib Zekeriya'nın, keşiş elbisesi giyip, rahip kılığında Mavrozomes'in ülkesine girdiğinden bahsedilmesi (s.107).

Hacib Zekeriya'nın, Melik Alaaddin ve Melik İzzeddin'i görüp, Melik İzzeddin'i öptüğünden, onun şikâyetiyle yakalanıp Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) huzuruna çıkarıldığından, sultana davet mektubunu verdiğiinden bahsedilmesi (s.108-110).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) oğullarının (Melik İzzeddin ve Melik Alaaddin), Hacib Zekeriya ile Vasilyüs'ün (Theodore Laskaris) ülkesinde rehin bırakıldığından bahsedilmesi (s.111).

Hacib Zekeriya'nın, Vasilyüs'ün (Theodore Laskaris) yakınlarını kendi tarafına çekmeye çalıştığından bahsedilmesi (s.111).

²⁹⁷(bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, s. 295-296)

Hacib Zekeriya ve meliklerin (Melik İzzeddin ve Melik Alaaddin), kaçmayı başardığından bahsedilmesi (s.112-113).

Hacib Zekeriya'nın, sultana (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), kaçtıklarını haber ettiğinden ve Vasilyüs'e (Theodore Laskaris) teklif edilen yerleri vermemesini söylediğinden bahsedilmesi (s.113).

2.368. ZEYNEDDİN

Sadrı İmam Zeyneddin'in, Taceddin'in oğlu olduğundan, iyi özelliklerinden söz edildikten sonra, Emir Samsamüddin'in kendisine getirdiği ve Tuğracı Sahib'in (Şemseddin Mahmud), Baycu Noyan'a yazdığı mektupların şifrelerini çözdüğünden bahsedilmesi (s.559).

2.369. ZEYNEDDİN AHMED

Muineddin Pervane'nin, Erzincanlı Zeyneddin Ahmed'i nazır-ı memalik makamına getirmesinden bahsedilmesi (s.604).

2.370. ZEYNEDDİN ALİ BAHADIR²⁹⁸

Zeyneddin Ali Bahadır'ın, Harezmlî askerlerin komutanlarından olduğu ve Rükneddin Kılıç Arslan'ın, İzzeddin Keykavus'un (II. İzzeddin Keykavus) kendisine verdiği yerlere ek olarak Kayseri ve Kırşehir'i de istemesine, bazı devlet adamlarıyla birlikte itiraz ettiğinden bahsedilmesi (s. 570).

Ali Bahadır'ın, İlhanlı hükümdarı Hülagü Han'ın huzuruna giden Rükneddin Kılıç Arslan'a elçi olarak gönderildiğinden bahsedilmesi (s. 580).

Ali Bahadır'ın, Seferihisar'daki kalabalık topluluğuyla, Moğol ordusu ve Sultan Rükneddin'e gece baskını düzenlemek istediğinden bahsedilmesi (s. 588).

Ali Bahadır'ın Sultan Rükneddin'i kuşatmak için Konya'ya gelince Pervane tarafından yenilgiye uğratarak önce uc bölgesine, daha sonra İstanbul'da bulunan II.

²⁹⁸ Sultan II. İzzeddin Keykavus'un emirlerinden olup, Moğollarla mücadele etmek üzere II. İzzeddin Keykavus tarafından Malatya'ya gönderilmiştir. Malatya'da Sultan II. İzzeddin Keykavus'un hâkimiyetini kabul ettirmiştir. Baycu'nun Malatya'ya yürümesi üzerine Kâhta'ya çekilmiş, 1258'de Ağaçerileri alarak yeniden Malatya'ya girmiştir. IV. Rükneddin Kılıçarslan'a bağlı kişileri öldürüp, Moğol tehlikesi sebebiyle yeniden II. İzzeddin Keykavus'un yanına dönmüştür. 1261'de Altunaba Kervansarayı yakınlarında Moğollarla şiddetli bir çatışmaya girdi. Yenilince İstanbul'a II. İzzeddin Keykavus'un yanına gitti. Bizans İmparatoru tarafından 1262'de yakalanarak Ayasofya'ya götürüldü ve daha sonra öldürüldü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Osman Turan (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul)

İzzeddin Keykavus'un yanına gittiğinden, burada zaman zaman Bizans kralı adına kralın muhaliflerine karşı mücadele ettiğinden bahsedilmesi (s. 589).

Ali Bahadır'ın, II. İzzeddin Keykavus lehine Bizans Kralı Vasilyus'a karşı bir darbe planladığı düşünüldüğünden kral tarafından yakalanarak öldürüldüğünden bahsedilmesi (s. 590).

Ali Bahadır'ın Sultan Rükneddin'i kuşatmak için Konya'ya geldiğinde Altunaba Kervansarayı civarında Emir Muineddin Pervane tarafından yenilgiye uğratıldığından bahsedilmesi (s. 593).

2.371. ZEYNEDDİN BAŞARA²⁹⁹

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) Malatya'da hizmetinde bulunmuş olan Emiri Ahur Zeyneddin Başara'yı yanına çağırdığından bahsedilmesi (s.144).

Zeyneddin Başara'ya, Sultan İzzeddin (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, Niğde yöneticiliğinin verildiğinden bahsedilmesi (s.147).

Emir-i Ahur Zeyneddin Başara'nın Niğde'ye vardığından bahsedilmesi (s.148).

Zeyneddin Başara'nın da içinde bulunduğu bazı devlet adamlarının Kadı Şerefeddin'i karşılamaya gönderildiğinden bahsedilmesi (s.201).

Zeyneddin Başara'nın da aralarında bulunduğu bazı devlet adamlarıyla, Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus), Halep ülkesini almak istediğini görüştüğünden bahsedilmesi (s.208).

Emir-i Ahur Zeyneddin Başara'nın bazı devlet adamları ile birlikte Sultan İzzeddin'in (I. İzzeddin Keykavus) ölümünü gizlediğinden bahsedilmesi (s.224).

Emir-i Ahur Zeyneddin Başara'nın, bazı devlet adamları ile birlikte devlet idaresinde kıdemli oluşları, servetlerinin bolluğu, adamlarının, mallarının ve erzaklarının çokluğu sebebiyle gururlanma ve büyüklenmeye başlamaları sebebiyle

²⁹⁹ Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev, I. İzzeddin Keykavus ve I. Alaeddin Keykubad dönemlerinde görevlerde bulunmuş Selçuklu devlet adamı. Emiri Ahur olarak da bilinmektedir. I. İzzeddin Keykavus'un tahta çıkışından sonra Niğde subaşılığı vazifesine atanmıştır. Niğde Aladdin Camii onun tarafından inşa ettirilmiştir. Alaeddin Keykubad tarafından öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Akşit (2009), "Selçuklu Devri Türkiyesinde Sosyal Tabakalar", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 25, s.39-51; Nermin Şaman Doğan (2014), "Selçuklu Döneminde Siyasi ve Bani Kimliği ile Zeyneddin Beşare", *Turkish Studies*, Sayı 9/10, s. 957-976)

sultana (I. Alaaddin Keykubad) baskıda bulunmaya, yetki ve sorumluluklarını aşmaya başlamalarından bahsedilmesi (s.286).

Emiri Ahur Zeyneddin Başara'nın, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) emriyle yakalandığından bahsedilmesi (s.289).

Zeyneddin Başara'nın bir odaya kapatılıp kapısını ördükleri bir odada açlıktan uzuvlarını yediğinden bahsedilmesi (s.291).

2.372. ZİYAEDDİN KARAASLAN³⁰⁰

Emirül Devat Sahib Ziyaeddin Karaarslan'ın, sultan (I. İzzeddin Keykavus) tarafından, yıllık vergi vermeyi kabul eden Leon'a (II. Leon), Sis ülkesinin yönetiminin verildiğini haber vermek üzere gönderildiğinden bahsedilmesi (s.197).

Sahib Ziyaeddin'in, Leon (II. Leon) tarafından büyük bir saygıyla karşılandığından, Tekfur'un yemin metnini onun hazırladığından bahsedilmesi (s.197).

Emir Ziyaeddin'in, tekfurdan (II. Leon) aldığı haraç, hediye ve yemin mektubuyla, Kayseri'de bulunan sultanın (I. İzzeddin Keykavus) huzuruna çıktığından bahsedilmesi (s.198).

Sahib Ziyaeddin'in, Melik Alaaddin Davudşah'ı, sultanın (I. Alaaddin Keykubad) yanına götürdüğünden bahsedilmesi (s.362).

Sahib Ziyaeddin Karaaslan'ın, sultan (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, bazı devlet adamları ile birlikte, Ahlat ve Ermen tarafına gönderildiğinden bahsedilmesi (s.417).

Sahib Ziyaeddin'in, Pervane Taceddin ve Müstevfi Sadeddin ile birlikte on bin savaşıyla, Ahlat tarafında divan kurduklarından bahsedilmesi (s.418).

Sahib Ziyaeddin'in, divan üyeleriyle at sürdüklerinden bahsedilmesi (s.419).

³⁰⁰ I. Alaaddin Keykubad'ın ilk veziri. Harezmîler, Selçuklu hizmetine girerken vezaret makamında bulunan kişi. (bkz; Nejat Kaymaz (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara, s.131,202)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ DİNİ ŞAHISLAR

3.1. ALİ³⁰¹

Hazreti Ali'den övgüyle bahsedilmesi(s.34).

Hazreti Ali'den övgüyle bahsedilmesi(s.71).

Cebrail'in Hazreti Ali'yi överken, “*Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur*” dediğinden bahsedilmesi (s.184).

Hazreti Ali'den övgüyle bahsedilmesi(s.221).

Hazreti Ali'nin, “*Elinden geliyorsa düşmanı affet ki o da senin kudretine şükretsin*” sözünden ve şahsından övgüyle bahsedilmesi(s.338-339).

Hazreti Ali'nin, “*Dünya bir leştir. Onu isteyen köpeklerin boğuşmalarına sabır gösterebilirsin*” sözünden bahsedilmesi(s.441).

Sultanın vezirinin savaş esnasında Ali Haydar'a benzetilerek övgüyle bahsedilmesi (s.617).

Hazreti Ali'den övgüyle bahsedilmesi (s.667).

3.2. ASAF³⁰²

Çalışmada incelen eserde, “Asaf” ismi sayfa 224, 244, 245, 322, 538, 539, 611, 633, 641, 644, 655'de övgü nitelendirmesi olarak kullanılmıştır.

3.3. ASİYE³⁰³

Kavus Şah'ın (I. İzzeddin Keykavus'un) eğlence meclisindeki hanımların zamanın Asiye'si olarak nitelendirilmesi (s.205).

³⁰¹ Ebü'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ethem Ruhi Fırlıklı (1989), “Ali”, *TDV İA*, Cilt 2, s. 371-374, İstanbul; M. Yaşar Kandemir (1989), “Ali”, *TDV İA*, Cilt 2, s. 375-378, İstanbul)

³⁰² Âsaf b. Berahyâ b. Şimea b. Mikael b. Baaseya b. Malkiya. Ahd-i Atîk'e göre, Leviogulları'na mensup Gerşom ailesinden Berekya'nın (Berekhyâ-Berechiah) oğludur. Hz. Dâvûd zamanında kendisine, ahid sandığının Obededom'un evinden esas yerine taşınması sırasında, Heman ve Eytan (Ethan) ile birlikte, yüksek ses çıkaran tunç zillerle sandığa kılavuzluk etme işi verilmiştir. Daha sonra Hz. Dâvûd tarafından ahid sandığı önündeki merasimde bu zilleri çalmakla görevlendirilmiştir. Onun “peygamber” olduğu da kaydedilmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (1991), “Asaf bin Berahya”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 455, İstanbul; A. J. Wensinck (1978), “Âsaf”, *İA*, Cilt 1, s. 664, İstanbul)

³⁰³ İslâm'a göre Firavun'un Hz. Mûsâ'ya iman etmiş olan eşi. . (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (1991), “Asiye”, *TDV İA*, Cit 3, s. 487, İstanbul)

Moğolların Erzurum’u işgali esnasında eziyet gören kadınlardan ibadet ve dindarlıkta Asiye gibi olduklarından bahsedilmesi (s. 492).

3.4. AZER³⁰⁴

Çalışmada incelenen eserde, Allah’ı överken, odunun ateşini Azer oğlu İbrahim’in serinlemesine araç yaptı ifadesinin kullanması (s. 28).

Geleceği gören bir dadının, Gürcü melikesi Tamara Hatun’dan, Azer’i kıskançlıktan çatlatacak bir ressam istediğinden bahsedilmesi (s.98).

3.5. BELKIS³⁰⁵

Gürcü Melikesi Tamara Hatun’un özellikleri anlatılırken “*Belkis gibi sözü geçer ve emri tutulurdu*” denilerek sözü dinlenen bir kişi olduğundan bahsedilmesi (s.95).

Gürcü Melikesi Tamara Hatun’un, Sultan Rükneddin için “*böyle bir Belkis’in böyle bir Süleyman’a layık olduğunu*” ifadesi kullandığından bahsedilmesi (s.99).

Şiir bölümünde, “*Eğer Belkis, yerinden kalkıp oraya gelse, bu bina Belkis’in sarayı değilse bile tıpa tıp onun sarayına benzemektedir diyeceğim*” ifadesinin kullanılması (s.202).

Gürcü melikesi Rosudan’ın “*zamanın Belkis’i*” olarak ifade edilmesi (s.466).

3.6. BU-ZER³⁰⁶

Gıyaseddin Keyhüsrev’in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) sözlerini, devlet adamlarının “*Bu-Zer’in vecizelerini kıskandıracak özelliktedir*” diyerek övdüklerinden bahsedilmesi (s.133).

3.7. CÜNEYD³⁰⁷

Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el Suhreverdi’den, “*vaktin ikinci Cüneyd’i*” denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.253).

³⁰⁴ Kuranı Kerim’e göre Hazreti İbrahim’in babası. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Günay Tümer (1991), “Azer”, *TDV İA*, Cilt 4, s. 316-317, İstanbul; J. Wensinck (1979), “Azer”, *İA*, Cilt 2, s. 91, İstanbul)

³⁰⁵ Kuran’da Tevhid dinini kabul ettiği belirtilen Sebe Melikesi (Ayrıntılı bilgi için bkz; Orhan Seyfi Yüceltürk (1992), “Belkis”, *TDV İA*, Cilt 5, s. 420-421, İstanbul; B. Carra de Vaux (1979), “Belkis”, *İA*, Cilt 2, s.492-493, İstanbul)

³⁰⁶ Ebu Zer Abd b. Ahmed b. Muhammed El Herevi (967-1043). Horasanlı hadis hafızı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; M. Yaşar Kandemir (1994), “Ebu Zer El Herevi”, *TDV İA*, Cilt 10, s. 269-270)

³⁰⁷ Ebü'l-Kâsım Cüneyd b. Muhammed el-Hazzâz el-Kavârîrî (ö. 297/909). İlk devir sûfliğinin en güçlü temsilcilerinden olan meşhur sûfi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Süleyman Ateş (1993), “Cüneyd’i Bağdadi”, *TDV İA*, Cilt 8, s.119-121)

3.8. DAKYANUS³⁰⁸

Vasilyus'un, sultana (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Dakyanus keselerinden oluşan hediyeler sunduğundan bahsedilmesi (s.85).

Dakyanus'un makamı olan Erbisus'un mülkiyetinin, Sultan Alaaddin (I. Alaaddin Keykubad) tarafından, Melik Muzaffereddin Muhammed'e verildiğinden bahsedilmesi (s.366).

3.9. DANYAL³⁰⁹

Müneccim lakaplı Esireddin'in "*gerçeklerin inceliklerini bulmada Danyal'in görüşlerinden faydalanabileceği*" ifadesiyle övgüyle bahsedilmesi (s.560).

3.10. DAVUD³¹⁰

"*Ey Davud, seni şüphesiz yeryüzünde hükümran kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma*" ayetiyle, Ata Melik Cüveyni'nin övülmesi (s.30).

Sultan Gıyaseddin'in (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), "*Ey Davud, seni şüphesiz yeryüzünde hükümran kıldık, o halde insanlar arasında adaletle hükmet, hevese uyma*" ayetini rehber edinerek adil bir yönetim sergilediğinden bahsedilmesi (s.119).

Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el Suhreverdi'nin, sultana (I. Alaaddin Keykubad) "*kendine Davud peygamberi rehber edin*" diyerek öğütte bulunduğundan bahsedilmesi (s.255).

³⁰⁸ Ashabı Kehf olayında adı geçen ve halka zulmü ile meşhur kral (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Eyicil (2005), "Afşin Ashabı Kehf", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, s.269-287; A.J. Wensinck (1993), "Eshabül Kehf", *İA*, Cilt 4, s. 371-373; İsmet Ersöz (1991), "Ashabı Kehf", *TDV İA*, Cilt 3, s.465-467)

³⁰⁹ Kitâb-ı Mukaddes'e göre Benî İsrâil peygamberlerinden. Dânyâl, milâttan önce VI. yüzyılda Bâbil sarayında yaşamış bir yahudi peygamberidir; İsrâiloğulları'nın Yahuda kabilesinden ve kral zürriyetindedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (1993), "Danyal", *TDV İA*, Cilt 8, s. 480-481; B. Carra De Vaux (1993), "Daniyal", *İA*, Cilt 3, s. 479)

³¹⁰ İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Zebûr verilen peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (1994), "Davud", *TDV İA*, Cilt 9, s.21-24)

3.11. EBU BEKİR (SİDDİK)³¹¹

Sultan İzzeddin Kılıç Arslan Bin Mesud'un oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i veliaht tayin ederken, Ebu Bekir Sıddık'tan övgüyle söz ettiğinden bahsedilmesi (s.45).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) huzuruna gelenlerin okudukları şiirde “*Ebu Bekir'in dürüstlüğü*” nü örnek verdiklerinden bahsedilmesi (s.221).

3.12. EBU HANİFE³¹²

Sultan Aladdin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad), İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin mezhebine bağlı olduğundan bahsedilmesi (s.250).

3.13. EBU YEZİD³¹³

Ebu Abdullah Ömer bin Muhammed el Suhreverdi'den, “*vaktin Ebu Yezid'i*” (Beyazid Bistami) denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.253).

3.14. FİRAVUN³¹⁴

Çalışmada incelenen eserin, 29, 163, 424, 542. sayfalarında, Eski Mısır kralları için kullanılan “*Firavun*” adı betimleme amacıyla kullanılmaktadır.

3.15. HAM³¹⁵

Çalışmada incelenen eserin 56. sayfasında, Hazreti Nuh'un oğlu Ham'dan bahsedilmektedir.

³¹¹ Ebû Bekr Abdullâh b. Ebî Kuhâfe Osmân b. Âmir el-Kureşî et-Teymî (ö. 13/634). İlk müslümanlardan, Hulefâ-yi Râşidîn'in birincisi (632-634). (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Fayda (1994), “Ebu Bekir”, *TDV İA*, Cilt 10, s. 101-108; F. Buhl (1993), “Ebû Bekir”, *İA*, Cilt 4, s. 12-14)

³¹² Ebû Hanîfe Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh (ö. 150/767). Hanefî mezhebinin imamı, büyük müctehid. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Uzunpostalcı (1994), “Ebu Hanife”, *TDV İA*, Cilt 10, s.131-138; Halim Sabit Şibay (1993), “Ebû Hanîfe”, *İA*, Cilt 4, s.20-28)

³¹³ Bayezidi Bistami ya da Ebû Yezîd Tayfûr b. İsâ b. Sürûşân. Ölümü 848. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Süleyman Uludağ (1992), “Bayezidi Bistami”, *TDV İA*, Cilt 5, s.238-241; R. A. Nicholson ve H. Ritter (1979), “Bayezid”, *İA*, Cilt 2, s.398-400)

³¹⁴ Eski Mısır krallarının ünvanı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (1996), “Firavun”, *TDV İA*, Cilt 13, s. 118-121)

³¹⁵ Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilmeyen Hâm'dan, Tevrat'ta, Hz. Nûh'un üç oğlundan biri olarak genellikle Sâm ve Yâfes arasındaki oğlu olduğu belirtilen kişi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Şaban Kuzgun (1997), “Ham”, *TDV İA*, Cilt 15, s.395-396)

3.16. İBRAHİM³¹⁶

Çalışmada incelenen eserin, 28, 157 ve 235. sayfalarında, Hazreti İbrahim'den bahsedilmektedir.

3.17. İBRAHİM EDHEM³¹⁷

Sultanın (I. Alaadin Keykubad), halifeden gelen hediyeler karşısında çok mutlu olduğundan ve “İbrahim Edhem gibi Meryem oğlu İsa'nın yolunu” tutarak gurur ve kibirden arınmak istediğinden bahsedilmesi (s.255).

3.18. İSA³¹⁸

Çalışmada incelenen eserin, 36, 53, 85, 106, 151, 157, 175, 242, 255, 441, 532, 541 ve 590. sayfalarında, betimleme amacıyla, Hazreti İsa örnek olarak kullanılmıştır.

3.19. İSHAK³¹⁹

Çalışmada incelenen eserin, 157. sayfasında, İshak peygamberden bahsedilmektedir.

3.20. KARUN³²⁰

Çalışmamızda incelenen eserin 29. sayfasında Karun'dan bahsedilmektedir.

3.21. MERYEM³²¹

Kavuş Şah'ın (I. İzzeddin Keykavus), Emiri Meclis (Mübarizeddin Behramşah) tarafından gelinin yanına gönderilirken, orada bulunan kadınlardan “devrinin Meryem'i” olarak bahsedilmesi (s.205).

³¹⁶ Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2000), “İbrahim”, *TDV İA*, Cilt 21, s.266-272; A. J. Wensinck (1993), “İbrahim”, *İA*, Cilt 5/2, s. 878-880)

³¹⁷ Zâhid, sûfî ve muhaddis, Ebû İshâk İbrâhîm b. Edhem b. Mansûr. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Reşat Öngören (2000), “İbrahim bin Ethem”, *TDV İA*, Cilt 21, s.293-295)

³¹⁸ Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2000), “İsa”, *TDV İA*, Cilt 22, s. 465-472; D. B. Macdonald (1993), “İsâ”, *İA*, Cilt 5/2, s. 1062-1064)

³¹⁹ Hz. İbrâhîm'in Sâre adlı eşinden oğlu olan İshâk, Tevrat ve Kur'an'da adı geçen bir peygamberdir. Yahudilerin İbrâhîm'den sonra ikinci atasıdır ve yaklaşık olarak milâttan önce XIX-XVIII. yüzyıllarda yaşamıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2000), “İshak”, *TDV İA*, Cilt 22, s.519-521)

³²⁰ Kur'an'ın Kasas sûresinde (28/76-82) Kârûn Hz. Mûsâ'nın kavminden, hazinelerinin anahtarlarını ancak güçlü bir topluluğun taşıyabildiği, zenginliğiyle mağrur bir kişi olarak takdim edilir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2001), “Karun”, *TDV İA*, Cilt 24, s.519-520)

³²¹ Hazreti İsa'nın annesidir. İslam'da, üstün nitelikleri sebebiyle, iffet ve itaat simgesi olarak gösterilir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2004), “Meryem”, *TDV İA*, Cilt 29, s.236-242)

Sultanın (Alaaddin Keykubad), şeyhle (Ebu Abdullah Ömer b. Muhammed el-Suhreverdi) karşılaştığında, memnuniyet duymasından ve “*Meryem oğlu İsa*” gibi gururdan kurtulmak istemesinden bahsedilmesi (s.255).

Moğollar’ın Erzurum’a girdikleri zaman, iffet, ibadet ve dindarlıkta Meryem ile yarışabilecek niteliklere sahip olan kadınların zulme ve esarete uğradığından bahsedilmesi (s.492).

3.22. LOKMAN³²²

Çalışmada incelenen eserin 41. sayfasında Lokman’dan bahsedilmektedir.

3.23. MANİ³²³

Çalışmamızda incelenen eserin 585. sayfasında Maniheizm’in kurucusu Mani’den bahsedilmektedir.

3.24. MUHAMMED

Çalışmamızda incelenen eserin, 31, 62, 87, 100, 129, 184, 186, 202, 223, 224, 244, 270, 301, 342, 343, 348, 350, 358, 445, 447, 508, 517, 520, 524, 540, 545, 591, 606, 607, 620, 672. sayfalarında İslam peygamberi Hz. Muhammed’den övgüyle bahsedilmektedir.

3.25. MUSA³²⁴

Çalışmamızda incelenen eserin 91, 110, 125, 157, 163, 315, 326, 532, 543, 559. sayfalarında, peygamber Hz. Musa’dan bahsedilmektedir.

³²² Kur’an’da kendisine hikmet verildiği bildirilen, peygamberliği tartışmalı bir din büyüğü. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2003), “Lokman”, *TDV İA*, Cilt 27, s.205-206; B. Heller (1993), “Lokman”, *İA*, Cilt 7, s.64-67)

³²³ Mani 216 yılında Güney Mezopotamya’da doğdu. Ailesinin heterodoks hıristiyan mezhebi Elkesai’ya bağlıdır. Kaynaklarda on iki yaşında iken Mani’ye bir meleğin görüldüğü, yirmi dört yaşına geldiğinde “ikizi” (Tavm) adını verdiği bu melekten aldığı öğretiler doğrultusunda yeni dini yaymaya başladığı belirtilmektedir. Sâsânî Kralı I. Şâpûr zamanında Mani’nin hareketine müsamaha gösterilmiş ve bu sayede Mani başta İran olmak üzere çeşitli bölgelerde dinini yayma fırsatı bulmuştur. Kral I. Behram’ın son günlerine kadar süren bu olumlu hava, imparatorluğun Mecûsî başrahibi Kartir’in öncülüğünde Maniheizm’le karşı yoğun bir sindirme kampanyası başlatılması neticesinde sona ermiştir. Yakalanıp zindana atılan Mani 276’da öldürülmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Şinasi Gündüz (2003), “Maniheizm”, *TDV İA*, Cilt 27, s. 575-577)

³²⁴ İsrâiloğulları’na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2006), “Musa”, *TDV İA*, Cilt 31, s.207-213; B. Heller (1979), “Musa”, *İA*, Cilt 8, s.658-660)

3.26. NUH³²⁵

Çalışmada incelenen eserin 54, 97, 593. sayfalarında, peygamber Hz. Nuh'tan bahsedilmektedir.

3.27. OSMAN³²⁶

Çalışmada incelenen eserin 221. sayfasında, İslam Devleti'nin üçüncü halifesi Hazreti Osman'dan bahsedilmektedir.

3.28. ÖMER³²⁷

Çalışmada incelenen eserin 45, 110, 221. sayfalarında, İslam Devleti'nin ikinci halifesi Hazreti Ömer'den bahsedilmektedir.

3.29. SAM İBN NUH³²⁸

Çalışmamızda incelenen eserin 56 ve 97. sayfalarında Hazreti Nuh'un üç oğlundan biri olan Sam'dan bahsedilmektedir.

3.30. SAMİRİ³²⁹

Evhadüddin Enveri'nin, özellikleri anlatılırken, Samiri'ye benzetilmesi (s.656).

³²⁵ Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2007), "Nuh", *TDV İA*, Cilt 33, s.224-227)

³²⁶ İlk müslümanlardan, Hulefâ-yi Râşidîn'in üçüncüsü (644-656) Ebû Abdillâh (Ebû Amr) Zü'n-nûreyn Osmân b. Affân b. Ebi'l-Âs b. Ümeyye el-Kureşî el-Ümevî (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Yiğit (2007), "Osman", *TDV İA*, Cilt 33, s.438-443; G. Levi Della Vida (1964), "Osman", *İA*, Cilt 9, s.427-431)

³²⁷ Hulefâ-yi Râşidîn'in ikincisi (634-644) Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb b. Nüfeyl b. Abdiluzzâ el-Kureşî el-Adevî (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Fayda (2007), "Ömer", *TDV İA*, Cilt 34, s.44-51; G. Levi Della Vida (1964), "Ömer", *İA*, Cilt 9, s.468-471)

³²⁸ Hazreti Nuh'un oğlu. Kelimenin menşei bilinmemekte, İbrânîce'de (şem) "isim, şöhrat", Akkadca'da (şumu) "isim, oğul" anlamlarına gelmektedir. Tevrat'ta genellikle Hâm ve Yâfes'ten önce zikredilmesinden hareketle, Sâm'ı Nûh'un en büyük oğlu kabul edenler olmuşsa da Yahudi geleneğinde kardeşleri arasında hikmet sahibi ve en dürüstü olmakla beraber yaşça en küçükleri olduğu görüşü yaygındır. Hz. Nûh'un 500 yaşını geçmesinden sonra doğan Sâm, tûfanda diğer kardeşleri gibi eşyle birlikte gemiye binmiş ve Tanrı'nın Nûh ile gerçekleştirdiği ahde kardeşleriyle katılmıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Taşpınar (2009), "Sam", *TDV İA*, Cilt 36, s.60-61; B. Joel (1993), "Sâm", *İA*, Cilt 10, s.139)

³²⁹ Hz. Mûsâ Tûr'a çıktığında İsrâiloğulları'nı altından yaptığı buzağıya tapmaya sevkeden kişi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mahmut Salıhoğlu (2009), "Samiri", *TDV İA*, Cilt 36, s.78-79)

3.31. SELMAN³³⁰

Çalışmamızda incelenen eserin 38. sayfasındaki şiir kısmında, Selmanı Farısı'den “*Selman*” olarak bahsedilmektedir.

3.32. SÜLEYMAN³³¹

Çalışmamızda incelenen eserin 28, 39, 48, 49, 88, 89, 108, 173, 188, 238, 270, 275, 280, 322, 358, 406, 421, 461, 513, 627, 633, 641, 646, 655. sayfalarında, Hazreti Süleyman'dan bahsedilmektedir.

3.33. YAHYA³³²

Çalışmamızda incelenen eserin 110.sayfasında, Hazreti Yahya'dan bahsedilmektedir.

³³⁰ İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahâbi Ebû Abdillâh Selmân el-Fârisî. Asıl adı Mâhbe (Mâyeh) b. Bûzehmeşân (Bûzekhân, Bûzişân, Hûşbûdân) b. Mürselân b. Yehbûzân iken müslüman olduktan sonra kendini Selmân İbnü'l-İslâm diye tanıtmış, Selmân el-Hayr, Selmân-ı Pâk veya Selmân el-Hakîm diye de anılmıştır. Mecûsî dinine mensup olan babası köyünün reisi (dihkan) idi. Selmân, Râmhürmüz'de doğdu ve ilk çocukluk yıllarını burada geçirdi. Küçük yaşlarda ailesiyle birlikte buradan ayrılp Ceyy (Ceyyân, daha sonra Şehristan) diye anılan bir köye göç etti. Zengin ve itibarlı bir aileye mensup olan Selmân biri Kindeli olan, diğeri vefatı sırasında başucunda bulunan Bukayre isimli iki hanımla evlendi. Abdullah adlı bir oğlu ile biri İsfahan'da, diğeri Mısır'da yaşayan üç kızından bahsedilmektedir. 656'da öldü. Selmân'ın IV. Murad tarafından yeniden yaptırılan türbesi Bağdat yakınlarında onun kabri etrafında olduğu belirtilen, bugün Selmânîpâk diye bilinen kasabadadır. Remle'de ve Mardin ilinin Nusaybin ilçesinde de birer makam türbesi bulunmaktadır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İbrahim Hatipoğlu (2009), “Selmanı Farısı”, *TDV İA*, Cilt 36, s.441-443)

³³¹ Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Faruk Harman (2010), “Süleyman”, *TDV İA*, Cilt 38, s.56-60; J. Walker (1979), “Süleyman”, *İA*, Cilt 11, s.172-174)

³³² Kur'an'da adı geçen, İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mahmut Aydın (2013), “Yahya”, *TDV İA*, Cilt 43, s.232-234; O. Betz (1986), “Yahyâ”, *İA*, Cilt 13, s.342-343)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ EFSANEVİ VE MİTOLOJİK ŞAHISLAR

4.1. BEHMEN³³³

Sultan İzzeddin Keyhaviş'un (I. İzzeddin Keykavus) övüldüğü şiirde “*varlığına Behmen'in ruhu girdi*” ifadesinin kullanılması (s.150).

Antalya kuşatması esnasında İzzeddin Keykavus'un (I. İzzeddin Keykavus) ordusunun şehre attığı okların etkisi anlatılırken “*Behmen'in kemiklerini kırıyor*” ifadesinin kullanılması (s.171).

Behmen³³⁴ ayında gümüş saçmanın adet olduğundan bahsedilmesi (s.188).

Emir Mübarizeddin Ertokuş'un, Meliküz Züema Necmeddin Ebul Kasım el Tusi'nin onayıyla, Melik Gıyaseddin için “*Behmen*”i kışkandıracak araç gereç temin ettiğinden bahsedilmesi (s.366).

“*Bulutun Behmen ayının ayrılığından dolayı gözlerinden yaşlar dökmeye başlama zamanının yaklaştığı zaman*” ifadesiyle ilkbaharın yaklaştığından bahsedilmesi (s.579).

4.2. BEHRAM³³⁵

Zahireddin Faryabi'nin Rükneddin Süleyman Şah'ı övmek için yazdığı şiirde “*Behram*” ifadesini kullanması (s.91).

“*Behram acımasız kılıcını bu ailenin muhaliflerine çevirdi*” denilerek Selçuklu ailesinden ve Gıyaseddin Keyhüsrev'den (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) övgüyle bahsedilmesi (s.131).

³³³ İran hükümdarlarından İsfendiyar'ın oğludur. Ferman ve mektuplara Tanrı adıyla başlayan ilk hükümdardır. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, s.142-144)

³³⁴ Zerdüşt takvimine göre bir ay (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, s.145)

³³⁵ Behram, zafer meleş ve en güçlü silahlarla donanmış Tanrı'dır. Aynı zamanda Sasani hükümdarları içerisinde V. Behram olarak bilinen Behram-ı Gur ve VI. Behram olarak bilinen Behram-ı Çubin adında iki hükümdar bulunmaktadır. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalıcı Yayınevi, İstanbul, s.146-150)

Gıyaseddin Keyhüsrev'in (II. Gıyaseddin Keyhüsrev) Sivas'a hareket etmesi anlatılırken “*Parlak güneşin beşinci göğün komutanı olan Behram'ın sarayının çatısına doğduğu*” ifadesinin yer alması (s.495).

4.3. BİJEN³³⁶

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında “Bijen” adı geçmektedir.

4.4. BOZORGMİHR³³⁷

Alaaddin Ata Melik Cüveyni'den “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.31).

Sahib Şemseddin Cüveyni'den “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.105).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni'den “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.244).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni'den “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.246).

Alaaddin Ata Melik Cüveyni'den “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.611).

Sadr-ı A'zam Emirü'l-Hac oğlu Celaleddin Mahmud'dan, “*devrin Bozorgmihri*” olarak övgüyle bahsedilmesi (s.668).

4.5. CEM - CEMŞİD³³⁸

Sultan İzzeddin Kılıçarslan bin Mesud'un (II. Kılıçarslan) oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) veliaht tayin ettiğinde öğütler verirken geçmiş hükümdarların iyi özelliklerini belirttiği şiirde Cem'den bahsedilmesi (s.42).

³³⁶ Bizen ve Bicen olarak da bilinen Bijen, Giv'in oğlu, Guderz'in torunudur. Keyhüsrev döneminin ünlü kahramanlarından. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.171)

³³⁷ Bozorgmihri ifadesiyle kastedilen kişi, 531-579 yılları arasında hüküm süren, Sasani hükümdarı Kısra Enuşirvan I. Hüsrev bin Kudat (bkz; Ahmed Tefazzuli (1995), “Enuşirvan”, *TDV İA*, Cilt 11, s. 255) veya Nuşirevan'ın zeki ve akıllı veziri Bahteg'in oğlu Bozorgmihri'dir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.176)

³³⁸ İran'da hüküm süren ilk sülâlelerden Pîşdâdiyân'ın dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. (bkz; Nurettin Albayrak (1993), “Cem”, *TDV İA*, Cilt 7, s. 279-280). Ayrıca Cemşid, Cemşasp, Cemşidun adlarıyla da bilinir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.204)

Melik Rükneddin Süleyman'ın (Rükneddin Süleyman Şah) huzurunda toplanan meliklerin (kardeşleri) onu “*Cemşid'in töresine*” sahip olduğunu belirterek övdüklerinden bahsedilmesi (s.56).

Sultan Rükneddin'in (Rükneddin Süleyman Şah), kardeşlerine nasihat ederken okuduğu şiirde “*Cemşid senin doğruluğundan söz etmekte*” ifadesini kullandığından bahsedilmesi (s.58).

Sultan Kılıçarslan'ın (II. Kılıçarslan) oğullarının vasıfları anlatılırken Cemşid'in ihtişamına sahip olduklarından bahsedilmesi (s.95).

Sultanın (I. Gıyaseddin Keyhüsrev), Şeyh Mecdeddin İshak için yazdığı şiirde kendisini Cem'e benzetmesi (s.121).

Hüsameddin Salar'ın kızının (I. İzzeddin Keykavus için) yazdığı şiirde, onun “*İkinci Cemşid*” olarak nitelendirdiğinden bahsedilmesi (s.151).

Alaaddin Keykubad'ın (I. Alaaddin Keykubad) övüldüğü bölümde onun için Cemşid benzetmesi yapılması (s.245).

Güneşin doğuşu tasvir edilirken, “*Cemşid'in ışıklı külâhının köşesi mana gibi ovadan parladığı zaman*” benzetmesinin yapılması (s.275).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad), “*zamanın Cemşid'i*” olarak övülmesi (s.309).

Şiir kısmında, “*Orada bulunan herkes Cemşid'i hatırlamaya başladı*” ifadesinin kullanılması (s.345).

Sultan Celaleddin'in (Harzemşah), Mucireddin Tahir b. Harezmi ile gönderdiği mektupta, Alaaddin Keykubad (I. Alaaddin Keykubad), için zamanın Cemşid'i övgüsüyle bahsedilmesi (s.370).

Sultanın (I. Alaaddin Keykubad) , elçileri kabul için oturduğu taht tasvir edilirken “*kıskançlıktan Cemşid'in ruhunu sıkıntıya düşüren*” ifadesiyle, tahtın güzelliğinden bahsedilmesi (s.376).

Şiir bölümünde “*Cemşid'i ve camını hatırlamaya başlamış*” ifadesinin yer alması (s.387).

4.6. EFRASIYAB³³⁹

Çalışmada incelenen eserin 346, 471 ve 620. sayfalarında, Şahnâme’de İran ile yaptığı savaşlar nedeniyle geniş yer bulan Turan hükümdarı Efrasiyab’dan bahsedilmektedir.

4.7. FAĞFUR

Çalışmamızda incelenen eserin 58. sayfasında “*Fağfur*” adı geçmektedir.

4.8. FERİDUN³⁴⁰

İran’ın milli destan kahramanı olan Feridun’un adı, sayfa 42, 45, 84, 88, 119, 142, 189, 316, 354, 466, 469, 535, 627, 654’de geçmekte ve anlatılan kişiyi övmek için kullanılmaktadır.

4.9. GİV³⁴¹

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında İran’ın ünlü kahramanı Giv’in adı geçmektedir.

4.10. GUDERZ³⁴²

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında Büyük Guderziyan hanedanı lideri Guderz’in adı geçmektedir.

4.11. GURGIN³⁴³

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında İran’ın ünlü kahramanı Gurgin’in adı geçmektedir.

³³⁹ Şahnâme’de İran ile yaptığı savaşlar nedeniyle geniş yer bulan Turan’ın en büyük hükümdarlarından. Kahramanlık ve saltanat sembolü bir kişiliktir. Divan şairleri tarafından memdûhun yüceltilmesi gayesiyle bir kıyas unsuru olarak ele alınır. Bazen de dünyanın geçiciliği ve boşluğunu anlatmak veya şairlerin istiğna hallerini ifade için söz konusu edilir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1994), “Efrasiyab”, *TDV İA*, Cilt 10, s. 478-479; Mecdud Mansuroğlu (1993), “Efrâsiyâb”, *İA*, Cilt 4, s.192-193)

³⁴⁰ İran’ın destanî hükümdarlarından Cemşid’in soyundan gelen Atbîn’in (Abfîn) oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1995), “Feridun”, *TDV İA*, Cilt 12, s. 396)

³⁴¹ Guderz’in oğlu, Rüstem’in damadı olan İranlı ünlü kahramandır. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.335)

³⁴² Keyhüsrev sarayının ünlü kahramanlarından olup, Rüstem’in kayınpederidir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.338)

³⁴³ Gurginmilad olarak da bilinen, Keykavus ve Keyhüsrev döneminde yaşamış İranlı kahraman. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.339)

4.12. HUCİR³⁴⁴

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında Dijsepîd muhafızlarından Hecir'in adı, "*Hucir*" olarak geçmektedir.

4.13. İREC³⁴⁵

Emir Hâkim İmadeddin Yusuf Lor-i Fazlavi'nin, "*Kılıç ve Kalemin Vasfî*" isimli şiirinde, Ata Melik Cüveynî'den "*İrec*" olarak bahsedilmesi (s.654).

4.14. İSFENDİYAR³⁴⁶

Çalışmada incelenen eserin, 42. sayfasında efsanevi karakter İsfendiyar'dan bahsedilmektedir.

4.15. İSKENDER³⁴⁷

Çalışmada incelenen eserin, 37, 42, 44, 90, 110, 133, 180, 248, 255, 259, 262, 267, 269, 363, 370, 433, 627, 655. sayfalarında, betimleme amacıyla, "*İskender*" örnek olarak kullanılmıştır.

4.16. KEYHÜSREV³⁴⁸

Sultan İzzeddin Kılıç Arslan Bin Mesud'un, oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i veliaht tayin ettiği zaman öğüt verirken okuduğu şiirde, Keyhüsrev'den bahsedilmesi (s.42).

Alaaddin Keykubad'ın, "*Keyhüsrev onun cihanı aydınlatan bezminde ancak şarab dağıtabilir*" denilerek övülmesi (s.148).

³⁴⁴ Kava'nın oğlu ya da torunu olan veya Guderz'in oğlu olduğu düşünülen kişidir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.360)

³⁴⁵ İran'ın, destan kahramanı Feridun'un, üç oğlundan biridir. Efsaneye göre, İran'ın yönetimi kendisine kalınca, kıskanç kardeşleri tarafından öldürülmüş, oğlu Minuçehr amcalarını öldürerek intikamını almıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1995), "Feridun", *TDV İA*, Cilt 12, s. 396)

³⁴⁶ Rüstem'den sonra Heft-hân adı verilen ve kimsenin geçmeye cesaret edemediği tehlikeli yolu geçen ikinci kişidir. İsfendiyar, Rüstem'le yaptığı savaşta ölmüştür. Divan şiirinde kahramanlık sembolü olarak anlatılır. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.425-427)

³⁴⁷ İslâm tarihinde daha çok efsanevi şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İskender Pala (1993), "İskender", *İA*, Cilt 5/2, s.1078-1079; Mahmut Kaya (2000), "İskender", *TDV İA*, Cilt 22, s.555-557)

³⁴⁸ Milattan Önce 900-775 yılları arasında hüküm süren, Keyani hanedanının üçüncü hükümdarı olup Siyavuş'un oğludur. Keyhusrev, Avesta'da diğer hükümdarlar gibi olağan üstü yetenek ve özelliklere sahip, dinî ve millî bir şahsiyet olarak tanıtılır. İslâm tarihi kaynaklarında daha çok onun Turan'dan kurtuluşu ve ardından Efrâsiyâb'a karşı yaptığı seferler üzerinde durulmuştur. Firdevsî, Şâhnâme'sinin önemli bir kısmını, Keyhusrev'in kumandasında Efrâsiyâb'a karşı yapılan seferlerde yararlıklar gösteren Güderz ve Rüstem gibi kahramanların hikâyelerine ayırmıştır. Efrâsiyâb bu kahramanlar tarafından mağlûp edilir ve Keyhusrev tarafından öldürülür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Rıza Kurtuluş (2002), "Keyaniler", *TDV İA*, Cilt 25, s.346)

“*Keyhüsrevi kadeh*”³⁴⁹ ten bahsedilmesi (s.189).

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) huzuruna gelenlerin okudukları şiirde “*Keyhüsrev*” den örnek verdiklerinden bahsedilmesi (s.221).

Sultanı Azam Keykubad’ın (I. Alaaddin Keykubad), “*aynayı arayan Keyhüsrev*” e benzetilmesi (s.264).

Sultana (I. Alaaddin Keykubad) gelen elçilerin, okudukları şiirde onu “*Keyhüsrev kadehi elinde ay gibi parlıyordu*” ifadesiyle övdüklerinden bahsedilmesi (s.278).

Keyhüsrev’in dünyayı gösteren kadehinden bahsedilmesi (s.346).

4.17. KEYKAVUS³⁵⁰

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus) kemerinin, “*Keykavus’un kimerine*” benzetilmesi (s.173).

Sahib Şemseddin’in, sultanı gezdireceği zaman “*Keykavus’u kıskandıracak bir ihtişamlı atına bindiğinden*” bahsedilmesi (s.535).

4.18. KEYKUBAD³⁵¹

Çalışmamızda incelenen eserin, 135, 376 ve 569. sayfalarında efsanevi İran padişahı Keykubad’dan bahsedilmektedir.

³⁴⁹ Cemşid tarafından bulunup, Keyhüsrev tarafından sihirli hale getirildiğine inanılan kadeh (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1993), “Camı Cem”, *TDV İA*, Cilt 7, s.42)

³⁵⁰ Milattan Önce 900-775 yılları arasında hüküm süren, Keyani hanedanının, Keykubad’ın ardından tahta geçen hükümdarıdır. Keykâvus Avesta’da yedi ülkenin hâkimi, cinlerden üstün ve yedi saray sahibi gibi efsanevî bir şahsiyet olarak tanıtılır. Yaklaşık elli yıl hükümdar olan Keykâvus’un tahtı Keyhusrev tarafından elinden alınmıştır. Keykâvus döneminin önemli bir olayı Keyânî sülâlesinden sayılan, ancak hükümdar olmayan Siyâvuş ile Şâhnâme’de İran düşmanı olarak gösterilen Turan Hükümdarı Efrâsiyâb arasındaki mücadeledir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Rıza Kurtuluş (2002), “Keyaniler”, *TDV İA*, Cilt 25, s.346)

³⁵¹ Milattan Önce 900-775 yılları arasında hüküm süren, Keyani hanedanının kurucusu olarak kabul edilir. Hânedanın kurucusu olan Keykubad, Pehlevî ve İslâm kaynaklarında bazan Pişdâdiler’in son hükümdarı Zâb’ın oğlu, bazan da halktan biri olarak gösterilmiştir. Şâhnâme’de ise onun hükümdar oluşu daha farklı bir şekilde anlatılır. Yüzyıla yakın hükümdarlık yaptığı söylenir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Rıza Kurtuluş (2002), “Keyaniler”, *TDV İA*, Cilt 25, s.346)

4.19. MENUÇEHR³⁵²

Sultan İzzeddin Kılıç Arslan Bin Mesud'un (II. Kılıç Arslan), oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev'i (I. Gıyaseddin Keyhüsrev) veliaht tayin ederken yaptığı konuşmada, onun çehresini Menuçehr'e benzettiğinden bahsedilmesi (s.45).

4.20. NERİMAN (NİREM)³⁵³

Çalışmada incelenen eserin, 42. sayfasında Nirem, 91. sayfasında Neriman olarak, Rüstem'in atası ve Sam'ın babası olan kişiden bahsedilmektedir.

4.21. NEMRUD³⁵⁴

Çalışmada incelenen eserin 28. sayfasında, efsanevi Babil kralı Nemrud'dan bahsedilmektedir.

4.22. NUŞİREVAN (HÜSREV - KİSRA)³⁵⁵

Çalışmada incelenen eserin, 103, 221, 586. sayfalarında "Nuşirevan", sayfa 133 ve 275'te "Hüsrev", sayfa 34, 88, 142'de "Kisra" olarak söz edilen kişi, adaleti ile ünlü Sasani hükümdarı Kisrâ Enûşirvân I. Hüsrev b. Kubâd'dır.

4.23. RÜSTEM³⁵⁶

Çalışmada incelenen eserin 42, 56, 91, 96, 221, 240, 263, 292, 305, 397, 408, 461, 592. sayfalarında İran'nefsanevi kahramanı Rüstem'den bahsedilmektedir.

³⁵² İran'ın, destan kahramanı Feridun'un, üç oğlundan biri olan İrec'in oğludur. Efsaneye göre, İran'ın yönetimi babasına kalınca, kıskanç amcaları, babasını öldürmüş, Minuçehr amcalarını öldürerek babasının intikamını almıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Tahsin Yazıcı (1995), "Feridun", *TDV İA*, Cilt 12, s. 396). Pişdadi hanedanının yedinci hükümdarıdır. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, s.506)

³⁵³ Şehnâme'de büyük kahramanlardan biri olarak anlatılan Sâm'ın babası ve aynı zamanda Zâl'in dedesidir. Divan şiirinde kahramanlık sembolü olarak anlatılır. (bkz; Mehmet Halil Erzen (2013), "Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevi Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek: Nev'izade Atayı Divanı", *TurkishStudies*, Sayı 8/4, s. 846)

³⁵⁴ Nemrud, Nûh'un oğullarından Hâm'ın torunu ve Kuş'un oğludur. Nemrud'un Bâbil'in yanı sıra Ninevâ ve Kalah'ı inşa ettiği söylenmiş, krallığının başlangıcı Şinar diyarındaki Bâbil, Ereğ, Akkad ve Kalde olarak gösterilmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Cengiz Batuk (2006), "Nemrud", *TDV İA*, Cilt 32, s.554-555; B. Heller (1964), "Nemrûd", *İA*, Cilt 9, s.192-194)

³⁵⁵ Sâsânî hükümdarı (531-579) Kisrâ Enûşirvân I. Hüsrev b. Kubâd. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmed Tefazzuli (1995), "Enuşirvan", *TDV İA*, Cilt 11, s.255)

³⁵⁶ İran millî destanının en güçlü kahramanı Rüstemi Zal. Pehlevî edebiyatında Rostahm ve Rostethem şekillerinde geçer ve "iri yapılı, güçlü" anlamını taşır; bazan da aynı mânadaki "Tehemten" lakabıyla birlikte kullanılır. Aslında Zaloğlu Rüstem'in Eşkânî ileri gelenlerinden bir kahraman olduğu ve millî destana girmesiyle birlikte kendisine birtakım olağan üstü efsanevi özellikler atfedildiği sanılmaktadır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Nimet Yıldırım (2008), "Rüstemi Zal", *TDV İA*, Cilt 35, s.294-295)

4.24. SAM³⁵⁷

Çalışmamızda incelenen eserin 55. sayfasında İran'ın destani kahramanlarından Rüstem'in, dedesi olan Sam'dan bahsedilmektedir.

4.25. SİYAVUŞ³⁵⁸

Çalışmamızda incelenen eserin 189. sayfasında Keyyani padişahı Keykavus'un oğlu Siyavuş'tan bahsedilmektedir.

4.26. SUHRAB³⁵⁹

Çalışmamızda incelenen eserin 42, 189, 471. sayfalarında İran'ın efsanevi kahramanı Rüstem'in, Türk eşinden olan oğlu olan Suhrab'dan bahsedilmektedir.

4.27. TAHMURAS³⁶⁰

Çalışmada incelenen eserde, sayfa 42'de İran Pişdadi hükümdarı Tahmuras'tan bahsedilmektedir.

4.28. TUR³⁶¹

Çalışmada incelenen eserin, 42 ve 654. sayfalarında Pişdadi padişahı Feridun'un oğlu olan Tur'dan bahsedilmektedir.

4.29. ZAHHAK³⁶²

Çalışmamızda incelenen eserin 42. sayfasında, Zahhak'tan bahsedilmektedir.

³⁵⁷ Sam-ı Neriman olarak bilinen, Şahname'nin ünlü kahramanıdır. Zal'ın babası ve Gerşasp'ın torunudur. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.603-604)

³⁵⁸ Mitolojik İran tarihinin ve millî İran destanının önemli simalarından olan Keyâniler hânedanından Keykâvus'un oğludur. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Derya Örs (2009), "Siyavuş", *TDV İA*, Cilt 37, s.308-309)

³⁵⁹ (bkz; Gülistan Ekmekçi (2016), "Muhibbi Divanında Mitolojik ve Efsanevi Karakterler", *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 57, s. 198) Sohrab olarak da bilinir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.635)

³⁶⁰ Tufan olacağını önceden öğrenip, dev Ahriman'ın sırtına binerek on yıl boyunca dünyayı dolaşan efsanevi İran kralıdır. Cemşid'in kardeşidir. Tehmurs ve Tahmurab olarak da bilinir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.680-683)

³⁶¹ Feridun'un ortanca oğlu olup, Turec olarak da bilinir. Annesi Cemşid'in kızı Şehnaz'dır. Menuçehr tarafından öldürülmüştür. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.689-690)

³⁶² Pişdadi hanedanının beşinci hükümdarı olup, Dahhak, Arap ırkından olduğu için de Dahhak-ı Himyeri olarak bilinir. Babil topraklarından gelip, İran'a hükümdar olmuştur. Adaletsiz uygulamaları ile bilinir. (bkz; Nimet Yıldırım (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul, s.227-230)

BEŞİNCİ BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ EDEBİ ŞAHISLAR

5.1. AHNEF³⁶³

Çalışmamızda incelenen eserin 585. sayfasında, Harun Reşid'in saray şairlerinden olan İbnü'l Ahnef'ten, "Ahnef" olarak bahsedilmektedir.

5.2. BUHTURİ

Çalışmamızda incelenen eserin 656. sayfasında, ünlü Arap şairi Ebu İbad el Velid bin Ubeyd bin Yahya el Buhturi'den, "Buhturi" olarak bahsedilmektedir.

5.3. EBU FİRAS EL HARİS B. SAİD HAMDAN EL HAMDANİ³⁶⁴

Ebu Firas'ın'ın şiirlerini geride bırakan bir şiirin, Muineddin Pervane için söylenmiş olduğundan bahsedilmesi (s.628).

Evhadüddin Evhari'nin şiirinin, Ebu Firas'ı kıskandıracak kadar güzel olduğundan bahsedilmesi (s.656).

5.4. EBU NUVAS HASAN BİN HANİ³⁶⁵

Ebu Nuvâs'ın'ın şiirlerini geride bırakan bir şiirin, Muineddin Pervane için söylenmiş olduğundan bahsedilmesi (s.628).

Evhadüddin Evhari'nin şiirinin Ebu Nuvâs'ı kıskandıracak kadar güzel olduğundan bahsedilmesi (s.656).

5.5. EBU TEMMAM-I TAI

Ebu Temmam-ı Tai'nin yazdığı şiirden bahsedilmesi (s.662).

³⁶³ Hârûnürreşîd'in saray şairlerinden Ebü'l-Fazl el-Abbâs b. el-Ahnef b. el-Esved el-Hanefî el-Yemâmî. 750 yılı civarında Bağdat'ta doğdu, 808 yılında Bağdat'ta vefat etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Süleyman Tülücü (1999), "İbnü'l Ahnef", *TDV İA*, Cilt 20, s.481-482, İstanbul; Thomas Bayer (1993), "İbnü'l-Ahnef", *İA*, Cilt 5/2, s. 842-843, İstanbul)

³⁶⁴ Ebü Firâs el-Hâris b. Saîd b. Hamdân el-Hamdânî et-Tağlibî (ö. 357/968). Hamdânî hânedanına mensup Arap şairi ve kumandanı. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mustafa Kılıçlı (1994), "Ebu Firas el Hamdani", *TDV İA*, Cilt 10, s.125-126)

³⁶⁵ Ebü Nuvâs el-Hasen b. Hânî' b. Abdilevvel el-Hakemî (ö. 198/813) Abbâsîler'in ilk döneminde Arap şiirine yeni bir üslûp getiren şair. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Nasuhi Ünal Karaarslan (1994), "Ebu Nuvâs", *TDV İA*, Cilt 10, s.205-207; H. Ritter (1993), "Ebü Nuvâs", *İA*, Cilt 4, s.41-43)

5.6. EBU ÖMER CİHANİ

“Ayetleri seslendirmede, harflerin hakkını vermede, fasılları ve durakları ayarlamada her biri Ebu Ömer Cihani olan hafızlar” ifadesinin geçmesi (s.534).

5.7. EBUL NASR EL UTBİ³⁶⁶

Ebul Nasr El Utbi'den övgüyle bahsedilmesi (s.246-247).

5.8. EVHADÜDDİN EBUL FAZL MUHAMMED EL MİHEBİ EL ENVERİ³⁶⁷

Evhadüddin Ebul Fazl Muhammed el Mihebi el Enveri'den “Çağların Eflatun'u” denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.634).

Evhadüddin Enveri'den övgüyle söz edilerek, şiirinden bahsedilmesi (s.657).

5.9. FARAZDAK³⁶⁸

Sultanın (I. İzzeddin Keykavus), Farazdak'ı geride bırakacak güzellikte bir şiir yazdığından bahsedilmesi (s.222).

5.10. FİRDEVŞİ³⁶⁹

Firdevsi'den, Firdevsî'yi-Tusi olarak övgüyle bahsedilmesi ve Şehnamesinde Sultan Mahmud'u övdüğünden bahsedilmesi (s.102).

³⁶⁶ Ebû Nasr Muhammed b. Abdilcebbâr el-Utbî er-Râzî. 961'de Rey'de doğdu. Sahâbeden Utbe b. Gazvân'a nisbetle Utbî diye anılır. Sâ mânî Veziri Ebü'l-Hüseyin el-Utbî'nin torunudur. Nişâbur'da sâhibü'l-berfd olarak Sâ mânî hizmetine girdi. Sâ mânîler'in Horasan ordusu kumandanı Ebû Ali b. Ebü'l-Hasan es-Simcûrî ve Ziyârîler'den Kâbûs b. Veşmgîr'e kâtiplik yaptı. Ardından Gazneli hânedanının kurucusu Sebük Tegin'e intisap etti. Sebük Tegin'in ölümünden sonra Sultan Mahmud'un hizmetine girdi. Bir süre Nasr b. Sebük Tegin'in yanında Horasan'da bulundu ve onun hakkında mersiye yazdı. 1036'da vefat etti.(Ayrıntılı bilgi için bkz; Erdoğan Merçil (2012), “Utbi Muhammed Bin Abdulcebbâr”, *TDV İA*, Cilt 42, s.236-237; M. Nazım (1986), “Utbi”, *İA*, Cilt 13, s.83)

³⁶⁷ İran edebiyatının büyük kaside şairlerinden, Evhadüddin Muhammed bin Muhammed bin Ali-yi Ebiverdi. Ölümü 1189. Horasan'ın Deşt-i Hâverân vilâyetine bağlı Ebîverd ilçesinin Bedene köyünde doğdu. Bu sebeple Ebîverdî nisbesiyle de tanınır. Hayatı hakkındaki bilgiler, başta şuarâ tezkireleri olmak üzere diğer kaynaklarda rastlanan fıkralardan ibarettir. Adı bazı kaynaklarda Muhammed, bazılarında Ali olarak gösterilmiştir. Babasının adının İshak veya Mahmûd olduğu da öne sürülmektedir. Ancak bir şiirinde İshak'tan dedesi olarak bahsettiğine göre babasının adının Muhammed olması gerçeğe daha yakındır. Şiirlerinden, Enverî mahlasının sonradan kendisine başkaları tarafından verildiği anlaşılmaktadır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Abdulkadir Karahan (1995), “Enveri Evhadüddin”, *TDV İA*, Cilt 11, s.267-268; Ahmet Ateş (1993), “Enveri”, *İA*, Cilt 4, s.278-281)

³⁶⁸ Ebu Firas Hemmam b. Galip b. Sa'saa et-Temimi. Emeviler devrinde eski üslubu devam ettiren üç büyük hiciv şairinden biridir. 732'de ölmüştür. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ali Şakir Ergin (1995), “Farazdak”, *TDV İA*, Cilt 12, s. 373-375)

³⁶⁹ İran'ın milli destanı Şehname'nin müellifi olan Hâkim Ebul Kasım Firdevsi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Kanar (1996), “Firdevsi”, *TDV İA*, Cilt 13, s. 125-127)

5.11. HASSAN³⁷⁰

Sultan Kılıçarslan'ın şehzadelerinden söz edilirken, “Onları anlatmaya kalksak Hassan'ın belagatine” sahip olmamız gerek ifadesiyle övülmeleri (s.54).

Evhadüddin Ebul Fazl el Mihebi el Enver'nin yazdığı şiir verilirken onun asırların Hassan'ı ifadesiyle övülmesi (s.634).

5.12. HATEMİ TAYI³⁷¹

Maraş meliki Nusretuddin el Hasan bin İbrahim'in cömertliği karşısında, Hatemi Tayi'nin kitaplarının önemini kaybettiğinden bahsedilmesi (s.141).

5.13. İMADEDDİN YUSUF LOR-İ FAZLAVİ

Emir Hâkim İmadeddin Yusuf Lor-i Fazlavi'nin şiirinin nakledilmesi (s.34).

Emir Hâkim İmadeddin Yusuf Lor-i Fazlavi'nin, “Kılıç ve Kalemin Vasfı” isimli şiiri sayesinde Ata Melik Cüveyni'den bin dinar ödül aldığından bahsedilmesi (s.653-656).

5.14. KOS³⁷²

Çalışmada incelenen eserin 201 ve 541. sayfalarında Kus bin Saide'den, “Kos” olarak bahsedilmektedir.

³⁷⁰ Hazreti Muhammed'in şairi olarak tanınan, Ebü'l-Velîd (Ebû Abdîrrahmân) Hassân b. Sâbit b. el-Münzir el-Hazrecî el-Ensârî. Yesrib'de doğmuştur. Hz. Peygamber'i, ashabını ve İslâm dinini müşriklerin hicivlerine karşı şiirleriyle savunduğu için “şâîrü'n-nebî”, Ebü'l-Hüsâm (keskin kılıç sahibi) ve Ebü'l-Mudarrîb (iyi savaşçı) unvanlarıyla tanınmıştır; ayrıca annesine nisbetle İbnü'l-Fürey'a künyesiyle de bilinir. Hassân, Medine'nin yerleşik iki önemli Arap kabilesinden biri olan Hazrec'in Neccâroğulları kolundandır. Abdülmuttalib'in annesinin Neccâroğulları'ndan olması sebebiyle Hassân'ın Resûl-i Ekrem'le soy yakınlığı vardır. Kendisi gibi şair olan babası kabilesinin ileri gelenlerindendi. Annesi Fürey'a da aynı kabilenin diğer bir önemli şahsiyeti olan Hâlid b. Kays'ın (veya Hubeyş yahut Huneys) kızı olup İslâmiyet'i kabul etmiştir. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ahmet Ateş (1987), “Hassan”, *İA*, Cilt 5/1, s.343-347; Hüseyin Elmalı (1997), “Hassan bin Sabit”, *TDV İA*, Cilt 16, s.399-402)

³⁷¹ Cahiliye döneminin cömertliğiyle ünlü şairi bû Seffâne (Ebû Adî) Hâtîm b. Abdillâh b. Sa'd et-Tâî el-Kahtânî. Tay kabilesinin reisidir. Babası Abdullah o henüz çocukken ölmüş, kendisini zengin ve cömert bir kadın olan annesi Guneyye (Inebe) bint Afif yetiştirmiştir. Hâtîm, çocuk yaşlarından itibaren cömertliği ve misafirperverliğiyle tanınarak “Cevâd” (Eved) lakabıyla anılmıştır.(Ayrıntılı bilgi için bkz; Süleyman Tülücü (1997), “Hatim et Tai”, *TDV İA*, Cilt 16, s.472-473; C. van Arendonk (1987), “Hatim Tâ'î”, *İA*, Cilt5/1, s. 371-372)

³⁷² Câhiliye döneminde Hz. Peygamber'in kendisini dinlediği, tevhid inancına bağlı hatip ve şair Kus b. Sâide b. Amr el-İyâdî. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Ali Kapar (2002), “Kus b. Saide”, *TDV İA*, Cilt 26, s.460; H. Lammens (1977), “Kuss İbn Sâide”, *İA*, Cilt 6, s.1031)

5.15. MUİZZİ³⁷³

Ülkenin olumsuz durumunu tasvir için, Muizzi'nin şiirinden bahsedilmesi (s.489).

5.16. RABİA

Gürcü Melikesi Tamara Hatun'un dadısının, Sasani dönemi kadın şairlerinden Rabia'ya benzetilmesi (s.97).

5.17. RUDEKİ³⁷⁴

Çalışmamızda incelenen eserin 157. sayfasında, İran şairi Rudeki'den bahsedilmektedir.

5.18. SAHBAN VAIL³⁷⁵

Çalışmamızda incelenen eserin, 54, 201, 541 ve 634. sayfalarında, ünlü Arap hatibi Sahban Vail'den bahsedilmektedir.

5.19. ŞATABİ

“Ayetleri seslendirmede, harflerin hakkını vermede, fasılları ve durakları ayarlamada her biri Ebu Ömer Cihani hatta ikinci Şatabi olan hafızlar” ifadesinin geçmesi (s.534).

5.20. UNSURİ³⁷⁶

Çalışmada incelediğimiz eserin 656. sayfasında, Gazne dönemi şairlerinden olan Ebul Kasım Hasan bin Ahmed'ten, “Unsurî” olarak bahsedilmektedir.

³⁷³ İranlı kaside şairi Ebû Abdillâh Emîrû'ş-şuarâ Muhammed b. Abdilmelik-i Nişâbüri. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Adnan Karaismailoğlu (2006), “Muizzi”, *TDV İA*, Cilt 31, s.98-99; E. Berthels (1979), “Muizzi”, *İA*, Cilt 8, s.560-561)

³⁷⁴ İran şairi Ebû Abdillâh Ca'fer b. Muhammed b. Hakîm er-Rûdekî es-Semerkindî. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mürsel Öztürk (2008), “Rudeki”, *TDV İA*, Cilt, 35, s. 185-186; Henri Massé (1964), “Rûdekî”, *İA*, Cilt 9, s.761-763)

³⁷⁵ Vâil kabilesinin hatip ve şairi Sahbân b. Züfer b. İyâs el-Vâilî el-Bâhilî Câhiliye devrinde Vâil kabilesi arasında doğdu ve bu kabile içinde yetişti. Sahbânu Vâil, Sahbânu Vâil el-Bâhilî diye tanındı. Bu dönemde ölüm sonrası dirilişe ilk inanan kimse olduğu kaydedilir. Hz. Peygamber zamanında müslüman olmakla birlikte onunla görüşemediği için muhadramûndan sayılır. Hem Câhiliye devrinde hem İslâmî dönemde hitabet, fesahat ve belâgatıyla meşhur oldu. Hitabet, belâgat ve fesahatte “eblağu min Sahbânu Vâil, ahtabu min Sahbânu Vâil, efsahu min Sahbânu Vâil, ebyenü min Sahbânu Vâil, entaku min Sahbânu Vâil” gibi darbımesellerin konusunu teşkil etti. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İsmail Durmuş, Mustafa Öz (2008), “Sahban el Vaili”, *TDV İA*, Cilt 35, s.511-512)

³⁷⁶ İranlı kaside şairi Ebü'l-Kâsım Hasen b. Ahmed Unsurî-i Belhî. Ölümü 1039-40. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Mehmet Atalay (2012), “Unsurî”, *TDV İA*, Cilt 42, s.162-163; M. Nazif Şahinoğlu (1986), “Unsurî”, *İA*, Cilt 13, s.41-49)

ALTINCI BÖLÜM

EL-EVAMİRÜ'L ALA'İYYE Fİ'L-UMURİ'L-ALA'İYYE'DEKİ İLİM ADAMLARI

6.1. ARİSTO³⁷⁷

Necmeddin Nahcevani'niyi överek ondan devrin Aristo'su olarak bahsedilmesi (s. 555).

Emir İmadeddin Yusuf Lor-i Fazlavi'nin kasidesinde “*Aristo'nun tedbirine sahipsin*” denilmesi (s. 665).

6.2. BATLAMYUS³⁷⁸

Melikü'l-ümera Eminateddin Mikail'den övgüyle söz ederken “*zamanların Batlamyus'u*” benzetmesi yapılması (s. 634).

6.3. EBU ALİ SİNA³⁷⁹

Koyulhisar ve Niksar Meliki Nasuriddin'in, Mevlana Maktul Şihabeddin'den aldığı dersler neticesinde büyük bir ilerleme kaydettiğinin belirtilmesi ve “*Ebu Ali Sina'nın ruhu kıskançlığa düştü*” sözleriyle övülmesi (s.53).

Müstevfi Sadeddin Ebu Bekri Erdebili'nin, Rum memleketlerinde Şeyh Ebu Ali Sina'nın Kanun'unu tanıttığından ve şahsından övgüyle bahsedilmesi (s.634).

6.4. EBU REYHAN BİRÜNİ³⁸⁰

Müneccim lakaplı Esireddin için, “*Ebu Reyhan Biruni'nin Tefhimi'ni geride bırakan*” ifadesi kullanılarak övgüyle bahsedilmesi (s.560).

³⁷⁷ İlkçağ Yunan filozofu .(Ayrıntılı bilgi için bkz; Mahmut Kaya (1991), “Aristo”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 375-378, İstanbul; T. J. De Boer (1978), “Aristo”, *İA*, Cilt 1, s. 570-572, İstanbul)

³⁷⁸ Greko-Romen literatüründe Claudius Ptolemaios, klasik İslâm kaynaklarında Batlamyus veya Batlamyus el-Kalûzî diye anılan ünlü astronom ve coğrafya bilgini. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Cengiz Aydın - Gülseren Aydın (1992), “Batlamyus”, *TDV İA*, Cilt 5, s. 196-199, İstanbul)

³⁷⁹ Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh b. Alî b. Sînâ. İslâm Meşşâi okulunun en büyük sistemci filozofu, Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Ömer Mahir Alper (1999), “İbn Sina”, *TDV İA*, Cilt 20, s. 319-322; Hilmi Ziya Ülken (1993), “İbn Sînâ”, *İA*, Cilt 5/2, s. 807-824; Şemseddin Günaltay (1940), “İbn Sînâ'nın Şahsiyeti ve Milliyeti Meselesi”, *Belleten*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt 4, Sayı 13, s. 1-37)

³⁸⁰ Ebü'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-Bîrûnî (ö. 453/1061). Astronomi, matematik, fizik, tıp, coğrafya, tarih ve dinler tarihi başta olmak üzere çeşitli alanlarda önemli eserler veren, Türk-İslâm ve dünya tarihinin en tanınmış ilim adamlarından biri. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Günay Tümer (1992), “Biruni”, *TDV İA*, Cilt 6, s.206-215; Aydın Sayılı (1949), “Biruni”, *Belleten*, TTK Basımevi, Cilt 13, Sayı 49, s.53-89)

6.5. EBUL LEYS SEMERKANDİ³⁸¹

Kadı Tırmızı'nın, halk tarafından Ebul Leys Semerkandi'nin yerine konulduğundan bahsedilmesi (s.124).

6.6. EFLATUN³⁸²

Sultan İzzeddin Keykavus (I. İzzeddin Keykavus) hakkında yazılan şiirde, “*Ey padişah, Eflatun'un dediğine göre Allah seni halkın işlerini görsün diye yarattı*” ifadesi kullanılarak övgüyle bahsedilmesi (s.150).

Melikül Küttab Şemseddin Hamza b. El Müeyyed Tuğrayı'nın, “*Eflatun'un akla dayanan düşüncesini kıskandıran*” ifadesiyle methedilmesi (s.226).

“*Eflatun'un düşüncesinde yer alan kutsal ruha sahipti*” ifadesiyle, Celaleddin Karatay'ın övülmesi (s.554).

Evhadüddin Ebul Fazl Muhammed el Mihebi el Enveri'den “*çağların Eflatun'u*” denilerek övgüyle bahsedilmesi (s.634).

³⁸¹ Ebü'l-Leys İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkandî. Fakih, müfessir ve sufidir. Ölümü 983. (Ayrıntılı bilgi için bkz; İshak Yazıcı (2009), “Semerkandi, Ebü'l-Leys”, *TDV İA*, Cilt 36, s.473-475)

³⁸² İslâm felsefesi üzerinde önemli etkileri olan İlkçağ Yunan filozofu. Atina'da doğdu. Kendisine dedesi Aristo'nun adı verildiyse de daha sonra omuzunun veya alnının genişliğinden dolayı Platon denmiş ve tarih boyunca hep bu adla anılmıştır. Grekçe'den yapılan tercüme döneminde, Arapça'da “p” sessizinin bulunmaması ve yan yana iki sessiz harfin telaffuzundaki güçlük sebebiyle adı İslâmî literatürde Felâtun veya daha yaygın olarak Eflâtûn şeklini almıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz; Fahrettin Olguner (1994), “Eflatun”, *TDV İA*, Cilt 10, s.469-476; Carra de Vaux (1993), “Eflâtun”, *İA*, Cilt 4, s.189-192)

SONUÇ

İbn Bibi olarak anılan Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Ca'ferî er-Rugadî'nin Farsça olarak yazdığı El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eser günümüze üç şekilde ulaşmıştır. Eserin 744 sayfalık tek asıl nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya 2985 numarada bulunmakta ve bu nüshadan istinsah edilmiş Millet Kütüphanesi ve Paris Bibliotheque nüshaları bilinmektedir. Paris Bibliotheque Nationale'de bulunan, adı bilinmeyen bir kişi tarafından, yine Farsça olarak yazılmış muhtasar bir nüsha vardır. Yazıcızade Ali tarafından yapılan Türkçe tercüme ise üçüncü şekildir.

El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserin tamamı günümüz Türkçesine ilk kez Mürsel Öztürk tarafından çevrilmiştir. Çalışmamızda, 2014'te Türk Tarih Kurumu tarafından ikinci kez yayınlanan Mürsel Öztürk'ün tercümesi kullanılmıştır.

İbn Bibi olarak anılan ve Hüseyin b. Muhammed b. Ali el-Ca'ferî er-Rugadî'nin Farsça olarak yazdığı El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserdeki şahıs isimlerinin tahlili indeksini konu alan çalışmamız neticesinde, eserde yer alan 460 farklı isim tespit edilmiştir. 2. bölümdeki tarihi şahıslarda 372 isim, 3. bölümdeki dini şahıslarda 33 isim, 4. bölümdeki efsanevi ve mitolojik karakterlerde 29 isim, 5. bölümdeki edebi şahıslarda 20 isim, 6. bölümdeki ilim adamlarında 6 isim incelenmiş, bu isimlerin metnin anlatısı içerisinde hangi olaylarda yer aldıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Tercümede var olan basım hataları ve basım hatasından kaynaklı anlam kaymaları eserin muhtasarlariyla karşılaştırılarak tespit edilmiş ve düzeltilerek verilmiştir. Metnin anlatısı ve akışına uymadığı düşünülen isimler diğer kaynaklarla karşılaştırılarak dipnot kısmında açıklanmıştır.

Yapılan çalışma neticesinde Türkiye Selçuklu tarihinin en önemli kaynağı durumundaki El-Evamirü'l Ala'iyye fi'l-umuri'l-Ala'iyye isimli eserin, tarihçilerin, alan ve dönemle ilgili çalışanların daha etkili bir şekilde kullanımını sağlayabilmek maksadıyla, dil ve üslup yönünden ağır olan mufassal asıl metin yerine, muhtasar nüshanın dikkatli bir çalışma ile tarihsel süreç dikkate alınarak yeniden basılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Çalışmada kullanılan tercümenin dipnotlarında kayma olduğu ve bu sebeple hatalı olduğu görülmüş, ayrıca, isimlerin tespiti için karşılaştırmada kullanılan

eserlerden biri olan, Mükrimin Halil Yinanç çevirisi 2010 baskısı indeksinin hatalar içerdiği tespit edilmiştir.

Çalışmamızda kullanılan tercümenin ve birinci elden kaynak özelliği taşıyan tüm eserlerin tam manasıyla anlaşılabilmesi için şahıs adları indeksine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed bin Lütfullah (2017), *Camiu'd Düvel Selçuklular Tarihi II*, Hazırlayan: Ali Öngül, Kabalcı Yayınevi, İstanbul
- Ahmed Bin Mahmud (1977), *Selçuk-name*, Hazırlayan; Erdoğan Merçil, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul
- Akkuş, M. ve B. Bağcı (2018), “Hülagü Han döneminde Anadolu’da Görev Yapan Moğol Komutanları”, *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s. 150-171
- Akkuş, N. ve B. Bağcı (2018), “Hülagu Han Döneminde Anadolu’da Görev Yapan Moğol Komutanları”, *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s.150-171
- Akşit, A. (2009), “Selçuklu Devri Türkiye’sinde Sosyal Tabakalar”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 25, s.39-51
- Akşit, A. (2011), “Sultan Hatun Hakkında”, *Büyük Selçuklu Devletinden Türkiye Selçuklu Devletine Mehmet Altay Köymen Armağanı*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Konya
- Albayrak, N. (1993), “Cem”, *TDV İA*, Cilt 7, s. 279-280
- Alper, Ö. M. (1999), “İbn Sina”, *TDV İA*, Cilt 20, s. 319-322
- Alptekin, C. (1991), “Artuklular”, *TDV İA*, Cilt 3, s.415-418
- Alptekin, C. (1992), “Begteginliler”, *TDV İA*, Cilt 5, s.342-344
- Altı, F. (2013), “Pers Siyasi Tarihi (M.Ö 559-330)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara
- Arendonk, C. V. (1987), “Hatim Tâ’î”, *İA*, Cilt5/1, s. 371-372
- Artuk, C. (1993), *III. Keyhüsrev ve Sahte Selçuklu Sultanı Cimri Adına Kesilen Sikkeler*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, Ankara
- Artuk, İ. (1993), *II. Keyhüsrev’in Üç Oğlu Adına Kesilen Sikkeler*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, Ankara
- Aslanapa, O. (1993), *Türk Sanatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul

- Atalay, M. (2012), “Unsuri”, *TDV İA*, Cilt 42, s.162-163
- Ateş, A. (1987), “Hassan”, *İA*, Cilt 5/1, s.343-347
- Ateş, A. (1993), “Enveri”, *İA*, Cilt 4, s.278-281
- Ateş, E. (2017), “Kraliçe Tamara (Tamar) Devri (1184-1213) Gürcü Dış Politikası ve Bölgedeki Yansımaları”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Cilt 32, Sayı 2, s. 363-390
- Ateş, S. (1993), “Cüneyd’i Bağdadi”, *TDV İA*, Cilt 8, s.119-121
- Avcı, C. (2008), “Sabi, Hilal b. Muhassin”, *TDV İA*, Cilt 35, s.340-341
- Ayan, E. (2009), “Türkiye Selçuklularında Köle Emirler”, *Karadeniz*, Sayı 3, s.125-139
- Aydın, C. ve G. Aydın (1992), “Batlamyus”, *TDV İA*, Cilt 5, s. 196-199
- Aydın, M. (2013), “Yahya”, *TDV İA*, Cilt 43, s.232-234
- Ayönü, Y. (2015), “IV. Haçlı Seferinin Ardından Batı Anadolu’da Mücadele Eden İki Rakip: İstanbul Latin Krallığı ve İznik İmparatorluğu”, *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 9-25
- Ayönü, Y. (2018), *Selçuklular ve Bizans*, TTK Yayınları, Ankara
- Bakır, A. (2002), “Kays b. Sad”, *TDV İA*, Cilt 25, s. 93
- Bal, M. S. (2005), “Moğol İstilasından Sonra Türkiye Selçuklu Devleti İçinde Çıkan Türkmen (Oğuz) İsyancıları (1243-1262)”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, s.70-80
- Bal, M. S. (2006), “Türkiye Selçuklu Devletinde Hükümdarlık Yapan Vezir Şemseddin İsfahani”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 19, s. 265-294
- Balantekin, A. (2015), “Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan II. Gıyaseddin Mesud Dönemi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş
- Barthold, W. (1978), “Abaka”, *İA*, Cilt 1, s. 4
- Barthold, W. (1978), “Argun”, *İA*, Cilt 1, 560-561

- Barthold, W. (1987), “Hülagu”, *İA*, Cilt 5/1, s.581-582
- Batuk, C. (1999), “Nemrud”, *TDV İA*, Cilt 32, s.554-555
- Baver, T. (1993), “İbnü'l-Ahnef”, *İA*, Cilt 5/2, s. 842-843
- Baykara, T. (1997), *I. Gıyaseddin Keyhusrev (1164-1211) Gazi-Şehit*, TTK Yayınları, Ankara
- Baykara, T. (2000), “İnançoğulları”, *TDV İA*, Cilt 22, s. 263-264
- Becker, C. H. (1978), “el-Âdil”, *İA*, Cilt 1, s.139-140
- Bekar, M. S. (2004), “el Melikül Kamil Muhammed”, *TDV İA*, Cilt 29, s.68-70
- Berthels, E. (1979), “Muizzî”, *İA*, Cilt 8, s.560-561
- Betz, O. (1986), “Yahyâ”, *İA*, Cilt 13, s.342-343
- Bilgin, O. (1993), “Cüveynî”, *TDV İA*, Cilt 8, s. 140-141
- Boz, C. (2013), “Saltanat Naibi Eminüddin Mikail'in Hayatı ve Türkiye Selçuklu Devleti Tarihindeki Yeri”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara
- Buhl, F. (1993), “Ebû Bekir”, *İA*, Cilt 4,s. 12-14
- Büchner, V. F. (1979), “Şâpûr”, *İA*, Cilt 11, s.338-343
- Büyükçınar, A. B. (2017), “Gürcü Kaynaklarına Göre Gürcistan Altınçağ Döneminin Son Hükümdarı: Kraliçe Tamar”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 4, s. 27-46
- Cahen, C. (2009), “13. Yüzyılın Başında Anadolu'da Ticaret”, *Cogito Dergisi*, Sayı 29, s.132-144
- Cahen, C. (2012), *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Çal, H. (2015), “Çankırı Mevlevihanesi”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 23, s. 149-176
- Çayırdağ, M. (2014), “Türkiye Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Kılıç Arslan ve Oğulları”, *Selçuklu Siyasi Tarihi (Bildiriler)*, TTK Yayınları, s.307-323, Ankara

- Çelik, Z. (2014), “Moğol İstilasası ve Türkiye Selçuklu Devleti”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Konya
- Çiftçioğlu, İ. (2013), “Anadolu Selçuklu Sultanlarının Gayrimüslim Kadınlarla Evlilikleri”, *ZfWT*, Vol. 5, No. 1, s.7-25
- De Boer, T. J. (1978), “Aristo”, *İA*, Cilt 1, s. 570-572
- De Vaux, B. C. (1979), “Belkis”, *İA*, Cilt 2, s.492-493
- De Vaux, B. C. (1993), “Daniyal”, *İA*, Cilt 3, s. 479
- De Vaux, B. C. (1993), “Dara”, *İA*, Cilt 3, s. 479-480
- De Vaux, B. C. (1993), “Eflâtun”, *İA*, Cilt 4, s.189-192
- Demirli, E. (2009), “Sadreddin Konevi”, *TDV İA*, Cilt 35, s.420-425
- Devellioğlu, F. (2003), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara
- Doğan, N. Ş. (2010), “Selçuklu Döneminde Siyasi ve Bani Kimliği ile Mübarizeddin Ertokuş”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 1, s. 231-251
- Doğan, N. Ş. (2014), “Selçuklu Döneminde Siyasi ve Bani Kimliği ile Zeyneddin Beşare”, *Turkish Studies*, Sayı 9/10, s. 957-976
- Duda, Herbet W. (1958), “İbn Bibi'nin Selçuk Tarihi”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Mecmuası*, Sayı 2, s. 1-10
- Durmuş, E. (2009), “Türkiye Selçukluları Devrinde Harezmlî Bir Türk Emiri: Hüsameddin Baycar”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 19, Sayı 1, s.223-232
- Durmuş, İ. ve M. Öz (2008), “Sahban el Vaili”, *TDV İA*, Cilt 35, s.511-512
- Ekmekçi, G. (2016), “Muhibbi Divanında Mitolojik ve Efsanevi Karakterler”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 57, s. 190-209
- Elmalı, H. (1997), “Hassan bin Sabit”, *TDV İA*, Cilt 16, s.399-402
- Ergin, A. Ş. (1995), “Farazdak”, *TDV İA*, Cilt 12, s. 373-375

- Ersan, M. (2019), *Selçuklular Zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yayınları, Ankara
- Ersöz, İ. (1991), "Ashabı Kehf", *TDV İA*, Cilt 3, s.465-467
- Ertuğrul, A. (2015), *Niğdeli Kadı Ahmedin El Veledül Şefik Vel Hafidul Halik'ı*, Cilt 1, TTK Yayınları, Ankara
- Erzen, M. H. (2013), "Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevi Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek: Nev'izade Atayi Divanı", *Turkish Studies*, Sayı 8/4, s. 835-854
- Erzi, A. S. (1993), "İbn Bibi", *İA*, Cilt 5/2, s.712-718
- Eyicil, A. (2005), "Afşin Ashabı Kehf", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, s.269-287
- Fayda, M. (1994), "Ebu Bekir", *TDV İA*, Cilt 10, s. 101-108
- Fayda, M. (2007), "Ömer", *TDV İA*, Cilt 34, s.44-51
- Fığlalı, E. R. (1989), "Ali", *TDV İA*, Cilt 2, s. 371-374
- Gordlevskiy, V. A. (2019), *Küçük Asya'da Selçuklular*, Tercüme: Abdülkadir İnan, Yayına Hazırlayan: Timurlan Omorov, TTK Yayınları, Ankara
- Gökhan, İ. (2012), "Türkiye Selçukluları ile Kilikya Ermenileri Arasındaki Siyasi İlişkiler", *Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s.70-108
- Gökhan, İ. (2016), "Türkiye Selçukluları Zamanında Maraş Uç Beyliği (1071-1258)", *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1, s.115-173
- Göksu, E. (2010), *Türkiye Selçuklularında Ordu*, TTK Yayınları, Ankara
- Göksu, M. (2000), "Şerefeddin Hatiroğlu ve Moğollara Karşı İsyanı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya
- Grousset, R. (1999), *Bozkır İmparatorluğu*, Çeviren: M. Reşat Uzman, Ötüken Neşriyat, İstanbul
- Günaltay, Ş. (1940), "İbn Sînâ'nın Şahsiyeti ve Milliyeti Meselesi", *Belleten*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt 4, Sayı 13, s. 1-37

- Gündüz, Ş. (2003), “Maniheizm”, *TDV İA*, Cilt 27, s. 575-577
- Gürbüz, O. (2012), “Celaledin Harizmşah’ın Son Günleri”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 37, s. 29-46
- Hacıgökmen, M. A. (2018), *Türkiye Selçuklu Devlet Adamları*, Çizgi Kitabevi, Konya
- Harman, Ö. F. (1991), “Asaf bin Berahya”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 455
- Harman, Ö. F. (1991), “Asiye”, *TDV İA*, Cilt 3, s. 487
- Harman, Ö. F. (1993), “Danyal”, *TDV İA*, Cilt 8, s. 480-481
- Harman, Ö. F. (1994), “Davud”, *TDV İA*, Cilt 9, s.21-24
- Harman, Ö. F. (1996), “Firavun”, *TDV İA*, Cilt 13, s. 118-121
- Harman, Ö. F. (2000), “İbrahim”, *TDV İA*, Cilt 21, s.266-272
- Harman, Ö. F. (2000), “İsa”, *TDV İA*, Cilt 22, s. 465-472
- Harman, Ö. F. (2000), “İshak”, *TDV İA*, Cilt 22, s.519-521
- Harman, Ö. F. (2001), “Karun”, *TDV İA*, Cilt 24, s.519-520
- Harman, Ö. F. (2003), “Lokman”, *TDV İA*, Cilt 27, s.205-206
- Harman, Ö. F. (2004), “Meryem”, *TDV İA*, Cilt 29, s.236-242
- Harman, Ö. F. (2006), “Musa”, *TDV İA*, Cilt 31, s.207-213
- Harman, Ö. F. (2007), “Nuh”, *TDV İA*, Cilt 33, s.224-227
- Harman, Ö. F. (2010), “Süleyman”, *TDV İA*, Cilt 38, s.56-60
- Hatipoğlu, İ. (2009), “Selmanı Farisi”, *TDV İA*, Cilt 36, s.441-443
- Haykıran, K. R. (2009), “Anadolu’da Bir İlhanlı Valisi: Demirtaş Noyan (1314-1328)”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Sayı 23, s. 161-178
- Heller, B. (1964), “Nemrûd”, *İA*, Cilt 9, s.192-194
- Heller, B. (1979), “Musa”, *İA*, Cilt 8, s.658-660
- Heller, B. (1993) “Lokman”, *İA*, Cilt 7, s.64-67

- İbn Bibi (1941), *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, Çeviren M. Nuri Gençosman, Notlar İlave Eden: F. N. Uzluk, Uzluk Basımevi, Ankara
- İbn Bibi (2010), *Selçukname*, Çeviren Mükrimin Halil Yinanç, Hazırlayanlar: Refet Yinanç, Ömer Özkan, Kitabevi Yayınları, İstanbul
- İbn Bibi (1996), *El-Evamirü'l Ala'yye fi'l-umuri'l-Ala'yye (Selçukname) I-II*, Çeviren: Mürsel Öztürk, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı Basımevi, Ankara
- İbn Bibi (2014), *El-Evamirü'l-Ala'yyefi'l-Umuri'l-Ala'yye Selçukname II. Tercüme*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara
- İbrahimi, D. (1995), "Enisü'l Kulüb", *TDV İA*, Cilt 11, s.242-243
- Joel, B. (1993), "Sâm", *İA*, Cilt 10, s.139
- Kafalı, M. (1992), "Batu Han", *TDV İA*, Cilt 5, s. 208-210
- Kafesoğlu, İ. (1977), "Kök-Böri", *İA*, Cilt 6, s.885-892
- Kallek, C. (1999), "İbnü'l-Cevzi, Ebû Muhammed", *TDV İA*, Cilt 20, s.542-543
- Kanar, M. (1996), "Firdevsi", *TDV İA*, Cilt 13, s. 125-127
- Kanar, M. (2007), "Nizami-i Gencevi", *TDV İA*, Cilt 33, s.183-185
- Kandemir, M. Y. (1989), "Ali", *TDV İA*, Cilt 2, s. 375-378
- Kandemir, M. Y. (1994), "Ebu Zer El Herevi", *TDV İA*, Cilt 10, s. 269-270
- Kapar, M. A. (2002), "Kus b. Saide", *TDV İA*, Cilt 26, s.460
- Kara, S. (2002), "Anadolu Selçuklularında Din ve Din Kurumları", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Doktora Tezi*, Erzurum
- Karaarslan, N. Ü. (1994), "Ebu Nüvas", *TDV İA*, Cilt 10, s.205-207
- Karahan, A. (1995), "Enveri Evhadüddin", *TDV İA*, Cilt 11, s.267-268
- Karaismailoğlu, A. (2006), "Muizzi", *TDV İA*, Cilt 31, s.98-99
- Kaya, M. (1991), "Aristo", *TDV İA*, Cilt 3, s. 375-378
- Kaya, M. (2000), "İskender", *TDV İA*, Cilt 22, s.555-557
- Kaya, Ö. (2004), "el Melikü'l-Eşref, Musa", *TDV İA*, Cilt 29, s.64-66

- Kaya, S. (2010), “Süleyman Şah II”, *TDV İA*, Cilt 38, s.105-108
- Kayalıoğlu, F. (2006), “II. İzzeddin Keykavus ve Zamanı”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Genel Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara
- Kayaoğlu, İ. (1978), “Turumtay Vakfıyesi”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı 12, s.91-112
- Kayaoğlu, İ. (1981), “Rahatoğlu ve Vakfıyesi”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı 13, s. 1-29
- Kaymaz, N. (2009), *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri*, TTK Yayınları, Ankara
- Kaymaz, N. (2011), *Anadolu Selçuklularının İnhitatında İdare Mekanizmasının Rolü*, TTK Yayınları, Ankara
- Kerimüddin Mahmudi Aksarayı (2000), *Müsameretü'l Ahbar*, Çeviren: Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara
- Kesik, M. (2003), *Türkiye Selçuklu Devleti Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi (1116-1155)*, TTK Yayınları, Ankara
- Kesik, M. (2004), “Mesud II”, *TDV İA*, Cilt 29, s. 342-344
- Kesik, M. (2006), “Muinüddin Süleyman Pervane”, *TDV İA*, Cilt 31, s. 91-93
- Kesik, M. (2008), “Sadeddin Köpek”, *TDV İA*, Cilt 35, s.292-293
- Kılıç, M. (2001), “Celaledin Harizmşah'tan Sonra Anadolu ve Suriyede Harizmliler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, s. 415-426
- Kılıç, M. (2010), “Şirkuh el Mansur”, *TDV İA*, Cilt 39, s.203-204
- Kılıçlı, M. (1994), “Ebu Firas el Hamdani”, *TDV İA*, Cilt 10, s.125-126
- Koca, S. (1997), *Sultan I. İzzeddin Keykavus (1211-1220)*, TTK Yayınları, Ankara
- Koca, S. (2009), “Moğol İstilasına Karşı I. Alaaddin Keykubad'ın Güvenlik Politikası”, *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, s. 187-216

- Koca, S. (2010), “Türkiye Selçuklu Tarihine Damgasını Vuran Menfur Bir Cinayet: Sultan I. Alaaddin Keykubad’ın Zehirlenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 27, s.347-369
- Koprıman, K. Y. (1992), “Baybars I”, *TDV İA*, Cilt 5, s. 221-223
- Kök, B. (2003), “Lü’Lü Bedreddin”, *TDV İA*, Cilt 27, s. 257
- Kök, B. (2004), “el Melikü’l Salih Eyyub”, *TDV İA*, Cilt 29, s.80-82
- Köprülü, M. F. (1943), Anadolu Selçuklu Tarihinin Yerli Kaynakları, *Bellekten*, Cilt 7, Sayı 27, s.379-522
- Köprülü, M. F. (1978), “Artuk Oğulları”, *İA*, Cilt 1, s.617-625
- Köprülü, M. F. (1979), “Baybars I”, *İA*, Cilt II, s. 357-363
- Köprülü, M. F. (1993), “Cüveyni”, *İA*, Cilt 3,s. 249-259
- Köymen, M. A. (1993), “Süleyman Şah ve Anadolu Selçuklu Devleti’nin Kuruluşu”, *Bellekten*, Cilt 57, Sayı 2018, s.71-79
- Köymen, M. A. (2017), *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara
- Köymen, M. A. (1993), “Sencer”, *İA*, Cilt 10, s.486-493
- Kramers, J. H. (1979), “Muin-üd-din”, *İA*, Cilt 8, s.556-557
- Krenkow, F. (1993), “Sâbi”, *İA*, Cilt 10, s.8
- Kucur, S. (1992), “Cacaoğlu Nureddin”, *TDV İA*, Cilt 6, s. 541-542
- Kurtuluş, R. (2002), “Keyaniler”, *TDV İA*, Cilt 25, s.346
- Kuzgun, Ş. (1997), “Ham”, *TDV İA*, Cilt 15, s.395-396
- Lammens, H. (1977), “Kuss İbn Sâide”, *İA*, Cilt 6, s.1031
- Macdonald, D. B. (1993), “Îsâ”, *İA*, Cilt 5/2, s. 1062-1064
- Mansuroğlu, M. (1993), “Efrâsiyâb”, *İA*, Cilt 4, s.192-193
- Merçil, E. (2003), “Mahmudı Gaznevi”, *TDV İA*, Cilt 27, s.362-365
- Merçil, E. (2012), “Utbi Muhammed Bin Abdulcebbar”, *TDV İA*, Cilt 42, s.236-237
- Naskali, E. (2009), “Sasaniler”, *TDV İA*, Cilt 36, s.174-176

- Naskali, E. (2010), “Şapur”, *TDV İA*, Cilt 38, s.346
- Nazım, M. (1986), “Utbî”, *İA*, Cilt 13, s.83
- Nicholson, R. A. ve H. Ritter (1979), “Bayezid”, *İA*, Cilt 2, s.398-400
- Ocak, A. Y. (1991), “Baba İshak”, *TDV İA*, Cilt 4, s. 368-369
- Ocak, A. Y. (2000), *Babailer İsyanı*, Dergâh Yayınları, İstanbul
- Okuyan, M. (2006), “Necmeddini Daye”, *TDV İA*, Cilt 32, s.496-497
- Olguner, F. (1994), “Eflatun”, *TDV İA*, Cilt 10, s.469-476
- Ostrogorsky, G. (2006), *Bizans Devleti Tarihi*, Çeviren: Fikret İşıltan, TTK Yayınları, Ankara
- Öden, Z. G. (1997), “Türkiye Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Mesud Hakkında Bazı Görüşler”, *TTK Belleten*, Cilt 61, Sayı 231, s. 237-300
- Önge, Y. (1997), *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*, TTK Yayınları, Ankara
- Öngören, R. (2000), “İbrahim bin Ethem”, *TDV İA*, Cilt 21, s.293-295
- Öngül, A. (2002), “Mengücekler”, *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s.452-460,
- Örs, D. (2009), “Siyavuş”, *TDV İA*, Cilt 37, s.308-309
- Özaydın, A. (1993), “Danişmendliler”, *TDV İA*, Cilt 8, s. 469-474
- Özaydın, A. (1993), “Danişment Gazi”, *TDV İA*, Cilt 8, s.467-469
- Özaydın, A. (1999), “İbn Bibi”, *TDV İA*, Cilt 19, s.379-382 İstanbul
- Özaydın, A. (1999), “İbn Mukle”, *TDV İA*, Cilt 20, s.211-212
- Özaydın, A. (2000), “İbnül Furat el Akuli”, *TDV İA*, Cilt 21, s.46-47
- Özaydın, A. (2002), “Kılıç Arslan II”, *TDV İA*, Cilt 25, s. 399-403
- Özaydın, A. (2004), “el melikü'l Zahir, Gazi”, *TDV İA*, Cilt 29, s.83-84
- Özaydın, A. (2009), “Sencer”, *TDV İA*, Cilt 36, s.507-511
- Özbek, S. (1995), “Türkiye Selçukluları Eyyubi İlişkileri (1175-1250)”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara

- Özgüdenli, O. G. (2013), *XII-XIV. Yüzyıllarda Anadolu'da Tarih Yazıcılığı*, Erdoğan Merçil'e Armağan, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul
- Özkarıcı, M. (2001), *Niğde'de Türk Mimarisi*, TTK Yayınları, Ankara
- Öztürk, M. (2008), "Rudeki", *TDV İA*, Cilt, 35, s. 185-186
- Pala, İ. (1993), "İskender", *İA*, Cilt 5/2, s.1078-1079
- Parpuğu, F. (2002), "Hatıroğlu Şerefüddin İsyanı ve Sultan Baybars'ın Anadolu Seferi", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde
- Reşidü'd-Din Fazlullah (2011), *Cami'ü't Tevarih*, Farsçadan Çevirenler: Erkan Göksu-H. Hüseyin Güneş, Notlar ve Açıklamalar: Erkan Göksu, Selenge Yayınları, İstanbul
- Ritter, H. (1993), "Ebû Nuvâs", *İA*, Cilt 4, s.41-43
- Saday, B. (2012), "Türkiye Selçuklu Devlet Adamı Seyfeddin Ayaba", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara
- Salihoğlu, M. (2009), "Samiri", *TDV İA*, Cilt 36, s.78-79
- Sayılı, A. (1949), "Biruni", *Belleten*, TTK Basımevi, Cilt 13, Sayı 49, s.53-89
- Sevim, A. (1961), "Cimri Olayı Hakkında Birkaç Not", *Belleten*, Cilt XXV, Sayı 97, s. 63-74
- Sevim, A. (1990), *Anadolu Fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah*, TTK Yayınları, Ankara
- Sevim, A. (1993), *Malazgirt Meydan Savaşı ve Sonuçları*, Malazgirt Armağanı, TTK Yayınları, Ankara
- Sevim, A. (1991), "Artuk bin Eksük", *TDV İA*, Cilt 3, s. 414-415
- Sevim, A. (2002), "Keyhüsrev I", *TDV İA*, Cilt 25, s. 347-349
- Sevim, A. (2002), "Keyhüsrev II", *TDV İA*, Cilt 25, s. 349-350
- Sevim, A. (2002), "Keyhüsrev III", *TDV İA*, Cilt 25, s. 351-352
- Sevim, A. (2002), "Kılıç Arslan III", *TDV İA*, Cilt 25, s.403-404

- Sıbt İbnu'l Cevzi (2011), *Mir'atüz-Zaman Fi Tarihi'l-Ayan'da Selçuklular, Seçme, Tercüme ve Değerlendirme*, Ali Sevim, TTK Yayınları, Ankara
- Sobernheim, M. (1993), "el-Melikü'l-Muazzam", *İA*, Cilt 7, s.673-674
- Solmaz, S. (2002), "Danişmendliler", *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 6, s.430-451, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara
- Subaşı, Ö. (2016), "Türkiye Selçuklu Devletinde Güçlü Bir Kadın: Gürcü Hatun Tamara", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 33, s.384-401
- Sümer, F. (1977), "Keyhüsrev III", *İA*, Cilt 6, s. 629-630
- Sümer, F. (1988), "Abaka", *TDV İA* 1. Cilt 1, s.8
- Sümer, F. (1989), "Ahlatşahlar", *TDV İA*, Cilt 2, s. 24-28
- Sümer, F. (1991), "Argun", *TDV İA*, Cilt 3, s. 355-357
- Sümer, F. (1998), "Tuğrul-Şah", *İA*, Cilt 12/2, s. 41-44
- Sümer, F. (1998), *Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri*, TTK Basımevi, Ankara
- Sümer, F. (2001), "Karamanoğulları", *TDV İA*, Cilt 24, s. 454-460
- Sümer, F. (2002), "Keykavus I", *TDV İA*, Cilt 25, s.352-353
- Sümer, F. (2002), "Keykavus II", *TDV İA*, Cilt 25, s.355-357
- Sümer, F. (2002), "Keykubad I", *TDV İA*, Cilt 25. s. 358-359
- Sümer, F. (2002), "Keykubad II", *TDV İA*, Cilt 25, s. 359-360
- Sümer, F. (2002), "Kılıçarslan IV", *TDV İA*, Cilt 25, s. 404-405
- Sümer, F. (2003), "Mehmed Bey, Karamanoğlu", *TDV İA*, Cilt 28, s.445-446
- Sümer, F. (2004), "Mengüçüklüler", *TDV İA*, Cilt 29, s.142-143
- Sümer, F. (2012), "Tuğrulşah", *TDV İA*, Cilt 41, s. 346-347
- Şadrudin Ebu'l-Hasan Ali İbn Naşır İbn Ali El Hüseyini (1999), *Ahbarü'd Devleti's Selçukiyye*, Çeviren: Necati Lügal, TTK Yayınları, Ankara
- Şahin, K. (2008), "Konya Maristan-i Atik", *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 5, s.211-217

- Şahinoğlu, M. N. (1986), “Unsurî”, *İA*, Cilt 13, s.41-49
- Şeşen, R. (2004), “El Melikü'l Adil I”, *TDV İA*, Cilt 29, s. 59-60
- Şibay, H. S. (1993), “Ebû Hanîfe”, *İA*, Cilt 4, s.20-28
- Taneri, A. (1993), “Celaleddin Harizmşah”, *TDV İA*, Cilt 7, s. 248-250
- Taneri, A. (1993), “Celaleddin Karatay”, *TDV İA*, Cilt 7, s. 251-252
- Taneri, A. (1998), “Hüsameddin Çoban”, *TDV İA*, Cilt 18, s.513
- Tarihi Ali Selçuk (Anonim Selçukname), Tercüme ve Notlar* (2014), Halil İbrahim Gök, Fahrettin Coşguner, Atıf Yayınları, Ankara
- Taşpınar, İ. (2009), “Sam”, *TDV İA*, Cilt 36, s.60-61
- Tefazzuli, A. (1995), “Enuşirvan”, *TDV İA*, Cilt 11, s. 255
- Tekindağ, M. C. Ş. (1964), “XIII. Yüzyıl Anadolu Tarihine Aid Araştırmalar: Şemsüddin Mehmed Bey Devrinde Karamanlılar”, *İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi*, Cilt 14, Sayı 19, s. 81-98
- Tekindağ, M. C. Ş. (1993), “Melikü's-Sâlih”, *İA*, Cilt 7, s.674-677
- Tekindağ, M. C. Ş. (1993), “Melikü'z-Zâhir”, *İA*, Cilt 7, s.683-684
- Tekindağ, Ş. (1977), “Karamanlılar”, *İA*, Cilt 6, s. 316-330
- Temir, A. (1989), *Kırşehir Emiri Cacaoğlu Nuruddin'in 1272 Tarihli Arapça ve Moğolca Vakfiyesi*, TTK Yayınları, Ankara
- Tomar, C. (2004), “el Melikün Nasır Yusuf”, *TDV İA*, Cilt 29, s.78-79
- Tomar, C. (2004), “el-Melikü'l-Muazzam”, *TDV İA*, Cilt 29, s.71-73
- Turan, O. (1947), “Selçuklu Devri Vakfiyeleri I. Şemseddin Altun-Aba Vakfiyesi ve Hayatı”, *Belleten*, Cilt 11, Sayı 42, s.197-235
- Turan, O. (1947), “Selçuklu Devri Vakfiyeleri-II Mübarizeddin Ertokuş ve Vakfiyesi”, *Belleten*, Cilt 11, Sayı 43, s.415-429
- Turan, O. (1948), “Selçuk Devri Vakfiyeleri-III Celaleddin Karatay Vakıfları Vakfiyeleri”, *Belleten*, Cilt 12, Sayı 45, s. 17-171
- Turan, O. (1955), “Keyhusrev I”, *İA*, Cilt 6, s. 613-620
- Turan, O. (1955), “Keyhusrev II”, *İA*, Cilt 6, s. 620-629

- Turan, O. (1955), "Keykavus I", *İA*, Cilt 6, s. 631-642
- Turan, O. (1955), "Keykavus II", *İA*, Cilt 6, s. 642-645
- Turan, O. (1955), "Keykubad II", *İA*, Cilt 6, s. 661-662
- Turan, O. (1955), "Kılıç Arslan II", *İA*, Cilt 6, s. 688-703
- Turan, O. (1955), "Kılıç Arslan III", *İA*, Cilt 6, s.703
- Turan, O. (1955), "Kılıç Arslan IV", *İA*, Cilt 6, s.703-707
- Turan, O. (1969), "Sadeddin Köpek", *İA*, Cilt 10, s. 32-35
- Turan, O. (1977), "Keykubâd I.", *İA*, Cilt 6, s. 646-661
- Turan, O. (1979), "Süleyman Şah II", *İA*, Cilt 11, s.219-231
- Turan, O. (1988), *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara
- Turan, O. (2010), *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Ötüken Neşriyat, İstanbul
- Tülücü, S. (1997), "Hatim et Tai", *TDV İA*, Cilt 16, s.472-473
- Tülücü, S. (1999), "İbnü'l Ahnef", *TDV İA*, Cilt 20, s.481-482
- Tümer, G. (1991), "Azer", *TDV İA*, Cilt 4, s. 316-317
- Tümer, G. (1992), "Biruni", *TDV İA*, Cilt 6, s.206-215
- Uludağ, S. (1992), "Bayezidi Bistami", *TDV İA*, Cilt 5, s.238-241
- Uyumaz, E. (2009), "Anadolu Selçuklu Sultanı I. Alaaddin Keykubad Dönemine (1220-1237) Bir Bakış", *Cogito*, Sayı 29, s.121-131
- Uyumaz, E. (2009), "Anadolu Selçuklu Çağı Kronolojisi", *Cogito*, Sayı 29, s.169-182
- Uzunpostalcı, M. (1994), "Ebu Hanife", *TDV İA*, Cilt 10, s.131-138
- Ülken, H. Z. (1993), "İbn Sînâ", *İA*, Cilt 5/2, s. 807-824
- Vida, G. L. D. (1964), "Osman", *İA*, Cilt 9, s.427-431
- Vida, G. L. D. (1964), "Ömer", *İA*, Cilt 9, s.468-471
- Walker, J. (1979), "Süleyman", *İA*, Cilt 11, s.172-174
- Wensinck, A. J. (1993), "Eshabül Kehf", *İA*, Cilt 4, s. 371-373
- Wensinck, A. J. (1978), "Âsaf", *İA*, Cilt 1, s. 664

- Wensinck, A. J. (1993), “İbrahim”, *İA*, Cilt 5/2, s. 878-880
- Wensinck, J. (1979), “Âzer”, *İA*, Cilt 2, s. 91
- Wiet, G. (1979), “Şîrkûh”, *İA*, Cilt 11, s.570-571
- Yavaş, A. (2015), *Anadolu Selçuklu Veziri Sahip Ata Fahreddin Ali'nin Mimari Eserleri*, TTK Yayınları, Ankara
- Yazıcı, İ. (2009), “Semerkandi, Ebü'l-Leys”, *TDV İA*, Cilt 36, s.473-475
- Yazıcı, T. (1993), “Camı Cem”, *TDV İA*, Cilt 7, s.42
- Yazıcı, T. (1993), “Cüveyni Şemseddin”, *TDV İA*, Cilt 8, s.144-146
- Yazıcı, T. (1994), “Efrasiyab”, *TDV İA*, Cilt 10, s. 478-479
- Yazıcı, T. (1995), “Feridun”, *TDV İA*, Cilt 12, s. 396
- Yıldırım, N. (2008), *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabcacı Yayınevi, İstanbul
- Yıldırım, N. (2008), “Rüstemi Zal”, *TDV İA*, Cilt 35, s.294-295
- Yıldırım, S. (2009), “Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev Devri Selçuklu Tarihi”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Manisa
- Yılmaz, H. K. (2010), “Sühreverdi Şehabeddin”, *TDV İA*, Cilt 38, s.40-42
- Yılmaz, S. (2013), “Yahya b. Halidi Bermeki”, *TDV İA*, Cilt 43, s.251-253
- Yiğit, İ. (2006), “Müstansır Billah”, *TDV İA*, Cilt 32, s.118
- Yiğit, İ. (2007), “Osman”, *TDV İA*, Cilt 33, s.438-443
- Yinanç, M. H. (2013), *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, I. Cilt, Yayına Hazırlayan: Refet Yinanç, TTK Yayınları, Ankara
- Yinanç, M. H. (1993), “Celaleddin Harzemşah”, *İA*, Cilt 3, s. 49-53
- Yinanç, M. H. (1993), “Danışmendliler”, *İA*, Cilt 3, s.468-479
- Yuvalı, A. (1998), “Hülagu”, *TDV İA*, Cilt 18, s.473-475
- Yücel, Y. (1993), “Çobanoğulları”, *TDV İA*, Cilt 8, s. 354-355
- Yücetürk, O. S. (1992), “Belkıs”, *TDV İA*, Cilt 5, s. 420-421
- Zetterstéén, K. V. (1964), “Nâsır”, *İA*, Cilt 9, s.86-87

Zetterstéén, K. V. (1993), “Lü’lü”, *ÍA*, Cilt 7, s.108-109

Zetterstéén, K. V. (1979), “Müstansır”, *ÍA*, Cilt 8, s.827

Zetterstéén, K. V. (1993), “İbn Mukle”, *ÍA*, Cilt 5/2, s. 775-776

Zetterstéén, K. V. (1993), “İbnü’l-Furât”, *ÍA*, Cilt 5/2, s. 854

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Erhan EROĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi : İskenderun 31.08.1979
Medeni Hali : Evli
İletişim Bilgileri : erhaneroglu1@gmail.com
0532 744 96 40 (GSM)

EĞİTİM

1993-1996 İskenderun Lisesi
1997-2001 Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi
Tarih Öğretmenliği Bölümü
2010- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Tarih ABD Ortaçağ Bilim Dalı

İŞ DENEYİMİ

2001-- MEB Tarih Öğretmeni

